T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOK KÜLTÜRLÜ OKULLARDA İLETİŞİM VE ETKİLEŞİMİN İNCELENMESİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

RABİA NİLDA ÇORAPCI

EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANTALYA, 2021

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÇOK KÜLTÜRLÜ OKULLARDA İLETİŞİM VE ETKİLEŞİMİN İNCELENMESİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rabia Nilda ÇORAPCI

Danışman: Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI

Antalya, 2021

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma jürimiz tarafından ……..Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ / DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan …….(İmza)

Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye…..…….(İmza)

Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye…..…….(İmza)

Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye…..…….(İmza)

Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye…..…….(İmza)

Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Tez Savunma Tarihi: …../…../ 20…

Mezuniyet Tarihi: …../…../ 20…

Onay

…../…../ 20…

(İmza)

Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Enstitü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezim olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel, ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışımda alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

13.07.2021

Rabia Nilda ÇORAPCI

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hayata geçirilmesi sürecinde engin bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, samimiyetini hissettirip her zaman anlayış göstererek bana rehberlik eden saygıdeğer Tez Danışman Hocam Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI'ya gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma sınavında sundukları katkı ve önerileriyle yol gösteren Sayın Jüri Başkanı Prof. Dr. Ali SABANCI ve Jüri Üyesi Dr. Mehmet ŞEREN Hocalarıma tezime sağladıkları kıymetli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Üniversitemizin çok değerli akademisyenleri Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI, Prof. Dr. Mualla Bilgin AKSU, Prof. Dr. İlhan GÜNBAYI, Prof. Dr. Ali SABANCI, Doç. Dr. Süleyman KARATAŞ, Doç. Dr. Çiğdem APAYDIN, Dr. Türkan AKSU'ya üniversitemizdeki eğitimime sağladıkları katkı ve rehberliklerden dolayı teşekkür ederim.

Eğitim alanında yüksek lisans yapmak benim hayalimdi. Her şey hayal etmek ve inanmakla başlar. İsteğimi, dualarımı geri çevirmeyen Allah'a şükürler olsun.

Hayatımın her alanında her zaman yanımda olup benden desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve bana olan güvenlerini de hiçbir zaman kaybetmeyen kıymetli babam Feyyaz Çorapcı ve kıymetli annem Hanife Mukaddes Çorapcı'ya hem tez yazma dönemimde hem de hayatımın diğer zamanlarında bana güç, moral ve motivasyon kaynağı oldukları için çok teşekkür ederim. Kıymetlilerim, ikinizin desteği olmadan bu hayalimi gerçekleştiremezdim. Sizi çok seviyorum.

En değerli varlığım olan biricik oğlum Yalın'a, yüksek lisans programı ders dönemi ve tez yazım sürecinde bana göstermiş olduğu sonsuz anlayış, sevgi ve destek için çok teşekkür ederim.

Gerek Türkiye'den gerekse yaşadığı ülke olan Almanya'dan bana çalışmalarım sırasında verdiği tüm değerli desteklerinden dolayı çok sevdiğim yeğenim Seda Hava Ak'a çok teşekkür ederim. İyi ki benim yeğenimsim Seda'cığım.

Hayalimi bilen ve hayalimi gerçekleştirmemde bana bilgisiyle yol gösteren, değerli öğretmen arkadaşım Mehmet Akkan'a da çok teşekkür ederim.

Tezimi yazarken arkamda resmi duran ve resimdeki gülümsemesiyle bile bana destek verdiğini hissettiğim rahmetli Makbule Parmaksız anneannemin ruhu her zaman şad olsun. Bana emeği geçen tüm büyüklerime de teşekkürü ayrıca borç bilirim.

Tez araştırmam sırasında bana zamanlarını ayırıp çalışmama katkı sağlayan değerli öğretmenlerimize ve velilerimize içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek Lisans Programı ve tez yazım aşaması sırasında desteklerini benden hiçbir zaman eksik etmeyen okulumdaki sevgili iş arkadaşlarıma ve yüksek lisans programı derslerine katılmamı mümkün kılan, her türlü kolaylığı sağlayan çalıştığım okulun kurucularına şükranlarımı sunarım.

Rabia Nilda ÇORAPCI

Haziran, 2021

ÖZET

ÇOK KÜLTÜRLÜ OKULLARDA İLETİŞİM VE ETKİLEŞİMİN İNCELENMESİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

ÇORAPCI, Rabia Nilda

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI

Haziran 2021, 175 sayfa.

Bu çalışmanın amacı, çok kültürlü okullardaki iletişim ve etkileşimin diğer okullara göre farklılık gösteren yönlerini belirlemek, kültürel çeşitlilik ortamında paydaşlar arasındaki iletişim ve etkileşimin nasıl meydana geldiğini ve çok kültürlülüğün okuldaki iletişim üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini belirlemektir. Araştırmanın bir başka amacı ise öğrencilerin çok kültürlü ortamda bulunmalarının, onların birer dünya vatandaşı olarak yetişmeleri vegelecekte dünya barışına katkı sağlayabilecek duruma gelmeleri üzerindeki etkileri belirlemektir. Ayrıca bu çalışma ile çok kültürlü okul ortamının öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimleri üzerinderki etkilerini saptamak hedeflenmiştir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden bütüncül tekli durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma, Antalya İl Mill Eğitim Müdürlüğü'ne bağlıDöşemealtı ilçesinde hizmet veren hem Millî Eğitim Bakanlığı hem de Uluslararası nitelikteki Cambridge programlarını birarada yürüten ve aykırı durum örneklemesine göre seçilmiş bir okulda yapılmıştır. Çalışma grubunu amaçlı örneklem yöntemlerinden maximum çeşitlilik örneklemesine göre seçilen özel okulda görevli 12 Türk öğretmen, 7 yabancı uyruklu öğretmen, 6 veli ve 5 personel oluşturmaktadır.

Veri toplama aşamasında bireysel yüz yüze görüşmeler yapılmış, görüşmeler esnasında katılımcılara önceden hazırlanan ve anlaşılırlığı denenmiş yarı yapılandırılmış sorular sorulmuştur. Türk ve yabancı uyruklu öğretmenlere 9 adet yarı yapılandırılmış aynı soru sorulmuştur. Veli ve personele sorulmak üzere aynı 6 adet soru hazırlanmıştır.

Hazırlanan sorular, görüşme formu haline getirilmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analizi, tümevarımsal içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri kullanılarak yapılmıştır.

Katılımcılardan alınan cevaplardan yola çıkılarak okuldaki çok kültürlülük ve kültürel çeşitlilik nedeniyle meydana gelen iletişim ve etkileşimin genel olarak paydaşları olumlu şekilde etkilediği, paydaşların okul öğrencilerinin tümünün belli bir seviyede hakim olması gereken iki temel dil olan İngilizce ve Türkçeyi-bilmiyorlarsa- öğrenme gayreti gösterdikleri, ortamdaki çeşitliliğin saygı, hoşgörü ve tolerans gibi evrensel değerlerin gelişmesine katkı sağladığı, okulda öğretmenler, öğrenciler ve okul idaresi olarak yardımlaşma ve anlayışın hakim olduğu, farklı kültürlerden gelen paydaşların bir arada bulunmalarıyla din, dil, örf adet ve gelenekler konusunda bilinçlendirme sağladığı ve tüm bunların etkisiyle öğrencilerin elde ettikleri tecrübeler doğrultusunda erdemli insan özellikleriyle iyi birer dünya vatandaşı olup dünya barışına katkı sağlayabilecekleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin de ortamdaki kültürel çeşitlilikten dolayı kendilerini hem kişisel hem de mesleki anlamda zorlandıkları alanlar olsa bile geliştirebildiklerinden dolayı mutlu oldukları sonucuna varılmıştır.

Okuldaki kültürel çeşitliliğin tüm paydaşlar üzerindeki olumlu etkilerini artırmak amacıyla veli, öğretmen ve öğrencilerin birbirlerinin kültürlerini daha etkili bir şekilde öğrenebilmeleri için daha çok sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenebileceği, hem Türk hem yabancı öğretmen ve personelin yabancı dil gelişimine katkı sağlamak amacıyla okulda dil kurslarının açılabileceği tespit edilmiş olup, öğretmenlerin birlikte çalışabilmelerini daha kolaylaştırmak için takım çalışmalarına daha çok yer verilmesi, okulda düzenlenen resmi toplantılarda farklı dillerde iletişim ve etkileşimi sağlamak amacıyla görevli personelin bulunduğundan emin olunması, farklı dil ve kültürlerde sözsüz iletişimin ne anlama geldiği ile ilgili eğitimlerin düzenlenmesi gerektiği sonucuna da varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kültürel çeşitlilik, örgütsel iletişim, çok kültürlü okul, dünya vatandaşlığı, dünya barışı.*

ABSTRACT

COMMUNICATION AND INTERACTION IN MULTICULTURAL SCHOOLS: A CASE STUDY

ÇORAPCI, Rabia Nilda

Master's Degree, Institute of Educational Sciences

Supervisor: Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI June
2021, 178 pages

The aim of this study is to determine the aspects of communication and interaction in multicultural schools and the ways they differ from other schools. In this study, how communication and interaction between stakeholders occur in a culturally diverse environment and the positive and negative effects of multiculturalism on communication and interaction in the school have been investigated. The effects of students being in a multicultural environment on their growth as world citizens and their ability to contribute to the world peace in the futureare also explored. In addition to these, this study also aims to determine the effects of the multicultural school environment on the teachers' professional and personal development.

In the study, a single holistic case study; a qualitative research method was used and deviant case sampling was carried out. The study involved 12 Turkish teachers, 7 foreign teachers, 6 parents and 5 other personnel who work in a private primary school in the Döşemealtı District of Antalya whose education staff, parents and students come from various different cultural backgrounds and from different countries. The school in which this study took place is a Turkish school that implements both the Ministry of Education's National Curriculum and the Cambridge International Programme.

During the data collection phase, semi-structured questions were prepared in advance and their meaining were then checked for the purpose of ensuring clarity. The prepared questions were turned into interview form. The questions were then asked during individual face-to-face interviews. Turkish and Foreign National teachers were asked 9 semi-structured questions which were the same. The parents and the other personel were asked 6 questions which were also the same.

The analyses of the data obtained during the interviews were made by using content and descriptive analysis methods.

Based on the answers received from all the participants, the communication and interaction that occured in the private primary school that this study was carried out due to multicultural and cultural diverse school setting generally affected the participants positively, that those interviewed made an effort to learn English and Turkish which are the two mother tongues of the school, İf they did not know them, the diversity in the environment was respected as it contributed to the development of universal values such as tolerance and understanding amongst the participants, teachers, students and school administration at school worked together with cooperation and understanding. It has been determined that with the coexistence of those involved from different cultures that cultural diversity raises awareness about different

religions, languages, customs and traditions, and with the combination of all these, students can contribute to world peace by being good citizens of the world with their positive human characteristics and their experiences. It was concluded that the teachers were also happy because they were able to develop themselves even if they had difficulties both personally and professionally due to the cultural diversity in the environment.

In order to increase the positive effects of cultural diversity on the school community, more social and cultural activities can be organised so that parents, teachers and students can effectively learn about each other's cultures, language courses can be opened at school in order to contribute to the foreign language development of both Turkish and foreign teachers and personnel. It was also concluded that teamwork activities should be given more priority in order to make it easier for teachers to work together. There should be personnel in place to ensure communication and interaction in different languages can flow smoothly in the official meetings held at the school, training on what non-verbal communication means in different languages and cultures should be given. In order to increase the positive effects of cultural diversity in the school on all concerned; education and training activities that improve peace education in the school guaidance service programme and supporting it with activities to be carried out regularyly across the whole school, Studies on peace education should be placed in education and training programmes with a multi-disciplinary approach, organising informative meetings with the students, teachers, parents and other personnel in order to develop skills needed to cope with differences. World Peace Day, also known as United Nations Day, which is celebrated every year on September 21, should be regularly celebrated at school creating concious awareness in students It is recommended that the subject of how to be a good global citizen should be included in education and training activities prepared for students at all levels.

Keywords: *Cultural Diversity, organisational communication, multicultural school, world citizenship, world peace.*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR .....
i ÖZET .....
iii ABSTRACT
..... v
İÇİNDEKİLER .....
vii TABLOLAR LİSTESİ
..... x ŞEKİLLER LİSTESİ
..... xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu 4
1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Problemler 7
1.2.1. Alt Problemler 7
1.3. Araştırmanın Önemi 8
1.4. Varsayımlar 8
1.5. Sınırlılıklar 8
1.6. Tanımlar 9
1.7. İlgili Araştırmalar 9

BÖLÜM II

LİTERATÜR – KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bir Örgüt Olarak Okul 13
2.2. Sistem Yaklaşımı ve Okul 15
2.2.1. Girdiler 16
2.2.2. İşlemler ..... **Error! Bookmark not defined.**
2.2.3. Çıktılar ..... **Error! Bookmark not defined.**
2.2.4. Dönüt 17
2.2.5. Çevre 18
2.2.6. Sınırlar 18
2.2.7. Çevre 18
2.2.8. Denge 18
2.2.9. Güç Kaybı 19
2.3. Sistemler ve Alt Sistemler 21
2.4. Okul Örgütünün Toplumdaki Yeri ve İşlevleri 24
2.5. Eğitimin Toplumsal İşlevi 26
2.6. Eğitimin Ekonomik İşlevi 29
2.7. Eğitimin Bireysel İşlevi 32
2.8. Eğitimin Siyasal Amaçları 33

2.9. Açık Sistem Örgütlerinin Amaçlarına Ulaşmak için Kullandıkları Yönetim Süreçleri 34
2.10. Örgütsel İletişim 39
2.11. Sistem Yaklaşımı ve İletişim 42
2.12. Kültürel Çeşitlilik 44
2.13. Okullarda Kültürel Çeşitlilik 46
2.14. Okullarda Kültürel Çeşitliliğin Yönetilmesi 47
2.15. Çok Kültürlü Eğitim 49
2.16. Küresel Vatandaşlık Kavramı 51
2.17. Çok Kültürlü Okullar ve Dünya Barışı ve Eğitimi 52

BÖLÜM III
YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli 55
3.2. Çalışma Grubu 56
3.3. Veri Toplanma Araçları ve Tekniği 57
3.4. Araştırma Verilerinin Toplanması 58
3.5. Verilerin Analizi 59
3.6. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği 60

BÖLÜM IV
BULGULAR

4.1. Öğretmenlere Göre Çok Kültürlü Okulları İletişim ve Etkileşim Bakımından Diğer Okullardan Ayıran Özellikler 62
4.2. Veli ve Okul Personeline Göre Çok Kültürlü Okulları İletişim ve Etkileşim Bakımından Diğer Okullardan Ayıran Özellikler 69
4.3. Öğretmen Veli ve Okul Personeline Göre Kültürel Çeşitliliğin Okuldaki İletişim ve Etkileşimi Üzerindeki Etkileri 73
4.4. Öğretmenlere Göre Çok Kültürlü Okul Personeli Arasındaki İletişim ve Etkileşimin

Gerçekleşmesi 82

4.5. Öğretmenlere Göre Kültürel Çeşitliliğin Okula Sağladığı Faydalar 88

4.6. Öğretmenlere Göre Kültürel Çeşitliliğin İletişim ve Etkileşim Açısından Okulun Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Üzerindeki Olumsuz Etkileri 95

4.7. Öğretmenler ve Velilere Göre Çok Kültürlü Okullarda Veli – Öğretmen İletişiminin Gerçekleşmesi 100

4.8. Öğretmen ve Velilere Göre Çok Kültürlü Okullardaki Kültürel Çeşitliliğin Öğrencilerin Birer Dünya Vatandaşı Olması Üzerindeki Katkıları 106

4.9. Öğretmen, Veli ve Okul Personeline Göre Okuldaki Kültürel Çeşitliliğin Dünya Barışına Sağladığı Yararlar 115

4.10. Öğretmenlerin Çok Kültürlü Bir Ortamda Çalışmalarının Kişisel Gelişimlerine Katkısı Hakkındaki Görüşleri 124

4.11. Öğretmenlerin Çok Kültürlü Bir Ortamda Çalışmalarının Mesleki Gelişimlerine Katkısı Hakkındaki Görüşleri .....

130

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma..... 137

5.2. Öneriler

.....

..... 143

KAYNAKÇA.....

145 ÖZGEÇMİŞ

..... 155

İNTİHAL RAPORU .....

157

BİLDİRİM..... Error! Bookmark not defined.

TABLOLAR LİSTESİ x

Okullardan Ayıran Özellikler 64

Tablo 4.2 Veli ve Okul Personeline Göre Çok Kültürlü Okulları İletişim ve Etkileşim 71

Bakımından Diğer Okullardan Ayıran Özellikler..... 71

Tablo 4.3 Öğretmen Veli ve Okul Personeline Göre Kültürel Çeşitliliğin Okuldaki İletişim ve 76

Etkileşimi Üzerindeki Etkileri 76

Tablo 4.4 Öğretmenlerin Kültürel Çeşitlilikten Dolayı Okul Personeli Arasında Meydana Gelen İletişim ve Etkileşimin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Görüşleri..... 85

Tablo 4.5 Öğretmenlere Göre Kültürel Çeşitliliğin Okula Sağladığı Faydalar 91

Tablo 4.6 Öğretmenlere Göre Kültürel Çeşitliliğin İletişim ve Etkileşim Açısından Okulun 98

Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Üzerindeki Olumsuz Etkileri..... 98

Tablo 4.7 Öğretmen ve Velilere Göre Çok Kültürlü Okullarda Veli ve Öğretmenler Arasındaki İletişimin Nasıl Meydana Geldiğini Gösteren Tablo..... 104

Tablo 4.8 Öğretmen ve Velilere Göre Çok Kültürlü Okullardaki Kültürel Çeşitliliğin 110

Öğrencilerin Dünya Vatandaşı Olmaları Üzerindeki Katkıları 110

Tablo 4.9 Öğretmen, Veli ve Okul Personeline Göre Okuldaki Kültürel Çeşitliliğin Dünya 119

Barışına Sağladığı Yararlar..... 119

Tablo 4.10 Öğretmenlerin Çok Kültürlü Bir Ortamda Çalışmalarının Kişisel Gelişimlerine 128

Katkısı Hakkındaki Görüşleri 128

Tablo 4.11 Öğretmenlerin Çok Kültürlü Bir Ortamda Çalışmalarının Mesleki Gelişimlerine 135

Katkısı Hakkındaki Görüşleri 135

Tablo 4.1 Öğretmenlere Göre Çok Kültürlü Okulları İletişim ve Etkileşim Bakımından Diğer

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Açık sistem modeli 21

Şekil 2.2 Sistem ve alt sistemler 24

Şekil 2.3 Yönetim fonksiyonları ve süreci 38

BÖLÜM I
GİRİŞ

Türk toplumumun sosyal yapısı; bilgi, teknoloji ve aynı zamanda iletişim alanında yaşanılan gelişmelerden etkilenmektedir. Sosyal sistem, insanların içinde var olduğu ve her türlü etkinliklerini sürdürdükleri karmaşık yapılardan oluşur. Bu sosyal sistem içerisinde birbirine bağlı parçalardan bir tanesinde oluşan değişiklik diğer parçalar üzerinde de önemli değişikliklere sebep olabilmektedir. Sosyal sistem, etki ve tepki ilişkisi içinde bulunan ögelerden oluşmuş toplumu ifade eder. Açık ve sosyal bir sistem olan toplumun en önde gelen kurumlarından biri de okullardır.

Okul, sosyal yapı içerisinde meydana gelen değişikliklerden önemli sayılabilecek bir derecede etkilenebilmektedir. Eğitimin çok yönlü bir girişim oluşu ve örgütlerin çok gruplu bulunuşu, bu örgütlere sistem yaklaşımını zorunlu kılmaktadır (Bursalıoğlu, 1978). Örgütlere sistem yaklaşımından bakılmasıyla okul, açık bir toplumsal örgüt olarak ele alınmaktadır.

Asırlar boyunca insanın eğitimi konusunda farklı eğitim sistemleri geliştirilmiş, bunlara paralel olarak da farklı okullar ve okul türleri ortaya çıkmıştır (Şişman, 2016). Eğitim sistemini toplum sisteminden ve ayrıca toplumsal ihtiyaçlardan bağımsız olarak düşünmek mümkün görülmemektedir. Dünyamızdaki tüm ülkeler değişen modern üretim tarzlarına ve metotlarına cevap verecek tarzda okul ve öğretim işlerini gereksinimler doğrultusunda güncellemek durumundadır (Duman, 1991). İçinde bulunduğumuz çağdameydana gelmeye devam eden ekonomik, sosyal ve teknolojik alanlardaki hızlı değişim ve ilerlemeler toplumsal kurumları da etkilemekte ve eğitim sistemlerinin de bu değişimlere paralel olarak yeniden düzenlenmesi ihtiyacı ile karşılaşılmaktadır (Alkan, 1982).

Owens (1981); sistemleri, "çevreleriyle etkileşen açık sistemler" ve "çevreleriyle etkileşmeyen kapalı sistemler" olarak başlıca iki sınıfa ayırmaktadır. Kapalı sistemler, kendilerini besleyen ve bunun yanı sıra çevresiyle etkileşimi olmayan durağan sistemler olarak tanımlanmaktadır. Bunun tersine açık sistemler çevreleriyle sürekli iletişim ve etkileşim halindedirler. Açık sistemler sürekli olarak çevreden girdiler alırlarken bunları değişime uğratarak çıktı olarak topluma kazandırırlar. Bu özelliklerinden dolayıdır ki bir açık sistem olan okul çevresinin ihtiyacına göre kendisini şekillendirir, girdilerini işler ve şekillendirirler. Gelişime ve büyümeye sürekli açıktırlar. Açık sistem olarak karşımıza çıkan okul, hayatta

kalabilmek için bulunduğu ortama adapte olup çevresine uyum göstererek varlığını sürdürmeye çalışır. Sistemin kendi kendini düzenleyebilen bir bütün olup dinamik dengesini kurmak eğilimindedir. Sistem aslında kendini, bir düzeni koruyarak değil tam tersine önemli ve kökten değişiklikler geçirerek başka bir değişle kendi içinde gelişerek yeniliklere uydurma yoluyla korunmaktadır (Gharajedaghi, 1999). Buradan, sistemde meydana gelen değişikliklerin hem bireyi hem de toplumun bütünlüğünü korumaya yönelik olduğunu anlamaktayız. Sistemin kendisini oluşturan yapının, bu yapının içinde yer alan unsurlar ve bu unsurların aralarındaki ilişkiler ile bütün olduğu görülebilmektedir.

Küreselleşmenin bir sonucu olarak içinde yaşadığımız toplumda değişiklikler meydana gelmektedir. Ülkemizde farklı uluslardan, farklı nedenlerle göç eden veya küreselleşmenin sonuçlarından biri olarak farklı kültür, dil, iletişim sistemleri ve inançlardan gelen insanlarla birlikte aynı ülke çatısı altında ortak bir yaşam paylaşılmaktadır. Türk toplumunun sosyal yapısında meydana gelen değişikliklerin, okul ve eğitim üzerinde etkileri olduğu da bilinmektedir. Toplumun diğer alanlarında meydana gelen değişimlerin etkileri sonucunda her alanda yeni ihtiyaç ve beklentiler doğmaktadır. Dolayısıyla, okullarımızın bulunduğu toplumun yapısında meydana gelen bu değişikliklerin, okulların yapı ve işleyişlerini ve genel olarak eğitim sistemini de etkilemesi de kaçınılmazdır.

Küreselleşme süreciyle birlikte küresel ekonomide dengelerin değiştiği, tüketim toplumlarınınoluşum sürecinin hızlandığı, bilgi ekonomisi ve bilgi toplumlarının gelişmesinin de, okul/eğitim sistemlerinin kendilerini yeniden yapılandırılma gereksinimini beraberinde getirmiştir. Bu gereksinimlerin sonucunda, toplumdaki tüm bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmek maksadıyla okullar da öğrencilerine sundukları eğitim ve öğretim programlarında yeniliklere yer vermeye başlamışlardır. 5580 Sayılı Özel Öğretim Kanunu'nda belirtildiği üzere özel okullar Milli Eğitim Bakanlığı'nca uygun bulunması durumunda farklı öğretim programları uygulama iznine sahiptirler.Sadece uluslararası okullarda yabancı dilde okutulan bazı derslerin Türk özel okullarında da yabancı dilde İngilizce olarak okutulmasına Milli Eğitim Bakanlığı tarafından izin verilmeye başlanmasıyla hem Türk hem de yabancı uyruklu öğrenciler bir arada ulusal ve uluslararası programların okutulabildiği okullarda eğitim almaya hak kazanmıştır. Bu sayede hem Türk öğrenciler hem de ülkemizde farklı nedenlerle ikamet eden yabancı uyruklu öğrenciler dünya dili olan İngilizcede aldıkları akademik eğitim

sayesinde İngilizce dilini okur yazar seviyesinde geliştirme imkanına kavuşurken aynı zamanda ihtiyaç duydukları akademik becerileri

İngilizce vasıtasıyla geliştirebilmektedirler. Bu okullara giden öğrenciler hem dünya dili olan İngilizceyi hem de eğitim aldıkları ülkenin ulusal dili olan Türkçeyieş zamanlı olarak geliştirip ilerletirken aynı zamanda farklı kültürlerden gelen yabancı uyruklu öğrenci ve öğretmenlerin buluduğu okul ortamında bulunmak suretiyle kültürel çeşitlilik açısından da çok zengin bir ortamda eğitim alabilmektedirler. Türkiye'de, Millî Eğitim Bakanlığı'nın verdiği izinle hem ulusal hem de uluslararası programları bir arada veren özel okullar vasıtasıyla toplumda böyle bir eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim ihtiyaçları da karşılanmaktadır. Çok kültürlü yapının temeli olan kültürleşme sürecinde, en az iki değişik kültürden gelen bireyinsürekli bir ilişki içinde olması gerekmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde kültürleşme; toplum içinde meydana gelen kültürlenme sürecinin dış dünyaya, yabancı dil ve kültürlere açılmasıdır. Okullar da yetiştirdikleri öğrencilerin dış dünyaya açılmaları yolundaki zincirin çok önemli bir halkasını oluşturmaktadır (Güvenç, 1995). Paydaşları farklı kültürlerden gelen okul topluluklarında eğitim alan öğrenciler, okulda çalışan öğretmenler, birbirleriyle iletişim ve etkileşim halinde olan veliler ve okul personeli sevgi, saygı, hoşgörü ve empati gibi evrensel değerleri ortamın içinde barındırdığı özelliklerden dolayı daha yoğun uygulama yapma şansına sahip olabilmektedirler. Toplumlar; göçler, ekonomik nedenler ve küreselleşmenin de etkisiyle sürekli olarak bir dönüşüm ve değişim halinde olup kültürel yapılarınıkoruyarak geliştirmektedirler. Bu yapı interaktif bir iletişim ortamını da beraberinde getirmektedir. Çeşitlilik anlayışını da kapsayan çok kültürlülük söylemleri, eşitlik, birlikte yaşamak ve iletişim kurmak gereklerini de içermektedir (Özodaşık, 2009).

İletişim, aslında insan yaşamının her alanını saran bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çok kültürlü ortamları oluşturan bireylerin farklı dil, kültür, inanç, adet, gelenek ve göreneklerden gelmektedirler.Bir taraftan küreselleşmenin etkisiyle sermayenin ülke sınırlarını aşan dolaşımından kaynaklanan uluslararası boyuttaki ekonomik, sosyal hareketlilik, diğer taraftan gelişmiş teknolojiye dayalı kitle iletişim araçları ile sosyal medya ağlarının dünya çapında kullanımı, toplumların yapılarını ve yaşam tarzlarını derinden etkilemiştir (Kayıkçı, 2020). Toplumların yaşam tarzlarında meydana gelen bu gelişmeler, bunlarla doğru orantılı olarak o toplumda yaşayan bireylerin eğitim haklarının yerine getirilmesi açısından dasorumluluklar doğurmaktadır. Yoğun uluslararası göçlerin de etkisiyle çok uluslu ve çok

kültürlü toplumlar oluşmaktadır. Çok kültürlü, çok uluslu, çok dilli ortamlarda bir arada yaşayan bireyler, aynı zamanda bir dünya vatandaşı olarak birlikte yaşayabilmek için gerekli bir ortak kültüre sahiptir. Küreselleşme, kültürel anlamıyla yeni bir dünya düzeni ve ortak kültürün gelişmesine de zemin hazırlamıştır (Kan, 2009).

Farklı kültürlerden bireylerin bir arada yaşayabilmesi için ihtiyaç duyulan insan tipinin yetiştirilmesi ve aynı zamanda göçler sonucu ihtiyaç duyulan toplumsal uyumun sağlanması, ancak ve ancak eğitim ile mümkündür. Çünkü içinde yaşadıkları kültürün yaşam becerilerini aktarma, kültürü koruma ve geliştirme işlevi, eğitimin sosyal işlevlerindendir (Ergün,1992). Eğitim sistemleri, kültür aktarma işlevini yerine getirirken aynı zamanda da açık sistem olmaları nedeniyle bireylerin ve toplumun ihtiyaçlarını da okullar aracılığı ile yasalar çerçevesinde gerçekleştirmeye çalışır.

Gerek küreselleşme ve gerek göçlerin etkisiyle ülkeler arası sosyal hareketlilik sonucu oluşan çok kültürlü toplumlardaki yeni dünya düzeninde, yeni becerilere sahip insanların yetiştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu insanların sahip olması gereken becerilerin en önemlilerinden ikisi dünya vatandaşlığı ve barışına katkı sağlama becerisidir (Kayıkçı, 2020). Küreselleşme ve beraberinde getirdiği kültürel çeşitlilik, toplumda barış ve huzur içinde yaşama gereksinimini beraberinde getirirken iletişim, insan hayatının her alanını saran bir olgu olduğundan bireylerin birbirleriyle kuracakları sağlıklı ve etkili iletişim ile bunu sağlamanın mümkün olduğu düşünülmektedir. İletişim sürecinin ana unsurlarından olan mesajları algılamak ve onlardan bilgi üretmek, iletişim kalite ve etkinlik düzeyini belirleyeceğinden, okullarda farklı kültür ve dillerden gelen paydaşlar arasında kurulan iletişimin okulun örgüt amaçlarını yerine getirmesi anlamında da çok önemlidir. Küreselleşen dünya düzeninde toplumsal barış ve birlik ancakiçinde yaşanılan ve çeşitliliğin yaygın olduğu birtoplumda sağlanabilineceğine göre geleceğin teminatı olan öğrencilerin yetiştirildiği okullara ve eğitim sistemine dünya barışını oluşturma anlamında çok önemli bir görev düştüğü düşünülmektedir.

Bu çalışmada ulusal ve uluslararası programın bir arada yürütüldüğü ve birçok ulustan öğrenci, öğretmen, veli ve personelin bir arada bulundukları bir ortam olan okulda, paydaşlar arasında meydana gelen iletişim ve etkileşim, bu kavramlar çerçevesinde incelenecektir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, devletlerin kendi yurttaşlarına sağlamak mecburiyetinde bulunduğu bir hizmettir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Eğitim toplumsal yapının en temel kurumlarından biridir. Sosyal yapının bir parçası olan eğitimi sosyal yapıdaki diğer parçalarda meydana gelen değişmelerden soyutlamak olası değildir. Eğitimde başlatılan bir değişme sosyal yapının diğer parçalarını değişme yönünde etkilediği gibi, kendisi de sürekli olarak diğer parçalarda gerçekleşen değişmelerin etkisine açıktır (Eserpek, 1978). Küreselleşme, savaşlar ve diğer ekonomik nedenlerden dolayı toplumların yapısında meydana gelen değişikliler toplum içinde yaşayan bireylerin eğitim ihtiyaçları konusunda da farklılıklar meydana getirmektedir.Ülkemize farklı sebeplerden yaşamak üzere gelen ailelerin ve bireylerin de etkisiyle toplumumuzun sosyal yapısında meydana gelen değişiklik eğitimi de direkt olarak etkilemektedir. Eğitim toplumsal değişimde önemli bir rol oynamakla birlikte aynı zamanda toplumda meydana gelen değişikliklerden de direkt olarak etkilenmektedir. Toplumsal düzeyde meydana gelen değişmeler eğitimi de belirli bir yönde değişmeye zorlamaktadır. Okullarda uygulanan eğitim programları ile bir yandan kültürel mirasımız kuşaktan kuşağa aktarılırken bir diğer taraftan da toplumdaki bireylerin gerek yerel gerekse de küresel ölçekte gerçekleşen olaylara, yeni davranış biçimlerine, bilimde, teknolojide, ekonomide, sporda, sanatta, edebiyatta vb. alanlarda meydana gelen değişim ve gelişmelere kolayca uyum sağlamalarına, yükselen evrensel değer ve anlayışları benimsemelerine yardımcı olmaya çalışılmaktadır (Özdemir, 2011).

Küreselleşmenin etkisiyle dünyamızın küçülmesi eğitimin hizmet ettiği toplumda meydana gelen değişiklikleri de dikkate alması zorunluluğunu doğurmuştur. Kısaca, eğitimin yeni bilgileri üretmek, yeni bilgileri yaymak, toplumun birikimleri olan kültürel değerleri yeni kuşaklara aktarmak, aktarımı yaparken gerekli bilgileri güncellemek, geliştirmek ve yenilemek, bireylere demokratik bilgi, anlayış ve tutumlar ile toplumun ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazandırmak, bireylerin hem kendi toplumlarına hem de dünyaya uyumunu sağlamak ve kolaylaştırmak görev ve sorumluluğu vardır. Değişmeye uyum sağlayabilecek, değişmeyle birlikte yenilenecek görev ve sorumluluklarında başarılı olacak bireyleri yetiştirmek de eğitimin sorumluluğundadır denebilir (Şen, 2007). Bu düşüncelerden yola çıkarak eğitimin ve okulun sürekli değişime adapte olması ve kendisini geliştirmesi gerekmektedir. Böyle olmaması halinde eğitim bulunduğu zaman diliminin gerisinde kalarak işlevini yitirme ile karşı karşıya kalabilir.

Küreselleşme, savaşlar, teknoloji alanında meydana gelen ilerlemeler, ekonomik nedenlerden dolayı toplumlarda meydana gelen değişimler eğitim kurumları üzerinde önemli değişimlerin yaşanmasına neden olmaktadır. Eğitim kurumları da toplumun ulusal ve uluslararası anlamda yaşadığı değişime uyum sağlayarak önemli bir işlevini yerine getirmektedir.

Eğitimde karşılaştığımız kültürel çeşitlilik, birçok farklı ırktan, cinsiyetten, çeşitli dilleri konuşan öğrencilerden, farklı sosyo-ekonomik, etnik kökenden ve kültürden gelen öğrencileri içine almaktadır. Eğitim alanında görülen kültürel gün geçtikçe daha da artmaktadır (Faas, 2008; Ruggs ve Hebl, 2012). Türkiye'nin toplum yapısında meydana gelen bu değişiklikler sonucunda toplumda oluşan farklı eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere faaliyet gösteren bazı okullarımızda hem ulusal hem de uluslararası programların bir arada öğretilmesi ile birlikte okul topluluğunu meydana getiren paydaşlarda kültürel çeşitlilik kendini göstermektedir.

Açık ve sosyal bir sistem olan okul içinde bulunduğu toplumun isteklerini dikkate alarak kuruluş amaçlarını belirler ve kendi sistemi içerisindeki girdi ve çıktıları ve değerlendirmek suretiyle eğitimin işlevlerini yerine getirirken topluma da ihtiyacı olan eğitilmiş insanı sunar. Değişen dünya düzeninde küreselleşmenin de etkisiyle eğitim ve öğretim kurumlarında eğitim gören öğrenciler ve bu öğrencilerin ihtiyaç duydukları eğitim de farklılıklar göstermektedir.

Türkiye hızlı bir şekilde göç alan bir ülke konumundadır. 2021 verilerine göre eğitim, çalışma ve turizm gibi amaçlarla 1 milyon 168 bin 837civarında yabancı Türkiye'de ikamet etmektedir (T. C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021). Göçler ile birlikte Türkiye'deki okullarda farklı uluslardan gelen öğrencilerin eğitim sistemimize dahil olmalarıyla birlikte okullarımızda kültürel çeşitlilik daha sık görülmeye ve yaşanmaya başlanmıştır. Kültürel çeşitlilikle birlikte okullarımızda Türk öğrenciler haricinde birçok farklı ulustan öğrenci eğitim almaya başlamıştır. Bünyesinde farklı kültürlerden öğrenci, öğretmen, veli ve personel bulunduran okullarda iletişim ve etkileşim farklılıklar göstermektedir. Okullarda var olan kültürel çeşitlilik sonucunda da okul işleyişinin her alanında ve özellikle de tüm süreçlerin yönetilmesinde anahtar görev gören iletişim alanında farklılıklar görülmektedir.

Günümüz iletişim çağına bireylerin kolay ve çabuk bir şekilde ayak uydurabilmeleri okullarda verilen eğitim ve öğretim faaliyetleri ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle okullarda sürdürülen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin öğrencilerde beklenen davranışları kazandırması ve okul örgütünün amaçlarına ulaşmasıiçin etkili bir iletişim süreci zorunlu hale gelmiştir.

Okullarda sürdürülecek olan etkili bir iletişim süreci okul örgütlerinin amaçlarına ulaşmasında büyük bir fayda sağlamakla birlikte okuldaki gerçekleşecek olan öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin öğrencilerin, dolayısıyla da dünyanın doğru bir şekilde etkilenmesini ve değişmesini sağlayacaktır (Dağ, 2014). Türkiye'ye farklı ülkelerden, farklı sebeplerle gelen göçmenlerin çocuklarının okul sistemine dahil olmalarıyla ortaya çıkan kültürel çeşitlilik sonucunda eğitimde rol alan paydaşların birbirleriyle kurdukları iletişimler ve bunların sonucunda meydana gelen etkileşimin nasıl olduğu ve nelere etki ettiğini anlamak okul ortamına olumlu anlamda katkı sağlayacaktır.

Göçler ve beraberinde getirdiği kültürel çeşitlilikle çok kültürlü hale gelen okulların bünyelerinde eğittiği öğrencilerin ileride birer dünya vatandaşı olup dünya barışına sağlayabilecekleri katkılarda da küreselleşen dünya düzeninde çok önem arz etmektedir. Çok kültürlü okullarda tüm paydaşlar arasında kurulacak sağlıklı formal ve informal iletişim şekilleriyle eğitimin çok yönlü işlevleri yerine getirilebilecek ve topluma çıktı olarak sunulacak ve dünya barışına hizmet edecek, donanımlı dünya vatandaşları öğrenciler yetiştirmek mümkün olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Problemler

Bu araştırmanın amacı, çok kültürlü okullarda kültürel çeşitlilikten dolayı yönetim, öğretmen, veli ve diğer personel arasında meydana gelen iletişim ve etkileşimin farklılıklarını ortaya koymak ve çok kültürlü okullarda yaşanılan iletişimin ve etkileşimin küresel vatandaş yetiştirme ve dünya barışına kattığı olumlu yönleri ortaya koymaktır.

Farklı amaçlarla kurulan okullar toplumun ihtiyacına göre kuruluş amaçlarını sundukları programları hazırlamakta ve topluma geri bildirim olarak toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Topluma ihtiyaç olan bireyler kazandırılırken geleceğin büyükleri olan çocukları da çağın gereksinim duyduğu bilgi ve beceri ile de donatmayı hedeflemektedir.

1.2.1. Alt Problemler

1. Öğretmenlere göre çok kültürlü okulları iletişim ve etkileşim bakımından diğer okullardan ayıran özellikleri nelerdir?

2. Veli ve Okul Personeline göre çok kültürlü okulları iletişim ve etkileşim bakımından diğer okullardan ayıran özellikleri nelerdir?
3. Öğretmen veli ve okul personeline göre kültürel Çeşitliliğin okuldaki iletişim ve etkileşimi üzerindeki etkileri nelerdir?
4. Öğretmenlere göre çok kültürlü okul personeli arasındaki iletişim ve etkileşim nasıl gerçekleşmektedir?
5. Öğretmenlere göre kültürel çeşitliliğin okula sağladığı faydalar nelerdir?
6. Öğretmenlere göre kültürel çeşitliliğin iletişim ve etkileşim açısından okulun eğitim öğretim çalışmaları üzerindeki olumsuz etkileri nelerdir?
7. Öğretmenler ve velilere göre çok kültürlü okullarda veli –öğretmen iletişimi nasıl gerçekleşmektedir?
8. 8 Öğretmenler ve velilere göre çok kültürlü okullardaki kültürel çeşitlilik öğrencilerin birer dünya vatandaşı olması üzerindeki katkıları nelerdir?
9. Öğretmen, veli ve okul personeline göre okuldaki kültürel çeşitliliğin dünya barışına sağladığı yararlar nelerdir?
10. Öğretmenlerin çok kültürlü bir ortamda çalışmalarının kişisel gelişimlerine katkıları nelerdir?
11. Öğretmenlerin çok kültürlü bir ortamda çalışmalarının mesleki gelişimlerine katkıları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma çok uluslu okullarda kültürel çeşitlilikten dolayı yönetim, öğretmen, veli ve diğer personel arasında meydana gelen iletişim ve etkileşimin farklılıklarını ortaya koyarak ve çok kültürlü okullarda yaşanılan iletişimin ve etkileşimin küresel vatandaş yetiştirme ve dünya barışına sağladığı katkı yönünden elde edilecek sonuçlar ile literatüre zenginlik katacağı düşünülmekte ve bu açıdan önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

Katılımcıların araştırmada yer alan soruları içtenlikle yanıtladıkları, geçerli ve güvenilir görüş bildirdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Veriler toplanırken, araştırmaya katılan öğretmenlere yarı yapılandırılmış sorulara verecekleri cevapların sadece akademik amaçlı kullanılacağı belirtilecektir. Bundan dolayı katılımcıların veri toplama aracındaki sorulara samimi cevap verdikleri varsayılmıştır. Araştırmanın temelinde insan unsurunun bulunması sebebiyle, sosyal bilimlerdeki araştırmalara özgü sınırlılıklar bu araştırma için de geçerlidir. Araştırma, 2021 yılı Nisan ayında Antalya'nın Döşemealtı ilçesinde hizmet veren özel bir ilkokulun öğretmen, veli ve personeli ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Dil: İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban (TDK,2021).

İletişim: Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon (TDK, 2021).

Etkileşim: Birbirini karşılıklı olarak etkileme işi (TDK,2021).

Kültür: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü (TDK,2021)

Örgütsel iletişim: Birden fazla kişinin bir araya gelerek belli bazı ortak amaçları yerine getirmek üzere koordineli olarak çalıştıkları organizasyonlardaki doğal ve planlı tüm iletişim akışını, süreçlerini ifade eder.

Küreselleşme: Küreselleşme dünya üzerinde siyasi, ekonomik ve toplumsal birleşme; düşünce yapılarının, teknolojinin, yönelimlerin tüm dünyaya ortak olarak yayılması, politik sınırların ötesinde ilişki kurma yöntemlerinin oluşması, dünyanın küçülerek insanların birbirine yaklaşmasıdır (Balay, 2004).

Küresel Vatandaşlık: Sadece ülkesine değil tüm insanlığa karşı sorumluluk bilinci geliştirmiş, evrensel bilince sahip, yaşanan olaylara tüm insanlığın gözünden bakabilen, gelecek nesiller için sürdürülebilir bir yaşam bırakmayı hedefleyen bireylerden oluşan bir toplumu ifade etmektedir (Oxfam, 2006).

Dünya Barışı: Tüm dünya insanları için mutlu ve barış içinde yaşama ülküsüdür. Tüm ulusların gönüllülük esasına dayanan, savaşı önleyen politikalarla bir araya gelerek bütün zorbalıklara ve şiddete karşı olarak amaçladıkları karşı koyuş sonucu ulaştıkları bir huzur ortamıdır.

1.7. İlgili Araştırmalar

Araştırma konusunda yapılan literatür taramasında özellikle çok kültürlü okullarda meydana gelen iletişim ve etkileşimin nasıl gerçekleştiği ve çok kültürlü okullarda var olan kültürel çeşitlilik nedeniyle iletişim ve etkileşimin okul paydaşlarını nasıl ve hangi alanlarda etkilediğine dair direkt olarak çalışmalara rastlanmamıştır. Bununla birlikte çok kültürlü, çok dilli ortamlarda eğitim, çok kültürlü ortamlarda meydana gelen iletişimin örgütsel açıdan yönetimi, çok kültürlü ortamlarda meydana gelen eğitimin öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine katkısı ile çok kültürlü ortamların öğrencilere dünya vatandaşı olma ve barış eğitimleri konularında sağlayabileceği katkıları açıklayan çalışmalar bulunmaktadır.

Bu bölümde yukarıda bahsi geçen bu çalışmalar tez çalışmasının konusuyla paralellik göstermeleri açısından ele alınacaktır.

Özan ve Şengür (2017), öğretmenlerin çok kültürlü eğitim ve anadilde eğitim hakkındaki görüşlerini incelediği çalışmalarında 16 öğretmen ile görüşmeler gerçekleştirmişler ve çalışmaya katılım sağlayan öğretmenlerin genel olarak çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitim hakkında olumlu düşüncelere sahip olduklarını saptamışlardır. Bununla birlikte çalışmaya katılan öğretmenlerin çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitimi sadece ırk ve dil açısından ele aldıkları görülmüştür. Halbuki çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitimin konusu olan öğrenciler farklı milliyetlerden, ırklardan, dillerden, inançlardan, örf ve geleneklerden gelmektedirler. Öğretmenlerin çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitim ile gerekli farkındalığa sahip olmadıkları ve çalışmaya katılan öğretmenlerin yarısına yakını öğrencilerin resmi dilde eğitim almalarından yana olduklarını belirtmişlerdir. Çalışmanın yapıldığı okulda eğitim alan öğrenciler okulun iki anadili olan İngilizce ve Türkçe dillerinde eğitim alabilmekte ve bu da okulda çalışan tüm öğretmenler ve okul yönetimi ve diğer paydaşlar tarafından desteklenmektedir. Ayrıca, çalışmanın yapıldığı okuldaki paydaşlar çok kültürlülük ve kültürel çeşitlilik konuları ele alındığında öğrencilerini sadece dil ve ırk açısıdan farklı görmeyip onların diğer sahip oldukları özellikleri de dikkate almakta oldukları görülmektedir.

Cırık (2008), *"Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları"* adlı çalışmasında günümüz

toplumlarında, yetiştirilen bireylerin farklı kültürel gruplarla etkileşim içerisinde olmalarından dolayı etkileşimlerinde kendilerinden olumlu tutumlar sergilemelerinin beklendiğini belirtmektedir. Gelişmiş ülkelerin eğitimle ilgili sorunlarına çözümler üretirken, çokkültürlü eğitim çalışmalarına da yer verdiğinden de bahsetmektedir. Çokkültürlü eğitim sayesinde, öğrencilerin farklı kültürleri hoş karşılamalarının sağlanması için, öğrenme ortamlarının farklılaştırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bunun için de öğretmenlerin, öğrencilerinin, kendi kültürleri dışındaki bireylerin değerlerine saygı duymalarını, farklı kültürlerle ilgili ön yargılarını ortadan kaldırmalarını ve farklılıkların insanlar için bir zenginlik olduğunu benimsemelerini sağlayacak öğrenme ortamları yaratmalarının gerekliliğinden bahsetmektedir. Ülkeler arasındaki sınırların bilim ve teknolojideki gelişmeler sayesinde kalkmasından dolayı farklı kültürlerden bireylerin bir araya gelerek kültürlerarası iletişim geliştirmelerinin artık bir zorunluluk haline geldiğini de belirtirken gelecek asırda uluslararası alanlarda söz sahibi olacak etkili ve yetkin bireylerin eğitiminde çokkültürlü eğitimin öğrenme ortamlarına yansıması sayesinde olabileceğini anlatmaktadır.

Akademik çalışmayı gerçekleştiren yazar, eğitim programlarında kültürler arası etkileşimle ilgili ayrı ayrı temalar düzenlemektense, programların geneline yansıyan bir anlayışın oluşturulmasının daha anlamlı olacağı düşüncesini dile getirmektedir. Bunlara ek olarak, eğitimle ilgili tüm paydaşların katılabileceği çok kültürlü eğitim etkinliklerine okullarda yer verilmesinin de okul atmosferini olumlu yönde etkileyebileceğini de söylemektedir.

Polat ve Kılıç (2013), *"*Türkiye'de Çok Kültürlü Eğitim ve Çok Kültürlü Eğitimde Öğretmen Yeterlilikleri*"* adlı çalışmalarında Türkiye'de çok kültürlü eğitim ve çok kültürlü eğitimde yer alan öğretmenlerin yeterliliklerine dair bilgilere yer vermişlerdir. Günümüz Türkiye'sinde yaygın bir şekilde ilkokuldan yükseköğretim kurumlarına kadar her kademede yapılan verilen eğitimde kültürel farklılıklar eğitim programlarına yer verilmesin öneminin vurgulandığını bununla birlikte eğitim programlarının başarısının öğretmen yeterlilikleriyle doğru orantılı olduğunu hatırlatmaktadır. Buradan yola çıkarak, çokkültürlü eğitim prensiplerinin neler olduğu konusunda öğretmenlerin bilgi sahibi olmaları gerektiğinden bahsetmektedir.

Öğretmenlerin çokkültürlü yeterliliklere sahip olabilmelerini teminen üniversitede verilen eğitim programlarına yönelik ders ve model geliştirme çalışmalarıyla öğretmen kalitesinin artırabileceğini belirtmektedirler. Öğretmenleri çokkültürlülük ile başa çıkabilmek için yeterli donanımlı hale getirilmeleri ile birlikte kendilerine olan özgüvenlerinin artacağından

da bahsetmektedirler. Farklılıkları kabul ve anlamaya yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi daha güvenli ve özgür bir eğitim ortamının sağlanmasına katkı sunacağı düşüncesi belirtilmektedir. Yapılan bu çalışmada öğretmenlerin, öğrencilerin ve diğer tüm paydaşların çok kültürlülük ve kültürel çeşitlilik konusunda eğitim programlarına dahil edilip farkındalıklarının artırılması gerektiği önerilmiştir. Ancak böyle yapılması halinde okullarda görev alan öğretmenler, eğitim alan öğrenciler ve diğer tüm paydaşlar çokkültürlülüğü zenginlik olarak görüp ortamda var olan kültürel çeşitlilikten maksimum düzeyde faydalanılıp topluma gereken katkıyı sağlayabilecektirler.

BÖLÜM II
LİTERATÜR –KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bir Örgüt Olarak Okul

İnsanların bir araya gelerek belirli amaçları gerçekleştirme üzere kurdukları örgütlerininsanlık tarihi kadar eski olduğu anlaşılmaktadır. Geçmişten bu yana insanlar yaşadıkları toplum içinde karşılaştıkları problemleri çözmek amacıyla bir araya gelip örgütler oluşturmuşlardır. İnsanlar kendi gereksinimlerini kendi başlarına karşılayamaz hale geldikleri noktada çevrelerinin koşullarına adapte olup ihtiyaçlarını karşılayabilmek için diğer insanlarla iş birliği yapma ihtiyacı hissetmişlerdir.

Örgüt kavramı, ortak amaçları gerçekleştirmek üzere bir araya gelen insanların örgütlenmesi, eşgüdümlenmesi, liderlik edilmesi ve değerlendirme süreçlerinin bir bütünüdür (Balcı, 2005). Örgütü tanımlamak için kullanılan ögelerden bir tanesi örgütte yer alan 'insan''dır. Örgütün oluşabilmesi için üç unsura ihtiyaçvardır. Bunlar birbirleriyle iletişimde bulunabilecek insanlar, ortak bir amaç ve bu ortak amacı gerçekleştirmeye yönelik örgüt üyelerinin gösterdiği istekliliktir.

Örgüttoplumsal unsurlardan oluşan bir iş birliği sistemidir. İstenilen bir sonuca ulaşmak için iki ya da daha fazla kişinin iş birliğiyle oluşturulan örgüt, çevresini de dikkate alarak kurduğu sistematik ilişki ile sosyal bir sistem olarak çalışır (Barnard, 1976).

Schein'e (1965) göre örgüt, açık bir sistem olarak düşünülmelidir. Bunun nedeni de örgütün çevresiyle sürekli iletişim içerisinde olmasıdır. Bir örgüt bulunduğu çevreden hammadde olarak insan, bilgi ve enerji alır ve bunları kullanarak çevresine yararlı bir hizmet olarak geri verir. Örgüt ve çevresi arasında çift yönlü etkileşim bulunmaktadır. Okullar, örgüt olarak toplumsal açık sistemlerdir. Okullara açık sistem olma özelliği kazandıran en önemli unsurun girdisini içinden yaşadığı toplumdan alması ve belirlenmiş amaçlarını gerçekleştirmek için de bu girdiyi işledikten sonra yine topluma çıktı olarak sunmasıdır (Taymaz,2003).

Okulun amaçlarını toplumsal kurumlar belirlerlerken okul, tüm toplumun sorunlarını eğitimsel ve işlevsel yönden dikkate almazsaetkili bir işleyişe kavuşamaz (Aydın, 1993). Okulun amaçları oluşturulurken çevrenin yani toplumunda ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Toplumun okuldan istediği ihtiyaçlar dikkate alınmadan okulun amaçları

belirlenirseokulun hedeflenen amaçlarına ulaşamayacağı düşünülmektedir. Bir okul sisteminin amaçları çevresinden, sosyal, ekonomik ve politik nedenlerden yola çıkılarak şekillendirilir. Okul, toplumun ihtiyaçlarına yönelik olarak yeni amaçlar ve bu amaçlara bağlı olarak da yeni bilgi, beceri ve davranışlar üretmek durumunda olan sosyal ve açık bir sistemdir. Okul aynı zamanda sürekli olarak değişen çevreye de uyum sağlamak durumunda olan bir örgüttür (Yalçınkaya, 2002).

Okul Örgütü toplumsal açık bir sistemdir. Örgütte görev alan her birey bir sistem olarak görülmektedir. Buna göre örgütler en az iki insanın yani iki sistemin ürünüdür ve sistem yaklaşımıyla ele alınmaktadır (Baltacı, 2019). Bir örgüt olarak okul, en önce çevresinden öğrenci olmak üzere, öğretmen, program ve teknoloji gibi diğer kaynakları da bünyesine dahil ederek daha başka alt sistemlerin de yardımıyla işleyen ve topluma eğitim hizmeti sağlayan, eğitilmiş insanları topluma bir ürün olarak sunan, bunların yanı sıra okulun işleyişini gözden geçirerek gerekli paydaşlara dönütler sağlayan ve gerektiğinde de değişiklikler yaparak yaşamını sürdürmeye çalışan sosyal ve açık bir sistemdir. (Şişman ve Turan, 2004).

Wilder'e göre (1986) okul örgütü, toplumun genç üyelerine öğretim sunmakla yükümlü kurumdur. Bu hizmeti sunarken okulun tek başına soyut bir varlık olmadığı bilinmektedir. Okulda öğretim hizmeti temelde öğretmenler tarafından sağlanmaktadır. Aynı zamanda bir örgüt olarak okul ele alındığında okulda öğretmenler öğrencilere belirlenen amaçlar doğrultusunda eğitim ve öğretim hizmeti sunarken öğrencilerin ebeveynleri, idari kadrou, okulda çalışan diğer personel ve okulun bağlı olduğu resmi makamlar da okul örgütünü oluşturan paydaşlar arasında yer almaktadır. Diğer örgütlerde olduğu gibi bir okul örgütünü diğer okul örgütlerine göre ayıran yönlerin başında amaçlar gelmektedir. Bunun nedeni ise her farklı örgütün farklı bir veya birden fazla amacı gerçekleştirmek üzere kurulmasından kaynaklıdır. Toplumsal ünite olarak örgütleri farklılaştıran özelliklerden biri, onların özel amaçlar için kurulmalarıdır (Hoyley, 1986).

Diğer örgütlerde olduğu gibi okul örgütlerinde de amaç/lar önemlidir. Çünkü, örgütün bütün etkinliklerinin düzenlenmesi amaçla doğrudan ilişkilidir (Toprakçı, 1995). Bu çalışmanın konusu olan okul, değişen dünya düzeni, küreselleşme, farklı nedenlere bağlı olarak meydana gelen göçlere sonucunda ülkemizde yaşamaya başlayan yabancı uyruklu bireylerin Türk uyruklu bireylerle aynı çatı altında ulusal ve uluslararası programların eğitimilerini almak

süretiyle hayata hazırlandıkları bir okul olma özelliğine sahiptir. Bir sonraki bölümde okul örgütü sistem yaklaşımı üzerinden incelenecektir.

2.2. Sistem Yaklaşımı ve Okul

Sistem belli parçalardan, bölümlerden ve alt sistemlerden oluşan bir bütündür. Sistemde önemli olan sistem içinde rol alan her parçanın kendine özgü bir işleyişinin olup bununla birlikte her bir parçanın bir diğerine bağlı olma özelliği sayesinde bir bütün oluşturmasıdır. Sistem yaklaşımında bütünü oluşturan parçalar ve bunların kendi aralarında var olan ilişkiler hep birlikte bir bütün olarak incelenmektedir (Salık, 2001). Sistem, sınırları belirlenmiş birbiriyle ilişkili elemanlardan oluşmuş bir kümedir Sistem içindeki elemanlarının kendi aralarında ve aynı zamanda sistemin çevresiyle yaptığı etkileşimler sistemin özgün bir davranışa sahip olmasına olanak sağlar (Sezen, 2007).

Meadows'a (2008) göre, sistem rastgele özelliklere sahip elemanların bir araya gelmesiyle oluşmamaktadır. Sistem içerisindeki tüm unsurlar ortak bir hedefe ulaşmak üzere bir araya gelmektedir ve sistem içindeki tüm unsurların da ancak ahenk içinde çalışmasıyla örgüt ortak hedeflerine ulaşabilecektir. Bu duruma aşağıdaki örnek ile açıklama getirilmiştir. Örneğin sindirim sistemimiz dişlerimizden, belli başlı salgılanan enzimlerden, mide ve bağırsaklarımızdan oluşmaktadır. Sindirim sistemimizi meydana getiren bu unsurlar bir ahenk içinde sırasıyla çalışarak ağızdan alınan besini parçalayıp öğütür ve sonrasında öğütülen besinler başka bir sistem olan kan sistemi yoluyla organlara iletilirken vücut tarafından ihtiyaç hissedilmeyen geri kalan artıklarda bağırsaklarımız yoluyla dışarı atılmaktadır.

Sistem Yaklaşımın başlangıcı Antik çağlarda yaşamış ünlü düşünür Aristo'ya dayandırılmaktadır. Aristo bütünü bir araya getiren parçalardan daha da fazla etkiye sahip olanın aslında bütünün kendisi olduğunu söylemiştir. Başka bir değişle sistem bir bütün olarak kendini oluşturan parçalardan daha da fazla bir etkiye sahiptir. Sistem Yaklaşımı, genel bir bakış açısıyla problem ile ilgili tüm yönleri hesaba katan, problemin (veya olayın) farklı parçaları arasındaki ilişkilere odaklanan bir problem çözme yaklaşımı olarak da ifade edilebilmektedir. Bu yaklaşım bir problemi çözmek için neler yapılması gerektiği, problemin ortaya çıkışı ile birlikte hangi iç ve dış unsurların dikkate alınması gerektiği, bileşenler arasındaki ilişkilerin probleme etkileri gibi unsurları dikkate alarak her türlü probleme nasıl yaklaşılması gerektiğini kendi bakış açısı ile ortaya koyar (Tecim, 2004).

Sistem Yaklaşımı ilk olarak Avusturya'lı bir biyolog olan Bertalanffy tarafından ortaya konmuştur. Bertalanffy olayların nasıl meydana geldiğini anlamak için sistem düşüncesini kullanmaya karar vermiştir. Daha önce ortaya konulan düşüncelerde her parçanın ayrı ayrı ele alınıp bütünsel bir açıyla değerlenmemesinden kaynaklanan sorunların farkında olan Bertalanffy, geliştirdiği Genel Sistem teorisi ile sistemi birbirinden ayrılamayan parçalardan oluşan bir bütün olarak tanımlamıştır. Olaylar ancak bir bütünlük içinde değerlendirildiğinde anlam ifade etmektedir. Bertalanffy'nin tanımı aslında antik çağlarda yaşamış ve ünlü bir filozof olan Aristo'nun 'sistem bütün parçaların toplamından daha fazla bir şeydir.' Tanımlamasıyla aynı anlama gelmektedir. Bertalanffy'nin Genel Sistem Teorisi her olay ve durum belirli bir çevre içinde başka olaylarla ilişkili olarak incelenmesi gerektiğini anlatmaktadır. Bazı diğer düşünürlere göre sistem, birbiriyle düzenli şekilde etkileşim halinde olan ve birbirlerine bağlı unsurlardan oluşan bir bütündür. Eğitim sistemi açık bir sistemdir. Bunun nedeni de açık sistemler en az bir amacı gerçekleştirmek üzere çevreden girdi alan, bunları işleyerek çıktılar elde eden ve bu çıktılara ilişkin dönüt alan sistemlerdir. Bu tanımdan yola çıkarak eğitim sistemine bakıldığında, eğitim sisteminin açık bir sistem olduğu görülmektedir (Alıç, 1991).

Sosyal ve açık bir sistem olan eğitim, girdiler, işlemler, çıktılar ve dönütten oluşan ve en azından bir hedefi gerçekleştirmek amacıyla örgütlenip uygulamaya konulan bir sürec olarak ifade edilebilir. Çoklu paydaşları olan eğitim örgütlerinde de sistem yaklaşımı zorunlu olarak kullanılmalıdır (Öztürk, 2009).

Açık sistem yaklaşımını ele alınırken hem yapı hem de süreçlere değinilmektedir. Okulun, durağan ve esnek yönleriyle aynı zamanda da sıkı ve gevşek yapısal özellikleriyle beraber dinamik bir sistem olarak görülmektedir. Açık sistemlerin ögeleriyle ilgili bazı sınıflamalar yapan bu ögeleri, girdiler, işleme süreci, çıktılar, dönütler gibi kavramlarla ifade edilmektedir (Hoy ve Miskel, 1996).

2.2.1. Girdiler

Sistemin amacını gerçekleştirmek için dışardan alınan ve gerekli olan her tür malzeme, bilgi ve insan kaynağı girdi olarak tanımlanabilir (Sönmez, 1987). Örnek verilecek olursa, bir ilkokulun girdileri, okul binası, öğretmenleri, öğrencileri, eğitim ve öğretim programları olabilir. Ayrıca, bir sistemin çıktısı başka bir sistemin girdisi olabilir. Örneğin ilkokulu bitiren

öğrenciler ortaokul için girdi olarak kabul edilirler. Daha başka örnekler verilecek olursa; Yasalar, yönetmelikler bilgiye ilişkin girdilere örnek olarak verilebilmektedir. Bunların haricinde sistemde görevlerin yerine getirilebilmesi için alınan personel de sistemin girdilerine örnek olarak verilebilir. Eğitim ve öğretim araçları, bilgisayarlar, akıllı tahtalar da girdilere verilebilecek örneklerdendir. Girdiler aynı zamanda kurumun çevresinde iyi bir yer edinmek için elinde var olan az sayıdaki kaynağı kendi yararına kullanabilme yeteneği olarak belirtilmektedir (Hoy ve Miskel, 2012).

Bir sistemin girdilerinin, o sistemin amaçları doğrultusunda işlenip, biçimlendiği, yeniden oluşturulduğu başka bir değişle yeniden oluşturulup istendik ürün durumuna getirildiği bölüm, işlemler olarak tanımlanabilir. İşlemler bölümü de kendi içinde girdi, işlem, çıktı ve dönüt özelliklerini içerir. Örneğin okulun girdisi öğrenci, bilgi ve beceriler ile eğitildikten sonra meslek edinmesi sağlanarak topluma çıktı olarak sunulur. Açık sistemlerde çalışanlar arasındaki iş bölümü, yapılan işlerden dolayı iş farklılaşması ve bunun doğal sonucu olarak da büyüme ve gelişme vardır. Açık sistemlerdeki işlemlerde amacı gerçekleştirmek üzere tek bir yol ve yöntem izlenmez. Sistem içinde sistemin işlem safhasında görev alan bireyler alternatif yollar kullanarak çözümlere ulaşabilirler. Ayrıca, alt ve üst sistemlerin birbirleri arasındaki ilişkileriyle tüm yönetsel süreçler, eğitim ve öğretim programları da dahil sistemin işlemler kısmında yer alırlar.

Açık sistem kuramına göre, kurum ile çevre birbirlerine bağlıdırlar ve aynı zamanda kurum ile çevresi arasında da dinamik bir denge vardır. Bir kurumun varlığını sürdürebilmei için çevrenin değişen gereksinimlerine sürekli olarak uyum sağlaması gereklidir (Aydın, 1991; Saruhan, Yıldız, 2009; aktaran Göksoy,2018).

Girdilerin bir seri işlemden sonra ürün olarak çıkması, sistemin çıktılarını oluştururlar. Bir sistemin girdileri ve çıktıları arasında farklılık oluşmamışsa sistemin olmasından bahsedilemez. Buna örnek olarak İngilizce okuma yazmayı 2. sınıf öğrencilerine öğretmeyi amaçlayan bir okul bunu öğrencilerinin genelinde başaramamışsa sistem işlemiyor anlamına gelmektedir. Bir sistemin çıktıları sistemin amaçları ile ne kadar örtüşüyorsa sistemin de o kadar iyi işlediği söylenebilir.

2.2.2. Dönüt

Bir sistemin belirlenen amaçlarına ne derece ulaştığına bakarak o sistemin iyi işleyip işlemediği anlaşılabilir. İyi işlemeyen yanlarının tespit edilmesinden sonra bunların nasıl düzeltilebileği veya giderebileceği dönüt olarak nitelendirilmektedir. Dönüt, sisteme etkili ve verimli bir şekilde bilgi aktararak gerekli düzeltmelerin yapılarak sistemin amaçlarına ulaşması için rehberlik yapar. Dönütler sistemin etkililiğine ve verimliliğine ilişkin bilgi sağlar. Dönütlerden alınan bilgi sayesinde girdilerde ve dönüşüm sürecinde nerelerde değişikliklerin yapılmasını gerektiği saptanabilir (Karip, 2014).

2.2.3. Çevre

Çevre denilince bizleri kuşatan, sosyal, politik, ekonomik, kültürel güç ve özelliklerin bütünü anlaşılmaktadır. Çevre aynı zamanda dünyada küreselleşme sonucu meydana gelen değişikliklerin de gözlenip yaşandığı bir merkezdir. Çevreden geri dönüt alma işlemi atlandığı zaman okulun etkililiğini değerlendirmek mümkün olamamakta ve gerekli ilerlemeler için kararlar alınıp, planlandıktan sonra uygulamaya da konulmadığı için; zamanla okul kendinden beklenen işlevini yerine getiremez hale gelip dinamizmini kaybetmeye başlandığı görülmektedir. Okulların da toplumdaki varlıklarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için çevreden gelen geri dönütlere mutlaka tepki vermeleri gereklidir. Açık sosyal sistem modelinde okullar çevresinden etkilenir ve çevresiyle sürekli bir etkileşim halindedir (Sezgin, 2013).

2.2.4. Sınırlar

Okulların kendileri için belirledikleri sınırlarının var olduğu ve bu sınırların, kapalı sistemlerde olduğu gibi net ve kesin olmadığı görülmektedir. Buna örnek olarak öğrenci velileri verilebilir. Öğrenci velileri nereye kadar okul sisteminin bir parçasıdır? Bu sorunun cevabını ancak her okul kendisi verebilecektir. Çünkü okullar kendi belirlediği amaçlar ve işleyişleri doğrultusunda velilerin süreçte ne dereceye kadar yer alacağınakarar verebilir.

2.2.5. Çevre

Okulun fiziki sınırları dışında kalan ve okulu amaçları, girdileri, takip ettiği süreçleri ve çıktıları açısından etkileyen etkileyen her şey çevreyi oluşturmaktadır. Örnek olarak bağlı bulunan bakanlık, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri, toplum ve diğer okulların okulun çevresini oluşturan belli başlı ögelere örnek verilebilir.

2.2.6. Denge

Okullar, yaşamlarını sürdürmeye dönük olarak çevreden girdiler aldıkları gibi çevreye çıktılar da sunmaktadırlar. Bir okulda bazı unsurlar ve etkinlikler, dengenin sağlanması ve oluşturulmuş olan sistemin devamlılığını ve yaşamını sürdürmesini sağlamaya dönüktür. Dengeyi oluşturabilmek için okullar çevrelerinden gelen dönütlerden dikkate alınması gerekenleri seçer ve açık ve sosyal bir sistem olan okulun dengelerini ayakta tutmak için gerekli çalışmaları yapar. Başka bir değişle çevreden gelen geri dönütleri dikkate alarak varlığını sürdürme çabasına girer. Okulu bir sistem olarak ele aldığımızda, bu sistemin sınırlarını çevresindeki diğer sistemlerin belirleyeceğini göreceğiz. Okul çevresinde yaşanan değişmelere ile ilgili olarak elde ettiği bilgiler doğrultusunda çevre ile olan dengesini sürdürecektir (Bursalıoğlu, 2000).

2.2.7. Güç Kaybı

Bir sistemdeki enerji kaybını ve yok oluşunu ifade eder. Açık sistemlerin, güç kaybı ya da entropiyle baş edebilmek için çevrelerinden sürekli artan oranda enerji almaları gerekli görülür. Okullar, aynı zamanda çevresel değişimlere ayak uydurarak varlıklarını sürdürmeye ve çevrenin beklentilerini karşılamaya çalışırlar. Örneğin, yeni programların ve derslerin açılması, eğitim için yeni gelir kaynaklarının bulunması, bu bağlamda düşünülebilir. Güç kaybı ne derece yüksek ise örgütün eskimesi de bir o kadar hızlı olur. Örgüt, güç kaybı olması halinde oluşan bu durumu durdurmaya çalışır (Başaran, 1984).

Eğitimde sistem yaklaşımı, belirli olayların, durumların ve gelişmelerin incelenmesinde kullanılan bir düşünce tarzı, bir bakış açısı, bir metod, bir yaklaşımdır demektedir. Sistem yaklaşımını diğer yaklaşımlardan farklı kılan özellik; bütünü oluşturan parçaların birbirleriyle ilişkilerini bir arada incelemesidir (Immegart ve Pilecki, 1973). Sistem kavramının örgüte sağladığı en önemli değişkenin çevre olduğu görülmektedir. Toplumsal açık sistem olarak örgüt ve bir örgüt olarak okul, içinde bulunduğu çevre ile sürekli etkileşim içindedir. Okul örgütünün çevresiyle bulunduğu iletişim ve etkileşim o okul örgütünün varlığını sürdürebilmesi ile doğru orantılıdır. Temel olarak sistemlerin çevreleriyle etkileşim halinde olan ve bu sebeple de açık sistem olarak tanımlanan sistemlerden ve çevreleri ile etkileşimde bulunmayan dolayısıyla da kapalı sistem olarak anılan sistemlerden oluşmaktadır. Açık sistemler ile karşılaştırıldığında kapalı sistemler sadece kendini besleyen ve sadece kendisiyle yetinen çevresiyle etkileşime açık

olmayan sistemler olarak varlıklarını sürdürürler. Kapalı sistemler sadece kendi içlerinde uyumluyken açık sistemler çevreyle uyumu, değişimi, gelişimi ve büyümeyi seçerler. Girdisi ve çıktısı insan olan açık sistemler topluma faydalı olmak için sürekli çevresiyle etkileşim ve iletişim halinde kalarak çevrenin de ihtiyaçlarını göz önünde bulundurup kendisini sürekli yenileyip bulunduğu topluma ayak uydurarak hayatta kalmayı başarır. Açık sistemlerin varlıklarını sürdürmeye devam etmeleri için çevresel faktörleri mutlak göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Örgütsel açıdan sistem, çevresindeki sistemlerden girdiler alan, onlara çıktılar vererek hizmet eden birbirine bağımlı alt sistemlerden oluşan, çevre sistemleriyle sınırlanmış bulunan bir bütündür (Başaran, 1982).

Okullar, girdisini içinde yaşadığı toplumdan alması ve amaçlarını gerçekleştirmek üzere bu girdiyi işledikten sonra topluma çıktı olarak sunması, hammaddesinin insan olması, çatışma halinde olan değerlerin mevcudiyeti, ürününün kalitesinin değerlendirmesinin zor olması, özel bir çevresinin olması, çevresindeki tüm biçimsel veya doğal kurumları etkilemesi ve onlardan etkilenmesi, çevredeki grupların kendi yararları adına okulun düşünce bağımsızlığını sınırlama çabaları şeklindeki kendine özgü olan ve diğer kurumlardan ayıran özellikleriyle, toplumsal açık sistemlerdir (Bursalıoğlu 2002; Taymaz, 2003).

Okulun bir sistem olarak aşağıda belirtilen özelliklere sahip olması beklenmektedir.

1. Bütünü ile okul açık bir sistem olmalıdır. Çevresindeki sistemler ile sürekli etkileşim içinde olmalıdır.
2. Okul sistemi içinde bulunan alt sistemler ile uyumlu olup bütünlük içinde çalışmalıdır.
3. Okul sistemi içinde var olan tüm alt sistemler iş birliği ve uyum içinde çalışmalıdır.
4. Çevresinden aldığı girdileri en iyi şekilde işleyerek kendinden beklenen çıktıları verebilmelidir.
5. Çevreden gelebilecek olumsuz ve kendisini yıpratabilecek durumlardan koruyabilmelidir.
6. Okulun örgüt amaçlarına ulaşabilmesi için sürekli bir kontrol ve değerlendirme döngüsü içinde olması gerekmektedir.

Okul, açık bir toplumsal sistem olarak çevresinden ve bir alt okuldan insan yani öğrenci girdileri ve bu girdileri işleyerek çevreye ve diğer üst okullara verir.

Şekil 2.1 Açık sistem modeli

En az bir amacı gerçekleştirmek üzere çevreden girdi alan, bunları işleyerek çıktılar elde eden ve bu çıktılara ilişkin dönüt alan sistemler, açık sistemlerdir. Bu tanımdan yola çıkarak eğitim sistemine bakıldığında, eğitim sisteminin açık bir sistem olduğu görülmektedir. Araştırmanın konusu olan okul da bir açık ve sosyal sistem olarak toplumda var olan bir eğitim ihtiyacını sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Araştırmanın konusu olan okulunun misyonunun okula devam eden öğrencilerin hem yerel hem de küresel olarak hızla değişen bir dünyayı anlamalarına yardım etmek, başarılı olmaları için gerekli güncel bilgileri, yaşam becerilerini, evrensel değerleri dünya dili olan İngilizce eşliğinde kazandırılmasının amaçlandığı görülmektedir. Öğrencilerin okuldaki eğitimleri süresince, denge ve uyum içinde ulusal ve uluslararası programları takip etmelerine olanak sağlanacağı da belirtilmektedir.

Çalışmanın konusu olan okul, açık ve sosyal bir sistem olarak girdilerini Antalya ilinde ikamet eden Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerden, Türk ve yabancı uyruklu öğretmenlerden, Türk ve yabancı uyruklu velilerden, ulusal ve uluslararası programlardan ve diğer okul personelinden almaktadır. Topluma çıktı olarak da evrensel değerlere ve evrensel değerler çevresinde oluşmuş ortak bir kültürle kendi anadilleri haricinde dünya dili İngilizceye anadilleri gibi vakıf okur-yazar bireyler sunmaktır. Bu bireyler okulda edindikleri evrensel kültür ve okulda tanık oldukları kültürel çeşitlilik ile dünya barışına hizmet eden birer dünya vatandaşı olmak üzere eğitilmektedirler. Okulda var olan kültürel çeşitlilik sayesinde tüm okul paydaşlarının bu ortak amaçlar etrafında toplandıkları anlaşılmaktadır.

Eğitim sisteminde tanıma ve yerleştirmeye yönelik, biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik, ürüne yönelik ve program değerlendirmeye yönelik farklı değerlendirme biçimleri kullanılmaktadır. Açık sistem yaklaşımının okulun ve okuldaki insan davranışının dış çevreden bağımsız olarak ele alınamayacağı varsayımı üzerine kurulduğu anlaşılmaktadır. Buna göre okullar hem dış çevrelerinden etkilenmekte hem de varlıklarını dış çevreye bağımlı olarak sürdürmektedirler.

2.3. Sistemler ve Alt Sistemler

Schein'e (1965) göre, örgüt açık bir sistem olarak düşünülmelidir. Bunun nedeni de örgütün sürekli olarak çevresi ile iletişim halinde olmasıdır. Örgüt çevresinden hammadde olarak insan, bilgi ve enerji alır bunları gene çevresine yararlı mal ve hizmet olarak geri verir. Örgüt, çok amaçlı veya birçok işlevi olan bir sistemdir. Bu sebeple örgüt ile çevresi arasında çok yönlü etkileşmeler gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Örgüt içinde meydana gelen etkileşimler dikkate alınmadığında örgütün içinde bulunan alt sistemleri anlamak kolay olmayacaktır. Örgüt aslında birden çok alt sistemden oluşan bir bütündür. Alt sistemler birbirleriyle sürekli olarak dinamik bir etkileşim içerisindedirler. Örgütsel yapının anlaşılması için alt sistemlerin öneminin anlaşılması gerekir. Alt sistemler birbirleriyle iç içe geçmiş unsurlar olduğundan alt sistemlerden birinde meydana gelen değişiklik diğer alt sistemleri de doğal olarak etkileyecektir. Örgütün içinde bulunduğu çevrede kendisinden daha büyük veya daha küçük sistemlerden oluşan başka dinamik bir çevre vardır. Örgütün içinde bulunduğu çevreden nasıl etkilendiğini anlamadan örgütün işlevsel bütünlüğünü anlamak da kolay olmayacaktır. Örgüt ve çevresi arasında birçok yönden bağlantı bulunması sebebiyle örgütü çevresinden ayrı düşünmek makul değildir. Bu nedenlerden dolayı örgüt kavramı, büyüklük, biçim, işlev veya yapı gibi nitelikleriyle ve aynı zamanda girdi-işlem-çıktı-dönüt gibi unsurların da yer aldığı dengeli bir süreç olarak görülmelidirHer sistemin alt sistemleri vardır. Alt sistemler birleşerek bir sistemi oluştururlar. Örneğin, bir örgütte farklı görevleri yerine getiren finans, yönetim, insan kaynakları, öğrenci işleri, pazarlama gibi birimler mevcuttur (Akkuş ve İzci, 2018).

Bir sistemde veya başka bir değişle bir örgütte var olan alt sistemler temel alt sistemler ve aynı zamanda da destek alt sistemler olarak ikiye ayrıldığı görülür. Temel olarak adlandırılan alt sistemler, kaynakları toplayan, onları üreten ve dağıtan sistemdir. Destek alt sistemler ise

temel alt sistemlerin görevlerini en iyi düzeyde gerçekleştirebilimeleri için var olan sistemlerdir.

Alt sistemler bağlı oldukları sistemin birbiriyle bağımlı olan alt parçaları olarak anlaşılmaktadır. Her bir alt sistem bağlı olduğu sistemden ayrı özellikler gösterir. Bir örgüt olarak okulda bulunan öğrenci işleri veya muhasebe bölümü alt sistem olarak işlev görür.

Alt sistemlerin özelliklerin aşağıda belirtildiği gibi sıralanmıştır (Başaran, 1984).

1. Alt sistemlerin var olabilmesi için sistemin var olması şarttır. Bir alt sistemin esas sistem ortadan kalktıktan sonra da yaşıyor olması onun bir alt sistem değil sistem olduğu anlamına gelir. Yani alt sistem sistem olmadan var olamaz.
2. Bir sistemde gerekli olan bir alt sistemin olmaması o sistemi tehlikeye sokar. Alt sistem olarak görülen bir sistem ortadan kalktıktan sonra bile örgüt sistemi devam edebiliyorsa kalkan sistemin alt sistem olmadığı anlaşılır.
3. Bir alt sistem diğer bir alt sisteme dayalı varlığını sürdürür.
4. Bir alt sistem tarafından yerine getirilen görev birden daha fazla birim tarafından da yapılabilir.
5. Süper sistemi oluşturan sistemler birer alt sistem değildirler. Bunlar birer örgütler birliğinden doğmuş süper sistemlerdir. Örneğin: Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim, Özel Öğretim Kurumları, Halk Eğitim gibi sistemlerden oluşmuş bir sistemler birliğidir.

Bir sistemde yani örgütte alt sistemleri de kendi içinde temel alt sistemler ve destek alt sistemler olarak ikiye ayrılmaktadır.

Bir örgütteki alt sistemlerin beş grupta toplanabileceğini belirtmektedir. Bunlar sırasıyla, üretim, alış-veriş alt sistemleri ile Uyarlama, Yaşatma ve Yönetim Alt sistemleridir (Başaran 1982).

1. **Üretim Alt Sistemleri**: Bir örgütün var olma sebebi mal, hizmet ve düşünce üretmektedir. Belirli bir örgütün kuruluş amaçları üretim alt sistemlerinde gerçekleşir. Örneğin bu okullarda derslik, iş yerinde çalışılan alan, hizmet sektöründe ise müşterilerle yüz yüze karşılıklı iletişimin kurulduğu masadır.
2. **Alış-Veriş Alt Sistemleri**: Örgütle çevresi arasında kurulan köprü görevini alışveriş alt sistemleri üstlenir. Kayıt yapmak, pazarlamak, işe alma, satın alma gibi bölümler bir örgütteki alış-veriş alt sistemlerinin görevlerini yerine getirir.

3. **Uyarlama Alt sistemleri:** Bu sistem örgütün çevresine içinde bulunduğu topluma uyum sağlaması suretiyle varlığını sürdürmesine olanak sağlayan sistemdir. Uyarlama sistemi aracılığı ile çevresel gözlemler yapılır, çıktıların çevrede yarattığı etkilerle ilgili bilgi toplayan, teknolojik gelişmeleri örgüte sunan, örgütün gelişmesi için araştırma ve geliştirme çalışmalarını yürüten birimleri kapsamaktadır.
4. **Yaşatma Alt Sistemleri**: Yaşatma alt sistemleri işgörenlerin yaptığı işleri yönetmek, işgörenlerin örgüte bağlanmalarını sağlamak, motivasyonlarının yükseltmek, ödül ve ceza kuralarını uygulamak, girdiler için standart geliştirmektir. Örneğin buna bir okuldaki müdürün yaptığı görevler olarak da bakılabilir. Okul müdürü çalışanların yapacakları çalışmaları koordine edip yönetim süreçeleri esaslarına göre yönetir, çalışanların moral ve motivasyonlarının yüksek olması için çalışmalar yapar, işlerin doğru ve olması gerektiği şekilde ilerlemesi için ödül ve ceza sistemini uygular ve aynı zamanda okulun girdilerinden öğrenci ve öğretmenlerin kabulleri ile ilgili standartları belirledikten sonra bu standartlara göre öğrenci kabulu yapar ve öğretmen işe alım süreçlerini yönetir.
5. **Yönetim Alt sistemleri:** Örgütün; karar alma, planlama, örgütleme, eşgüdümleme, iletişim, denetleme gibi yönetim süreçlerini yürüten birimlerinden sorumlu yönetim alt sistemlerini oluşturur. Örgüte ait kararların alınması, örgütün kendine has politikasının belirlenmesi, işlem ve eylemlerin nasıl hayata geçirileceğinin belirlenmesi ve ayrıca örgüt içinde çalışanlar arasında meydana gelebilecek çatışmaların yönetimi de bu alt sistem tarafından yapılır.

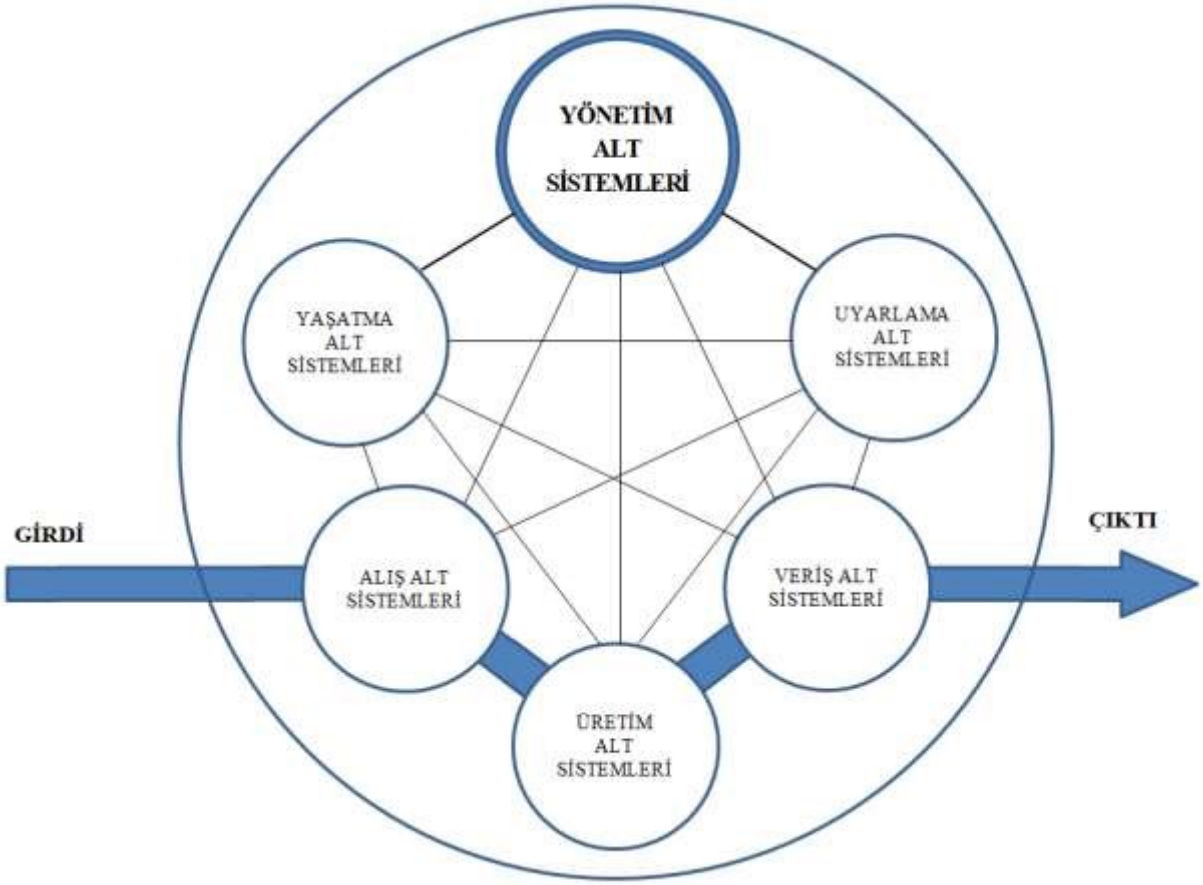

Şekil 2.2. *Sistem ve alt sistemler*

Kaynak: Başaran, 1982: 71

2.4. Okul Örgütünün Toplumdaki Yeri ve İşlevleri

Toplumda örgütler amaçlarına göre birbirinden ayrılırlar. Örgütler farklı sayıdaki amaçlarını gerçekleştirmek için kurulurlar. Toplumsal birer ünite olan örgütleri birbirinden ayıran temel unsurun onların hangi özel amacı veya amaçları yerine getirmek üzere kurulduğu ile ilgilidir demektedir. Okul bir eğitim örgütü olduğundan ana amacı bireylerin eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılamaktır. Toplum boyutunda ise okul örgütü o toplumun belirlediği ve beklenti oluşturduğu ihtiyaçları karşılamak için vardır (Hoyley, 1986). Bir eğitim örgütünün amacının farklılığı onu diğer eğitim örgütlerinden ayıran en önemli özelliğidir. Kurulan her eğitim örgütü farklı amaçlar için kurulur ve her eğitim örgütü bu amaçları yerine getirmek için çalışır. Örgütlerde amaç veya amaçlar çok önemlidir. Bunun nedeni de bir örgütün faaliyetlerinin düzenlenmesi o örgütün kuruluş amacı veya amaçları ile doğru orantılı olduğundandır. Bir örgütte amacın veya amaçların tam net olmaması o örgütün işleyişinde

olumsuzluklara neden olabilmektedir. Bir eğitim örgütü ya da kuruluşu olarak okul; eğitim sisteminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda öğrencilere bilgi, beceri ve davranışların kazandırılıdığı yer olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarak okulu aynı zamanda toplumun eğitim ve öğretim amaçlarını yerine getirmek üzere kurulmuş bir örgüt olarak da tanımlanabilir.

Toplumun eğitim ihtiyacını karşılamak üzere farklı yetenek ve bilgi düzeyindeki insanların oluşturduğu örgütlerden olan okulların iki ayrı katmandan oluştuğu görülmektedir. İlk katmanda okulun kuruluş ve örgüt amaçları, eğitim ve öğretimde kullanılan yöntem ve metodlar ve okulu oluşturan fiziksel mekanlar yani cansız olan ögelerinin olduğu görülmektedir. İkinci katmanda ise okulun yöneticileri, öğretmenleri, velileri ve Okul-Aile Birliği gibi canlı ögeleridir. Bu her iki katmanda okulun bir örgüt olarak birbirinde ayrılmayan parçalarıdır. Okulun bu canlı ve cansız ögeleri bir mevzuat içinde birleştiğinde bir topluluk ve sistem oluşmaktadır. Okulların çevresinden gelen istekler doğrultusunda şekillenen örgüt amaçları insan gücüyle birleştirilidiğinde sosyal bir sistem olarak karşımıza çıktığı görülmektedir (Balcı, 2005). Geçmişten günümüze eğitim insanlığa yön veren en önemli ögedir.

Ülkemize ve diğer dünya toplumlarına bakıldığında eğitimin, toplumların şekillenmesinde çok önemli bir rol oynadığı görülebilir. Eğitimi insan vücudunda tüm kodların saklı olduğu DNA örüntüsüne benzetilmektedir.İnsanların tüm yaşamsal faaliyetlerinin sürdürelebilmesi için DNA içinde saklanan bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Buna benzer şekilde eğitim de insanların var olduğu toplumlara yayılarak toplumların yaşamlarını sürdürmelerine olan sağlayan en temel unsurdur (Soner, 2014).

Günümüz dünyasında her alanda meydana gelen tüm hızlı gelişimin bir parçası olarak eğitim insanların hayatlarını kolaylaştırıp toplumun beklentilerini yerine getirme sorumluluğuna sahiptir. İçinde yaşanılan çağın ve değişen toplum özeliklerinin getirdiği beklentilerin karşılanması eğtimin toplumsal, bireysel, ekonomik, siyasal, felsefi ve gizli yönlerini en iyi şekilde yerine getirmesi ile mümkün olabilecektir. Eğitim açık ve dinamik bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bulunduğu çevreden doğrudan etkilendiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda eğitim sayesinde toplumun gereksinim duyduğu insan gücü de yetiştirilebilmekte dolayısıyla toplumu oluşturan bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda hayata hazırlanmaları da sağlanabilmektedir.

Eğitimin açık işlevleri; toplumsal, ekonomik, bireysel, siyasal ve felsefi olmak üzere beş alt başlık halinde incelenebilmektedir. Eğitim sisteminin açık işlevleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen eğitimin amaçları kapsamında hazırlanan müfredat programları ile uygulanmaktadır. Geçmişten günümüze bakıldığında okul kelimesinin akla bilginin aktarıldığı yer olarak geldiği anlaşılmaktadır. Okulun verdiği eğitimin işlevleri o okulda genel olarak belirlenmiş eğitimin amaçlarla doğru orantılı olduğu görülebilmektedir. Örgüt olarak bir okulun amaçlarına bakıldığında verilen eğitimin de hangi işlevleri yerine getirdiğini anlayabilmek mümkündür (Şişman ve Turan, 2004).

Eğitimin açık ve kapalı işlevleri bulunmaktadır. Açık işlevler arasında eğitimle ilgili yasal düzenlemelerden bahsedilmektedir. Örnek olarak bir toplumun sahip olduğu kültürel birikimin yeni yetişmekte olan nesile aktarılması ve sonuç olarak da bireyin toplumda etkin üyeler olarak varlıklarını sürdürmeleri, iyi vatandaşlar olmaları, kendi amaçlarına ulaşmaları, istedikleri mesleklere sahip olmalarına olanaklar sağlamak eğitimin açık işlevleri arasında yer almaktadır. Eğitimin diğer işlevleri ise kapalı işlevler olarak anılmakta ve bunların içinde de bireylerin sosyal çevrelerini genişletmelerine olanak sağlama, arkadaşlar edinme, statü kazanma, toplumda var olan tehlikelerden koruma, bireylerin çocukluk çağlarında iş güçlerinden yararlanılarak sömürülmelerine engel olmak olarak sıralanabilir.

Yaygın bir sınıflama yöntemi olarak eğitimin sahip olduğu işlevler toplumsal, bireysel, ekonomik ve politik işlevler olarak sıralanmaktadır.

2.5. Eğitimin Toplumsal İşlevi

Bir kavram olarak toplum kelimesinin farklı tanımlarının yapıldığı görülmektedir. Bu tanımların yapılmasının güç olduğu anlaşılmaktadır. Bunun nedeni ise toplum deyince akla insanların birlikte belli bir coğrafyada yaşayan, bu birliktelik içinde çatışmaların yaşandığı ve kültürün bahsi geçen toplum üzerinde çok önemli bir yere sahip olduğu bir grup insanın oluşturduğu topluluk akla gelmektedir.

Toplumun tanımı yapılırken o toplumun tarihi de bu tanımda çok önemli bir rol oynamaktadır. Toplum, ortak bir kültürü olan ve bu kültürü kabullenmiş belli bir coğrafyada yaşayan, kendine has kültürel ögeleri olan ve kendi kendine varlığını devam ettirebilmiş bir ilişkiler bütünlüğü olarak tanımlanmıştır. Toplum tanımına paralel olarak eğitim kavramına

bakıldığında, eğitimin toplumsal bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim vasıtasıyla o toplumda birlikte yaşayan bireylerin bilişsel yönlerinin ve yeteneklerinin geliştirilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır (Sağ, 2003).

Sosyologlar ve sosyal yöne ağırlık veren eğitimciler, eğitimi, bireyin içinde yaşadığı topluma göre sosyalleşmesi, toplumun kültürünü kazanması, toplumu tam olarak benimsemesi, ona katılması ve toplumun kültürünü geliştirmesi olarak tanımlamaktadırlar (Ergün, 2014). Çok kültürlü ortamlarda verilen eğitimlerde buna ek olarak ortak kültürün oluşturulması da yer almaktadır.Tüm eğitim sistemlerinde toplumla uyumlu bireyler yetiştirmenin öncelikli olduğu görülmektedir.Günümüz toplumlarında küreselleşme ve göçlerin de etkisiyle artık sadece kendi toplumuyla uyumlu bireyler değil dünya toplumlarıyla uyumlu bireylerin de yetiştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.Böylelikle arzulanan dünya barışı ve evrensel vatandaşlık kavramlarının hayata geçirilebilmesinin daha kolay olacağı anlaşılmaktadır. Eğitimin temel görevlerinden birisi, toplumun kültürel mirasını nesilden nesile aktarmaktır. Dolayısıyla eğitim toplumun kültürel yapısına göre şekillenecek ve toplumun değişmesine ve gelişmesine temel oluşturacaktır. Başka bir ifade ile eğitim sosyal ve kültürel değişimin bir aracı olacaktır (Özkan, 2006).

Ültanır'a (2003) göre eğitim yoluyla aktarılması gerekli olan kültürel ögeler aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

Dil: Eğitim kurumlan ana dilin geliştirilmesine yardımcı olur. Bu dilden elde ettiği yeterlilik ve yetiler doğrultusunda resmî dili ve ondan sonra diğer yabancı dilleri öğrenebilir. Okulun görevi resmî dili öğretmek ve öğrencilerde dil hazinesini geliştirmektir.

Hoşgörü ve empati: Birey kimliğinin oluşmasında özellikle de ben-kimliğinin oluşmasında bu eğitim önemli rol oynar. Okullar, sosyal ilişkileri düzenleyen özel kurumlardır. Yakınını tanımak ve onunla empati kurmak sosyalleşmenin temel taşıdır.

Doğaya dahil olma / kendini tanıma: Doğa, içinde bulunulan ortam olarak birey üzerinde etkindir. Biyolojik özelliklerin devamlılığı ve doğa içinde bireyin var olma savaşı algılama yeteneğini öne alan temel bir faktördür.

Normlar / Değerler: İnsan-sosyal çevre ilişkisinden hareketle değerler oluşmuştur. Gelenekler ve töreler iç içe unsurlar olup sosyal yaşama düzen verirler. İçinde bulunulan zaman dilimine göre zorlanarak biçim değiştirirler. Bunlar bireyin içinde yaşayacağı çevrede alması gerekli olan ön koşul unsurlardır.

Topluma uygun tipik davranış örnekleri: Giyinme, ikamet etme, evlenme, aile içi yapılanmalar, arkadaşlık kurma, akrabalık ilişkileri, komşuluk ilişkileri, yemek yeme, selâmlaşma vb. gibi sosyal yaşam gereksinimleri yeni kuşaklara aktarılır. Bunlar her ne kadar bireysel gereksinimler olarak görülse de aslında kolektif gereksinimlerdir.

Düşünme yapısı: Bilinç ve algılamanın kültürlere göre farklı oluşumu söz konusudur. Yeni kuşaklara bilişsel standartlar iletilmelidir. Olan durum ve olabilecek durum arasındaki sosyal yansımalar, yani sentezleme yeteneği tarih öğretimi gibi programlarla yeni kuşaklara aktarılır.

Teknoloji: Kültürle ilişki içerisinde bulunan teknoloji, teknolojiden yararlanma ile ilgili sosyal yaklaşımlar, teknolojide yapılan yenilikler, yeni kuşaklara olduğu kadar yetişkinler için de vazgeçilmez bir eğitim faktörüdür.

Ekonomi: Eğitim- ekonomi ilişkisi ve kültür- ekonomi ilişkisi bir eğitim boyutudur. Değişen dünya karşısında eleman ihtiyacının giderilmesi ve bu konuda toplumun isteklerinin belirlenmesi, hedef analizleri içerik tespitlerinde temel faktörlerdir.

Sanat: Toplumun ve bireyin ifade örnekleri içersinde yer alan yine bireysel ve kolektif kabul edilen üretim biçimidir. Duyuşsal ve bilişsel alanın baskın olduğu eğitim işlevleri arasında yer alırlar.

Spor ve oyunlar: Kültüre göre biçimlenen bireysel ve kolektif işlevlerdir. Birçok türü itibarıyla kültürler arası sınır taşlarını oluşturur ve bazı spor ve oyun aktiviteleri ulusal başlıklar altında anılırlar.

Bayramlar ve tatiller: Ulusal veya dinsel kökenli olmakla birlikte, bu tür zamanların değerlendirilmesinde kültür, gelenek ve görenekleriyle başlıca rolleri oynar. Bu töreye yönelik bu tür zamanları değerlendirmeyle ilgili kolektif aktiviteler, giyim, yiyecek ve ziyaret biçimleriyle etnik karakterli farklıklılar sergilerler.

Din: Kültürün ve özellikle de inanç biçimleriyle alt kültürlerin belirleyici unsurudur. Belli bir din başlığı altında inanç türleriyle ayrıcı farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu faktör, tarihte uzun geçmişe dayanan ve özellikle de informal eğitim koşulları altında genç kuşaklara aktarılır. Sıralanan tüm bu ögeler evrensel özellikler taşıyor olup farklı dil ve kültürlerden gelen öğrenciler için de aynı derece önemli oldukları düşünülmektedir. Çok kültürlü okullarda eğitim alan öğrencilerin hem ortak kültür oluşturulurken hem de genel olarak paydaşların sahip oldukları kültürel özelliklere saygı ve empati duyulması açısından bu ögelerin bilinmesinin

önemli olduğu düşünülmektedir. Eğitimin toplumsal bir olgu olarak temel işlevi, bireyin toplumsallaşmasını sağlamaktır. Bu sosyalleşme sürecinde eğitim hem topluma ait birikimleri bireylere aktarır hem de bireyi toplumun bir parçası kılar. Birey aldığı eğitim sayesinde edindiği donanımla toplumda yeni bir üretilme döngüsünün parçası olur. Eğitim hem bireyi toplumsallaştırır hem de toplumsal olan tüm bilgi, beceri, tutum ve davranışı da bireye aktarır. Bu yönüyle de bakıldığında eğitimin sadece bireylere katkı sağladığını söylenemez. Birey de aldığı eğitimle topluma fayda sağlar. Toplumun ihtiyacı olan insanların yetiştirilmesi merkezi bir önem taşır.

Eğitimin amacı, yer aldığı toplumdaki bireylerin yüksek bilgi, beceri, davranış ve tutumları bireylere sağlamak olmakla birlikte aynı zamanda o toplumun içinde yaşayan bireylerin bireysel ve evrensel anlamda iyi bir kültüre sahip insanlar olarak yetiştiğinden de emin olmaktır. Eğitim alanında meydana gelen tüm yenilikler ve gelişmeler toplumda yaşayan bireyleri yakından ilgilendirmektedir (Çakmak, 2008).

Bir ülkenin refah ve mutluluğu o ülkede yaşayan insanlarınalacakları nitelikli ve sürekli eğitim sayesinde olacağı anlaşılmaktadır. Bireyler eğitim örgütleri sayesinde kazandıkları bilgi ve beceriler ile de ülke ekonomisine olumlu katkılar sağlayacaklardır. Bu özellikleriyle bir eğitim kurumu olarak okullar bilginin üretilip topluma yayıldığı, değerlerin geliştirildiği yer olarak toplumsal bir işleve sahiptir. Öğrencilerde istendik davranışların oluşmasına zemin hazırlama, ileriki yıllarda öğrencilerin toplum içinde yerine getirecekleri görevler için yetiştirme, hayatta karşılaşabilecekleri güçlüklerle mücadele edip sorunlara çözüm üretebilme becerisi kazandırma yolunda çalışmalar yapmak eğitim kurumlarının önemli toplumsal sorumlulukları arasında yer almaktadır.

Eğitim sistemlerinin tüm dünyada temel amaçları arasında, geçmişten günümüze kadar uzanan o topluma mal olmuş maddi ve manevi kültürü benimsemiş ve geliştirmiş aynı zamanda toplumla uyumlu bireyler yetiştirmek olduğunu belirtmektedir. Eğitimin bu belirilen amacı sayesinde ancak toplum olarak bir olup ortak değerlere sahip çıkmak ve toplumu bir arada tutabilmek mümkün olabilmektedir. Eğitim sayesinde toplumlarınkültürel mirasları da nesiller boyu aktarılabilmekte böylelikle aynı zamanda eğitim de toplumun kültürel yapısına göre şekil almaktadır. Tüm bunlar eğitimin toplumsal işlevlerindendir (Özdemir, 2011).

2.6. Eğitimin Ekonomik İşlevi

Toplumsal tüm kurumların ana görevlerinin başında insanların ihtiyaçlarını karşılamak vardır. İnsanların gereksinimleri çok olmakla beraber bu gereksinimleri toplum içinde karşılayabilecek hizmetler sınırlıdır. Bir eğitim örgütü olan okulda var olan kaynakların verimli tüketilmesi, tutumluluk bilinci eğitim örgütleri tarafından toplumun bireylerine öğretilip kazandırılmaktadır. Ekonomik anlamda ülkede meydana gelen değişiklikler eğitim örgütlerini de etkilemekte dolayısıyla da toplumun eğitim örgütlerinden beklentilerinin farklılaşmasına sebep olmaktadır. Ekonomik alanlardaki değişimler eğitim örgütlerinin de amaçlarının oluşmasında ve işleyişlerinde önemli etkilere sahiptir (Kesim, 2008).

Eğitimin bir ülkenin kalkınması ile doğrudan doğruya ilişkili olduğu bilinen bir gerçektir. Bilinen diğer bir gerçek ise toplumların en büyük sermayelerinin eğitilmiş insanların gücünden geldiğidir. Kalkınma ve eğitim arasındaki çok önemli bir etkileşim olduğu ve ülke ekonomisinin kalkınması açısından bakıldığında bu bağlamda eğitimin ülke ekonomisi açısından çok önemli toplumsal bir rolü olduğu anlaşılmaktadır.

Eğitimin diğer tanımlarına bakıldığında, insan davranışlarını yeniden biçimlendirip değiştirme süreci olduğu anlaşılmaktadır. Eğitimininsan davranışlarını yeniden biçimlendirip değiştirme sürecini yerine getirebilmesi için insanlara bilgi, yetenek, doğru tutum ve davranışlar ve alışkanlıklar kazandırması da lazımdır. Eğitimin çevresinden etkilenen açık bir sistemin parçası olması sebebiyle diğer toplumsal kurumlardan da etkilendiği anlaşılmaktadır. Buna göre ekonomi, eğitim üzerinde ektili kurumlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim vasıtasıyla topluma kazandırılacak insan gücü yetiştirilirken ekonominin de istek ve beklentileri göz önünde bulundurulmak durumundadır. Eğitim örgütlerinin vasıtasıyla içinde yaşanılan toplumu ekonomisini geliştirip kalkındıracak insan gücünün yetiştirilirken bilinçli üretici ve tüketiciler de yetiştirilmiş olunur. Bilinçli üretici ve tüketiciyle nitelikli mal ve hizmet üretiminin gerçekleşmesi sağlanırken toplumun ekonomik açıdan kalkınmasına da fayda sağlandığı anlaşılmaktadır. Eğitim ve Ekonomi arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklanmıştır (Korkmaz, 2006).

1. Eğitim, ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştirdiğinden üretim açısından ekonomiye katkısı vardır.
2. Eğitim hizmetinin yürütülmesinin ve toplumdaki bireylerin bu hizmetten yararlanmalarının ekonomik açıdan bir maliyeti vardır.
3. Bireylerin eğitilmelerini sağlamak için yapılan harcamalar vardır.

4. Eğitimin bireysel (mikro) ve toplumsal (makro) düzeyde gelir yaratma etkisi vardır.
5. Eğitim arzının ekonomiyle ilişkisi mevcuttur.
6. Eğitim talebinin ekonomiyle ilişkisi mevcuttur.
7. Eğitimin verimlilik ile ilişkisi mevcuttur.
8. Eğitim hizmetinin mal olma özelliği vardır.
9. Eğitim-finansman açısından ilişki vardır.

Eğitim sosyal açıdan güçlü bir toplum ve ülkenin oluşmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Eğitilmiş bireyler sayesinde toplum kaliteli bir üretim gücüne sahip olurken bir ülkenin ekonomik anlamda kuvvetli hale gelmesi açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Bu açıklanan nedenlerle de bir ülke toplumu için gerekli eğitim yatırımlarının yapılması, toplumun tüm bireylerine yüksek kalite nitelikli eğitim ve öğrenme fırsatlarının sağlanması dolayısıyla sosyal adaletin sağlanması, son derece önemli konulardır (Gümüş ve Şişman, 2014).

Bir ülkenin gelişmişlik seviyesine ulaşmasında birçok etmen bulunmakla birlikte eğitim karşımıza bunların içerisinde en önemlisi olarak çıkmaktadır. Anlaşılacağı üzere vatandaşlarına yeteri kadar eğitim hizmeti sağlanmamış bir ülkenin kalkınma ve büyüme yolunda çok iyi bir yol kat edebileceği söylenemez. Eğitim hizmetine ne kadar fazla önem veriliyorsa, o ülke bir o kadar yükselebilir ve başarılı bir çizgide ilerleyebilir denilebilir. Çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmanın vazgeçilmez anahtarı olan eğitim, toplum refahını sağlamak, sosyal adaleti gerçekleştirmek için kaçınılmaz bir unsurdur (Göksu ve Güngör, 2013).

Dünyanın en geri kalmış ülkeleri incelendiğinde eğitim göstergeleri bakımından en dezavantajlı ülkeler olduğu görülmektedir. Gelişmiş, rekabet gücü yüksek ülkelerin en önemli avantajı; iyi eğitilmiş, nitelikli, üretim sürecindeki değişimlere ayak uydurabilen işgücüne ve yüksek bilgi üretme kapasitesine sahip olmalarıdır (Çalışkan ve Meçik, 2013). Çağdaş toplumların gelişmişlik düzeyleri, genellikle, ürettikleri bilim ve teknoloji ile ölçülmektedir.
Bu da ancak eğitim yoluyla sağlanabilmektedir. Bu anlamda, son yıllarda yaşanan iletişim bilimi ve teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ve uygulamadaki yaygınlık da gelişmiş eğitim sistemlerinin yetiştirdiği, yaratıcı üretici ve tüketicilerin varlığı ile yakından ilgilidir (Karasar, 2014). Bir toplumdaki eğitim düzeyinin yükselmesi, emeğin niteliğini artırarak üretim kapasitesini artırır. Emeğin niteliğindeki artış, insan sermayesine yatırım yoluyla gerçekleştirilebilir. O halde insan gücünün eğitim düzeyinin yükselmesi ile ekonomik büyüme arasında bir ilişki vardır (Erdoğan, 2006). Buradan da anlaşıldığı gibi toplumdaki insanların

eğitimi, o toplumun ekonomisinin büyüme olasılığını, bireylerin ücret düzeyini ve o toplumdaki işsizlik oranını belirlemede etkili olurken toplumun refah düzeyi üzerinde de etkilidir.

Eğitim, yetiştireceği insan sayısını ve onlara kazandıracağı nitelikleri belirlerken ekonominin etkisi altında kalır. İnsan gücü yetiştirirken ekonominin istek ve beklentilerini göz önünde bulundurur. Böylece insanı nitelikli bir üretici ve tüketici haline getirir. Böyle bir insan meslek hayatında daha başarılı olur. Nitelikli mal ve hizmet üreterek ekonomiyi etkiler, toplumun ekonomik kalkınmasına katkıda bulunur (Kızıloluk, 2007).

2.7. Eğitimin Bireysel İşlevi

Bilim alanında meydana gelen değişmeler ve bununla bağlantılı olarak bilginin doğası hakkında yapılan yeni araştırmalarla öğrencilerin öğrenme ve öğrenme süreçleri hakkında sahip olunan bilinenlerde de değişiklikler meydan geldiği anlaşılmaktadır. Bu alandaki başlıca değişme, öğrenme ve öğretme süreçlerindeki ilgi odağının "öğrenme" den yana kayması olmuştur. Öğrenme ve öğretme alanında yapılan çalışmaların sonucunda öğrenmenin parmak izi kadar bireye has olduğunu ortaya koymuştur. Eğer öğrencilere uygun öğrenme ortam ve olanakları sağlanırsa öğrenemeyecek öğrenci yoktur sonucuna varılmıştır. Eğitimle ilgili olarak meydana gelen değişimlerin odağında toplumsal yapıda meydana gelen değişiklikler olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, demokratikleşme ve insan hakları alanlarındaki elde edilen gelişmeler öğrenmenin de demokratikleşmesine, kişinin ilgi, yetenek ve tercihlerinde odaklanmasına, alternatif eğitim programları ve okul çeşitliliğinin artmasına ve öğrenmenin bireyselleşmesine yol açmıştır (Genç ve Eryaman, 2008).

Eğitim, sayesinde bireylerin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden geliştirmelerine olanaklar sağlanmaya çalışılmaktadır. Öğrencileri geliştirmeye yönelik yapılan tüm çalışmalardan amaç öğrencilerin istenilen bilgi, beceri, tutum ve alışkanlık ve davranışları kazanmalarını sağlamaktır Bilgi ve becerilerin kazandırılması hedeflenirken bunların her öğrenci tarafından aynı ölçüde erişilemeyeceği hesaplanır. Günümüz eğitim ve öğretim programları hazırlanırken öğrencilerin ihtiyaçları, yetenekleri, ilgi ve alakaları göz önünde bulundurulur. (Kızıloluk, 2007). Tüm bu süreçlerden geçen öğrencilerin kişilikleri farklılaşır. Öğrencilerde meydana gelen bu farklılaşma eğitim ve öğretim sürecinde kazandıkları bilgi, becer, değerler ve tutumlar yoluyla gerçekleşmektedir.

Eğitimin en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci olduğundan bahsetmektedir. Bu süreç, insanın içinde yaşadığı toplumdan topluma değişiklik gösterir. Bireyin kişiliği de üyesi olduğu toplumdan tarafından belirlenir ve şekillendirilir (Özkan, 2006). Günümüzde eğitim, yalnızca bilgi verme işlemi olarak tanımlanmamaktadır.

Eğitimde davranış geliştirme ve bireye sosyal yön verme özelliği daha önemli hale gelmiştir. Eğitim ve öğretim alanlarında yapılan araştırmalar sonucunda öğrenimin ölçümünün sadece bilgiye dayalı olarak yapılmasının yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Artık öğretimde başarının ölçütü dendiğinde, öğrencinin eğitim örgütü olan okuldan aldığı bilgisinievde, ileriki yaşamında işte, siyasal etkinliklerinde ve sosyal ilişkilerinde etkin olarak kullanabilmesi anlaşılmaktadır. Öğrencinin hayatında karşılaştığı veya karışılacağı sorunların çözümünde edindiği bilgileri kullanabilmesi istenmektedir. Bir başka deyişle, "aktarılan bilgi ve becerilerin öğrenci davranışlarına yeterince yansıyabilmesi için eğitim ortamında bunu sağlayabilmek adına hangi yöntem ya da yöntemlerin kullanılabileceği sorgulanmaktadır (Yeşil, 2004). Bu bağlamda artık okullardan beklenen en önemli görev, demokratik, yaratıcı, üretici, eleştirel ve çok yönlü düşünebilen, öğrenmeyi öğrenen, problem çözebilen, insanlara saygılı ve düşüncelere hoşgörü ile bakabilen sorumlu bireyler yetiştirmektir (Aybek, 2007).Yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı elemanlar yetiştirmek de, eğitimin işlevlerindendir. Gelenekçi ve tutucu toplumların baskılarını azaltıp, bireyi özgür ve entelektüel bir çevreye kavuşturmak, bireyi yeniliklere ve değişmeye hazırlamak, eğitimin işlevlerindendir (Sağ, 2003).

2.8. Eğitimin Siyasal Amaçları

Toplumda eğitim yoluyla sosyal değişim yapılabileceğine dair dört görüşün var olduğunu anlamaktayız.

Bu görüşlerden bir tanesi modernist görüş veya yeniden yapılandırmacı görüştür. Bu görüş sosyal değişmeyi sağlamada en temel unsurun eğitim olduğu düşüncesine dayalıdır. Modernist veya yeniden yapılandırıcı görüşe göre eğitim vasıtasıyla hürriyet, adalet ve eşitlik ilkelerine dayanan yeni bir sosyal düzenin yaratılması mümkündür.

İkinci görüş tutucu veya çatışmacı görüş olarak adlandırılır Tutucu görüşe göre eğitim toplumsal, ekonomik ve politik düzenin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitimin bunlardan ayrı bir olgu gibi düşünülemez. Başka bir değişle eğitim sistemi var olan sistemi aralarındaki ilişkiyi

korumak vasıtasıyla yeniden üretir (Eskicumalı, 2003). Tutucu görüşün temelinde yatan fikir aslında eğitimin yeni bir sosyal düzen meydana getirme gücünün olmadığı doğrultusundadır. Bu anlayışa göre eğitim toplumda var olan dengeyi korumaktadır.

Yapıcı ve Tutucu görüşten farklı olarak üçüncü görüşü savunanlar, eğitimin aslında topluma hâkim olan sınıfın veya güç topluluğunun kendi istekleri ve talepleri doğrultusunda hizmet almaya devam edebilecekleri bir toplum düzenini devam ettirmeyi amaçladıklarını bu amaçla da eğitimi bir araç olarak kullandıklarını savunurlar. Tutucu görüşten farklı olarak az da olsa toplumsal değişmeye sebep olacak bağımsızlıktan bahsederler.

Dördüncü ve en son görüşe göre toplumda meydana gelen değişiklikler sonucunda eğitiminde belli bir doğrultuda değişme ile karşı karşıya kaldığı ve eğitim vasıtasıyla toplumun planlandığı şekilde değiştirilebilir olduğunu savunmaktadır. Bu görüşe göre eğitim örgütleri toplumda istenilen veya planlanan değişikliği yerine getirebilecek güce sahip olarak görülmektedir. Eğitim ile toplumsal değişimleri yerine getirilebileceği bunun yapılabilmesi için de toplumdaki diğer politik ve ekonomik kurumlardan farklı bir fikre sahip olunmaması gerektiği belirtilmektedir. Toplumsal değişim açısından bakıldığında eğitim bir toplumun var olan kültürünü ve değerlerini yeni nesile aktarmak yoluyla toplumun sürekliliğini sağlamak görevine sahiptir. Eğitim yoluyla bir toplumun geçmişten beri gelen düzeni korunabilmektedir. Bununla birlikte, eğitimin sadece var olan kültür ve değerleri koruma rolünün haricinde bireyleri yaratıcılık ve yeniliklere yönlendirmesi, yeni bilgi ve değerlerle donanmalarını sağlama görevi de vardır. Eğitim, bir yandan mevcut toplumsal düzeni korumaya yönelik işlevini görürken bir yandan da toplumsal değişmeyi teşvik etmektedir (Eserpek, 1978).

Bir örgüt olarak okulda eğitimin yukarıda açıklanan işlevlerini yerine getirebilmesi için etkili bir okul yönetim sürecinden geçiyor olması gerektiği anlaşılmaktadır. Yönetim denilince ilkel toplumlardan günümüze kadar kullanılan genel bir kavramın akla geldiği, insanların ve var olan diğer kaynakların eş güdümlenme yoluyla bir örgütün amaçları için kullanılması olduğunu ifade etmektedirler. Zaman içerisinde yönetim, bir örgütteki tüm kaynakların yani girdilerin örgütsel amaçları gerçekleştirebilmek için en etkili ve verimli bir şekilde kullanılması olarak da tanımlanmıştır. Örgütün bir açık sistem olarak varlığının devamı örgüt içinde gerçekleştirilecek iş ve eylemlerin bir bütünlük içerisinde olması ile sağlanabileceğini de açıklamaktadır (Kıral ve Deliveli, 2019). Bir örgütün yönetiminin işleyişi ve sorumluluğuna dair esaslar yönetim süreçlerini oluşturmaktadır.

2.9. Açık Sistem Örgütlerinin Amaçlarına Ulaşmak için Kullandıkları Yönetim Süreçleri

Örgütler, içinde bulundukları toplumun ihtiyaçlarına cevap verebildikleri oranda varlıklarını devam ettirebilirler. Yönetim, örgütün belirli amaçlarını gerçekleştirmesi için yürütülen faaliyetlerin topluluğu olarak tanımlanır. Yönetim, aynı zamanda ortak amaçların belirlenmesi, bu amaçlara ulaşılabilmesi için insanların örgütlenmesi, yüreklendirilmeleri, amaçları gerçekleştirirken ne kadar başarı sağlandığının kontrol edilmesi gibi sistematik bir süreci içine almaktadır (Saruhan ve Yıldız, 2009). Örgütlerin amaçlarına ulaşabilmesi için planlanan çalışmaların tümünün hayata geçirilmesi yönetim süreçlerinin kapsamını oluşturmaktadır. Yönetim süreçlerinin hepsi aslında örgütü ayakta tutmak, devamlılığını sağlamak, amaçlarına ulaşmasını sağlamak için yapılması gereken tüm çalışmaları içine alır. Yönetim, sürekli olarak toplumda meydana gelen değişiklikleri takip etmek ve toplumdan gelen isteklere göre de amaçlarını geliştirmek durumundadır. Toplumdan gelen isteklerin değişmesi, örgütü yenilemeye zorlar (Başaran, 2000). Bir örgütün amaçlarına ulaşabilmesi için planlama, karar alma, iletişim, koordinasyon, değerlendirme gibi süreçlerini başarılı ve etkili bir şekilde yönetmesi gerekmektedir. Süreçlerin hepsi birbiriyle bağlantılı oldukları için bir tanesinde meydana gelen aksama diğerlerini de etkileyecektir. Olası sorunları önceden tahmin ve tespit edip gerekli çözüm yollarını üreterek çözüm yollarını bulmak örgütün işleyişini olumlu yönde etkileyecektir.

Yönetim alanında ağırlığını hissettiren teorisyenlerin başında Henri Fayol gelmektedir. Henry Fayol, yönetimin ana ögelerini beş başlık altında toplamıştır. Bu ögeler sırasıyla, planlama, örgütleme, yönetme (emirkumanda), koordinasyon (eşgüdüm) ve denetleme olarak sıralanmaktadır (Aydın, 2007). Bursalıoğlu (2014), Henry Fayol'un sıraladığı ögeler arasında 'karar verme'nin eksik olduğunu tespit etmiş ve maddelere karar vermeyi eklemiştir. Yönetim süreçleri ile ilgili olarak çeşitli sınıflamalar olduğu görülmektedir. Başaran (2000), yönetim süreçlerini sorun çözme, karar verme, planlama, eşgüdümleme, örgütleme, denetleme ve iletişim başlıklarında toplarken, Bursalıoğlu (1998), ise yönetim süreçlerini, karar verme, planlama, örgütleme, iletişim, koordinasyon, değerlendirme olarak altı süreçte ele almıştır. Bu çalışmada Bursalıoğlu'nun (1998) sınıflaması dikkate alınmıştır.

1. **Karar verme:** Karar verme bir sorunu çözmek için uygulanacak olan yaptırımın ne veya neler olacağını belirleme sürecidir. Aynı zamanda alınan kararlardan sonra yapılan değerlendirme sonucunda kesin bir hüküm verme süreci de görmektedir. Çıkan sonuç verilecek yeni kararın verilmesi açısından önem arz etmektedir (Aydın 2000). Yönetim sürecinin tüm aşamalarının karar vermeye bağlı olduğunu ve karar vermenin tüm diğer süreçler için de öneminin ayrı olduğunu belirtmektedir. Bir örgütte alınan kararlar değişiklik yapmak, çatışmayı önlemek veya çözmek örgütte çalışan bireyleri etkilemek amacıyla kullanılır (Çolak, 2012). Geleceğin insanını yetiştirme misyonunu üstlenmiş eğitim kurumlarında, sonuçtan etkilenen tüm paydaşlar (yöneticiler, öğretim elemanları, öğretmenler, veliler, öğrenciler, sosyal çevre v.b) fikirlerin alınması ve uygulamaya geçilmesi önemlidir. Bunun nedeni de eğitim örgütlerinin daha iletişim odaklı olmaları ve aldıkları kararların geniş bir kitleyi etkiliyor olmasıdır.
2. **Planlama:** Yönetim tarafından alınan kararların uygulanması için yapılması gerekli olan çalışmaların tasarlanıp belirli hale getirilmesidir. Bir başka değişle alınan kararların hayata nasıl geçireleceğinin tasarlanıp uygulamaya konmasına olanak sağlayan süreçtir. Planlama sayesinde geleceğe dair var olabilecek kararsızlıklar azaltılabilir veya tümüyle ortadan kaldırılabilir. Aynı zamanda dikkatin de amaçların üzerinde toplanmasını sağlanmış olur. Planlama yoluyla örgüt amaçlarının hayata geçirilmesi için olumlu katkı sağlanması hedeflenmelidir. Planlamanın yönetimin pusulası olduğu görüşü çok yaygındır. Planlama yoluyla bir örgütün hızlıca gelişmesi ve kalkınması hedeflenir. Planlama aşamasında amaçlara ulaşılabilmesini teminen bilgiler toplanır. Aslında planlama yönetim sürecinde bilgilerin toplandığı süreçdir de denilebilir. Planlama sürecinde örgütün amaçlarına ulaşması için gerekli çalışmalar yapılıp eylemlere karar verilirken ne kadar zamanda, hangi maddi ve insani kaynaklarla ve nasıl gerçekleştirileceğine de karar verilmiş olur. Planlama yoluyla elde var olan kaynakların örgütün verimliliğini artırıp amaçlarına ulaşmasına olanak sağlanması yolunda anahtar rolü oynadığı görülmektedir. Şahin, (2008), diğer yönetim ile ilgili fonksiyonların yerine getirilebilmesi için planlama ögesinin önemine vurgu yapmaktadır. Çünkü örgütün amaç ve hedeflerine ulaşmasını

sağlayabilmek adına neyi nasıl, kimler tarafından, neden ve ne kadar zamanda gerçekleştirileceğinin cevaplarını planlayarak yapabilir.

Örgütlerin, önceden belirlenmiş hedeflerini hayata geçirmekle görevli olduklarından planlama süreci de belirlenmiş bu hedeflere ulaşılabilmesi anlamında örgüt yönetimleri açısından büyük önem taşıdığı görülmektedir. Planlama yapmadan bir örgütün belirlenen hedef ve amaçlarına ulaşması veya karşılaştığı sorunlara sağlıklı ve kalıcı çözümler bulması mümkün gözükmemektedir (Tokgöz vd.,2013).

3. **Örgütleme:** Örgütleme, amaçlara ulaşmak için gerekli yapının kurulması, gerekli insan kaynağının oluşturulması ve gerekli donatımın yapılması ile ilgilidir. Örgütlerin etkili bir şekilde çalışabilmesi açısından ellerinde bulundurdukları insan gücünü ve diğer unsurları da bir arada ele alarak eşgüdümlenmiş bir şekilde bir araya getirmeleri elzemdir. Örgütlerde insan ve madde kaynaklarını amaçlara ulaşmak bir araya getirme sürecine de örgütleme denildiği görülmektedir. Eğitim alanındaki örgütlenmede ilk olarak eğitim sisteminin amaçlarına ulaşabilmesi ve o örgütte çalışacak bireylerin de ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak işe başlanmaktadır. Örgüt modellerine yani örgüt yapısının nasıl kurulabildiğine baktığımızda karşımıza Dik (üst ve ast) model ve yatık (işlek) model çıkmaktadır. Dik adıyla anılan modelde emir ve komuta zinciri olduğu anlaşılmaktadır.

   Uygulama alanında bulunan tüm birimler bu emir ve komuta zincirinin bir parçasıdır. Dik (üst ve ast) merkezci yönetim kavramını temsil eden bir örgütlenme yapısını ifade etmektedir. Yatık (işlek) modelde ise uzman yöneticiler eşliğinde süreçler yürütülür. Paydaşların görüşleri de dikkate alınır. Birçok örgütün, bu iki modelin bileşkesi olduğu görülmektedir. Nedeni de emir komuta zincirinin başında bulunan genel yöneticinin boşluklarını ancak uzman yöneticiler doldurabileceğidir. İyi bir örgütün dik model örgütüne sadık kalıp görevsel yapının kolaylıklarından faydalanılması daha doğru bulunmaktadır.

4. **İletişim:** İletişim süreci insan davranışını değiştirmek, örgütteki haberleşme ağını kurmak, kişiler ve gruplar arası ilişkileri geliştirmek, planları hazırlamak, kararların alınması için gerekli bilgilerin güvenilir bir şekilde diğer paydaşlara ve birimlere ulaştırılması, yetkinin görevlerini gerçekleştirmek ve etkili bir koordinasyon sağlama amaçlarıyla kullanılır (Simon, 1958). Bir örgütte yönetim süreçleri açısından karar

ne kadar önem taşıyorsa iletişim de bir o kadar önem taşır. İletişim, insan ilişkilerinde çok önemli bir role sahiptir. İletişim sayesinde ilişkiler başlar, değişir ve hatta bazı zamanlarda sona erer. Bir örgütte görev alan tüm bireyler arasındaki etkileşim, iletişim sayesinde meydana gelir. İletişim olmadan örgüt içinde herhangi bir eylemin ya da yönetim sürecinde başarı beklenilmesi düşünülemez (Kaya, 1999). Her örgüt içinde resmi ve resmi olmayan iki tür iletişim meydana gelir. Örgütlerin resmi yanları resmi iletişim yoluyla devam ettirilir. Resmi olmayan iletişimler ise örgüt içindeki kişiler ve gruplar arasında kurulan iletişimi ifade eder. Örgütteki resmi iletişimin başarısı resmi olmayan iletişimin de ne kadar başarı olacağı konusunda belirleyici olduğu anlaşılmaktadır

5. **Koordinasyon:** Örgütler belirli amaçları gerçekleştirmek üzere kurulurlar. Belirli amaçları yerine getirmek üzere bir araya gelmiş bireyler de ancak eşgüdümlü bir şekilde çalışarak örgütün amaçlarına ulaşmasını sağlayabilirler. Bir örgütte eşgüdümü sağlamak örgüt yönetim süreçleri arasında çok önem taşımaktadır (Çolak, 2012). Koordinasyon denildiği zaman örgütteki madde ve insan kaynaklarının bir araya getirilerek bilgi ve becerilerin de kullanılarak örgütün amaçlarını gerçekleştirmesi için yapılan çalışmaların tümü olarak anlaşılmaktadır Eşgüdümleme bir örgütte görev alan işgörenelerin birbirlerinin eylemlerinden haberli olmalarını öngörür (Bursalıoğlu, 2008). Genel anlamda iş birliği ile eşgüdümleme bir diğer adı ile koordinasyon eş anlamlı gibi düşünülse de iş birliği örgütün çalışmalarına katılanların aynı amacı paylaşmaları anlamına gelir. Eşgüdümleme veya koordinasyon ise örgüt amaçlarını yerine getirmek üzere çalışan işgörenlerin birbirlerinin yaptığı çalışmalardan haberdar olmaları anlamına gelir.
6. **Değerlendirme:** Değerlendirme örgüt yönetiminin önemli ve ayrılmaz bir parçasıdır. Değerlendirme sayesinde örgütün amaçları tekrar gözden geçirilerek amaçların daha iyi gerçekleştirilmesine katkı sağlanır (Karatürk vd.,1994). Değerlendirme süreci iki aşamada gerçekleşir. İlk aşamada değerlendirme için ihtiyaç duyulan tekniklerin kullanılarak ölçme elde edilmesi ve ikinci aşamada ise elde edilen ölçmeler sonucunda elde edilen değerlerin işlenip sonuca ulaşıldıktan sonra beklenen sonuçla karşı çıkan sonucun karşılaştırılmasını ve bir yargıya ulaşılması sağlanmaktadır.

Değerlendirmeden amaç, belirli kararlar alındıktan sonra uygulamaya konulan adımların başarısını tarafsız olarak belirleyebilmek olarak da ifade edilmektedir.

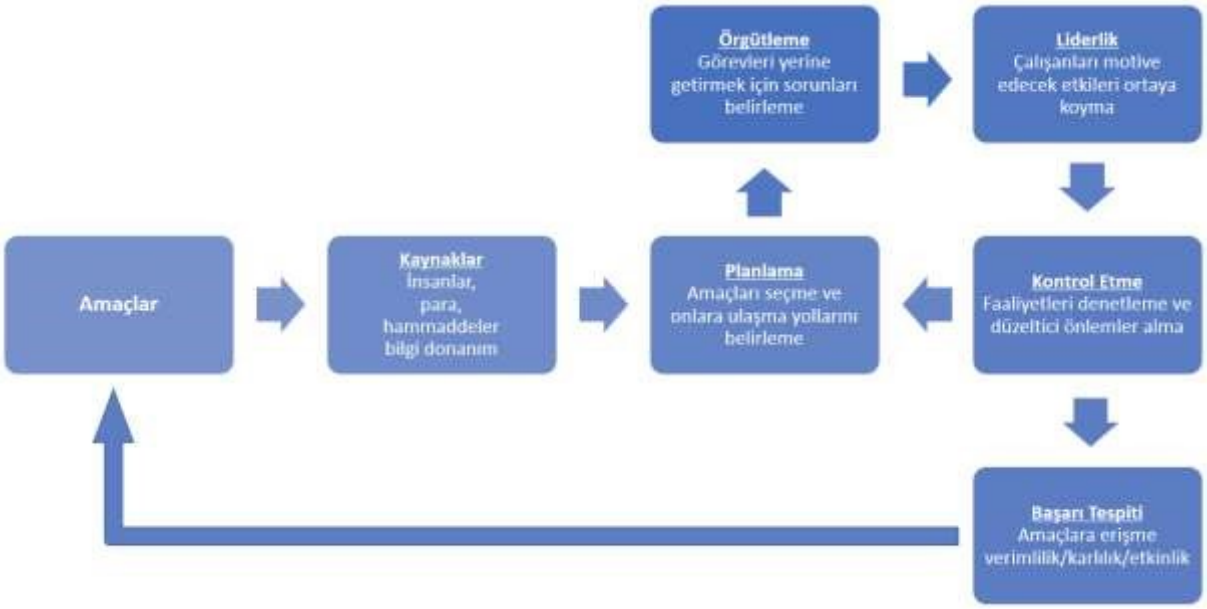

Şekil 2.3. Yönetim fonksiyonları ve süreci

Kaynak: Eren,2011: 5

Yönetim süreçlerinden iletişim, etkili okul ikliminin ve işleyişinin oluşturulması açısından çok önemli bir yere sahip olduğundan öncelikle örgütsel iletişim detayla bir şekilde incelenecektir.

2.10. Örgütsel İletişim

Toplum içinde yaşamanın ilk şartı insanların birbirleriyle iletişim kurmalarından geçmektedir. İnsanlar birbirleriyle iletişim kurmak için birbirlerini tanımaya, anlamaya çalışırlar. İnsanların toplum içinde birlikte yaşamaları gerektiğinden birbirleriyle iletişim kurmaları da zorunlu bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanların birbirleriyle iletişim kurmadan varlıklarını sürdürmeleri mümkün gözükmemektedir. İletişim sayesinde sadece yazıp, okuyup, dinleyerek iletişim kurmayız. İletişim insanların birbirlerini anlamalarına, sorunlar varsa bu sorunları çözmelerine, sosyalleşmelerine, ihtiyaçlarına gidermeleri için de gereklidir. İletişim ile aynı zamanda bilgi değiş tokuşu yapılır (Daft, 2003). İletişim, insanların bir arada yaşayabilmelerinin en önemli gereklerinden biridir. Bir isteğini, bir duygusunu, bir düşüncesini, bir acısını, bir sevincini başkalarıyla paylaşmak isteyen her insan, iletişimde

bulunmak ihtiyacındadır (Özkan, 2009). İletişim kurmak yoluyla insanlar belli bir amaç için etkileşime geçmekte, düşünce ve duygularını başka bireylerle paylaşmaktadırlar. İletişimi bilgi üretme, üretilen bilgiyi iletme ve anlam kazandırma süreci olarak tanımlanmaktadır. Buna göre birçok etkinlik iletişim olarak kabul edilebilmektedir. Niteliği her ne olursa iki sistem arasındaki bilgi alışverişinden iletişim doğmaktadır. Alışveriş kelimesinden de anlaşılacağı üzere iletişimi alan ve iletişimi veren olarak iki yönlüdür (Dökmen, 2005).

Örgüt denildiğinde örgütsel amaçların gerçekleştirilmesi amacıyla oluşturulmuş olan yapıdan ve bu yapının kararları, planları, politikaları dahilinde işletilmesini anlamaktayız. Örgütler, aynı zamanda o örgütle bağlantılı bireylerin amaçlarına ulaşmak için, karşılıklı iletişim ve etkileşim halinde bulundukları yapılardır. Bu yapılar içerisinde, örgütlerin hedeflenen amaca ulaşabilmesi için, örgüt unsurlarının bu amaç doğrultusunda bir araya getirilmesi gerekir; bu faaliyetler dizisi, yönetimin örgütlenme işlevi sayesinde olur. Her örgütlenme ve koordinasyon işlevinin zorunlu unsuru ise iletişimdir (Tutar, 2003). Bir örgütün ve o örgütün sosyal paydaşlarının yani örgütü etkileyen ve örgütün etkilediği kişiler ki bunlar örgütlerde çalışanlar, aracılar ve bunlar gibi bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak bir ortam yaratabilmeleri son derece önem kazanmış olup bunu gerçekleştirebilmenin ön koşulu olarak da örgütsel iletişimin gerekliliğine yöneticilerin her zamankinden daha çok inanmaları söz konusu olmuştur (Kocabaş, 2005). İletişim, örgüt çalışanlarını birlikte çalışmak üzere bir araya getiren çok önemli bir unsurdur. Bundan daha önemlisi de etkili iletişim, örgütsel yönetim süreçlerinden biri olarak amaçlanan hedeflere ulaşılması konusunda çok önem taşımaktadır. Etkisiz iletişim bir örgüte zarar verebilir hatta onun yok olmasına sebep olabilir (Chang, 2006; Gülnar, 2007). Örgütsel iletişim; birden fazla bireyin örgütün ortak amaçlarını yerine getirmek üzere toplanıp işbirliği yaparak her türlü etkinliğin paylaşımı olarak tarif edilebilir. Bu etkileşim karar alma, planlama, eşgüdümleme, değerledirme süreçlerinin hepsini içine alan tüm örgütü kapsayan bir iletişimdir (Vural, 2005).

Biçimsel örgütlerin başlangıçta planlanmış hedefi ya da hedefleri vardır. Bu hedeflere ulaşabilmek için örgüt üyeleri arasında iş bölümleri yapılır. Örgüt üyeleri görevlerini çeşitli kalıplar ve kurallar altında yapmaya çalışırken; kendi aralarındaki ilişkileri de belli iletişim kalıplarıyla sürdürmeleri gerekir. Örgütsel iletişim, isletmelerin isleyiş ve amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla, gerek işletmeyi oluşturan çeşitli bölüm ve ögeler, gerekse işletme ile çevresi arasında devamlı bir bilgi ve düşünce alışverisini sağlayan toplumsal bir süreçtir

(Kocabaş, 2005). Örgütsel iletişim ilebir örgütün varlığını devam ettirebilmesi ve gelişmesi için gerekli olan örgütün içi ve örgütün çevresi ile arasında olan iletişimi sağlar. Örgütsel iletişimin başarısı, örgütün amaçları doğrultusunda belirli bir düzen ve yapı içerisinde oluşturulan etkili iletişim politikasına bağlıdır. Bu açıdan örgütlerde iletişimin etkin yönetimi örgütün varlığını devam ettirmesi ve sürdürülebilir rekabeti gerçekleştirmesi içinönemlidir.

Örgütlerde takip edilen iletişim politikasının örgütlerin elde edeceği başarılarda olduğu kadar başarısızlıklarında da çok önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. İletişim, örgüt içersinde şansa bırakılamayacak kadar önemli bir olgu olup, örgüt içersinde bir mesajın iletişim kalitesinin o kurumun kalitesiyle doğru orantılıdır (Kovancı, 2001). Örgüt içinde ve dışında ilişkilerin kurulmasına ve sürdürülmesine yönelik iletişim biçimi olan örgütsel iletişim, örgütün tüm iletişim faaliyetlerini kapsayan bir yönetim fonksiyonudur (Christensen, 2008).

Örgütsel iletişim, örgüt içinde bir mesajın bir kişiden başka bir kişi ya da birden fazla kişiye nasıl aktarıldığını da anlatmaktadır. Örneğin mesaj bir kişiden bşka bir kişiye veya birden fazla kişiye yüz yüze sözlü, yazılı veya sözsüz kanallardan veya yüz yüze olmadanteknoloji: telefon, faks, bilgisayar gibi araçlar yoluyla iletilmesi ve alınması olarak da tanımlanmaktadır. Örgütsel iletişim sağlıklı işlediğinde örgüte sağlayacağı faydalar aşağıda belirtildiği gibi sıralanmaktadır (Bakan ve Büyükbeşe, 2004).

- Örgüt yönetimine karar almada ihtiyaç duyulan bilgiyi elde etme imkânı sunar.
- Yöneticilerin aldığı kararların çalışanlar tarafından algılanması ve uygulamaya dönüştürülmesini olanak sağlar.
- Çalışanların örgüte bağlılığını artırarak, müşteri hizmetlerinin iyileşmesini sağlar.
- İş tatmini, motivasyon örgütsel bağlılık gibi çalışanların davranışlarıüzerinde olumlu etkiler yaratarak örgütsel performansı arttırır.
- Çalışanların paylaşım duygusunu arttırır.
- İş ortamındaki sürtüşme ve baskıları azaltır.
- Örgütsel faaliyetlerin istikrar ve iş birliği içinde gerçeklemesine katkıdabulunur.
- Örgütsel değişime karşı güven oluşturur ve değişim sürecini hızlandırır
- Daha az hata yapılmasına ve sonuçta giderlerin azalmasına imkân tanır.
- Karlılığı ve etkinliği artırır

Örgütsel iletişimdenildiğindehem örgüt içi hem de örgütün çevresi ile olan iletişimi ifade edilmektedir. Bu sebeple de örgütsel iletişimin işlevleri azımsanamayacak kadar büyük

önem arz etmektedir. Örgütsel iletişim bazen koordinasyonun sağlanmasında bir araç, bir başka yerde ise kişilerarasında bir olgu olmaktadır (Aydın,2012).

İletişim, insanların semboller aracılığıyla birbirleriyle etkileşimde bulunmasına olanak sağlar. Bu sayede oluşturulan anlamlar ve yorumlar sistematik bir süreç oluşturur. Bilgi paylaşımını öngören bu süreçte iletişim; bireylerin kendilerini ifade etmeleri ve kabul ettirmeleri, bireysel ve toplumsal yaşamlarının yanı sıra iş hayatlarını sürdürebilmelerinde de temel araç olma konumundadır (West ve Turner, 2010). Örgütlerin hem iç hem de dış çevreleriyle iletişim halinde olmaları örgütsel etkinliklerini gerçekleştirmeleri açısından önemlidir. Örgütsel iletişim ile örgüt içinde yer alan tüm paydaşların etkili bir şekilde birbirleriyle eşgüdümlü olarak çalışabilmeleri münkündür. Örgütsel iletişimde esas olan tüm paydaşlar arasındaki iletişimlerin maksimum düzeyde en sağlıklı şekilde oluşmasını sağlamaktır.

Örgütlerde farklı bölümlerin, görevlerin ve unvanların bulunması nedeniyle örgüt içinde farklı hiyerarşiler oluşmaktadır. Örgüt içinde oluşan hiyerarşi nedeniyle resmi ya da resmi olmayan iletişim kanallarını kullanma ihtiyacı doğmaktadır. Örgüt içindeki iletişim kanalları, işgörenleri resmi ve resmi olmayan ilişkiler ve etkileşimler yoluyla birbirine bağlamaktadır. İletişim kanalları, örgütte kimin kiminle haberleşeceğini belirleyen yapılardır (Gökçe, 2010).

İletişimin örgüt içinde yerine getirdiği işlevleri göz önünde bulundurulduğunda örgütsel iletişimin bir örgütün devamlılığı için yüksek derecede önemli olduğu anlaşılmaktadır. Örgütsel iletişimin amaçlarını aşağıda belirtildiği şekilde açıklanmıştır (Ünüvar ve Bilge, 2009).

- Örgütsel politika ve kararların işgörenlere duyurulması ve anlatılması,
- Örgütün çalışma düzeni, uzun ve kısa dönemli hedefleri, ücret sistemi, ödül ve ceza sistemi, yükselme olanakları, sosyal haklar gibi konulara ilişkin bilgi vermek,
- Örgütün yıllık bütçesi, gelirleri, faaliyetleri ve projelerinin işgörenlereve ilgili diğer kişilere duyurulması,
- Örgütlerin yeni teknoloji veya yeni yönetim anlayışlarına ilişkin,
- İşgörenlere ve sendikaya yönelik tanıtım ve bilgilendirme yapmak,
- Örgütün çeşitli bölümleri ve yöneticileri, örgütsel yayın organları aracılığıyla tanıtılarak, örgüt üyelerinin örgütsel bilgilerini artırmak,

- Örgütsel bilgi düzeyi yüksek çalışanlar yoluyla, örgütün dış çevresinde tanıtılmasını sağlamak,
- Örgütün faaliyet alanına ilişkin her türlü mevzuat, örgüt üyelerine duyurularak, bu konuda olası hataları önlemeye çalışmak,

Örgütsel iletişim, örgütteki tüm ögelerin, örgütsel amaçlardoğrultusunda etkileşimde bulunmasını sağlayarak, örgütsel bütünlüğü gerçekleştirmede son derece önemli bir işlev görür.

Sistem yaklaşımında, örgütler çevreleri ile ilişki halinde olan açık birer sistem olarak anlatılmaktadır. Bununla birlikte sistem yaklaşımında örgütün çevresi olan ilişkisinin örgütsel iletişim ile sağlandığını anlıyoruz. Örgütteki bilgi akışının sağlanması ile belirsizliklerin azalması diğer bir değişle de örgütsel başarının örgütsel artacağı anlaşılabilmektedir.

2.11. Sistem Yaklaşımı ve İletişim

Sistem yaklaşımında iletişim örgütlenme sürecinde çok büyük bir öneme sahiptir. Bu yaklaşımda iletişim ve geribildirimin hatta tek bir kişinin bile bir örgütü etkileyebileceği belirtilmektedir. Sistem yaklaşımında iletişim olgusu, beş açıdan değerlendirilmiştir. Bunlar aşağıda açıklanmıştır.

1. **İletişimin içeriği:** Sistem yaklaşımında iletişim, bir sistem olarak örgütsel ögeleri birbirine bağlayan ve bu ögelerin birbirleri ile uyumlarını sağlayan bir süreç olması nedeniyle önemlidir. Zira sistem yaklaşımında iletişim ve örgütleme arasında güçlü bir bağlantı olduğu belirtilmektedir. Bir sistem olarak iletişimden amaç, örgütsel ilişkilerin belirli bir ahenk içinde yerine getirilmesi ve örgütün amaçlarıyla işgörenlerin ve diğer paydaşların amaçları arasında bilinçli bir dengenin kurulmasıdır (Gürgen, 1997). Sistem yaklaşımında iletişim, örgütsel içindeki bölümleri birbirine bağlama görevini görürken aynı zamanda örgütün dış çevresi ile de görev ve uygulamaları yerine getirmesi açısından da görevinin olduğu anlaşılmaktadır. Sistem yaklaşımında iletişim örgüt içinde işgörenler ve paydaşlar arasında meydana gelen herhangi bir şey değil örgüt amaçlarının yerine gelmesi için düzenleyici rol oynayan çok önemli bir unsur haline gelmiştir.
2. **İletişimin Akış Yönü:** Sistem yaklaşımına göre iletişim, sistemin tüm ana ögelerini ve ayrıca alt sistemleri de birbirine bağlayan aynı zamanda da denetleme, koordine

etme görevini de üstlenen bir unsurdur. Bu çok önemli özelliği ile iletişim örgüt içinde kişileri birbirine bağlayan her türlü resmi ve resimi olmayan ilişkilerin kurulmasını sağlayan ve kurulan ilişkilerin de devamının getirilmesi için gerekli çok da önemli bir unsurdur. İletişim, iç ve dış geribildirim verme, entropiye karşı koyabilme ve örgütün sürekliliğini sağlama açısından da ayrıca önem taşımaktadır. Çalışanların birbirleriyle ve örgütle, örgütü oluşturan alt sistemlerin birbiriyle ve örgütün dış çevresiyle uyumlu etkileşimi ancak sağlıklı biçimde işleyen bir iletişim sistemi ile olanaklı olabilecektir (Hamilton, 2008).

3. **İletişim Kanalı:** Sistem yaklaşımında iletişim kanalları, açık ve çok yönlü iletişim ile serbestlik sağlamalı ve iletişim engellerini ortadan kaldırılmaya yardımcı olmalıdır. Örgütsel iletişim, yalın ve anlaşılır bilgi sistemleri ile desteklenmelidir (Gürgen, 1997).
4. **İletişim Tarzı:** Sistem yaklaşımına göre bir örgütün başarılı olabilmesi için çok yönlü iletişim ve etkileşim sağlanması gereklidir. Bunun nedeni de gayri resmi ve resmi iletişim bir örgütün başarıya ulaşması anlamında çok önemlidir. Bir örgütte çalışan bireylerin iyi iletişim becerilerine sahip olmaları örgütsel iletişimin başarılı olması açısından ayrıca önem arz etmektedir (Hamilton, 2008). Bir örgütün amaçlarına başarıyla ulaşabilmesi için uygulanan tüm yönetim süreçlerinde etkin iletişimin rolü yadsınamayacak kadar önemlidir.
5. **İletişim Teknolojilerine Bakışı:** Sistem yaklaşımında örgütsel iletişim teknolojisi, örgütün alt sistemleri arasında iletişimin sağlaması ayrıca örgütün dış çevresiyle irtibat sağlayabilmesi açısından gerekli görülmektedir.

Örgütler, kendilerine has işlevleri yerine getirebilmek için örgüt içinde ve dışında etkili bir iletişime ihtiyaç duymaktadır. İletişimin etkili olması örgütün amaçlarına ulaşmasında ve tüm yönetim süreçlerinde önem arz etmektedir. Küreselleşen dünya düzeninde örgütler yapısal olarak daha karmaşık hale gelmekte bu nedenle de örgütü oluşturan bireylerin ancak etkili bir örgütsel iletişim ile uyumlu bir bütünlük sağlayabileceği düşünülmektedir. Toplumda meydana gelen tüm etkileşimler iletişimi içermektedir. Etkileşimin olmadığı yerlerde örgütlerden ya da gruplardan söz edilememektedir. Çünkü etkileşim ve iletişim örgütlerin kalbi konumundadır (Yıldırım ve diğerleri 1996).

Bir örgütte işgörenler farklı iletişim ihtiyaçlarından dolayı birbirleriyle sürekli etkileşim halindedirler. Planlama toplantıları, toplantı kararlarının yazılıp imzalanması, bilgilendirme metinleri, istenilen belgelerin hazırlanıp sunulması, sözlü olarak yapılan bilgilendirme toplantıları, acil durumların açıklanması için yapılan acil gündemli toplantılar, şikayetini dile getirmek için görüşme talebinde bulunan işgörenler veya diğer paydaşlar sürekli meydana gelen etkileşime örnek olarak verilebilir. Çok kültürlü okullarda birlikte çalışan işgörenler ve okulun diğer paydaşları dil ve kültür farklılıklarından dolayı birbirleri ile iletişim kurabilmek için farklı yollar bulmak zorunda kalabilmektedirler. Örneğin ortak dil olarak Türkçe veya İngilizcenin kullanılmadığı okullarda işgörenler ve diğer paydaşlar İngilizce veya Türkçe bilen diğer işgörenlerden yardım alma suretiyle iletişim kurmak zorunda kalabilmektedirler veya internet üzerinden erişilebilecek tercüme programlarını kullanarak da birbirleryile iletişim kurabilmektedirler. Aynı zamanda okul çalışanları ve velilerle ile yapılan toplantılarda ve yazılı iletişimde hem Türkçe hem de İngilizce olarak tercüme sağlanma aracılığı ile de iletişim sağlanabilmektedir.

2.12. Kültürel Çeşitlilik

Kültürel Çeşitlillik üzerine yapılan araştırmaların ilk olarak 1970 yılında Amerika'da başlamıştır. Yapılan araştırmaların insanlar arasında var olan eşitsizliğin etnik ve cinsiyet farklılıklarına dayalı olarak toplumda var olan sosyo-demografik guruplar üzerinden başlandığı bilinmektedir (Zanoni, 2010).

Kültürel çeşitlilik üzerine yapılan ilk çalışmalardan amaç kurumlarda çalışan kişiler arasında meydana gelen anlaşmazlıklarda iki ana faktör olarak cinsiyet ve ırkın ne kadar yer tuttuğunu tespit etmek ve ayrıca farklı etnik kökenlerden gelen kadınlar üzerinde iş ortamının ne gibi zorluklar yarattığını anlama isteği olmuştur (Dogra, 2001).

Kültürel Çeşitliliği tanımlamadan çok net anlam içeren kültür ve çeşitlilik kelimelerinin tanımları yapılacaktır. Kültürün anlamını aklın bütün olarak programlanmasının bir diğer kategorideki insan veya insanlara göre ayıran özelliği olarak tanımlamıştır. Kültür kavramı denilince; ortak değerler, tavır ve tutumlar, davranışlar, alışkanlıklar, sanat, dil, inanç gibi bireyin ve toplumun anlayışını, bakış açısını sosyolojik ve davranış durumunu etkileyen ögeler akla gelmektedir (Hofstede, 2005). Bireylerin kültürel olarak karakteristik özellikleri

davranışlarını, değerlerini ve düşünce sistemlerini etkilediğinden tüm bu özellikler de bireylerin eğitim hayatlarını etkileyebilmektedir (Rengi ve Polat, 2019). Aslında kültür denilince akla eğitimin kara kutusu gelmektedir. Farklılıklar sonucu meydana gelen açıklanamayan başarı durumu ise ancak kültürel farklılıklar ile anlatılmaya çalışılmaktadır (Wursten ve Jacobs, 2016). Çeşitlilk kavramı ise farklı veya çeşitli olma durumunu ifade etmektedir. Bu kelimenin İngilizce karşılığı 'diverse' olup kökünü de Latin bir kelime olan
'divers' veya 'diverse' den almıştır. Bu kelime 'farklı yönlere evrilmiş' anlamına gelmektedir. Kültürel farklılık ise etnik, tarihi geçmiş, sosyo-ekonomik statü, bireysel konum gibi birçok farklılığı ifade eden bir ifadedir (Vuuren, 2012). Kültürel çeşitliliği 'ırk, etnik köken, din, cinsiyet, cinsel tercihler, fiziksel yeterlilik' gibi farklılıklar olarak tanımlanmaktadır (Heuberger, 2010).

Kültürel çeşitliliği geniş bir havuzda toplanmış fikirlerin, düşüncelerin ve değerlerin yarattığı rekabetçi avantajla herhangi bir bilgi odaklı bir görevi yerine getirirken insanlar arasında ortaya çıkan geniş yelpazedeki homojen yetenekler, beceriler olarak tanımlamıştır (Zanoni, 2009). İlk başlarda kültürel çeşitlilik alanında yapılan çalışmalar ırk ve cinsiyet üzerinde yoğunlaşmış olsa da günümüzde kültürel çeşitlilik denildiği zaman bireyler arasındaki her türlü farklılıklar da dikkate alınmaktadır. Bu farklılıklara örnek olarak insanların fiziksel olarak özellikleri örneğin, boylarının ne kadar uzun olduğu, saç renkleri, zekâları, fiziksel ve zihinsel olarak kapasiteleri, sosyo-ekonomik statüleri, dini inançları, konuştuğu veya konuştukları diller de hepsi bir bütün olarak kültürel çeşitlilik kavramının içini doldurmaktadır. Buradan yola çıkararak içinde kültürel çeşitlilik barındıran bir topluluğun hangi topluluk olursa olsun çeşitli ve farklı ihtiyaçları olduğunu da ifade etmişlerdir (Humphrey, 2006). Çok kültürlü çalışanları olan kurumların üretim ve rekabet açısından kurumlarına sağladığı birçok fayda olduğu düşünülmektedir. Biyo çeşitlilik doğa için ne kadar önemliyse kültürel çeşitlilik de insan ırkı için değişim, yaratıcılık ve yenilik için o kadar önemlidir (UNESCO, 2001). Aynı zamanda, çok kültürlü işgücünden oluşmuş bir kurum çalışan farklı yeteneklerdeki insanlar kurumları içindeki diğer çalışma arkadaşlarının kültür eğitiminde yer alıp birlik ve beraberlik ile ilgili değerlerin desteklenmesinde de rol oynadıklarını, ülkelerin kendi toplumlarına kültürel çeşitlilik ve kültürel çeşitliliğin beraberinde getirdiği özgürlük, eşitlik, tolerans gibi değerleri saygı penceresinden olumlu bir şekildeyansıtmamaları halinde demokratik değerleri de yerleştiremeyeceklerini de anlaşılmaktadır. Açık sosyal bir sistem olan okulun girdilerinden

olan öğrenci, veli ve öğretmen ve diğer tüm personelinde dil, ırk, etnik köken, din, sosyal sınıf farkı gibi kültürel çeşitliliği oluşturan ögelerininbir çoğu doğal olarak gözlenebilmektedir. Sosyal ve açık sistem olan okulu oluşturan tüm paydaşların ihtiyaçları da bu sistem içinde dikkate alınmalıdır. İnsanların toplumda birbirleriyle etkileşimlerini etkileyen en güçlü ögelerin başında bireyin sahip olduğu kültürü, evde öğrendiği dili, geldiği ırk ve etnik kökeni gelmekedir (Banks, 1995).

2.13. Okullarda Kültürel Çeşitlilik

2 Kasım 2001'de UNESCO tarafından yayınlanan 'Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi'nde kültürün zaman ve mekân içerisinde çeşitli şekillerde görüldüğü ve kültürel çeşitliliğin insanlığı oluşturan gruplar tarafından özgün bir şekilde ortaya konduğu belirtilmiştir. Doğada biyolojik çeşitliliğe ne kadar ihtiyaç duyuluyorsatoplumda da kültürel çeşitliliğe duyulan ihtiyaçtan da bahsedilmektedir. Dünyamızda özgürlük, barış ve adalet ortamının olabilmesi için kültürel çeşitliliğin ve kültür eğitiminin mutlaka olması gerektiği üzerinde de vurgu yapılmaktadır. Dünyamız üzerinde farklı diller konuşan, farklı kutlamaları olan din, ırk ve etnik kökenleri farklı olan insanlar yaşamaktadır. İnsanların sahip olduğu kültür, kimliklerinde belirleyici rol oynayıp nasıl bir insan oldukları üzerinde belirleyici olmaktadır. Kültürel çeşitlilik olmadan dünyanın çok renksiz bir yer olacağı düşünülmektedir. Kültürel çeşitliliğe çok kültürlülük olarak değinildiği de görülebilmektedir. Kültürel çeşitlilik konusunda farkındalığa sahip olan öğretmen ve eğitimcilerin farklı etnik ve kökenden gelen öğrencilere daha iyi bir eğitim verebilecekleri düşünülmektedir. Tam anlamıyla kültürel çeşitliliğin birçok farklı ırktan ve kökenden gelen öğrenciler için bir fırsat olduğu da düşünülmektedir. Kültürel çeşitliliği anlayan öğretmen ve eğitimcilerin farklı ırklardan ve kökenlerden gelen öğrencilerin kurdukları iletişimlerdeki farklılıkları da anlamaları daha mümkün görülmektedir. Bunlardan daha da önemlisi okullardaki kültürel çeşitlilik ile öğrenciler diğer kültürlerden gelen insanları anlamalarını ve farklı kültürlerden gelen insanlara saygı duymalarına olanak sağlamaktadır. Kültürel çeşitliliğin çocuklara erken yaşlarda öğretilmesiyle birlikte, öğrencilerin diğer insanlara karşı daha az ayrımcı ve daha az bağnaz bir yaklaşıma sahip olunacağına inanılmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren farklı kültürlerle iletişim halinde olan öğrenciler diğer kültürlerden olan insanlarla daha kolay iletişim kurup etkileşim halinde olabileceklerdir ve bu

da öğrencilere diğer kültürlerden gelen insanlara saygı duymanın ve onlara karşı anlayışlı tavırlar geliştirmenin temelini oluşturacaktır.

2.14. Okullarda Kültürel Çeşitliliğin Yönetilmesi

Gün geçtikçe dünyada daha dezavantajlı topluluklardan gelen insanların başka ülkelere göç etmesi ile kültürel çeşitlilik ve kültürel çeşitliliğin okullarda yönetilmesine karşı olan ihtiyaç ciddi anlamda eğitimin odak noktasına oturmuş bulunmaktadır. Dünya üzerinde farklı sebepler nedeniyle yaşanılan göçler nedeniyle öğrenen profilinde de değişiklikler kendisini göstermektedir. Göç nedeniyle okullara öğrenmeye gelen öğrenci topluluğunun kültürel çeşitlilik nedeniyle değişmeye başlamasıyla birlikte okullar da bu çeşitliliği nasıl yönetecekleri konusunda planlar ve etkili öğrenme ortamları geliştirerek öğrencilerin bulundukları ortamdaki kültürel çeşitliliği de yönetme ihtiyacı ile karşılaşmaktadırlar (Ramburath, 1999).

Araştırmacılar kültürel çeşitliliğin yönetilmesinin toplum içinde bireylerin birbirlerinin kültürlerini anlamalarının çok daha ötesinde bir durum olduğunu belirtmektedirler. Kültürel çeşitlilikle okul ortamında insanların birbirlerini anlamaları, kabul etmeleri, saygı göstermeleri ve sahip oldukları farklılıkları keşfetmeleri anlamını da taşımaktadır (Armstrong, 1996).

Kültürel çeşitliliği yönetebilmek denilince de sistematik olarak planlanmış süreçler anlaşılmaktadır. Planlanan bu süreçler sayesinde de okul ortamındaki farklılıkları ve benzerlikleri olan bireylerin hep birlikte okulun avantajına olacak şekilde katkı sağlamaları ve bu katkıyı sağlarken de gereksiz olan tüm faktörlerin bu süreçlerin dışında tutulması anlaşılmaktadır. Bir başka değişle okula fayda sağlayıp ve olumlu bir girdi-çıktı sürecini oluştururken bireyler sahip oldukları farklılıklar sebebiyle sürecin dışında bırakılmamaktadır. Bu görüşlerden yola çıkılarak okul ortamında kültürel farklılıklar yönetilirken okul ortamında çeşitliliğin anlaşılması ve kutlanması gereken bir gerçek olduğunun oluşturulması çok önem arz etmektedir.

Tüm bu bahsedilenlerin ışığı altında okul ortamında var olan benzerliklerin ve farklılıkların yani çeşitliliğin hem kişi bazında hem de okul bazında yönetilmesi mümkün olabilmektedir (Smith ve Morgan, 1996). Bu gibi kültürel çeşitliliğin yoğun olarak var olduğu okul ortamlarında öğrenciler, veliler, farklı görevleri yerine getiren personel, okul idaresi tüm bu çeşitlilik ve farklılıklara rağmen okuldaki bireylerin kabul görme ve dolayısıyla da ortama

ait olma hissini yaşayıp tam potansiyellerine ulaşabilmelerine imkan sağlayabilmektedir (Grobler, 2006). Okul ortamlarında çeşitliliğin tanınır kabul edilebilir bir durum olup çeşitliliğin faydalarının anlaşılmasına yönelik toplumsal ihtiyaç günden güne artmaktadır. Farklı kültürlerden bireylerin ahlaki, etik, sosyal, politik ve ekonomik gibi farklı nedenlerden dolayı zaman zaman yanlış anlaşılmaları, iletişim problemleri ile karşılaşmaları ve ayrıca klişeleşmiş yönlerden de değerlendirilmelerinin kaçınılmaz olduğu anlaşılmaktadır (Nel ve Slabbert, 2003).

Bunlara ilaveten okulda iletişimi sağlamak için sözlü veya yazılı olarak farklı diller de tercüme sağlama ihtiyacı da kültürel çeşitliliğin bulunduğu ortamları yönetme konusunda zorluk yaratabilecek alanlar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte kültürel çeşitlilik okul ortamında iyi yönetilirse ilerisi için okulu başarılı bir konuma taşıyabilir. Kültürel çeşitliliğin iyi yönetilememesi halinde ise okulun gelecekteki başarısına balta vurabilir denmektedir (Booysen, 2003). Türkiye'de ulusal ve uluslararası programları bir arada uygulayan okullarda çocuklarının bu tür programlardan faydalanmasını isteyen hem Türk hem de yabancı velilerin bulunması nedeniyle okul ortamlarında kültürel çeşitliliğin yoğun olarak görülmesi mümkün olabilmektedir. Okul ortamında farklı kültürlerden öğrenci ve velilerin bulunması ile birlikte de çok kültürlü okullar daha sık görülmeye başlanmıştır. Okullarda uygulanan uluslararası programları uygulama aşamasında istihdam edilen yabancı uyruklu öğretmenlerin de bu sürece dahil olmasıyla hem öğrencisi hem velisi hem de öğretmeni açısından kültürel zenginliğe sahip okulların işleyişinde de farklılıklar meydana gelebilmektedir.

Açık sistem olan okulun bu farklılıklar ışığında var olmaya devam edebilmesi için de gerekli uyarlamaların okul içinde yapılması ve yönetiminin de bu farklılıklar ışığında yapılması gerekmekte olduğu anlaşılmaktadır.

2.15. Çok Kültürlü Eğitim

Günümüzde toplumlar artık yerellikten daha çok evrenselliğe doğru bir geçiş yaşamaktadırlar. Geçiş dönemi ile birlikte eğitim sayesinde evrensel ilkelerin oluşturulması zorunlu hale gelmiştir. Öğrencilerin farklı kültürleri tanıyıp, farklı kültürlerden insanlarla etkileşim halinde bulunmalarının eğitimde evrensel ilkelerin de oluşturulmasına olan ihtiyacı ve aynı zamanda kültürler arası etkileşim konusuna da hız kazandırılması gerekmektedir (Cırık, 2008). Aynı zamanda oluşan yeni toplumu düzeninde yetişen bireylerin de farklı kültür

gruplarından insanlarla etkileşim içinde olmaları ve olumlu tutum geliştirmeleri de onlardan istenilen beklentiler arasında yer almaktadır. Bu nedenle, gelişmiş ülkeler eğitimle ilgili sorunlarını belirleyip çözümler üretirken, çok kültürlü eğitim çalışmalarına da yer vermektedirler. Tüm bunların sonucu olarak da günümüz ulusal devletleri vatandaşlık kavramının ne anlama geldiğini evrensel değerler çerçevesinde yeniden anlayıp tanımlamak durumunda kalmaktadırlar.

Çok kültürlü toplumlarda yaşayan bireyler de farklı kültür grubundan insanlarla etkileşim içinde olmalarından dolayı ileriki hayatlarında olumlu tutumlara sahip olmaları beklenmektedir. Yeni dünyadüzeninde meydana gelen toplumların da etkisiyle eğitim ile ilgili karşılaşılan sorunlara çözüm aranırken çok kültürlü eğitimin de önem kazandığı görülmektedir. Çok kültürlü eğitim ortamlarında eğitim alan öğrencilerin farklı kültürleri hoş karşılamalarını sağlamak amacıyla öğrencilerin kendi ana kültürlerinden farklılık olan bireylere de saygı duymalarını ve aynı zamanda farklı kültürden gelen bireylere karşı ön yargıların ortadan kaldırılması konusunda çalışmaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Kişiler arası etkileşimde kültür, inanç, konuşulan dil ve gelinen etnik köken etkili olabilmektedir. Toplumu oluşturan bireylerin daha küçükken insanlar arasında var olan bu farklılıklar konusunda eğitilmelerinin ileride küreselleşen dünya düzeninin etkili katılımcıları olmaları açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Kültür, inanç, farklı dillerin konuşulması gibi nedenlerden dolayı bireylerin etkileşimlerinde meydana gelecek olumsuzluklardan dolayı toplumlarda insanların birbirlerinden uzaklaşmaları mümkün olabilmektedir. Öğrenme ve öğretmenin, sosyal ve açık sistem olan okul örgütü içerisinde, kültürel etkileşimler sonucunda gerçekleştiği düşünüldüğünde çok kültürlü ortamlarda farklı kültürlerin zenginlik olduğunun bireylere küçük yaştan itibaren bireylerin gelişimine önemli oranda katkı sağlayacağı söylenebilir. Banks'e göre (1992), çok çabuk değişenve farklılaşan dünyamızda öğrencilerin demokratik bireyler olarak tam olgunluğa erişebilmeleri "ötekini" anlayabilmeleri açısından çok kültürlü bir eğitim gerekli görülmektedir. Toplumlarda var olan farklılıkları, önyargıyı ve ayrımcılığı kaldırabilmek ve farklılıklar arasında etkin etkileşimin yanı sıra bütünleştirici bir anlayış oluşturabilmek çok önemli görülmektedir. Bireylerin birçok kültürü bilip onları anlamalarını sağlayarak çok kültürlü eğitimin gerçekleşmesi için gerekli adımlar atılmış olacaktır (Shaw,1988). Çokkültürlü eğitim etnik ve kültürel farklılıklardan doğan sorunları

uygun tartışma, iletişim ve müzakere aracılığıyla toplum yararına fırsata dönüştürmeyi ve böylece demokratik gelişmeyi sağlayabilecek özellikleri taşır (Banks, 1992).

Bu anlamda çokkültürlü eğitimin belli temel amaçları oluşturulmuştur. Çokkültürlü eğitimin temel amaçlarını ABD'deki National Council for Accreditation of Teacher Education (NCATE, 1977**)** kuruluşu şu şekilde belirlemiştir:

- Demokratik katılım, ırkçılık, cinsiyetçilik gibi sorunları değerlendirme ve yorumlama becerilerini artırma;
- Bir değerin aktarımında o değerin açık ve gizli yanlarını kavrama yeteneğini geliştirme;
- Farklı kültürlerin dinamiklerini ve öğretim stratejileri geliştirmeye etkilerini araştırma;
- Dilsel farklılıkları ve öğrenme farklılıkları araştırma.

Bu temel amaçların gerçekleşmesi için eğitimin bazı boyutlarının birbiriyle uyumlu olması da ayrıca gerekli görülmüştür. Kültürel çeşitliliğin var olduğu okullarda öğrencilerin kendi kültürel deneyimlerini diğer öğrenci arkadaşlarıyla paylaşabilecekleri ortamlarda bulunmaları sayesinde öğrenciler aralarında etkili bir iletişim oluşturabilecekler ve birbirlerinin kültürlerini öğrenmeleri mümkün olabilecektir. Öğrenciler bu gibi ortamlarda bulunarak kazanacakları deneyimlerle hayatta uyumlu olmak için gerekli becerileri de kazanabileceklerdir (Milhouse, 1996).

Çok kültürlü eğitim ortamlarında öğrencilerin sahip oldukları kültürlerarası iletişim fırsatı sayesinde empati duygularının da gelişmesinin de mümkün olduğu ifade edilmektedir (Carrell, 1997). Kültürel çeşitliliğin yoğun olduğu okul ortamlarında tüm paydaşlar kültürel çeşitliliğin beraberinde getirdiği zenginliklerden yola çıkarak kendilerini hem iletişim hem de etkileşim alanlarında geliştirme fırsatına sahip olabilmektedir. Kendinden farklı olan bireylerle iletişim kuran bireyler farklı bakış açılarına saygı duyma, problem çözerken farklı yollar deneme, birbirlerinin kültürlerini öğrenirken aslında kendi kültürlerini de daha iyi anlama fırsatını da yakalayabilmektedirler.

2.16. Küresel Vatandaşlık Kavramı

Balbağ ve Türkcan'a (2017)' göre Küreselleşme ile birlikte öğrencilerin sahip olmaları beklenen yeterliklerden bir tanesi de küresel (global) vatandaşlıktır. Birçok farklılığın

bulunduğu bir ortamda bir arada yaşama becerisine ve evrensel bakış açısına sahip olması gereken çocukların başka dinden gelen dil konuşan, ırk olarak farklılık gösteren vb. özelliklere sahip insanlara saygı ve hoşgörü ile yaklaşabilmeleri ile barış ve adaletin egemen olduğu bir toplumsal düzenin sürdürülebilmesi ve ayrıca çocukların kültürel, ulusal ve küresel kimliklerini geliştirebilmeleri açısından küresel vatandaş olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir. Eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden bir tanesi öğrencileri hayata hazırlamaktır. Küreselleşmenin etkileri hayatın her alanında gözlemlendiği gibi eğitim alanında da gözlenebilmektedir.

Milli Eğitim Temel Kanununda belirtildiği üzere eğitim sistemleri sadece kendi ülkesine ve halkına karşı sorumlu bireyler yetiştirmekle kalmayıp tüm insanlığa karşı sorumluluklarının bilincinde olan ve bu sorumlulukları tüm insanlığa karşı yerine getirebilen bireyler yetiştirir. Bütün insanlığa karşı kendisini sorumlu hisseden, evrensel bilince sahip vatandaşlara, literatürde "küresel vatandaş" denilmektedir. Küresel vatandaş, insanlar arası farklılıklara dünya gözüyle bakabilir. Bütün insanların özgür, eşit ve aynı haklara sahip olduğunu düşünür. Kimsenin birbirinden üstün olmadığının bilincindedir. Küresel vatandaş aynı zanda yerel, ulusal ve küresel hareket edebilen vatandaştır (Osler ve Starkey, 2005). Bir başka tanımda, küresel vatandaşlığı aynı zamanda olaylara dünya veya insanlık gözüyle bakabilen ve gelecek nesillere sürdürülebilir bir yaşantı bırakmaya çalışan evrensel bir kişilik olarak ifade etmektedir (Kan, 2009). Küresel vatandaş denildiğinde aynı zamanda kendi rolünün farkında olan,her türlü çeşitliliğe değer veren ve aynı zamanda saygı duyan, dünyanın işleyiş şeklini anlayan, yerelden küresele çeşitli düzeylerde insanlarla iletişim ve etkileşim halinde olan, dünyayı herkes için daha adil ve sürdürülebilir bir yer yapmak için gerekli eylemleri yapmaya hazır olan, yaptığı eylemler için sorumluluk alan bireyler akla gelmektedir. Bir bireyin sadece küresel vatandaşlık konularında bilgili olması ve aynı zamanda küresel vatandaşlık davranışlarına sahip olması yeterli değildir. Aynı zamanda küresel vatandaşın sahip olması gereken empati, farklılıklara saygı, çevreye duyarlılık ve sorumluk gibi değer ve tutumlara sahip olması gerekmektedir (Balbağ ve Türkcan, 2017).

Bu nedenlerden dolayı da okullarda dünya vatandaşı olma yolundaöğrencilereeğitim verilmelidir. Özellikle küçük yaşlardan başlamak üzere insan olmanın ve aynı zamanda dünya vatandaşı olmanın hak ve sorumluluklarının neler olduğunun öğrencilere ayrıca öğretilmesi gerekmektedir. Okul öncesi eğitim çocuklarının başkalarıyla kültür ve ırklardan inançlardan

veya dil kökenlerinden gelen diğer çocuklarla veya insanlarla etkileşime girmesini sağlanarak dünya ile ilgili bakış açılarını geliştirme fırsatı sunulabilir (Ceylan, 2014). Bu, aynı zamanda okulların değişik kademelerindeki öğrenciler için de yapılabilir. Küresel bakış açısıyla eğitilen bireyler, küresel problemlere çözüm üretirken aynı zamanda insanlar ve uluslar arasındaki çoklu bakış açılarını anlama ihtiyacı da duyarlar. Küresel vatandaşlık eğitimi ile bireylere ve gruplara ulusların ortaklaşa alınacak kararlarının ne kadar önemli olduğunu anlatmak daha mümkün olabilecektir (Kan, 2009). Farklı kültür, dil, inanç, gelenek ve görenekten gelen insanlara iletişim ve etkileşim halinde olan bireylerin kültürel çeşitliliğe ve farklılıklara daha olumlu bakarak dünya barışına katkı sağlayacakları düşünülmektedir.

Çok kültürlü ortamlarda eğitim alan ve bu tür ortamlarda iletişim ve etkileşim halinde olarak hayatlarına devam eden tüm paydaşların geliştirdikleri, empati becerisi, farklı bakış açılarıyla durum değerlendirmesi yapabilmeleri olası huzursuzluk ve çatışmaları da önleme açısından etkil olacaktır. Bu nedenle çok kültürlü okulların dünya barışına sağlayabileceği düşünülen katkılar bir sonraki bölümde ele alınacaktır.

2.17. Çok Kültürlü Okullar ve Dünya Barışı ve Eğitimi

XVII. yüzyıl felsefesinin önde gelen düşünürlerinden biri olarak kabul edilen Benedictus de Spinoza: *'*Barış, savaşın olmaması demek değildir. O, bir erdem, bir ruh hali, iyilikseverlilik eğilimi, güven ve asalettir*'* demektedir. Tüm dünyanın özlem duyduğu barışın sağlanabilmesi için barışa inanan ve barışın sağlanabilmesi için mücadele verebilecek iyi insanların yetiştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunu sağlamanın yolu da öğrencilere 'barış eğitimi' sağlamakla gerçekleşebilir.

Çocuk yaşlardan itibaren barış anlayışını oluşturma, geliştirme ve bunun sürekliliğini sağlamada en önemli görev toplumdaki bireylerin eğitim ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuş okullardaki öğretmenlere düşmektedir (Aslan, 2016). Barış, birbirleriyle iyi iletişim kurabilen ve farklılıklara önem veren toplumlarda gelişir (Kerem ve Kamaraj, 2006). Çok kültürlü okullarda var olan kültürel çeşitlilik nedeniyle eğitimin bir parçası olan tüm paydaşlar birbiriyle ile iyi iletişim kurup birbirini anlama yolunda çok hassas davranıp gayret göstermektedir. Bireylerin birbirlerini anlamak için gösterdikleri bu gayretlerin toplumun geneli tüm dünya barışı için önemli olduğu düşünülmektedir. Çok kültürlü okullardaki kültürel çeşitlilik barış

eğitimini de beraberinde getirmektedir. Farklı görüş ve anlayıştaki kişi ve grupların arasında tutarlı olarak kurulan ilişkiler dünya barışına hizmet etmektedir. Barış eğitiminin amacı, dünyayı daha insancıl duyguların yer aldığı, daha iyi bir yere dönüştürmektir. Barışın oluşturulması ve korunması için önemli bilgi ve becerileri uygun durumlara uyarlamaktır. Dünyada barışın oluşturulabilmesi öncelikle bireyleri çatışma veya fikir ayrılığı yaratan konuları barışçıl yollarla çözecek becerilerle donatmak gerekmektedir. Bunun yapılabilmesi içinde her şeyden önce toplumda yaşayan ve farklı nedenlerden dolayı farklılıkları olan bireylerin birbirleri ile iyi iletişim kurup anlayışlı bir yaklaşımla farklılıklarından kaynaklı sorunlara çözüm üretmeleri gerekmektedir.

Küreselleşme nedeniyle oluşan uluslararası toplumsal hareketliliğin yanında savaşların etkisiyle yurtlarını terk ederek başka ülkelere göç etmek zorunda olan insanların gittikleri ülkelerde oluşan çatışma ve uyum sorunlarının çözümü ve insanların birarada barış içerisinde yaşatılmaları sadece gittikleri ülkelerin ve bölgelerin sorunu değil aynı zamanda küresel bazda bir insanlık sorunudur. Bu sorunu çözmenin en önemli araçlarından birisi de "barış eğitimi"dir. Çünkü, barış eğitimi yoluyla bireylerin farklı kültürden bireylerle birarada ve barış içerisinde yaşama becerisi geliştirilerek toplumsal ve küresel barışa hizmet edilebilir (Kayıkçı, 2020). Sommers'a (1982) göre, barış eğitimi yoluyla:

- Anlaşmazlıklarla karşılaşıldığında bunları daha pozitif bir tutumla değerlendirmek,
- Sorunların çözümünde iş birliği ve problem çözme odaklı yansıtıcı düşünme metotları kazanmak,
- Toplumsal sorunlara daha evrensel bir perspektivle yaklaşmak,
- Politik, dinsel ve ırksal farklılıklardan kaynaklanan anlaşmazlıklarda tolerans ve kabulun arttırılmasını sağlamak,
- Karar alma, eylem ve yansıtıcı düşünme durumlarında sorumluluk alabilme yetisini kazandırmak,
- Yukarıda hedeflenen davranışlarla bireyin hem kendi iç dünyasında hem de toplumda huzura ulaşmasını sağlamaktır.

Gerek küreselleşmenin etkisiyle gerekse çeşitli nedenlerle oluşan ülkelerarası göç çok kültürlü ve çok uluslu ortamları günlük yaşamımıza sokmuştur. Bu durumda göçün ve küreselleşmenin etkisindeki ülkelerin oluşan toplumsal çatışmaları ve uyum sorunlarını çözme görev ve sorumluluğu olduğu gibi farklı kültür ve uluslardan oluşan öğrenci topluluğunun

eğitimini belli standartlarda (kültürlerarası iletişimi destekleyici, dünya vatandaşlığına hazırlayıcı, dünya barışına katkı sağlayıcı) sağlamakta bir insan hakkı olan eğitim hakkı gereğidir (Kayıkçı,2020).

Ülkemizde hem ulusal hem de uluslararası programı birlikte uygulayan okullarda okuyan Türk ve yabancı uyru öğrenciler, Türk ve yabancı uyruklu öğretmenler ve hem Türk hem de yabancı uyruklu velilerden oluşan okullarda verilen eğitim ile öğrencilerin evrensel değerlerle yetişen küresel vatandaşlar olmaları ve ileride dünya barışına katkı sağlamaları içinuygun ortamların oluştuğu anlaşılmaktadır.Toplumdaki bireylerin farklı eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan ve birer açık sistem olan okullar aynı zamanda günümüz şartlarında dünyamızda gerekli olan öğrencilerin yetiştirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır.

Açık sistem olan okullarda tüm paydaşlar arasında kültürel farklılıkları da göz önünde bulundurarak meydana gelen etkili iletişim sayesinde yeni dünya düzenine adapte olabilecek ve dolayısıyla da dünya barışına hizmet edecek bir nesilin yetişmesine katkılar sağlandığı anlaşılmaktadır.

BÖLÜM III
YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırma sürecinin diğer aşamaları ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, çok kültürlü okullarda iletişim ve etkileşimin nasıl gerçekleştiğinin ve meydana gelen etkileşim sayesinde okul paydaşlarının farklı yönlerden neden ve nasıl etkilendiğinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmayı, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39).

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan 'Durum Çalışması' deseni kullanılmıştır.

Durum çalışması; tek bir durum ya da olayın derinlemesine olarak incelendiği, verilerin sistematik bir şekilde toplandığı ve gerçek ortamda neler olduğuna bakıldığı bir yöntemdir. Durum çalışmasından elde edilen sonuçlarla olayın neden o şekilde oluştuğu ve gelecek çalışmalarda nelere odaklanılması gerektiğini ortaya konulabilir (Davey, 2009).

Durum çalışmasının ortaya çıkmasında sosyal olguları anlama isteğinin çok önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır (Stake, 1995). Bir bütün olarak ve derinlemesine inceleme gerektiren durumlarda, durum çalışmasının iyi bir yol gösterici olabileceği ve aynı zamanda anlaşılması zor olan konuların daha kolay anlaşılmasına da olanak tanıdığı söylenebilmektedir (Merriam, 2013).

Durum çalışmalarında gerçek bir ortamda tanımlanmış sınırlamalarla beraber araştırma konusunun ayrıntılı bir incelemesi ve açıklaması da yapılmaktadır. Her nitel araştırma deseninin farklı bir odağı vardır. Durum veya vaka çalışmasının odak noktası, mevcut bir olayı tanımlamaya çalışmaktır. Vaka çalışmaları, diğer nitel araştırma yöntemlerinden farklıdır; tek

tek birimleri veya sınırlı sistemleri inceler, bunları ayrıntılı olarak tanımlar ve bağlam içinde açıklar (Hancock ve Algozzine, 2006).

Araştırma bir durum çalışmasıdır ve bütüncül tek durum deseni olma özelliğine sahiptir. Tek durum deseni çalışmalarında adından da anlaşılabileceği üzere tek bir tane analiz birimi vardır. Analiz birimi ile bir birey, bir kurum, bir okul ifade edilmeye çalışılmaktadır. Genel şartlara uymayan, aşırı aykırı veya kendine özgü durumların çalışılmasında bütüncül tekli durum çalışması yapılabilmektedir. Bu gibi özellikleri gösteren durumların tek başına bir çalışmaya konu olması da çalışmanın doğasına uygun görülmektedir. Aynı zamanda daha önce başka hiçbir kimsenin çalışmadığı veya erişim sağlayamadığı durumlar, bütüncül tekli durum deseni olarak çalışılmaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2005).

Türkiye'de çok kültürlü okulların örneklerinin az olmasından yola çıkılarak çok kültürlü okullarda meydana gelen iletişim ve etkileşimin incelenmesinde bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Çalışma durumun tanımlanması ve araştırmanın desenlenmesi, veri toplama araçlarının hazırlanması, verilerin toplanması ve analizleri son olarak da araştırmanın sonuçlandırılması ve raporun yazılması ile bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmaya ait veriler, 15 Nisan-30 Nisan 2021 tarihleri arasında Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Döşemealtı ilçesinde hizmet veren aykırı durum örneklemesine göre seçilmiş özel bir İlkokulda toplanmıştır. Bu çalışmada, hem sunduğu eğitim programlarının Türkçe ve İngilizce dilinde olması hem de okula devam eden öğrencilerle okulda çalışan yabancı uyruklu öğretmen sayısının diğer Türk özel okullarına göre daha fazla olması nedeniyle aşırı veya aykırı durum örneklemesi kullanılmıştır. Aşırı veya aykırı durum örneklemesi yönteminde sınırlı sayıda fakat bir o kadar da bilgi bakımından zengin durumların çalışılması gerekmektedir. Aykırı durum örneklemesi aracılığı ile araştırma problemlerini detaylı ve derinlemesine bir şekilde anlamanın mümkün olabilmektedir (Patton, 1987).

Çalışmanın yapıldığı ilkokulda 17 Türk,10 yabancı uyurklu öğretmen, 5 personel ve 355 Türk ve yabancı uyruklu veli bulunmaktadır. Çalışmaya 31 gönüllü katılımcı (12 Türk

öğretmen, 7 yabancı uyruklu öğretmen, 5 personel ve 7 veli) dahil olmuştur. Katılımcı grubunun seçiminde mümkün olduğu kadar farklı grup eğitim paydaşlarından kişilerin seçilmesine dikkat edilerek maksimum çeşitlilik örneklemesi yapılmıştır.

Yapılan bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden, aykırı veya aşırı durum örneklemesi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağlamakta olup birçok durumda olgu ve olayların keşfedilip açıklanmasında faydalı olmaktadır (Patton, 2002). Bu araştırmada kullanılan aşırı veya aykırı durum örneklemesi de amaçlı örnekleme yöntemlerindendir.

Çalışmanın yapıldığı okul ulusal ve bunun yanı sıra uluslarası eğitim programının İngilizce dilinde öğretilmesi nedeniyle Antalya ilinde yaşayan Türk ve yabancı uyruklu veliler tarafından tercih edilen bir okul olma özelliğine sahiptir. Her sınıfın iki öğretmeni olup, öğretmenlerden bir tanesi Türk sınıf öğretmeni diğeri de uluslararası programı İngilizce olarak öğreten yabancı uyruklu akıcı İngilizce konuşan, yazan ve okuyabilen öğretmendir. Her iki öğretmen de sınıflarının sorumluluğunu eşit olarak paylaşmaktadırlar. Okula kayıtlı öğrencilerin %70'i Türk ve çifte uyruklu öğrenci olup geriye kalan %30 oranındaki öğrenci ise yabancı uyruklu öğrencidir. Çalışmanın yapıldığı tarihte okulda 24 farklı ülkeden öğrenci eğitim almaktaydı. Yabancı uyruklu öğrencilerin bir kısmı okula kayıt olduklarında Türkçe ve/veya İngilizce dilini bilmemektedirler. Türk ve çifte uyruklu öğrencilerin bir kısmı da İngilizce diline hâkim değildirler. Okulda görev yapan yabancı uyruklu öğretmenlerin bir kısmı Türkçe dilini bilmemektedirler. Türk öğretmenlerin ve personelin arasında İngilizce dilinde iletişim kurabilenlerin sayısı çok az olarak gözlemlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Tekniği

Bu çalışmada veri toplama tekniği olarak 'görüşme' kullanılmıştır. Görüşme tekniği nitel araştırmalarda karşımıza en sık kullanılan veri toplama tekniği olarak çıkmaktadır. Sosyal bilim alanında yapılan araştırmalarda görüşme, etkili bir veri toplama aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Buna sebep olarak görüşme yönteminin, çalışmaya katılan bireylerin tecrübelerine, tutumlarına, sahip oldukları görüşlere, hemfikir olmadıkları düşüncelere, duygularına ait bilgileri toplamak açısından oldukça etkili bir yöntem olması gösterilebilir. Görüşme tekniği kolay bir yöntem gibi gözükmekle birlikte 'görüşme' aslında araştırmayı

yapan kişinin becerisi, duyarlılığı, yoğunlaşabilme yeteneği, sahip olduğu öngörü gibi bir çokboyutu kapsamaktadır (Chadwick, 1984).

Görüşme esnasında katılımcılara daha önceden hazırlanmış yarı yapılandırıcı görüşme soruları sorulmuştur. Yapılandırılmış görüşmeler, görüşme yapılan bireylerin verdikleri bilgiler arasında var olan ortak noktaları ve farklılıkları saptamaya ve buna göre karşılaştırmalar yapmaya olanak sağlamaktadır. Yarı yapılandırılmış hazırlanan sorulara ek olarak araştırmacı, görüşme anında yeni sorular da ekleyebilme şansına sahiptir. Görüşme tekniği araştırma yapan kişiye esneklik sağlayıp yanıt alma oranını yükseltebilmektedir. Aynı zamanda araştırmacı, görüşme yaptığı kişinin davranışlarını gözlemleme yapıp derinlemesine bilgi edinme imkanına da sahip olabilmektedir (Brannigan, 1985).

Araştırmada veri kaynağı olarak kullanılacak sorular, Türk ve yabancı uyruklu öğretmenler için ayrı, veliler ile personel için ayrı olacak şekilde iki ayrı görüşme formu oluşturularak olarak hazırlanmıştır. Soruların hazırlanması esnasında derinlemesine ve zengin bilgi toplayabilmek amacıyla alan yazından da faydalanılmıştır. Yapılan çalışmalar sonrasında taslak görüşme formları hazırlanmış, formlar alanda uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Soruların anlaşılırlığı, Türkçe alanında uzman kişilerce değerlendirilmiştir. Görüşme formlarının hazırlanmasında araştırmanın amacı ve alt problemleri dikkate alınmış, literatür taraması yapılarak formun ilk hali elde edilmiştir. Görüşme, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra formlara son şekli verilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan iki örnek formdaki sorular görüşme olarak denendikten ve hazırlanan soruların katılımcılar tarafından anlaşıldığından emin olunduktan sonra formlardaki bu soruların diğer tüm katılımcılar ile kullanılmasına karar verilmiştir. Türk ve yabancı uyruklu öğretmenler için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme sorularının adedi 9 olarak belirlenmiştir. Veliler ve personel için hazırlanan formdaki görüşme sorularının sayısı ise 6'dır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formları araştırmanın ekinde sunulmuştur.

3.4. Araştırma Verilerinin Toplanması

Çalışmanın yapıldığı okulda katılımcılara araştırma konusunda bilgi verilerek öncelikle araştırmaya katılmanın gönüllülük esasına göre olduğu belirtilmiştir. Katılımcılara araştırmanın konusunun ne olduğu ve araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmaya katılan

öğretmen, veli ve personele yapılan bu arştırmada veya başka hiçbir yerde adlarının ve çalıştıkları okulun adının yayınlanmayacağı bildirilmiştir. Bu sebepten dolayı çalışmada katılımcılara ait gerçek isimler yerine kodlar kullanılmıştır. Katılımcılar ile kendilerine uygun olarak belirlenen tarihlerde belirledikleri yer ve saatte görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar ile kendi istekleri ile yapılan görüşmeler onların istekleri ve onayları doğrultusunda ses kaydı alınarak sonrasında yazıya dökülmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Görüşme yöntemi sonucu ulaşılan verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Bu analizde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. Betimsel İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Bu amaçla elde edilen verilerin önce kavramlaştırılması, daha sonrada ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek,2008: 224). İçerik analizi ile benzer veriler ortak kategoriler oluşturacak şekilde bir araya getirilip, kodlar aracılığı ile bölümlere ayrıldıktan sonra özetlenip yorumlanmıştır.

İçerik analizinde betimsel analizde fark edilmeyen kavram ve temalar ortaya çıkmaktadır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu amaç doğrultusunda öncelikle veriler kavramsallaştırılmış; başka bir deyişle kodlanmıştır. Bu sürecin sonunda elde edilen kavramlardan birbiri ile ilişkili olanlar birbiriyle gruplandırılarak temalar (kategori) oluşturulmuştur. Araştırmanın güvenirliğinin arttırılmasında araştırma süreci açık bir şekilde ifade edilerek başkalarının tekrar etmesine olanak verilmiştir. Araştırma sonuçları katılımcılarla paylaşılmış ve sonuçların kendi deneyimleriyle uyumlu olduğu teyit edilmiştir.

Araştırmada içerik analizini yapabilmek amacıyla en önce ses kaydı alınan görüşmeler ses dosyası şeklinde bilgisayara aktarılmış ve sonrasında ses kayıtları dikkatlice dinlenerek yazıya geçirilmiştir. Ses kayıtları üzerinden oluşturulmuş görüşme metinlerinin doğruluğunu teyit etmek, varsa eksiklikleri düzeltmek amacıyla ses kayıtları ile yazılı dokümanlar birebir eş zamanlı olarak kontrol edilmiştir. Ardından araştırmacı tarafından sorulara verilen cevaplar

okunarak anlamlı bölümler belirlenmiş ve bu bölümler kodlanmıştır (Ragin, 1996). Kodlama için verilerin azaltılması ve gösterilmesi için ön şart olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda kodlama, nitel analizin başlaması için gerekli ve aynı zamanda analizin farklı aşamalarında da devam eden bir işlem olarak da tanımlanmaktadır. Kodlama yoluyla toplananverilerin altında yatan kavramlar ve bu kavramlar arasında var olan ilişkileri ortaya çıkarma, içerik analizini oluşturmaktadır. Araştırılan olgunun dayandırılabilecek bir teorinin yokluğunda, tümevarımsal analize, yani koda dayalı içerik analizine ihtiyaç vardır. Oluşturulan kodlar (kavramlar) ve bu kodlar arasındaki ilişkiler(temalar), verileri açıklamak için kullanılan teorinin temelini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Ortaya çıkan bu kodlarla bir kod listesi hazırlanmıştır. Farklı aralıklarla araştırmacı tarafından veriler birkaç kez daha okunarak ortaya çıkan kodlar gözden geçirilmiştir. Sonrasında alan hakkında gerekli bilgiye sahip bir uzmandan verileri kodlaması istenmiştir. Uzman ve araştırmacının oluşturduğu benzer ve farklı kodlar tespit edilmiştir gerekli düzeltme ve düzenlemeler yapılmıştır. Benzer şekilde oluşturulan kodlar kategorileri oluşturmak üzere kod listesine eklenirken görüşme yapılan katılımcılar tarafından belirtilmiş olan ve fikir birliği sağlanmayan kodlar kategorileri oluştururken dikkate alınmamıştır. Sonrasında ortaya çıkan kodlar farklılık ve benzerliklerine göre incelenerek birbiriyle ilişkili kodlar bir arada toplanmış ve kategoriler belirlenmiştir ve böylelikle, kodlar ve kategorilerin birbiri ile uyumlu olduğundan emin olunmuştur. Tüm kategorilerin yanında bulunan kodlar sıralanarak tablolar oluşturulmuş ve her tablo, ilgili olduğu araştırma sorusunun altında yer almıştır. Kodların tekrarlanma sıklıkları katılımcı türüne göre ayrı sütunlarda ve toplam olarak verilmiştir. Her bir kodun yorumlanmasında katılımcı görüşleri alıntı yapılarak aktarılmıştır. Ardından yapılan betimlemeler izah edilmiş, yorumlanmış, nedenleri irdelenmiş ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

3.6. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği

Araştırmaya katılan öğretmenlere, velilere ve personele araştırmada adlarının hiçbir şekilde belirtilmeyeceği, kişisel bilgilerinin gizli tutulacağı ve isimlerinin kodlanarak kullanılacağı bildirilmiştir. Yapılan görüşmeler esnasında süre konusunda katılımcılara esneklik sağlanmış, kendilerini istedikleri kadar süre içerisinde ifade etmeleri için ortam ve olanak tanınmıştır. Görüşme sorularına cevap verirken anlamadıkları bir yer olduğunda aynı

soru, başka ifadeler kullanılarak tekrar sorulmuş, bir yönlendirme yapılmamıştır. Bu konulara özen gösterilmesiyle veri toplama kalitesinin artırıldığı düşünülmüştür. Görüşme formlarının hazırlanması ve geliştirilmesi aşamasında alanında uzman kişiye başvurulmuştur. Alanında uzman kişi ile birlikte sorular oluşturulmuştur. Görüşme yapılacak kişiler belirlenirken veri kaynaklarında çeşitlilik yaratılması amaçlanmış farklı özellikler gösteren katılımcıların çalışmaya dahil edilmesine özen gösterilmiştir. Bu sayede görüşmeler vasıtasıyla elde edilen verilerin ve ulaşılan sonuçların geçerliliğinin ve güvenirliliğinin artırılması amaçlanmıştır. Bu araştırmada her alt problem için oluşturulan kodlar ve tablolar detaylı bir şekilde betimlenmiş katılımcıların görüşmelerde verdikleri bilgiler doğrultusunda oluşturulmuş bulgular katılımcıların kendi ifadeleriyle desteklenmiştir. Araştırma bulguları bazı katılımcılarla paylaşılmış ve bulguların kendi deneyimleriyle uyumlu olduğu sonucuna varılarak katılımcı teyidi alınmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcılar aşağıda gösterildiği şekilde kodlara ayrılmıştır.

- Okul görev yapan Türk öğretmenler: TÖ1, TÖ2, TÖ3…
- Okulda görev yapan yabancı uyruklu öğretmenler: YÖ1, YÖ2, YÖ3….
- Okul velileri: V1, V2, V3……
- Okulda görevli personel: P1, P2, P3….

BÖLÜM IV
BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Öğretmenlere Göre Çok Kültürlü Okulları İletişim ve Etkileşim Bakımından Diğer Okullardan Ayıran Özellikler

Tablo 4.1. *Öğretmenlere Göre Çok Kültürlü Okulları İletişim ve Etkileşim Bakımından Diğer Okullardan Ayıran Özellikler*

	Görüşler	Türk Öğretmenler	Yabancı Öğretmenler
1	Farklı ulus ve kültürün bir arada olması	TÖ1, TÖ4, TÖ6, TÖ7, TÖ8, TÖ11, TÖ12,	YÖ1, YÖ2, YÖ5
2	Okul çalışanları ve öğrenciler farklılıklarıyla birbirlerini kabul ederek uyum içinde çalışıyor olması	TÖ11	
3	Okul paydaşları arasında samimi ve sıcak bir iletişim ortamı olması	TÖ1, TÖ2, TÖ5, TÖ9,	YÖ7, YÖ6,
4	Okulda çalışanların birbiriyle paylaşımcı bir okul kültürüne sahip olması	TÖ2, TÖ5	
5	Farklı dillerle iletişim imkânı olması	TÖ2, TÖ11, TÖ12	YÖ2,
6	Okulda çalışanların birbirleriyle saygılı ve seviyeli ilişkiler geliştirmesi	TÖ3,	
7	Öğrencilerin bir arada uyumlu bir şekilde eğitim alması	TÖ6	
8	Öğrencilerin, birbirlerinin kültürlerini birbirleriyle etkileşim içinde öğreniyor ve birbirlerine anlayış gösteriyor olması	TÖ8, TÖ6	YÖ4, YÖ5,
9	Öğrencilerin yabancı dili birbirleriyle etkileşerek öğrenmesi	TÖ2, TÖ12, TÖ11	YÖ2
10	Farklı kültürdeki öğretmenlerin birbiriyle iletişimlerinde bazen yardımcıya ihtiyaç duyması	TÖ12	
11	Velilerle iletişim ağının güçlü tutulması	TÖ9	YÖ4, YÖ6
12	Birden fazla dil ile iletişim kurma zorunluluğu		YÖ1, YÖ2
13	Okul çalışanları arasında yardımlaşma ve iş birliğinin üstü düzeyde olması		YÖ3,
14	Okul paydaşlarının birbirlerini önemsiyor ve kabul ediyor olması		YÖ7

Tablo 4.1. incelendiğinde öğretmenler çok kültürlü olan okulları iletişim ve etkileşim bakımından diğer okullardan ayıran özellikleri;farklı ulus ve kültürlerin bir arada olması, okul çalışanlarının farklılıklara uyum becerisinin gelişmesi, okul paydaşları arasında samimi ve sıcak bir ortam olması, okulda çalışanların paylaşımcı bir okul kültürüne sahip olması, farklı dillerle iletişim imkânı olması, okulda çalışanların birbirleriyle saygılı ve seviyeli ilişkiler geliştirmesi, öğrencilerin bir arada uyumlu bir şekilde eğitim alması, öğrencilerin birbirlerinin kültürlerini birbirleriyle etkileşim içinde öğrenmeleri ve birbirlerine anlayış gösteriyor

olmaları, öğrencilerin yabancı dili birbirleriyle etkileşerek öğrenmesi, farklı kültürdeki öğretmenlerin iletişimlerinde bazen yardımcıya ihtiyaç duyması, velilerle iletişim ağının güçlü tutulması, birden fazla dil ile iletişim kurma zorunluluğu, okul çalışanları arasında yardımlaşma ve iş birliğinin üstü düzeyde olması, okul paydaşlarının birbirlerini önemsiyor ve kabul ediyor olması gibi özelliklerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Farklı ulus ve kültürlerin bir arada olmasının, okulu iletişim ve etkileşim bakımından diğer okullardan ayıran özelliklerden biri olduğunu belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Çok uluslu olması, çocukların birbirini tanırken dünyayı tanıyor olması benim için çok önemli. Çocuklar birbirleri ile iletişim kurarken dünyayı da tanımış oluyorlar kültür çeşitliliği onların gelecekteki hayatlarında çok büyük katkı sağlayacak."

TÖ4: "Okulumuzu diğerlerinden ayıran özellik, öncelikle birçok kültürden kişinin bir arada bulunması. İstesek bile bu kadar çok kültür bir araya getirmek çok zor. Burada çocuklar birbirini görüyor ve farklı kültürlere bir merak oluşuyor."

TÖ6: "Okulumuzu diğer okullardan ayıran özellikler, çok kültürlü olması, farklı dil konuşanların bir arada olması ve çocuklarımızın uyumlu bir şekilde bir arada eğitim görüp başarılı olmalarıdır."

TÖ7: "Çok kültürlü, olması, çok dinli olması. Hatta kendi içlerinde bile farklılıkların olması (annenin başka, babanın başka dinde olması gibi), farklı inançtan insanların bulunduğu bir ortam."

TÖ8: "Bizim okulumuz, birçok farklı kültürlü, karma bir okul. Her ülkeden, Japonya'dan, Afrika'dan her kıtadan öğrencilerimiz var ve bu öğrencilerin kendi kültürleri var. Yani bu kültürler ile bize geliyorlar dolayısıyla biz onları görüyoruz onlarda bizim kültürümüzü görüyor, en önemlisi bizim kültürümüze ayak uydurmaları."

TÖ12: "Tabi şimdi çok kültürlü, çok dilli bir okul olduğu için bizim okulumuzda yabancı arkadaşlarla iletişim kurabilmek için her zaman bir yabancı dil bilene ihtiyaç duyuyoruz. En büyük özelliğimiz bu."

YÖ1: "Her şeyden önce, bence ilk büyük fark, biz tüm miğfer ders konularını İngilizce olarak öğretmemiz, Türkiye'deki okulların çoğu bunu yapmıyor, bu yüzden bu nedenle çok küçük bir azınlık grubu içindeyiz ve bu bir özel bir durum. Bu yüzden sanırım pek çok farklı

kültürden öğrencilerimiz var, anadilleri İngilizce veya Türkçe değil, ama sorumlulukları İngilizce ve Türkçe öğrenmeye başlıyorlar çünkü eğitimlerinin dilleri bunlar."

YÖ2: "Daha önce kısa bir süre bir Türk okulunda çalıştım. Farklı milletlerden öğrenci ve öğretmenlere sahip olmanın yanı sıra derslerin hem İngilizce hem de Türkçe olarak verilmesi ve aynı zamanda her şeyin tamamen Türkçe üzerine odaklı olmaması. Okul diğer ulusları da dikkate alıyor. Bu konuda düşünceli davranıyor."

YÖ5: "Yanlış hatırlamıyorsan 2019 yılında sadece bizim ilkokul bölümünde 25 farklı ulustan öğrencimiz vardı. Eminim ki bu sayı şimdi daha yüksek. Bu da okula bir çeşitlilik katıyor. Bizler uluslararası günleri kutluyoruz, böylelikle tüm çocukların kendilerini rahat hissetmelerini sağlıyoruz. Biz bir Türk okulu olmanın yanı sıra uluslararası bir ortama sahip olduğumuzu da gösteriyoruz."

Okul çalışanları ve öğrencilerinin farklılıklarıyla birbirlerini kabul ederek uyum içinde çalışmasının okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden biri olduğunu belirten bir Türk öğretmen, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ11: "Birincisi yabancı dil, daha sonra kültürel farklılıklar var okulumuzda. Çocukların hepsi farklı ülkelerden geliyor ama hepsi bir araya toplandığı zaman gayet iyi bir uyum sağlanıyor. Bunda da öğretmenlerin, yöneticilerin katkısı çok büyük. Bir sorun olduğunda hemen toparlayabilen bir özelliğimiz var okul olarak."

Okul paydaşları arasında samimi ve sıcak bir iletişim ortamı olmasının okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden biri olduğunu belirten bazı Türk ve bazı yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: "İletişim olarak, sıcak bir iletişim ortamı görüyorum. İnsanlar arasında ise gayet paylaşılabilir, yardım edilebilir ve yardıma açık olan bir ortam olduğunu ilk geldiğimde de öyle gördüm ve öyle de devam ediyor diye düşünüyorum."

TÖ5: "Okul olarak zaten Türk ve yabancı kültürler arasında iletişim ve etkileşim içerisindeyiz. Ama en önemli etken, okulda bir sıcaklık var. Herkes birbiriyle iyi bir iletişim içerisinde, güler yüzlü konuşmaya çalışıyor."

TÖ9: "Okulumu diğer okullardan ayıran özellik, çok samimi olmaları çalışan personelin hemen istediğim zaman istediğimiz personele anında ulaşabilmemiz. İletişimi çok daha kolay kılmakta."

YÖ7: “İlkokul bölümünde hissettiğim, veliler bizlerle iletişim ve etkileşim halindeyken okulun bir parçası gibi hissediyorlar veya aileden birileri gibi hissediyorlar. İletişim ve etkileşim sadece resmi değil. Veliler okula rahatlıkla gelip gidebiliyorlar. Fikirlerinin önemsendiğini biliyorlar. Velilerimiz tüm süreçlerin bir parçası oluyorlar. Çocuklarının eğitimiyle yakından ilgileniyorlar. Fikirlerini beyan ediyorlar. Benim öğrencilerim benim için kendi çocuklarım gibi. Onları kendimden ayıramıyorum. Öğrencilerimi kendi ailemden gibi görüyorum. İlkokul bölümündeki tüm öğretmenlerin de aynı olduklarını öğrencilerini çok önemsediklerini görüyorum. Biz birbirimize bağlıyız.
Öğrenciler ve öğretmenler arasında çok güzel bir iletişim etkileşim var.”

YÖ6: “Ben daha önce Antalya’daki diğer kurumlarda da çalıştım. Bizim okuldaki iletişim çok şeffaf olduğu için bu veliye hem samimi hem de güvenli geliyor. Bizde velinin statüsüne, ırkına, dinine bakmadan direkt velilerimizi okula davet ediyoruz. Özellikle okul müdürünün verdiği tüm samimi, şeffaf açık iletişim okulumuzu diğer okullardan farklı kılıyor. Biz daha çok ev sahibi onlar da misafirmiş gibi konuşup iletişim kuruyoruz. Antalya Toplum Koleji çok kültürlü bir okul olmakla birlikte velisine sunmuş olduğu şeffaf iletişimle güven sağlıyor.”

Okulda çalışanların birbiriyle paylaşımcı bir okul kültürüne sahip olmasının okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden biri olduğunu belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: “Türkçe ve İngilizce veya diğer diller olsun fark etmeden kolaylıkla insanlarla anlaşabiliyoruz. Gayet kolaylaştırabilmiş, iletişime açık bir okul olarak düşünüyorum.”

TÖ5: “Yabancı öğretmenler, yabancı öğrenciler arasında da aynı şekilde olumlu yönde ilerleyen bir etkileşim var. Yani diğer okullara nazaran daha olumlu iletişim olması. Hem öğrenci için hem de öğretmen için olumlu bir iletişim etkileşim içinde olduğunuzu düşünüyorum.”

Farklı dillerle iletişim imkânı olmasının okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden biri olduğunu belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

TÖ12: “Yabancı öğretmenler Türkçe biliyorlarsa tamam, sıkıntı olmuyor. Fakat eğer bilmiyorlarsa zaman içinde artık İngilizce konuşamasak bile ne dediklerini ne yapmak istediklerini ya da bizden ne talep ettiklerini anlayabiliyoruz. Onlarda bizimle aynı şekilde, tam Türkçe konuşamasalar bile işte bizim yarım yamalak İngilizcemizle onların yarım yamalak Türkçesiyle biz mesleki olarak her konuda anlaşabiliyoruz.’’

YÖ2: “Toplantılar, gösteriler veya her ne tür program olursa olsun her şey hem İngilizce hem de Türkçe olarak yapılıyor. Bu, yapılan duyurular için de geçerli. Ama Türk okullarında bildiğim kadarıyla her şey Türkçe yapılıyor.”

Okulda çalışanların birbirleriyle saygılı ve seviyeli ilişkiler geliştirmesinin okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden biri olduğundan bahseden bir Türk öğretmenin bu konudaki görüşü şu şekilde ifade edilmiştir:

TÖ3: “Bana göre okuldaki disiplin, düzen asla yüz göz olmadan karşılıklı mesafeli saygı, bunun da yönetici tarafından sağlandığına inanıyorum. Çok samimi söylüyorum, öğretmenler arasındaki birbirlerine karşı duyulan saygı ve sevgiyi okul yöneticisinden öğrendik. Birbirimizi kırmadan çok saygılı çok güzel seviyeli bir iletişim içerisindeyiz.”

Öğrencilerin bir arada uyumlu bir şekilde eğitim almasının okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden bahseden bir Türk öğretmenin bu konudaki görüşü şu şekilde ifade edilmiştir:

TÖ6: “Farklı dil konuşanların bir arada olması ve bunların uyumlu bir şekilde bir arada eğitim görüp başarılı olmalarıdır.”

Öğrencilerin, birbirlerinin kültürlerini birbirleriyle etkileşim içinde öğrenmeleri ve birbirlerine anlayış göstermelerinin okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden biri olduğunu belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ8: “Bizim özel günlerimiz var, örneğin İstiklal Marşı’nı kabulü günü, Atamızı anma günleri…Bunlaratüm öğrencilerimiz katılıyorlar, öğreniyorlar. Bizim bir misyonumuz da ülkemizi, kültürümüzü yabancı öğrencilerimize tanıtmaktır. Onlar, bunları yaşayarak öğreniyorlar, bunları kutluyorlar. Onların kültürlerinde hangi yıldönümüvarsagünü geldiğinde bunları da kutluyoruz, özellikle ilkokulda.”

YÖ4: “Bu okulda veliler ve öğrenciler birer birey olarak görülüyor ve bireysel farklılıklar dikkate alınarak iletişim kuruluyor. Her bir velinin veya öğrencinin zaman zaman farklı ihtiyaçları olduğu göz önünde bulundurularak iletişim ve etkileşim sağlanıyor.”

YÖ5: “Biz aslında normal bir Türk okulu değiliz ama bazılarının düşündüğü gibi tek bir milletin müfredatını sunan örneğin bir İngiliz okulu da değiliz. Sadece İngiliz veya Fransız kültürünü takip eden okullar gibi değiliz. Bizim okulumuz, uluslararası (international) çizgisinde bir okul. Bu açıdan bu durum bizi çok farklı bir konuma, farklı bir okul kategorisine koyuyor. Öğrencilere sadece tek bir kültür yansıtılmıyor, okulumuzda öğrenciler çok farklı kültürleri görüyor. Farklı kutlamaları da görüyorlar.”

Öğrencilerin yabancı dili birbiriyle etkileşerek öğrenmesinin okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden biri olduğunu belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Farklı kültürdeki öğretmenlerin birbiriyle iletişimlerinde bazen yardımcıya ihtiyaç duymasının okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden olduğunu belirten bir Türk öğretmenin bu konudaki görüşü şu şekilde ifade edilmiştir:

TÖ12: “Yani çok sıkıntı yaşamıyoruz ama mesleki farklılıklarını anlama açısından zaman zaman profesyonel dil bilen arkadaşlarımıza ihtiyacımız oluyor. Ama onun dışında iletişim sağlayabiliyoruz. Çünkü alıştıktan sonra görüyorsunuz ki birkaç teknik terim etrafında dönüyor cümleler, o nedenle çok büyük sıkıntılar yaşamıyoruz. Tabi ki tamamıyla yabancıysak ve anadilimiz haricinde dil bilmiyorsak, yeni başlamış bir öğretmen açısından başlangıçlar kolay olmuyor.”

Velilerle iletişim ağının güçlü tutulmasının okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden biri olduğunu belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ9: “Velilerle iletişim ağımızı güçlü tutuyoruz bu nedenle çocuklar yeni gelenlerle anında iletişim kurabiliyor yani işlediğimiz bir konuyu hemen aynı anda çözebiliriz, işler uzun süreli sürüncemede kalmıyor, çocuklar büyüklerden çok daha kolay uyum sağlıyor.”

YÖ4: “Bizim okulumuz çocuk dostu yaklaşım sergileyen aynı zamanda da velilere karşı veli dostu da yaklaşım sergileyen bir okul.”

YÖ6: “Antalya Toplum Koleji, çok kültürlü bir okul olmakla birlikte velisine sunmuş olduğu şeffaf iletişimle güven sağlıyor. Mesela eğer okulumuz bir öğrenciye uygun değilse ya da okulumuzda öğrenim gören öğrenci çift dil müfredatta öğrenim görmekte zorlanıyorsa veliye

direkt bilgi veriliyor. Hemen konuyu samimi şekilde öğretmen, öğrenci ve veli arasında çözüme ulaştırıyor. Bunu yaparken de şeffaf, doğal, dürüst, samimi olduğu için güven veriyor."

Birden fazla dil ile iletişim kurma zorunluluğu olmasının okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden biri olduğunu belirten bazı yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ1: "Ebeveynlerinden biri Türkolduğu için evde çok fazla Türkçe konuşulan bir ortamdan gelen ya da tamamen Türkçe konuşulan bir ortamdan gelen öğrenciler olabiliyor. Ama öğrencilerimizin bazıları evlerinde ne Türkçe ne de İngilizce duyuyor ama gene de aldıkları İngilizce ve Türkçe eğitimden sorumlular. Bence bu en büyük fark. Bu tür eğitimi veren başka bir okul olmadığı için okulumuz bu eğitimi veriyor. Açıkçası bu eğitimde doldurulması gereken bir boşluk. Nereden göç etmiş olurlarsa olsunlar Antalya'da birçok aile var. Bu aileler çocukları için iyi eğitim arıyorlar. Bu aileler Türk aileler bile olabilirler. Belki de Türkiye'den taşınma planları olabilir. Bu aileler çocuklarının İngilizce dilinde eğitim aldıklarından emin olmak istiyorlar. Belki çocukları liseyi veya üniversiteyi başka bir ülkede İngilizce okuyacaklar. Bizim okulumuz öğrencilere bunları yapabilmeleri için onlara fırsat sunuyor. Bu sebepten aileler bizi seçiyor."

YÖ2: "Öğretmen toplantılarında bizim okulumuzda yabancı uyruklu öğretmenler de yer alıyor. Ama bildiğim kadarıyla diğer okullarda bu gibi öğretmenler toplantılarına sadece Türk öğretmenler dahil ediliyor. Bunu diğer okullarda çalışan öğretmen arkadaşlarımdan duyuyorum. Yabancı uyruklu oldukları için öğretmen toplantılarına dahil edilmiyorlar. Bu toplantılarda sadece Türk öğretmenler bulunuyor. Bizim de kararlarda söz sahibi olabiliyor olmamız, okulumuzda yapılan iyi bir şey."

Okul çalışanları arasında yardımlaşma ve iş birliğinin üst düzey olmasının okulu diğer okullardan ayırdığını belirten yabancı bir öğretmenin bu konudaki görüşü şu şekilde ifade edilmiştir:

YÖ3: "Bizim yakın bir ekip olarak çalıştığımızı düşünüyorum. Birlikte hepimizin çok iyi çalıştığını birbirimizi desteklediğimizi düşünüyorum. Biliyorum ki problem yaşadığım zaman gidebileceğim insanlar var. Bana yardım edebilecek insanların olduğunu biliyorum. İnsanların benim yaşadığım problemi çözmeme yardım edeceğini biliyorum. Okul müdürü bana sorunu çözmemde yardım edebiliyor, bu güzel bir şey. Diğer okullar hakkında farklı şeyler duydum. İnsanların gidip konuşabilecekleri başka insanlar yok. İnsanlar, diğerlerinden

ayrıştırıldığını ve okullarında gruplaşmalar olduğundan bahsediyor. Ben kendi okulumuzda böyle olmadığını düşünüyorum. Hepimiz birbirimizle anlaşıyoruz. Bu yabancı, bu Türk denildiğini hiç duymadım hiç böyle hissetmedim. Biz bu okul olarak büyüyor olmamıza rağmen, ekibimize yeni insanlar katılıyor olmasına rağmen halen olduğumuz halimizle yeni gelenleri içimize alıyoruz onları rahat hissettiriyoruz. Her iki taraf daefor harcıyor. Hem yeni gelenler hem de eskiden burada olanlar. Onlar da yeni gelenler de takımımızın bir parçası haline geliyorlar. Böylelikle daha çok öğrenebileceğin insanlar çoğalmış oluyor. Destekleyeceğin ve destekleneceğin daha çok insan olmuş oluyor. Bence bunlar bizleri farklı yapıyor."

Okul paydaşlarının birbirini önemsiyor ve kabul ediyor olmasının okulu diğer okullardan ayırdığını belirten yabancı bir öğretmenin bu konudaki görüşü şu şekilde ifade edilmiştir:

YÖ7: "İlkokul bölümündeki tüm öğretmenlerin aynı olduklarını öğrencilerini çok önemsediklerini görüyorum. Biz birbirimize bağlıyız. Güçlü bir bağımız var öğrencilerimizle. Eğitim süreçlerinden, kaydettikleri ilerlemelerinden, kişisel gelişimlerine kadar her konuda onları çok önemsiyoruz. Bunun karşılığında öğrencilerimiz de bizleri önemsiyorlar. Ben bunu hastalığım sebebiyle okulda olmadığımda daha çok anladım. Öğrencilerim bana lütfen bir daha bir yere gitme, senden uzakta kalamıyoruz dediler. Ben iyileşip okula geri döndüğüm zaman çok mutlu oldular. Mutluluklarını ifade ettiler. Öğretmenlerini çok seviyorlar. Bu çok olumlu bir iletişim şekli. Öğrenciler ve öğretmenler arasında çok güzel bir iletişim etkileşim var."

4.2. Veli ve Okul Personeline Göre Çok Kültürlü Okulları İletişim ve Etkileşim Bakımından Diğer Okullardan Ayıran Özellikler

Tablo 4.2. *Veli ve Okul Personeline Göre Çok Kültürlü Okulları İletişim ve Etkileşim Bakımından Diğer Okullardan Ayıran Özellikler*

	Görüşler	Veliler	Okul Personeli
1	Okulun farklı milletlerden oluşması, ilişkilerde esneklik sağlıyor	V4	
2	Farklı dil ve kültürden insanlar birbirini ötekileştirmeden etkileşiyorlar	V4, V6	P3
3	Kültürler arasında iletişim sağlıyor	V1	P1,
4	Evrensel kültürün unsurları birlikte yaşanarak öğreniliyor	V1, V3,	P2,
5	Çeşitli kültürlerin bir araya gelmesiyle, birlikte yaşama ve hoşgörü kültürü oluşuyor	V1,	
6	Öğrenciler başka dil ve kültürleri öğrenerek etkileşiyor	V6	P1, P5
7	İletişim ortamı açık ve samimi oluyor	V5	
8	İnsanlar birbirlerini önemseyerek etkileşiyor	V5, V6	

9	Okulda demokratik bir ortam oluşuyor	V5,			
10	Çocuklar erken yaşta farklı kültürlerle tanışıyor	V6			
11	Öğrenciler yardımlaşma ve birbirine saygı konusunda duyarlılık gösteriyor		P3		
12	Türkçe ve İngilizce beraber gelişiyor ve konuşuluyor		P3,	13	Okul paydaşları
	evrensel bir bakış açısı kazanarak etkileşiyorlar	P4			

Tablo 4.2. incelendiğinde veli ve okul personeline göre çok kültürlü okulları iletişim ve etkileşim bakımından diğer okullardan ayıran özellikler olarak; okulun farklı milletlerden oluşmasının ilişkilerde esneklik sağladığını, farklı dil ve kültürden insanların birbirini ötekileştirmeden etkileştiklerini, kültürler arasında iletişim sağladığını, evrensel kültürün unsurları birlikte yaşanarak öğrenildiğini, çeşitli kültürlerin bir araya gelmesinin ortak yaşama ve hoşgörü kültürü oluşturduğunu, öğrencilerin başka dil ve kültürleri öğrenerek etkileştiğini, iletişim ortamının açık ve samimi olduğunu, insanların birbirlerini önemseyerek etkileştiğini, okulda demokratik bir ortam olduğunu, çocukların erken yaşta farklı kültürlerle tanıştığını, öğrencilerin yardımlaşma ve birbirine saygı konusunda duyarlılık gösterdiğini, Türkçe ve İngilizcenin beraber geliştiği ve konuşulduğu bir okul olduğunu, okulun paydaşlarının evrensel bir bakış açısı kazanarak etkileştiğini belirtmişlerdir.

Okulun, farklı milletlerden oluşmasının ilişkilerde esneklik sağladığını belirten bir veli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

V4: “Normal süreçte hayatın doğal akışında çocuğum farklılıkları içselleştirdiği için farklılık olarak görmüyor. Bundan dolayı da ilkokulda hiçbir sorun yaşamadan çift dilli olarak, farklı kültürleri tanımanın çok büyük avantajlarını yaşayarak eğitim hayatına devam ediyor Aylin. Şöyle bir şey düşünüyorum. Bizim bu okuldan başka bir ilkokulda da bir okul tecrübemiz oldu. Orada tek bir sistem var. Kültür farklılığı yoktu genelde. Bir veya iki tane yabancı öğrenci vardı sınıfında tesadüfen. Sınıfın çoğunluğu Türk ve Türk kültüründendi. Antalya Toplum Koleji’nde çok farklı milletlerin bir arada olmasından dolayı çok farklı, çok esnek bir yapı var.”

Farklı dil ve kültürden insanların birbirlerini ötekileştirmeden etkileştiğini belirten bazı personel ve veliler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

V4: “Bir kere çocuklar daha ilkokulda öğretmenleri sayesinde farklılıkları özümsediği için, sonrasında hiç sorun teşkil etmiyor. Diğer okullarda okula yabancı çocuklar geldiğinde ilk etapta ötekileşiyor, dışlanıyor. Dolayısıyla da bu taraf, yani çoğunluk tarafı, daha hayatın en başında ötekileştirme kavramını öğreniyor. Burası ötekileştirmeyi öğrenirken diğer taraf da

öteki olmayı öğreniyor. Burada böyle bir yapı yok. Bu yapının, benim kızımın karakterine, kişiliğine hayata bakış açısına çok fayda kattığınaçocuğumun çok sağlam bir edinim kazandığına inanıyorum."

V6: "Farklı kültürler ile karşılaşıyorlar. Olaylara bakış açıları da farklı. Bir insan yurtdışından geldiğinde, -insanların bazıları zorunlu göç etmiş olabiliyor iç savaşlardan dolayı- çocuklar bunu yadırgamıyor. Bizim okulumuzda da var böyle şeyler. En önemlisi bu, çocukların bakış açılarının değişmesi. Bu durum da her yöne yansıyor tabii hayat ilişkilerine, aile ilişkilerine."

P3: "Yabancı öğretmenlerimiz ve öğrencilerimiz sayesinde kurduğumuz iletişim ile başka ülkelere geçiş yapabiliyoruz. Tabii ki etkileşimimizde iletişim ile paralel gelişim göstererek artış halinde. Okulumuzda öğrencilerimizin, sınıf arkadaşları birlikte kendi içlerinde yardımlaşma, birbirlerinin kültürünü öğrenme ve saygı duyma konusunda duyarlılıkları artıyor."

Kültürler arasında iletişim sağladığını belirten bazı veli ve personel, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

V1: "Cevabı soruda saklı. Çok kültürlü olması okulun en büyük özelliği, öğrencilerin sadece Türk kültürü ve ahlak bilgisi değil aslında evrensel pek çok şeyi görmesini sağlıyor. Bence bütün okullarda olması gereken eğitim bu ama bunu da sağlamak için sadece okul yönetiminin pedagojisi ve öğretmenleri yeterli değil. Öğrencisine de ihtiyacı var ve bu da bu okulda var. Yani çocukların her birinin kendi hanelerinden taşıdığı kültürün, okulda tam bir festival havası yaratıyor olması çok güzel. Bazı çocuklar bazı bayramları kutluyor, bazıları kutlamıyor, kutlamayan kutlayanı görüyor, saygı duyuyor."

P1: "Okulumuz çok kültürlü bir okul, her dilden, burda her kültürden öğrenci mevcut. Bu şekilde öğrenciler bir birey olarakdaha iyi iletişim kurabiliyor. Öğrencilerin hem kültürü tanıması hem de dil becerilerini geliştirmeleri bu nedenle daha farklı dilleri de çabuk öğrenmelerine, okulun çok kültürlü olması imkân sağlıyor."

Evrensel kültürün unsurlarının birlikte yaşanarak öğrenildiğini belirten bazı veli ve personel bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

V1: "Aslında genel öz değerlerimizin hepsini çocuklar zaten sınıf arkadaşından öğreniyorlar. Başka bir kültüre, başka bir inanışa, başka bir bilgiye saygı duymayı, düşünceye

katılmasalar da uymasalar da kabul etmeyi, tahammül etmeyi öğreniyorlar. En özel, en güzel şeylerden bir tanesi bu. Bence o yüzden çok şanslılar."

V3: "Çocuklarımın burada okumasından, inanılmaz derecede mutluyum. Bunun en büyük nedeni uluslararası kültürel grubun içinde olması, çocuklarımızın farklı kültürlerle yetişmesi, bir dünya insanı olması, açıkçası benim için en önemli şeydir."

P2: "Temelde okulun niteliği %30 yabancı öğrenci olması ve dolayısıyla farklı dilleri farklı kültürel davranışların içinde barındırması. Bu %30'un içinde Hindistan'dan, Pakistan'dan, Amerika'dan vs. gelen çocuklar var. Bütün bunların, kendilerine özgü dilleri ve davranış biçimleri var. Dolayısıyla bu okulu genelde ülkemizdeki MEB okullarından ayıran şey, bu tarz renkli farklılıklar."

Çeşitli kültürlerin bir araya gelerek birlikte yaşama ve hoşgörü kültürü oluşturduğunu belirten bir veli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

V1: "Başka bir kültüre, başka bir inanışa, başka bir bilgiye saygı duymayı, düşünceye katılmasalar da uymasalar da kabul etmeyi, tahammül etmeyi öğreniyorlar."

Öğrencilerin başka dil ve kültürleri öğrenerek etkileştiğini belirten bir veli ve bazı personeller bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

V6: "Evet, bizim okuldaki iletişim ve etkileşim farklı. Öğrencilerin hayata bakış açısı ve duruşu değişiyor, bu onları olumlu yönde etkiliyor. Olumsuz yönünü görmedim kendi kızım için. Dil problemi yaşayan herhangi bir çocuk böyle bir durumda olumsuz bir şey yaşayabilir diye düşünüyorum. Ama ben bununla ilgili en ufak olumsuz bir şey yaşamadım, daha çok artıları olduğunu düşünüyorum."

P1: "Öğrencilerin hem kültürütanımasıhem de dil becerilerini geliştirmeleri vesilesiyle daha farklı dilleri de çabuk öğrenmelerine, okulun çok kültürlü olması imkân sağlıyor."

P5: "Kültürel çeşitlilik, iletişim açısından zor olsa da insanların birbirleri ile etkileşiminin güçlü olduğunu düşünüyorum. İletişim açısından zor olmasının sebebinin dil farklılığı olduğunu düşünmekteyim. Etkileşim olarak ise farklı kültürleri bir araya getirmek ne kadar zor olsa da kültür çeşitliliğinintaraflar için iletişim açısından olumlu sonuç verdiğini düşünmekteyim."

İletişim ortamının açık ve samimi olduğunu belirten bir veli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

V5: “İletişime çok açık bir müdürümüz var. Bence bu çok önemli bir etken. Ona çok kolay ulaşabiliyoruz. Aslında okul yönetimi olarak onun buradaki aktör olarak yeri çok önemli, insanları dinliyor. Eleştiriye açık. Ama okulda bir kültür var, belli bir dinleme kültürü. Açıkçası bu okulda dikkate alındığımı hissediyorum derim, iletişime açıklar.”

İnsanların birbirlerini önemseyerek etkileştiğini belirten bazı veliler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Okulda demokratik bir ortam olduğunu belirten bir veli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

V5: “Benim her istediğim olmuyor tabii ama çok demokratik bir ortam. Kendi isteklerimizin olması değil, çok kültürlü olmasını da ben çok eleştiriyordum çünkü herkesin kendi kültürüne yönelmesi daha uygun olabilirdi ama bir araya gelip konuşabiliyoruz.”

Çocukların erken yaşta farklı kültürlerle tanıştığını belirten bir veli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Öğrencilerin yardımlaşma ve birbirlerine saygı konusunda duyarlılık gösterdiğini belirten bir personel bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

P3: “Okulumuzda öğrencilerimizin sınıf arkadaşlarıyla birlikte kendi içlerinde yardımlaşma, birbirlerinin kültürünü öğrenme ve saygı duyma konusunda duyarlılıkları artıyor. İki dil iç içesunulduğu için iki dilin gelişmelerini beraber sürdürebildiğimiz ve öğrenebildiğimiz bir okul olduğunu düşünüyorum.”

Türkçe ve İngilizcenin beraber geliştiği ve konuşulduğunu belirten bir personel bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Okul paydaşlarının evrensel bir bakış açısı kazanarak etkileştiğini belirten bir personel bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

P4: “Okulumuzu diğer okullardan ayıran en temel özellik çok kültürlü olmasıdır. Okulumuzda Türk öğrencilerimiz ve öğretmenlerimiz dışında dünyanın çeşitli ülkelerinden

gelen çok sayıda öğrenci ve öğretmen de mevcut bulunmaktadır. İletişim ve etkileşim açısından farklı ülkelerden gelen insanlara hitap etmemiz sebebiyle diğer okullara nazaran evrensel bir bakış açısına sahip olduğumuzu söyleyebilirim."

4.3. Öğretmen Veli ve Okul Personeline Göre Kültürel Çeşitliliğin Okuldaki İletişim ve Etkileşimi Üzerindeki Etkileri

Öğretmen veli ve okul personeline göre "Kültürel çeşitliliğin okuldaki iletişim ve etkileşimi üzerindeki etkileri", Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 4.3. *Öğretmen Veli ve Okul Personeline Göre Kültürel Çeşitliliğin Okuldaki İletişim ve Etkileşimi Üzerindeki Etkileri*

	Görüşler	Öğretmen	Veliler	Personel
Olumlu etkileri	Dil farkına rağmen zamanla olumlu diyalog kurmayı öğreniyorlar	TÖ1, TÖ10, YÖ2	V4, V5	P3, P5
	Farklı kültürlerin bir arada yaşaması kültürlere saygıyı, anlayışı, duyarlılığı ve iletişimi kolaylaştırıyor	TÖ1, YÖ4, YÖ6, YÖ7		
	Kültürel çeşitlilik konusunda farkındalığımızı arttırarak etkileşimimizi kolaylaştırıyor	TÖ4	V4	
	Farklılığa saygıyı güçlendirip iletişimi kolaylaştırıyor	TÖ4, YÖ4		
	Okula yeni gelen farklı kültürdeki insanları kabuleden kucaklayan bir kültür mevcuttur	YÖ7, YÖ5	V2, V4, V5	P3
	Farklı kültürlerle birlikte yaşamak zamanla iletişim konusundaki cesaretimizi arttırıyor	YÖ4, YÖ5		
	Yeni dilleri ve kültürlerini öğrenmeleri iletişim becerilerini arttırmaktadır	TÖ8		P4
	Evrensel değerlerin ilişkilerde ön plana çıkmasını sağlıyor			
	Öğrenciler hayata dar bir kalıptan değil daha geniş bir açıdan bakmalarına yardım ediyor	TÖ10	V3, V4	P3,
	Her zaman yeni fikirlere, açık olarak iletişimin boyutu genişliyor			P4, P2, P3
	Öğrenciler çok kültürlü ortamda dünyaları genişlediğinden merak ettikleri pek çok konuda iletişime geçiyorlar	TÖ8		
	Farklı kültürlerin bir arada olması paydaşların birbirlerine karşı olan toleranslarını geliştiriyor.	YÖ1	V1, V4,	P1, P2
	Farklı kültürlerin bayramları birlikte kutlanarak insanların birbirlerini anlamalarına yardımcı oluyor	TÖ12		
	Farklı kültürden çok sayıda kişi bulunması dil sorunlarında yardımlaşmayı ön plana çıkarıyor	TÖ10, YÖ1,	V6,	P1, P4, P2, P5

Olumsuz etkileri	Yabancı dil bilmeyenler yabancılarla iletişim kurmada zorlanıyor	TÖ3, TÖ5, YÖ2
	Bazı dil sorunları ve çeviri nedeniyle iletişimde sorunlar yaşanıyor	TÖ9, TÖ10, YÖ2
	İletişimi sağlamak ve herkese yaymak için çok efor harcanıyor	YÖ3

Tablo 4.3. incelendiğinde öğretmen, veli ve okul personeli; genel olarak kültürel çeşitliliğin okuldaki iletişim ve etkileşim üzerindeki olumlu etkileri olduğunu, dil farkına rağmen zamanla olumlu diyalog kurmayı öğrendiklerini, farklı kültürlerin bir arada yaşamasının kültürlere saygı ve anlayışı geliştirdiğini, duyarlılığı artırdığını ve iletişimi kolaylaştırdığını, kültürel çeşitlilik konusundaki farkındalığın artırılarak etkileşimin kolaylaştırıldığını, farklılıklara saygıyı güçlendirip iletişimi kolaylaştırdığını, okula yeni gelen farklı kültürdeki insanları kabul eden ve kucaklayan bir kültürün mevcut olduğunu, farklı kültürlerle birlikte yaşamanın zamanla iletişim konusundaki cesareti artırdığını, öğrencilerin yeni dil ve kültürleri öğrenmelerinin iletişim becerilerini arttırdığını, evrensel değerlerin ilişkilerde ön plana çıkmasını sağladığını, öğrencilerin hayata daha geniş bir açıdan bakmalarına yardım ettiğini, her zaman yeni fikirlere açık olarak iletişimin boyutunu genişlettiğini, öğrencilerin çok kültürlü ortamda dünyaları genişlediğinden merak ettikleri pek çok konuda iletişime geçtiklerini, farklı kültürlerin bir arada olmasının paydaşların birbirlerine karşı olan toleranslarını geliştirdiğini, farklı kültürlerin bayramlarının birlikte kutlanarak insanların birbirlerini anlamalarına yardımcı olduğunu, farklı kültürden çok sayıda kişi bulunmasının dil sorunlarında yardımlaşmayı ön plana çıkardığınıifade etmişlerdir.

Dil farkına rağmen zamanla olumlu diyalog kurmayı öğrenildiğini belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler ilebir veli, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: “Kendi partnerimle bile farklı diller konuşuyor olmamıza rağmen çok güzel anlaşıyoruz, birbirimizi destekliyoruz. En azından daha iyi bir yola gitmek için birbirimize yol gösterici oluyoruz.”

TÖ10: “Dil sorunu karşımıza çıkabiliyor ama biraz Türkçe biraz İngilizce konuşarak birbirimizi anlamaya çalışarak bunu aşıyoruz. Bu durum bizim kendimizi kişisel olarak geliştirmemizi sağlıyor.”

YÖ2: “Ders anlatırken her farklı iki öğrenci grubunun ihtiyaçlarını da dikkate almak durumundayız. Bir şekilde zorlayıcı olmasına rağmen her zaman bir çözümü de oluyor. Herkes

bir araya gelip iletişim kurduğunda farklı fikirlerini söyleyip durumu iyileştirici çalışmalar yaptığında çözüm oluyor ki biz bunu böyle yapıyoruz."

V4: "Burada herkes İngilizce konuşuyor, konuşma konusunda birbirini gayretlendiriyor. Evet, İngilizce öğrenme konusunda başlangıçta bir sıkıntı çekiliyor ama bu sıkıntı sonra artı bir fayda bir motivasyon sağlıyor. Aynı zamanda başka dil ve kültürlere de adaptasyon sağlıyor."

Farklı kültürlerin bir arada yaşamasının kültürlere saygıyı, anlayışı, duyarlılığı ve iletişimi kolaylaştırdığını belirten bazı veli ve personeller ile Türk ve yabancı öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Biz ülkemizde misafir olarak bulunan öğretmenlerimizle çok güzel diyalog kurmaya çalışıyoruz, birbirimizin kültürlerine saygı duymayı öğreniyoruz, birbirimize yardım ederken gerçekten bunu içten yapıyoruz yani birbirimizi dışlayarak değil de kardeş gibi, birbirimize destek olarak hemen yardım etme duygusuyla çok güzel bir birliktelik oluşturuyoruz."

YÖ4: "Ben hem Türk hem de uluslararası çalışan personelin, birbirlerinden öğrenerek iletişim kurduğunu düşünüyorum. Hepimizin kişisel olarak farklı iletişim şekilleri var. Kültürün de bir insanın nasıl iletişim kurduğu üzerinde etkisi olduğunu düşünüyorum. Bu farklılıklar dikkate alındığında okulda iletişim kurarken açık fikirli olmamız ve konuşmadan önce iyi düşünmemiz gerekiyor. Böylelikle de aniden herhangi bir şey söyleyen kişi hakkında bir yargı oluşturmuyoruz, sadece söylediklerinden anlam çıkarmaya çalışıyoruz. İletişim kurarken diğer insanların kültürlerini öğrenmek, bizleri kişisel olarak da zenginleştiriyor."

YÖ6: "Bizler çok kültürlü bir okul olduğumuz ve bu çeşitliliğe alışık olduğumuz için velimizle de öğrencimizle de renk, din, kültür, dil gibi ayrımları gözetmeksizin iletişim kurmaya çalışıyoruz ama handikapları da oluyor elbette."

YÖ7: "Dışarıdan gelen herkese çok açık ve hangi dilden hangi kültürden gelirlerse gelsinler insanlara karşı çok kucaklayıcı bir okul. Öğretmenler de öğrencileri kucaklayıcı davranıp eğitim ve öğretime dahil ediyorlar. Öğretmenler, öğrencileri Türk dilinde, Türk kültüründe, Türk kutlamaları ile eğitime dahil ediyorlar. Aynı zamanda uluslararası öğrencileri de kabul ediyor ve onlara saygı gösteriyorlar. Uluslararası öğrencilerin inançları, tercihleri okul tarafından dikkate alınıyor. Her şey bir bütün olarak tüm öğrencilerin faydasına olacak şekilde gerçekleşiyor. Öğrencilerin geldikleri kültür veya konuştukları dil ayrımı yapılmadan tüm işler, öğrencilerin faydasına olacak şekilde yapılıyor."

V5: “Okulun temel özelliği, farklılıkların olması ve bu da toleransı getiriyor. Bu çok güzel bir şey. Okuldaki ailelerin profiline baktığımız zaman, özellikle Batı Avrupa'dan gelen velileri tanıyorum, Rusya'dan gelenleri tanıyorum. Türkiye'de maalesef eleştiri kültürü çok fazla yok ama yabancı velilerin bunu beraberinde getirdiğini düşünüyorum. Bu kültürün de getirilip zenginlik yarattığını, bunun veli-okul, veli-veli iletişiminde pozitif katkıları olduğunu düşünüyorum. Çocuklarıma da bunları aşılamayı düşünüyorum.”

P3: “Okula yeni gelen öğrenciler, çok kültürlülüğü benimsemiş ve saygı duyan öğrencilerle, öğretmenlerle karşılaştıkları için okula kolaylıkla uyum sağlıyorlar. Çok kültürlülük benimsendiği için iletişimdeetkileşimde saygılı, duyarlı ve olumlu aktarımlar halinde sürmektedir.”

P5: “Kültürel farklılık denince akla dil, geleneklerin, göreneklerin, yaşadığı yerlerinin farklı olması, dini inanç ve ahlak kuralları gelmektedir. Bu sebepten dolayı kültürel farklılıkların olduğu yerde farklı bir dil öğrenmek, onların yaşadıkları yerler hakkında bilgi sahibi olmak, dini inançlarına şahit olmak, farklı ahlak değerlerine saygı duymayı öğrenmekgibi özellikleri bu okulun olumlu etkileri olarak görebiliriz.”

Kültürel çeşitlilik konusunda farkındalığın artarak etkileşimi kolaylaştırdığını belirten bir Türk öğretmen ve veli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ4: “Farkındalık artıyor, farklılıklara saygı artıyor. Mesela bazı ülkelerde siyahilere karşı tepki, beyazlara tepki, İngiliz, Alman veya başka uluslara tepki gibi ayrımcılıklar var. Burada böyle bir şey yok, herkes kardeş, herkes bir arada, kültürleri benimseme ve farklılıklara saygı var.”

V4: ‘’Farklılıkları içselleştirmeden nasıl olacak o dünya vatandaşlığı? Evet, bu farklılıklar içselleştikten sonra zaten artık öğrencinin bakış açısı vizyonu o kadar genişliyor ki dünya vatandaşlığı doğal bir terim olarak karşımıza çıkıyor.’’

Farklılığa saygıyı güçlendirip iletişimi kolaylaştırdığını belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

YÖ4: “Kültürün, bir insanın nasıl iletişim kurduğu üzerinde etkisi olduğunu düşünüyorum. Bu farklılıklar dikkate alındığında okulda iletişim kurarken açık fikirli olmamız gerekiyor ve konuşmadan önce iyi düşünmemiz gerekiyor. Böylelikle de aniden herhangi bir

şey söyleyen kişi hakkında bir yargı oluşturmuyoruz, sadece söylediklerinden anlam çıkarmaya çalışıyoruz. İletişim kurarken diğer insanların kültürlerini öğrenmek bizleri kişisel olarak da zenginleştiriyor."

Okulda okula yeni gelen farklı kültürdeki insanları kabuleden ve kucaklayan bir kültür mevcut olduğunu belirten bir yabancı öğretmen, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ7: "Öğrencilerin geldikleri kültür veya konuştukları dil ayrımı yapılmadan tüm işler öğrencilerin faydasına olacak şekilde yapılıyor. Hem okulda çalışan bir öğretmen hem de okulun velisi bir anne olarak söylemek de istediğim, benim çocuklarım da farklı bir kültürden geliyorlar. Türk değiller. Okulda kabul gördüklerini ve diğerleri tarafından kucaklandıklarını hissettiler. Onlar da bu okulun bir parçası haline geldiler. Özellikle Türkçe dilini çok iyi bilmedikleri için öğretmenler onlarla çok kibar bir şekilde etkileşime geçtiler. Çocuklarımda Türkçeyi bilmesek bile öğrenebiliriz, diye hissettiler."

Farklı kültürlerle birlikte yaşamanın, zamanla iletişim konusundaki cesareti artırdığını belirten bir yabancı öğretmen ve personel bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ5: "Mesela bu kültürel çeşitlilik öğrencilere yeni dil öğrenmenin zor bir şey olmadığı konusunda temel bir güven veriyor. Sen Rusçayı iyi bilmiyor musun, sen Türkçeyi iyi bilmiyor musun, sen İngilizceyi bilmiyor musun, diye sorulduğunda öğrenciler içinden şöyle düşünüyor: Ben eğer dil öğrenmek için efor harcarsam Almanca, Rusça gibi dilleri de ikinci bir yabancı dil olarak öğrenebilirim. Mesela Rusça dilinden gelen öğrenciler, İngilizcelerini geliştiriyorlar. Bu, diğer öğrencileri eğer bu öğrenci İngilizce öğrenebiliyorsa ben de Rusça öğrenebilirim, diye düşünmeye sevk ediyor. Çocuğun içinde olduğu çevre ve etrafındaki 10-15 öğrenci arkadaşı, yabancı dili öğrenebilme güveni veriyor çocuklara. O grubun dışında hissetmiyor kendini. Çocuk İngilizce öğrenmekte güçlük çekse bile sınıfa yeni
gelen ve dil öğrenmede zorluk yaşayan öğrencileri gördüğü zaman pes etmemeyi öğreniyor."

P3: "Olumlu etkisinin çok fazla olduğunu kendi adıma ve gözlemlerime dayanarak söyleyebilirim. Çok kültürlü bu ortam, ilk zamanlarda tedirginlik ya da korku hissi uyandırabiliyor ama zamanla cesaret göstererek ve bırakmadan devam ettiğinizde kendi özel hayatınıza da çok büyük bir katkısı oluyor. Özel hayatınızda karşılaştığınız ya da bulunduğunuz ortamlarda kendinizi ifade etme becerinizi besliyor. Bu gelişmeler yaşandığı zaman, iletişim kurmaktan çekinmemeye başlıyorsunuz."

Yeni dil ve kültürleri öğrenmenin, iletişim becerilerini arttırdığını belirten bazı yabancı öğretmen ve veliler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:
(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

YÖ4: "Hem Türk hem de uluslararası çalışan personelin birbirinden öğrenerek iletişim kurduğunu düşünüyorum. Hepimizin kişisel olarak farklı iletişim şekilleri var. Kültürün bir insanın nasıl iletişim kurduğu üzerinde etkisi olduğunu düşünüyorum. Bu farklılıklar dikkate alındığında okulda iletişim kurarken açık fikirli olmamız ve konuşmadan önce iyi düşünmemiz gerekiyor. Böylelikle aniden herhangi bir şey söyleyen kişi hakkında bir yargı oluşturmuyoruz, sadece söylediklerinden anlam çıkarmaya çalışıyoruz."

V2: "Benim gördüğüm, çocuklardan ve kendi kızımdan da yaşadığım kadarıyla- iletişim alanında çocuklar zaten dilini bir kere, geliştiriyorlar. Bu çok çok önemli. İletişim sadece sözel olarak da değil, o çocuklar farklı kültürden geldiği için oturma şekli, insanların birbirine hitap etme şekilleri farklı olabiliyor ve bu yadırganmıyor. Mesela bizde büyüklere
"teyze, abi, abla" gibisinden söylenilmesi çok gerekli olarak görülür. Bunlar söylenmediği zaman da genelde saygısızlık olarak, kabul görür. Ancak burada öyle değil."

Evrensel değerlerin, ilişkilerde ön plana çıkmasını sağladığını belirten bir Türk öğretmen ve personel bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ8: "İlk soruda söylediğim gibi biz evrensel değerlere önem veren bir okuluz. Karma eğitim veriyoruz. Her çocuğun kültürü farklı, davranışı farklı. Biz bu değerlere saygı duyuyoruz."

P4: "Kültürel çeşitliliğin okulumuzda fazla olmasından dolayı farklı ülkelerden gelen öğrenci, öğretmen ve velilerimizle iletişim dili olarak dünyada en yaygın dil olan İngilizceyi kullanıyoruz."

Öğrencilerin hayatadaha geniş bir açıdan bakmalarına yardım ettiğini belirten bir Türk öğretmen, bazı veliler ve bir personel bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:
(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

V3: "Çocuklarımızın hayatı daha geniş bir açıdan görmesini sağlıyor. Hiçbir yere gitmeden, bulundukları alanda aslında dünyanın, dünya ülkelerinin içinde okuyorlar. Bu da çocuklarımızın küçük yaşta çok fazla bilinçlenmesini sağlıyor. Farklı bakış açıları

geliştirmelerini ve çok yönlü düşünmelerini sağlıyor. Bu yönden de diğer okullara nazaran bu okulun büyük bir artı olduğunu düşünüyorum."

Her zaman yeni fikirlere açık olarak iletişimin boyutunu genişletmeye gayret ettiğini belirten bazı personeller bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

P2: "Zenginleştiriyor. Çünkü hem çalışanlar hem öğrenciler farklı diller kullanıyor, ana dilleri farklı. Tabi birleştirici bir dil olarak İngilizce olarak kullanıyoruz, dolayısıyla dil gelişimi bu farklılıklara katkıda bulunuyor. Başta öğretmenlerin birbiriyle iletişim kurmaları için çocukların öğretmenlerle iletişimi için mutlaka dil edinimini arttırmaları gerektiriyor. Dolayısıyla dil gelişiminin çok olumlu katkıları var."

Öğrencilerin, çok kültürlü ortamda dünyaları genişlediğinden merak ettikleri pek çok konuda karşısındakiyle iletişime geçtiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ8: "Küçük çocuklar çok sorguluyorlar, her şeyi daha çok sorguluyorlar. Ne kadar çok sorgularlarsa bence o kadar çok öğreniyorlar. Bu bizim okulumuzda var. Çünkü her şeye cevap alabiliyorlar, evrensel olmamızdan dolayı, hiçbir okula benzemediğimizden dolayı, eğitimimiz o şekilde."

Farklı kültürlerin bir arada olmasının, paydaşların birbirlerine karşı olan toleranslarını geliştirdiğini belirten bir yabancı öğretmen, bazı veli ve personeller bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

YÖ1: "Öğrenciler başka ülkeden gelen bir öğrenciyi farklı görmüyor. Çocuk olarak görüyor ve onunla etkileşime geçiyor. Bununla birlikte gördüğüm şey, bir öğrencinin Türkçe veya İngilizce bilmemesi halinde diğer öğrenciler bu öğrencileri destekleme isteğine sahipler. Bu da iş birliği durumu yaratıyor. Çocukları doğal olarak yardım etmek isterken görüyoruz. Sanırım bu da doğal bir hoş geldin, iyi ki geldin atmosferini yaratıyor."

V1: "Farklılıkların olduğunu daha bu yaşlarda öğreniyor olmaları çok güzel. Bu bence onlara ilerde politik, siyasi, dini farklılıklara nasıl yaklaşacağını da öğretiyor. Bu kadar büyük zenginliği ve farklılığı normal okulda görmezlerdi diye düşünüyorum. Yani hepsi Türkiye'de

yetişmiş çocuklar, sonuçta hepimiz birbirimizden etkileniyoruz. Bu kadar büyük bir farklılık oluşturmazdı muhtemelen."

P2: "Her sınıfta her kültürden, her ülkeden öğrenci olduğu ve öğrencilerin kendi aralarında arkadaşları ya da öğretmenleri ile konuşmak zorunda oldukları için İngilizce öğrenmekte biraz zorlanıyorlar. Böylelikle otomatikman dil becerileri gelişmeye başlıyor.
Diğer okullarda tabii İngilizce dersleri varfakatonlara yardım edecek farklı kültürlerden arkadaşları olmadığı için, bu sebepten dolayı İngilizceyi bir ders olarak görüyorlar. Bizim okulda ise İngilizce bu hayatın bir parçası gibi yani bir yaşam biçimi gibi."

Farklı kültürlerin bayramlarının birlikte kutlanmasının insanların birbirlerini anlamalarına yardımcı olduğunu belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ12: "Çok kültürlü bir okulda çalışmak daha doğrusu farklı kültürde insanları görmek güzel bir şey. Çünkü dünyada neler olup bittiğini anlıyorsun. Yani diyelim ki bir soruna ya damilli olabilir dini olabilir önemli bir güneonların nasıl yaklaştığını izlemek, onların nasıl düşündüğüne, neler yaptığına nelere hassasiyet gösterdiğine tanık olmak, onlar hakkında bilgi edinmek güzel bir şey."

Aynı okulda farklı kültürden çok sayıda kişi bulunmasının, dil sorunları yaşandığında yardımlaşmayı ön plana çıkardığını belirten bir Türk ve yabancı öğretmen, bazı veli ve personeller bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:
(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

TÖ10: "Dil sorunu karşımıza çıkabiliyor ama onu da karşılıklı olarak biraz Türkçe biraz İngilizce birbirimizi anlamaya çalışıyoruz bizim de kendi kişisel olarak da gelişmemizi sağlayan zaten hemen yardım eden biri de olduğu için çok sorun yaşamıyoruz."

V6: "Burada bizim okulda iletişim ve etkileşim anlamında pek bir sıkıntı yaşamıyoruz çünkü zaten iletişime yardım etmek için çevremizde her zaman Türkçe ve İngilizce konuşan öğretmenlervar. Okul, iletişimi düzgün organize ettikten sonra herhangi bir sorun yaşanılacağını düşünmüyorum. Okul bu iletişimde öğretmenlerle veli arasındaki diyaloğu güzel bir şekilde organize ettiği zaman ve öğretmenlerle veliler arasındaki bu bağı kimin gerçekleştireceğini önceden belirledikten sonra bir sorun olmuyor açıkçası. Burada okula iş

düşüyor, programlamaya, okulun işleyişine bağlı birşey. Okul bunu sağladıktan sonra da hiçbir sıkıntı olmaz.”

P5: “Kültürel farklılık denince; dil, geleneklerin, göreneklerin, yaşadığı yerlerinin farklı olması, dini inanç ve ahlak kuralları akla geliyor. Bu sebepten dolayı kültürel farklılıkların olduğu yerde farklı bir dil öğrenmeyi, onların yaşadıkları yerler hakkında bilgi sahibi olmayı, dini inançlarına şahit olmayı, farklı ahlak değerlerine saygı duymayı öğrenmeyi olumlu etkiler olarak görebiliriz.’’

Tablo. 3.3 incelendiğinde, öğretmen, veli ve okul personeli, kültürel çeşitliliğin okuldaki iletişim ve etkileşimi üzerindeki olumsuz etkilerini, yabancı dil bilmeyenlerin yabancılarla iletişim kurmada zorlanması, bazı dil sorunları ve çeviri nedeniyle iletişimde sorunlar yaşanması, iletişimi sağlamak ve herkese yaymak için çok efor harcanması olarak belirtmişlerdir.

Yabancı dil bilmeyenlerin yabancılarla iletişim kurmada zorlandığını belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ3: “İlk geldiğim günleri düşünürsem yarısı yabancı, yarısı Türk öğretmenler olarak gerçekten yabancı dil bilmediğim için nasıl iletişim kuracağımı bilmiyordum.”

TÖ5: “Öğrencilerle veya öğretmen arkadaşlarımızla da bazen anlaşma konusunda tam etkili olamayabiliyoruz dil açısından eksiklik olduğu için bazen iletişim kuramadığımız olabiliyor.”

YÖ2: “Çok zorlayıcı bir durum. Çünkü okulda hiç Türkçe bilmeyen, hiç İngilizce bilmeyen veya her ikisini de bilmeyen öğrencilerimiz var. Bu, açıkçası çok zorlayıcı. Özellikle iletişim kurma ve ders öğretme- anlatma anlamında çok zorlayıcı. Ders anlatırken her farklı iki öğrenci grubunun ihtiyaçlarını dikkate almak durumundayız.”

Dil sorunları ve çeviri nedeniyle iletişimde sorunlar yaşanıldığını belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

TÖ9: “Genellikle anlaşılabiliyor ama bazı dil sorulardan dolayı çevrimlerden dolayı biraz problem yaşayabiliyoruz.”

TÖ10: “Dil sorunu karşımıza çıkabiliyor ama onu da karşılıklı olarak biraz Türkçe biraz İngilizce konuşarak birbirimizi anlamaya çalışarak aşıyoruz.”

İletişimi sağlamak ve herkese yaymak için çok efor harcandığını belirten bir yabancı öğretmen, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ3: "İnsanlar okulda tercüme yapmak için efor harcıyor. Okulda yapılan her konuşmanın iki dilde yapıldığından emin olunuyor. Veliler, öğrenciler veya öğretmenler hala anlamıyorlarsa bizlere yardım edecek başka öğretmenlerimiz de var."

4.4. Öğretmenlere Göre Çok Kültürlü Okul Personeli Arasındaki İletişim ve Etkileşimin Gerçekleşmesi

Tablo 4.4. *Öğretmenlerin Kültürel Çeşitlilikten Dolayı Okul Personeli Arasında Meydana Gelen İletişim ve Etkileşimin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Görüşleri*

	Görüşler	Türk Öğretmenler	Yabancı Öğretmenler
1	Öğretmenler müdürden veya İngilizce bilen öğretmenlerden destek alarak iletişim kuruyor	TÖ1, TÖ5, TÖ11,	YÖ1
2	İletişim sorunların giderilmesinde beden dili kullanılıyor	TÖ1, TÖ3,	
3	İletişim sorunlarında başka tercümandan yararlanılıyor		YÖ1, YÖ2, YÖ6
4	Meydana gelen iletişim güçlüklerinde biraz Türkçe biraz İngilizce ile iletişim tamamlanıyor	TÖ10, TÖ11, YÖ1	
5	Personelle iletişim sorununu aşmak için öğretmenler Google Çeviri gibi yardımcı araçlar kullanıyor, tercümanve hatta öğrencilerden destek alıyor	TÖ2, TÖ6, TÖ10, TÖ11	YÖ5, YÖ7
6	İşaret dili ve beden dili kullanılıyor	TÖ1, TÖ6, TÖ10,	YÖ5, YÖ6, YÖ7
7	Toplantı gündemi ve kararlar İngilizce ve Türkçe yazılıp iki dile çevriliyor ve metinleri katılımcılarla paylaşılıyor		YÖ7
8	İletişim kurarken herkes birbirinin eksiğini tamamlamaya, anlamaya ve hataları hoş görmeye çalışıyor	TÖ1, TÖ2,	YÖ7
9	Çalışan personel birbirine samimi olarak yaklaşarak yardım ediyor ve işleri kolaylaştırıyor	TÖ1, TÖ9	
10	Bazen kurulan iletişimde tam anlayıp anlamama konusunda endişeler ortaya çıkabiliyor veya yanlış anlaşılmalar meydana gelebiliyor	TÖ2	
11	Kurulan iletişim esnasında hem Türkçe hem de İngilizce kullanılması nedeniyle yabancı dil öğrenilmeye alışılıyor ve herkes başkasına kendi dilini öğretmeye çalışıyor	TÖ10,	YÖ2
12	İnsanlar genelde kendi kültürüne yakın olan kişiyle konuşuyor	TÖ7	
13	İletişim, kültürel çeşitliliğe saygı çerçevesinde ilerliyor.	TÖ10, TÖ11, TÖ12	
14	İnsanlar birbirlerini saygı ve tolerans çerçevesinde anlamaya çalışıyor		YÖ2

Tablo 4.4. incelendiğinde öğretmenler;zorlandıkları durumlarda müdürden veya İngilizce bilen öğretmenlerden destek alarak öğrencilerle iletişim kurduğu, iletişim sorunların giderilmesinde beden dilinin kullanıldığı, iletişim sorunlarında başka tercümanlardan yararlanıldığı, meydana gelen iletişim güçlüklerinde biraz Türkçe biraz İngilizce ile iletişimin tamamlandığı, personelle iletişim sorununu aşmak için öğretmenlerin Google Çeviri gibi yardımcı araçlar kullandığı, tercümanlardan ve hatta öğrencilerden destek aldığı, işaret dili ve

beden dili kullanıldığı, toplantı gündemi ve kararların İngilizce ve Türkçe yazılıp iki dile çevrilerek metinlerin katılımcılarla paylaşıldığı, iletişim kurarken herkesin, birbirinin eksiğini tamamlamaya, anlamaya ve hataları hoş görmeye çalıştığı, çalışan personelin birbirlerine samimi yaklaşarak yardım ettiği ve işleri kolaylaştırdığı, bazen kurulan iletişimde tam anlayıp anlamama konusunda endişeler ortaya çıkabildiği veya yanlış anlaşılmalar meydana gelebildiği, anlaşılmama kaygısıyla konuşmaktan çok, dinlemeye ve anlamaya yönlenildiği, kurulan iletişim esnasında hem Türkçe hem de İngilizce kullanılması nedeniyle yabancı dil öğrenilmeye alışıldığı ve herkesin başkasına kendi dilini öğretmeye çalıştığı, insanların genelde kendi kültürüne yakın olan kişiyle konuşmayı tercih ettiği, iletişimin kültürel çeşitliliğe saygı çerçevesinde ilerliyorolduğu,insanlarınsaygı ve tolerans çerçevesinde birbirlerini anlamaya çalıştıklarıbelirtilmiştir.

Öğretmenlerin, müdürden veya İngilizce bilen öğretmenlerden destek alarak iletişim kurduğunu belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Yöneticimiz bu noktadabir köprü vazifesi kuruyor ve geçişlerimizi kolaylaştırıyor. Dil bilmeyen arkadaşların, tercümanlar aracılığı ile, iletişim kurmak istediği kişiyi anlamalarına vesile oluyor. Belki onlar daher iki tarafa da tercümanlık yaptığı için ve anlaşmayı sağladıkları için mutlu oluyordur. İki taraflıda anlamak çok güzel bir şey tabi ki ama gerçekten insanların daha çok dil bilmesi için veya birbirlerini tanıması için bu da bir teşvik oluyor."

TÖ5: "Gerektiğinde idarecimizden ya da İngilizce bilen öğretmenlerden destek alarak iletişim kurabiliyoruz. Türk öğretmenlerle bu iletişimi daha kolay kurabiliyoruz."

TÖ11: "Mesela okulumuzdaki İngilizce öğretmenlerinin birçoğu Türkçe biliyor. Bende çok iyi İngilizce bilmiyorum ama iletişimim gayet iyi. Yabancı arkadaşlarımla, her şeyi çok iyi anlatamıyor olsam bile, anlaşıyoruz. Anlaşamadığımız anlarda bu iki dili bilen başka bir arkadaşımız ya da yöneticilerimiz yardımcı oluyorlar."

YÖ1: "Burada bariz olan şey okul müdürünün görevinin ikiye katlanması oluyor. Okul müdürü olarak verdiği her mesajı hem Türkçe hem de İngilizce olması gerekiyor. İdari açıdan baktığımızda bu birçok ekstra iş anlamına geliyor. Bu, ayrıca bizim toplantılarımızın da iki kat uzun olması anlamına geliyor. Ama o verilen her mesajın hem İngilizce hem de Türkçe olarak

verilmesi konusunda çok hassas davranıyor. Bu sebeple de farklı dilleri konuşan, farklı kültürlerden gelen insanlar çemberin dışında kalmıyorlar. Herkes olanların bir parçası oluyor."

İletişim sorunların giderilmesinde beden dilinin kullanıldığını belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Beden dilimizi kullanıyoruz. O iletişim sorununu birçok zaman beden dili ile aşıyoruz. Dil bilmeyenlerle çok güzel bakışlarla da anlaşmaya çalışıyoruz."

TÖ3: "Beden dilini ve işaret dillerini kullanıyoruz."

İletişim sorunlarında başka tercümanlardan yararlandığını belirten bazı yabancı öğretmenler, bukonudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ1: "Tek zorluk, personel arkadaşınızla iletişim kurmanız gerektiğinde iletişim kurmanız gereken kişinin iyi Türkçe bilmemesi veya iyi İngilizce bilmemesi olabilir. Böyle bir durumda bir üçüncü kişi yani tercüman bulmak gerekebilir."

YÖ2: "Türkçe pratiği yapmak ve öğrenmek zorunda kalıyorum. Bence zaten bu sebepten dolayı benim Türkçem ilerliyor. Çünkü konuşmakta zorlanıyorum. Mecbur kalmasam büyük ihtimalle Türkçe konuşmazdım. Türk meslektaşlarımla konuşamazdım.
Sanırım bizim Türk meslektaşlarımız da aynısını yapıyorlar. İngilizce bilmeseler bile İngilizce konuşmaya çalışıyorlar. Eğer birbirimizi hiç anlamazsak genellikle bir tercüman buluyoruz. Ama şu ana kadar iyi gidiyor."

YÖ6: "Çalışanlar arasında iletişimde çoğu zaman sıkıntı olmuyor. Dil açısından size yardımcı olabilecek arkadaşlar olabiliyor. Türkçe ve İngilizce bilmeyenler varsa mutlaka bir kişi ona tercümanlık yaparak yardımcı oluyor."

Meydana gelen iletişim güçlüklerinde biraz Türkçe biraz İngilizce ile birbirlerini tamamladıklarını belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ10: "Dil sorunu karşımıza çıkabiliyor ama onu da karşılıklı olarak biraz Türkçe biraz İngilizce konuşarak, birbirimizi anlamaya çalışarak çözüyoruz."

TÖ11: "Mesela okulumuzdaki İngilizce öğretmenlerin birçoğu Türkçe biliyor. Bende çok iyi İngilizce bilmiyorum ama iletişim gayet iyi. Yabancı arkadaşlarımla her şeyi çok iyi anlatamıyor olsam bile anlaşıyoruz."

YÖ1: "Türkçe öğreten öğretmenler, biraz bilmeyen öğretmenlere Türkçe öğretmeyi deniyor. İngilizce öğreten öğretmenler ise İngilizce bilmeyenlere İngilizce öğretmeye çalışıyor.

Yani herkes diğer dillere karşı açık tutum sergiliyor. Ne diyebiliriz? Şöyle diyebiliriz: Okulda dil engeli diye bir şey yok."

Personelle iletişim sorununu aşmak için Google Çeviri gibi yardımcı araçlardan, tercümanlardan, hatta öğrencilerden destek alındığını belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: "Aynı dili bilen personeller veyagençler tarafından tercüme yaparak anlaşıyoruz. Müdürümüz çoğunlukla bize yardımcı oluyor. Karşınızdaki öğretmendilimizi biliyorsa az çok anlaşıyoruz ama hiç bilmiyorsa o zaman da Google Çeviri gibi birtakım programlardan yardım alarak derdimizi anlatmaya çalışıyoruz."

TÖ6: "Tercüman kullandığımız oluyor, işaret diliyle konuştuğumuz oluyor, anladığımız kadarıyla çat pat cevap verdiğimiz oluyor ama çok iyi niyetle birbirimize anlayış gösterdiğimiz için; birbirimizi anlayıp dinlediğimiz için olumlu sonuç alıyoruz."

TÖ10: "Konuşmalarda birbirimize çeviri yaparak bunu halledebiliyoruz, şimdiye kadar çok büyük bir sorun yaşamadık."

TÖ11: "Aslında bir nevi bizim öğrencilerimiz mütercim tercüman."

YÖ5: "Biz aynı zamanda tercüme programı da kullanıyoruz. Etrafımızdaki birçok kişi gelip bize yardım ediyor."

YÖ7: "Öğretmenler, öğrencilerle iletişim kurmanın yollarını arıyorlar sürekli olarak. Bu iletişim kurabilme çabası, öğrenciler aracılığı ile olabiliyor. Öğrencilerden tercüme yapmaları istenebiliyor veya farklı yönlerden de iletişim sağlanmaya çalışılıyor."

İşaret dili ve beden dili kullanıldığını belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

TÖ1: "Beden dilimizi kullanıyoruz. O iletişim sorununu birçok zaman beden dili ile aşıyoruz. Dil bilmeyenlerle bakışlarla da çok güzel anlaşabiliyoruz."

YÖ5: "İnsanlarla zaman geçirdiğiniz zaman anlaşmak için dil konuşmaya bile ihtiyacınız olmuyor. Bu kişi bana ne sorabiliyor olabilir diye düşünebiliyoruz ve hareketlerinden onu anlayabiliyoruz."

YÖ6: "Farklı kültürden gelmiş olabiliriz, biz ne haber diyebiliriz onlar da merhaba diyebiliyorlar veya mimik, jest ya da beden dili kullanarak anlaşabiliyoruz."

YÖ7: “Öğretmenler ve personel anlaşabilmek için birbirlerini çok dikkatli dinliyorlar. Hatta iletişim ve etkileşim için, birbirimizle anlaşabilmek içinişaret dilini kullanıyoruz. Biz birbirimiz anlayıp yardım etmeye çalışıyoruz. İlişkilerimiz iyi.”

Toplantı gündemi ve kararların İngilizce ve Türkçe yazılıp iki dile çevrilerek metinlerin katılımcılarla paylaşıldığını belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ7: “Mesela ben çok Türkçe anlamıyorum. Birkaç kelimeyi anlayabiliyorum ama dil açısından daha çok yardıma ihtiyacım olduğunu hissediyorum. Bana orada olduğumu, ortamda aktif olarak var olduğumu hissettirmek için her an tercüme yapılması ihtiyacını hissediyorum. Böylelikle personelin bir parçası olmak istiyorum. Bu sebepten dolayı her toplantıda tercüme sağlanıyor. Toplantılar hem Türkçe hem de İngilizce olarak yapılıyor. Bu çok yardımcı oluyor ve bundan dolayı şükran duyuyorum. Aynı zamanda elektronik mektuplarda da durum böyle. Elektronik mektuplarımız da İngilizce ve Türkçe olarak yazılıyor. Bu, yazılanları anlamam açısından da bana çok yardımcı oluyor. Benim daha çok Türkçe öğrenmem gerekiyor, öğreniyorum da ama bir yetişkin olarak Türkçeyi çok çabuk öğrenemiyorum. Bu nedenlerle okulumuzda verilen yazılı ve sözlü tercüme yardımından dolayı çok mutluyum.”

İletişim kurarken herkesin birbirinin eksiğini tamamlamaya, anlamaya ve hataları hoş görmeye çalıştığını belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: “Herkes birbirini tolere etmeye çalışıyor, eksikliklerini tamamlamaya çalışıyor, yardıma ihtiyacı olan kişinin hemen yardımına koşan birkaç kişi oluyor. Bu durum, insancıl duygularımızı daha çok öne çıkarmamızı sağlıyor, birbirimize destek olmak için bizi harekete geçiriyor. Bizim personelimiz bile bize hep destek.”

TÖ2: “Karşılıklı saygı ve anlaşabilme çabası var. Birbirimizden çok şey öğreniyoruz aslında.”

YÖ7: “Ben birbirimizden çok şey öğrendiğimizi düşünüyorum. Birbirimizden öğrendiğimiz gibi birbirimiz hakkında da çok şey öğreniyoruz. Öğretmenlerin birbirleriyle kurdukları iletişim ve etkileşimde veya öğretmenlerin velilerle kurdukları iletişim ve etkileşimde her gün birbirimizden yeni şeyler öğreniyoruz. Bizler, içimizde bulunan farklılıklara çok olumlu yönden yaklaşıyor ve etkileşimde bulunuyoruz. Bu açılardan baktığımızda bunlar çok olumlu tecrübeler.”

Çalışan personelin birbirlerine samimi yaklaşarak yardım ettiğini ve işleri kolaylaştırdığını belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "İletişim kurmaktazorlandığımızda tercümelerle, teknolojinin nimetlerinden yararlanarak işlerimizi halletmeye çalışıyoruz. Her şeyin başı sevgi aslında. Sevginizi gösterdiğiniz zaman her türlü zorlukları aşıyorsunuz."

TÖ9: "Ben şu anda hiçbir olumsuzluk görmedim bu kurumda. Bizim katlarımızı temizleyen bayanlar çok harika, tebrik ediyorum onları, çok samimi yaklaşıyorlar.
İdareden Yeşim Hanım olsun, Oğuz Bey olsun gerçekten bir arkadaş gibi. Herkes bir dediğimi iki etmiyor, bir şey söylediğim zaman hemen işlerini bırakıp yapmaya çalışıyor da bu bizi çok motive ediyor yani ben bir problem yaşamadım şimdiye kadar."

Bazen kurulan iletişimde iletiyi tam olarak anlayıp anlamama konusunda endişeler ortaya çıkabildiğini veya yanlış anlaşılmaların meydana gelebildiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ2: "Bazen güçlükler yaşanabiliyor. Bazı durumlarda ne dediğini tam anlayabildim mi, acaba onu doğru anladım mı diye hissediyoruz. Toplantılarda bazen gündem hızlı akıyor ve çeviride atlanan şeyler olabiliyor. O zamanlarda mesela acabao ya da başkaları doğru anlayabildi mi, ya da ben kendimi anlatırken beni tam anlayabildiler mi endişesi oluşuyor. Bazı durumlarda da bunu gidermek için de idareden yardım alabiliyorum, böyle de bir durum var."

Kurulan iletişim esnasında hem Türkçe hem de İngilizce kullanılması nedeniyle yabancı dil öğrenilmeye alışıldığını ve herkesin başkasına kendi dilini öğretmeye çalıştığını belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ10: "Hem Türkçe hem de İngilizce olarak yabancı öğretmenlerle iletişim kuruyoruz. Öğretmenler Türkçeyi daha çok öğrenmeye çalışıyorlar bizlerle iletişim kurmak için. Biz de onlarla iletişim kurmak için İngilizcemizi geliştirmeye çalışıyoruz. İngilizcem çok iyi değil ama artık duyarak bazı kelimeleri daha iyi anlayabildiğimi fark ediyorum."

YÖ2: "Bizler de birbirimizden çok şey öğreniyoruz. Okul personeli içinde tüm dünyadan insanlar var. Dil anlamında da çok faydalı oluyor. Biz de saygılı ve daha toleranslı olmak durumundayızbirbirimize karşı. Aynı zamanda birbirimize yardımcı olmamız gerekiyor. Bunlar olduğu sürece herkes birlikte iyi çalışıyor birbiriyle."

İnsanların genelde kendi kültürüne yakın olan kişiyle konuşmayı tercih ettiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ7: "Genel olarak bakıldığında Türkler daha çok Türklerle, yabancılar da yabancılarla oluyor ve birbirlerine destek oluyorlar. Bazen yabancı kültürün sanki daha ön planda olduğunu bile hissediyorum."

İletişimin, kültürel çeşitliliğe saygı çerçevesinde ilerlediğini belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

TÖ12: "Kültürel çeşitliliğin okulumuza sağladığı faydalarıgörebilmek için öğrencilerin arkadaşlıklarını inceleyebiliriz. Her Türk öğrencinin farklı milletten olan arkadaşıyla etkileşimi, öğrencinin arkadaşı, arkadaşının arkadaşı derken ne kadar büyük bir çevreye etki sağladığımızı düşünürsek bu fayda yadsınamaz. Çok büyük bir etki bu. Bizde de durum aynı şekilde. Öğretmenler, aileleri, çevresi, aynı şekilde bu etki yayılıyor. Benim böyle bir okulda çalıştığımı bilen arkadaşlarım, nasıl bir şey bu, yani nasıl oluyor diyor. Mesela iki arkadaş çalışıyoruz, benim partnerim var dediğimde nasıl oluyor diyorlar. Yani onlar uzun uzun sorular soruyorlar bu konuda ve ben anlatmaktan mutluluk duyuyorum. Yabancı bir kişiyle her konuda, her anda birlikte olmak, işte onların yemek türünü düşünün, nasıl diyeyim insani yönünü düşünün yani her konuda aynı anda aynı ortamda bulunmak, bunlar güzel duygular. Sürekli öğreniyorsunuz, öğretiyorsunuz ve çevrenize bunları anlatıyorsunuz. Bunu söyleyebilirim."

Saygı ve tolerans çerçevesinde birbirlerini anlamaya çalıştıklarını belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

4.5. Öğretmenlere Göre Kültürel Çeşitliliğin Okula Sağladığı Faydalar

Tablo 4.5. *Öğretmenlere Göre Kültürel Çeşitliliğin Okula Sağladığı Faydalar*

Görüşler	Türk Öğretmenler	Yabancı Öğretmenler
1 Kültürlerarası etkileşim ve iletişim, karşılıklı yeni öğrenmeleri de beraberinde getiriyor	TÖ1	
2 En büyük katkısı, birbirine saygı gösterme, esnek olma ve anlaşabilme çabası yaratması oluyor	TÖ3, TÖ4, TÖ2 TÖ1	YÖ2, YÖ5

3	İyi iletişim kurmayı sağlıyor, karşılıklı sevgi yolunu açıyor, insanların birbirlerine saygı duymasını öğretiyor	TÖ3, TÖ4, TÖ2 TÖ7	YÖ5
4	Başka insanlarla tanışmak, mevcut bakış açısını değiştiriyor	TÖ2, TÖ7	
5	Öğrencilere de küçük yaşlardan itibaren farklı insanlarla nasıl iletişim kurulacağını öğretiyor	TÖ2, TÖ4	
6	İnsanlar farklılıklara, faklı din ve dillere saygı duymayı öğreniyor	TÖ2, TÖ4	YÖ2
7	Bilgi alışverişinde öğrencilerle çok başarılı olunuyor, dünyada birçok dil ve din olduğu için çocuklar geleceğe yönelik bir şey öğreniyorlar	TÖ3, TÖ4	
8	Yabancı ve Türk öğretmenler birbirleriyle daha çok iletişim halinde olabiliyorlar	TÖ5	
9	Farklılıklara rağmen birlik ve beraberlik içinde yaşamayı ve empatiyi geliştiriyor	TÖ4, TÖ5	
10	İnsanlar farklı kültürlerle yaşamayı öğreniyor	TÖ6, TÖ7	
11	Öğrencileri ortaokul ve liseye hazırlıyor, öğrenciler farklı öğretmenlerin farklı anlatma yöntemlerinden yararlanabiliyor	TÖ2	
12	Dünya dili İngilizceyi öğrenciler bu ortamda çok iyi öğreniyorlar	TÖ6	YÖ6
13	Farklılıklar bizim renklerimiz diyebiliyorlar	TÖ9	YÖ5
14	Kültürel aktarım sağlanabiliyor, insanlara farklı uygulamalar yapma konusunda fikir veriyor.	TÖ10	
15	Herkes birbirinin diline, marşına kültürel varlığına saygı göstererek mutlu bir toplumun temelleri atılıyor	TÖ9, TÖ12	YÖ2
16	Farklı dilde konuşan kişilerin olması veli ve öğrencilere kolaylık sağlıyor		YÖ2
17	Farklı kültür ve politik eğilimlerin farkına varılması sağlanıyor		YÖ4
18	İletişim becerilerini geliştiriyor önyargısız dinlemeyi öğretiyor		YÖ4, YÖ5

Tablo 4.5. incelendiğindeTürk ve yabancı öğretmenler; kültürel çeşitliliğin okula sağladığı faydaları olarak, kültürlerarası etkileşim ve iletişimin karşılıklı yeni öğrenmeleri de beraberinde getirmesi, en büyük katkısınıntarafların birbirlerine saygı göstermeleri olması, esnek olma ve anlaşabilme çabası yaratması, iyi iletişim kurulmasını sağlaması, karşılıklı sevgi yolunu açması, başka insanlarla tanışarak bakış açısının değişebilmesi, öğrencilere küçük yaşlardan itibaren farklı insanlarla nasıl iletişim kurulacağını öğretmesi, insanların farklılıklarına, dinlerine, dillerine saygı duymayı öğretmesi, bilgi alışverişinde öğrencilerle çok başarılı olunması, dünyada birçok dil ve din olduğu için çocukların geleceğe yönelik bir şey öğreniyor olması, yabancı ve Türk öğretmenlerin birbirleriyle daha çok iletişim halinde olabilmesi, farklılıklara rağmen birlik ve beraberlik içinde yaşamayı öğretmesi ve empatiyi geliştirebilmesi, kültürel çeşitliliğin öğrencileri ortaokul ve liseye hazırlaması, öğrencilerin farklı öğretmenlerin farklı anlatma yöntemlerinden yararlanabilmeleri, dünya dili İngilizceyi öğrencilerin bu ortamda çok iyi öğrenebilmesi, insanların farklılıklar bizim renklerimizdir diyebilmeleri, kültürel aktarım sağlanabilmesi, farklı uygulamalar yapmak konusunda fikir

vermesi, herkesin birbirinin diline, marşına kültürel varlığına saygı göstererek mutlu bir toplumun temellerinin atılması, farklı dilde konuşan kişilerin olmasının velilere ve öğrencilere kolaylık sağlaması, farklı kültürel ve politik eğilimlerin farkına varılması,iletişim becerilerinin gelişmesi, önyargısız dinlemenin öğrenilmesigibi unsurlar olduğunu belirtmişlerdir.

Kültürlerarası etkileşim ve iletişimin karşılıklı yeni öğrenmeleri de beraberinde getirdiğini belirten bir Türk öğretmen, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Kendimden örnek verecek olursam, dile hâkim olmasam bile yabancı dediğimiz bizim ülkemizde misafir olan olarak bulunan öğretmenlerimizle çok güzel diyalog kurmaya çalışıyoruz, birbirimizin kültürlerine saygı duymayı öğreniyoruz, birbirimize yardım ederken gerçekten bunu içten yapıyoruz yani birbirimizi dışlayarak değil de kardeş gibi, birbirimize destek olarak hemen yardım etme duygusuyla çok güzel bir birliktelik oluşturuyoruz."

En büyük katkısının birbirine saygı gösterme, esnek olma ve anlaşabilme çabası yaratma olduğunu belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Kendimden örnek verecek olursam, dile hâkim olmasam bile bizim ülkemizde misafir olarak bulunan öğretmenlerimizle çok güzel diyalog kurmaya çalışıyoruz, birbirimizin kültürlerine saygı duymayı öğreniyoruz, birbirimize yardım ederken gerçekten bunu içten yapıyoruz yani birbirimizi dışlayarak değil de kardeş gibi, birbirimize destek olarak hemen yardım etme duygusuyla çok güzel bir birliktelik oluşturuyoruz. Bence genel anlamda kardeşlik, yardımlaşma ve sevgiyi hissediyor, bu kültür farklılıklarını ortaya koyuyor olmamıza rağmen çok güzel anlaşıyoruz.''

TÖ2: "Okul için bakacak olursak bu kültürel ortamın okul adına kültürel amaçlarımızdan biri, dünya görüşüne sahip evrensel insanlar yetiştirmek. Bu insanları yetiştirirken önce bizim bu niteliklere sahip olmamız gerekir diye düşünüyorum. Aramızdaki duyarlılık veya anlayış sayesinde her türlü insana karşı öncelikli olarak saygı kavramını gündemimize alıyoruz. O yüzden bizler zaten bir arada olarak öğretmenlerle her şeyi daha güzel gerçekleştiriyoruz. "

YÖ2: "Bizler de birbirimizden öğreniyoruz. Okul personeli içinde tüm dünyadan insanlar var. Biz de saygılı ve daha toleranslı olmak durumundayız birbirimize karşı."

İyi iletişim kurmamızı sağladığını, karşılıklı sevgi yolunu açtığını, insanlara birbirlerine karşı saygı duymayı öğrettiğini belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ3: "Karşılıklı ne söylersem yapabiliyorlar ya da ben onların bana söylediklerini yapabiliyorum. İyi bir iletişim kurmamızı sağlıyor, bize karşılıklı sevgi yolunu açıyor, birbirimize saygı duymayı öğretiyor."

TÖ7: "Öğrencilerle olan iletişimi kolaylaştırıyor. Okula çok farklı kültürlerden öğrenciler geliyor. Öğrencilerle daha rahat iletişim kuruluyor diyebilirim."

TÖ2: "En büyük katkı birbirine saygı duyma ve anlaşabilme çabası. Birbirimizden çok şey öğreniyoruz aslında."

YÖ5: "Öğrenciler sadece milliyetçilik fikrine tutunmuyorlar. Kendilerini evrensel öğrenciler olarak yetiştiriyorlar. Sadece etrafında iyi insanlar olsun diye düşünüyorlar. Temelden yani ilkokuldan itibaren milliyetçilik çerçevesinin dışından bakmayı öğreniyorlar. Yani sadece kendi kabuklarının içinde yaşamıyor, kutunun dışında da düşünebiliyorlar. Başka kültürden gelen insanlara hem öğrenciler hem öğretmenler ve hem de veliler saygı ve anlayış göstermeyi öğreniyor."

Başka insanlarla tanıştığını ve bakış açılarının değiştiğini belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: "Okulumuzun kesinlikle diğer okullardan ayrılan bir tarafı var ki bu da dünyaya farklı bir gözle bakmamızı sağlaması ve farklı ve bütüncül bir bakış açısı kazanmamızı sağlıyor olmasıdır."

TÖ7: "Herhangi bir konu olduğu zaman tanıştığım öğretmene yardımcı olurum, daha iyi anlaşmaya çalışırım."

Öğrencilere küçük yaşlardan itibaren farklı insanlarla nasıl iletişim kurulacağını öğrettiğini düşündüğünü belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: "Bu çocuklar 3-4 sınıf öğrencileri. Herkeste çoğunluk olarak cevapları "farklıinsanlarla küçük yaşlarda karşılaşarak nasıl iletişimde kalacağını görüyorum."

TÖ4: "Öğrenciler kendi kültürlerine ait olmasa bile İstiklal Marşımızı okuyarak veya dini bayramlarımızı kutlayarak kültürlere saygıyı öğreniyor ve farklı kültürlerde farklı gelenek ve göreneklerin nasıl yapıldığını öğreniyorlar. Mesela öğrenci, ben kendi kültürümde bunu böyle yapmıyorum ama benim buna saygı duymam gerekiyor diye düşünüp, okuldaki her şeye uyum

gösteriyor. Çünkü dünyada birçok dil ve din olduğu için aslında çocuklar geleceğe yönelik birçok şey öğreniyorlar. İnsanların farklılıklarına dinlerine, dillerine saygı duyuyorlar ve empati duyguları da gelişiyor.''

İnsanların farklılıklarına, dinlerine, dillerine saygı duymayı öğrendiğini belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ4: "Dünyada birçok dil ve din olduğu için aslında çocuklar geleceğe yönelik bir şeyler öğreniyor, İnsanların dillerine dinlerine saygı duymayı öğreniyorlar."

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Bilgi alışverişinde öğrencilerle çok başarılı olunduğunu, dünyada birçok dil ve din bir arada olduğu için çocukların geleceğe yönelik çok şey öğrendiğini belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ4: "Dünyada birçok dil ve din olduğu için aslında çocuklar geleceğe yönelik bir şeyler öğreniyor, insanların dillerine dinlerine saygı duymayı öğreniyorlar. Empati ve sempati duyguları gelişiyor."

TÖ3: "Okulumuzda karşılıklı iletişim, insanların birbirini sevmesini, birbirlerine saygı duymasını ve çok güzel iletişim kurmasını sağlıyor. Hatta öğrenciler arasında kalmayıp, ülkeler arasında da iletişim kuruyoruz. Milli değerlerimizi kabul ettirdiğimiz gibi onların da değerlerine saygı duyuyoruz. Öğrencilerimiz ve velilerimizlekurduğumuz iletişimler sayesinde onların dili ve kültürü hakkında bilgi sahibi oluyoruz."

Yabancı ve Türk öğretmenlerin birbirleriyle daha çok iletişim halinde olabildiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ5: "Kendi açımdan söyleyecek olursam, İngilizceden çok uzaklaştığımı fark etmiştim. İki yıldır en azından burada artık bir kulak aşinalığı olmaya başladı dil konusunda. Tabii ki o cümleleri kurmakta zorlanırım, konuşamam belki ama dinlerken kulak aşinalığı oluyor hem İngilizce hem Türkçesini dinliyoruz bu bir yandan da bizi dile maruz bırakarak alıştırıyor. Bunun bir faydası da mesela kültürler arasındakifarklılıkları öğreniyoruz. Yabancı öğretmenlerimiz bizim gibi Türkçe konuşmaya başlıyor. Bu şekilde çok güzel bir ortam oluşuyor."

Farklılıklara rağmen birlik ve beraberlik içinde yaşamanınempatiyi geliştirdiğini belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ4: “İnsanlar birlikte aynı ortamı paylaştıkları diğer insanların dillerine, dinlerine saygı duymayı öğreniyorlar. Empati ve sempati gelişiyor.”

TÖ5: “Hem İngilizce hem Türkçesini dinliyoruz bu bir yandan da bizi dile maruz bırakarak alıştırıyor. Bunun bir faydası da mesela kültürler arasındakifarklılıkları öğreniyoruz.’’

Farklı kültürlerle yaşamayı öğrendiğini belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ6: “Birincisi eğitim yönünden her ülkeden veya her kültürden gelen insanların çok iyi eğitilebileceğini ortaya koyuyor. İkincisi ise iletişim ve insan kaynakları yönünden her türlü insanın barınabileceği, girebileceği; uluslararası alanda çok anlayışlı, olaya çok geniş açıdan bakan bir yönetim ve yönetme anlayışı olduğunu düşünüyorum.”

TÖ7: “Öğrencilerle olan iletişimi kolaylaştırıyor. Buraya çok farklı kültürlerden öğrenciler geliyor. Öğrencilerle daha rahat iletişim kuruluyor diyebilirim.”

Kültürel çeşitliliğin öğrencileri ortaokul ve liseye hazırladığını, öğrencilerin farklı öğretmenlerin farklı anlatma yöntemlerinden yararlandığını belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ2: “Bu çocuklar 3-4 sınıf öğrencileri. Herkeste çoğunluk olarak cevapları “farklı insanlarla küçük yaşlarda karşılaşarak nasıl iletişimde kalacağını görüyorum. Bu bana ortaokulu liseye hazırlıyor aynı zamanda farklı öğretmenlerin farklı anlatıyor yöntemlerinden yararlanıyorum.” gibi cevaplarını almıştım.”

Dünya dili İngilizceyi öğrencilerin bu ortamda çok iyi öğrendiğini belirten bir Türk ve yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ6: “Birincisi eğitim yönünden her ülkeden veya her kültürden gelen insanların çok iyi eğitilebileceğini ortaya koyuyor. İkincisi ise iletişim ve insan kaynakları yönünden her türlü insanın barınabileceği, girebileceği; uluslararası alanda çok anlayışlı, olaya çok geniş açıdan bakan bir yönetim ve yönetme anlayışı olduğunu düşünüyorum.”

YÖ6: “Şimdi İngilizceyi tüm okullar öğretiyor. İngilizceyi bir de kültür olarak. Değer olarak vermek, yerinden birinci ağızdan öğrenmek çok daha farklı tabii ki de.”

Farklılıklar bizim renklerimiz diye belirten bir Türk öğretmen ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ9: “Okulumuzda bir çeşitliliğe sahibiz ve farklılıklar, bizim renklerimiz diyebiliyoruz. Her kültürden çocukların olması, onlarla ilgili bilgi edinilmesi çok güzel. Çocuklar da iyi bir gözlemci oldular, iyi arkadaşlık ilişkileri kurdular. Onların bizim kültürümüzü öğrenmeleri de çok önemlidir, bu yüzden bu çocuklar çok şanslılar.”

YÖ5: “Farklı kültürlerde farklı normlar olduğunu öğreniyorlar. Farklı kutlamalar olduğunu öğreniyorlar. Sonra bunların içinden istediklerini seçebilirler. Bu bize uyar, ailemize uyar, çevremize uyar diye düşünüyorlar. Yani sadece kendi kabuklarının içinde yaşamıyor öğrenciler. Kutunun dışında düşünebiliyorlar.”

Kültürel aktarım sağlandığını, bizlere farklı uygulamalar yapmak konusunda fikir verdiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ10: “Konularda bakış açıları farklı olabiliyor her konuya aynı şekilde yaklaşımlar olmayabiliyor ama fikir ayrı ayrılıkları her zaman olacak elbette, bunu da konuşarak yeni fikirler üreterek fikirleri çarpıştırarak olumlu bir nokta bularak çözebiliyorlar.”

Herkesin, birbirinin diline, marşına kültürel varlığına saygı göstererek mutlu bir toplumun temellerinin atıldığını belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ9: “Etkinliklerimizi öğrencilerimizi ayırmadan, olumlu olacak şekilde yapıyoruz. Milli bayramlarda, özel günlerde onların kültürlerini kötülemeyecek şekilde, doğru bir şekilde bunu yapıyoruz. Çünkü her milletin kendine özgü bayrağı var, kendine özgü marşı var, kendine özgü bir kültürü var. Bunları da yok etmemek, onların da yaşatılması için kelimeleri, cümleleri ona göre seçiyoruz.”

TÖ12: “Kültürel çeşitlilik saygı çerçevesinde ilerliyor. Düşünün, onlarbizim Ramazan Bayramımızı tebrik ediyor biz onların Christmas’ını tebrik ediyoruz. Sonra bu şekilde devam ediyor yani mesela onların oruç tutmaları farklı bizim oruç tutmamız farklı. Yabancı partnerlerimiz arasında sen yorulma, otur, oruçlusun diyenler oluyor. Bunları duymak güzel. Tabi biz aynı şekilde onları koruyup kollamaya çabalıyoruz. Yani insanlar birbirine saygı duyuyor, çok güzel bir şey bu.”

Farklı dilde konuşan kişilerin olmasının veli ve öğrencilere kolaylık sağladığını belirten yabancı bir öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ2: “Diğer okullarda da yabancı öğrenciler var. Ama bizim okulumuzda daha çok yabancı uyruklu öğrenci var. Burada öğrenciler ve veliler öğretmenlerle, idare ile kolaylıkla konuşup iletişim kurabiliyor. Okulda İngilizce ve Türkçe iletişim kurabilecekleri insanlar var. Bunun, öğrenciler ve veliler için kolaylık olduğunu düşünüyorum.”

Farklı kültür ve politik eğilimlerin farkına vardığını belirten yabancı bir öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ4: “Biz birbirimizden çok şey öğreniyoruz. Benim çok şey öğrendiğim kesin. Türk insanlarıyla arkadaşlıklar kurdum. Farklı Türk insanların hayata, politikaya veya kültürlere dair farklı fikirlerini öğreniyorum. Dediğim gibi bizler birbirimizden çok şeyler öğreniyoruz.”

İletişim becerilerinin geliştiğini, önyargısız dinlemeyi öğrendiğini belirten bazı yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ4: “Bence hem Türk hem de uluslararası çalışanlar açısından baktığımızda kültürel çeşitlilik bizlerin birbirimizden çok şey öğrenmesine yardımcı oluyor. Sanırım bu durum yani kültürel çeşitlilik iletişimimizde bizim daha anlayışlı ve empati duygusu ile hareket etmemize olanak sağlıyor. Mesela bizim yargılayıcı olmamıza engel oluyor.”

YÖ5: “Bazen bana bazı şeyleri uzun cümleler kullanarak açıklamaya çalışıyorlar. Mesela diyorum ki acaba karşımdaki bana ne demeye çalışıyor? Hareketlerine bakarak anlamaya çalışıyorum ve çoğunlukla anlıyorum. Bizim çok güçlü bir iletişimimiz var.”

4.6. Öğretmenlere Göre Kültürel Çeşitliliğin İletişim ve Etkileşim Açısından Okulun Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Tablo 4.6. *Öğretmenlere Göre Kültürel Çeşitliliğin İletişim ve Etkileşim Açısından Okulun Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Üzerindeki Olumsuz Etkileri*

	Görüşler	Türk Öğretmenler	Yabancı Öğretmenler
1	Bir tek dil konusunda zorluklar yaşanıyor, öğrenci dili kendisini geri çekebiliyor öğretmen de öğrencinin dilini bilmediği zaman iletişimde zorlanabiliyor	TÖ1, TÖ5,	YÖ1 bilmediği zaman iletişimde
2	Öğrenci dilini anladığı derse yönelirken anlamadığına ilgi göstermiyor	TÖ1, TÖ5, TÖ10	
3	Yabancı öğrenciler dile hâkim olamadıkları için diğer öğrencilere göre derse daha az katılıyor	TÖ5, TÖ9,	YÖ2
4	Farklı kültür ve dilden gelen bir insanı Türkçe dilinde eğitmek zor, öğrenci dili kolayca öğrenebilene kadar bazı sorunlar olabiliyor	TÖ6, TÖ11	
5	Bazı milli bayramlarda ve ders içeriklerinde milli unsurlar işlenirken yabancı uyruklu öğrenciler rahatsız olabiliyor	TÖ4, TÖ8	
6	Tek dilde yapılacak her şey iki dilde yapılınca zihin yorgunluğu oluyor, her şey ikiye katlanıyor	TÖ2	
7	Yapılan toplantılar çeviriden dolayı uzuyor, bu da çalışma	TÖ2, TÖ6	

	şartlarını zorlaştırıyor	
8	Öğrenciler anlamadığı bilmediği bir şeyi yaparken zorlanıyor, öğrenemeyeceğini, başarılı olamayacağını düşünüyor	TÖ1, TÖ5, TÖ10
9	Yabancı uyruklu öğrenciye MEB, Türk çocuklara da yabancı müfredatı öğretmek zor olabiliyor	TÖ1
10	Ulusal ve uluslararası müfredatın aynı anda verilmesinden dolayı her ikisinde de başarı sağlamada zorluk yaşanıyor.	TÖ1
11	Farklı kültürlerin farklı beklentileri olabiliyor	YÖ1, YÖ2
12	İki farklı müfredat işleyişi zorlaştırıyor	YÖ2
13	Okula yeni başlayanlarda uyum sorunu gözlenebiliyor	YÖ6, YÖ7
14	Farklı programlar bazen velilerce anlaşılamıyor	YÖ6

Tablo 4.6. incelendiğinde öğretmenler; genel olarak sadece dil konusunda zorluklar yaşandığını, öğrencinin dili bilmediği durumda iletişimde kendisini geri çekebildiğini, öğrencinin dil bilmediği için karşılıklı iletişimde zorlanıldığını, öğrencinin dilini anladığı derse yöneldiğini, anlamadığına ilgi göstermediğini, yabancı öğrencilerin dile hâkim olamadıkları için diğer öğrencilere göre Türkçe derslere daha az katıldıklarını, bazı öğrencilerin dil konusunda kapalı olabildiğini, dil sorunun bazen öğretimle ilgili olduğunu, tek dilde yapılacak her şeyin iki dilde yapılınca zihin yorgunluğu olduğunu, her şeyin ikiye katlandığını, yapılan toplantıların çeviriden dolayı uzadığını, bunun da çalışma şartlarını zorlaştırdığını, öğrencinin anlamadığı bilmediği bir şeyi yaparken zorlandığını, öğrenemeyeceğini, başarılı olamayacağını düşündüğünü, yabancı uyruklu öğrenciye MEB, Türk çocuklara da yabancı müfredatı öğretmenin zor olabildiğini, ulusal ve uluslararası müfredatın aynı anda verilmesinden dolayı her ikisinde de başarı sağlamada zorluk yaşandığını, farklı kültürlerin farklı beklentilerinin olduğunu, iki farklı müfredatın işleyişi zorlaştırdığını, okula yeni başlayanlarda uyum sorunu gözlenebildiğini, farklı programların bazen velilerce anlaşılamadığını, belirtmişlerdir.

Bir tek dil konusunda zorluklar yaşandığını, öğrenci dili bilmediği için iletişimde kendisini geri çekebildiğini, öğrencinin dil bilmediği için iletişimde zorlanıldığını belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Bir tek dil konusunda belki zorluklar yaşanıyordur."

TÖ5: "Aslında karşımda gerçekten benimle Türkçe hiç konuşmayan bir öğrenci var ama bu öğrenciye ben mesela günaydın dediğimde, bana günaydın diyerek geri dönüş yaptığında ben çok mutlu oluyorum."

YÖ1: "Zorluklar İngilizce ve Türkçe konuşmayan öğrenciler ile başlıyor. Aynı şekilde Türkçe ve İngilizce bilmeyen velilerle de zorluklar yaşıyoruz. Çünkü velileri çocuklarının gelişimleri veya gelişmedikleri alanlar konusunda bilgilendirmemiz gerekiyor, bu da zor olabiliyor."

Öğrenci dilini anladığı derse yönelip anlamadığına ilgi göstermediğini belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Çocuklar anlamlarını bilmeden işlem yapmaya çalışırken zorlanıyor."

TÖ5: "Çocuk, dili bilmediği zaman kendisini geri çekebiliyor. Buda öğrenme isteğini geriye itiyor. Çünkü öğrenemeyeceğini, başarılı olamayacağını düşünüyor. Onun yerine anladığı derslere yöneliyor. Çocuğun dersle ilgilenmesini, küçük görevler vererek söylenenleri yapmasını sağlamaya çalışıyoruz."

TÖ10: "Öğrencimiz bazen söz almak istemeyebilir, özellikle derslerimiz sırasında karşılaşıyoruz, anlamadığı zaman soru sormuyor çünkü karşısında ben varım ve İngilizce bilmediğim için söylemek istemediği oluyor ama zamanla alışıyorlar."

Yabancı öğrencilerin dile hâkim olamadıkları için diğer öğrencilere göre Türkçe derslere daha az katıldığını belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ5: "Başka bir öğrencim biraz çekingen yapıda ya da çekingen öğrencinin yapısına göre değişiklik gösteriyor. Ama genelde kendilerini iyi ifade edemeyeceklerini düşündükleri zaman katılım konusunda sıkıntılar oluyor."

TÖ9: "Bu tarz durumlarda biraz teşvik edilmeleri halinde daha cesaretli davrandıklarını gözlemledim."

YÖ2: "Kendilerini daha çok kendi dillerinde ifade etmek istiyorlar fakat bunu yapmamaları, açık olmaları gerektiğini, yapabileceklerini söylüyoruz. İşe yarıyor, deniyorlar." Farklı kültür ve dilden gelen bir insanı Türkçe dilinde eğitmek zor, öğrenci dili kolayca öğrenebilene kadar bazı sorunlar olduğunu belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ6: "Farklı kültürden ve dilden gelen bir insanı Türkçe dilinde eğitmek, ayrıca uluslararası İngilizce dilinde eğitmek; ikinci ve üçüncü yabancı dili de öğretmeye çalışmak büyük sorumluluk ve zorluk teşkil ediyor. Eğitimin uzun süreli, uzun soluklu bir iş olduğunu, bunu sabırla yaptığımızı zaman zaman zorluklarının olduğunu söyleyebilirim."

TÖ11: "Çocuğa daha önce hayatında hiç kullanmadığı bir dil ile eğitim vermek bazı zamanlarda çok zorlayıcı olabiliyor."

Bazı milli bayramlarda ve ders içeriklerinde milli unsurlar işlenirken yabancı uyruklu öğrencilerin rahatsız olabildiğini belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ4: "Bazı törenlerde ve bayramlarda bazı ifadeleri kullanırken çok dikkatli olmaya çalışıyoruz çünkü sıkıntılar olabiliyor. Bizim bazı milli bayramlarımızda Türk, Türklük, Türk kültürü vurgu yapıyor ve bazı insanlar ben Rus'um diyerek tepki verebiliyor. Bazen bunlar çocukların hoşuna gitmeyebiliyor veya onları rahatsız edebiliyor. Benim öğrencilerimden de bazıları İstiklal Marşı'nı mesela okumak istemiyordu, aileden gelen bir görgüden dolayı olabiliyor."

TÖ8: "Zaman zaman olmuyor değil, oluyor. Çocuk uyum sağlayamayabiliyor. Çocuğu anlamaya çalışıyoruz. Aileler belki de çocuk istemediği halde Amerika'dan, Meksika'dan çocuklarını Türkiye'ye getiriyorlar. Çocuk bütün hayatını, arkadaşlarını orada bırakıp gelmek zorunda kalıyor. Ben de yaşadım bunu. Benim fikrimi soran olmadı. Biz de annem babam dönüyor diye döndük geldik. Aynen bu çocukların yaşadıklarını ben çok iyi anlayabiliyorum. Bu nedenle çocuk okula uyum sağlayabilme sürecinde zorluklar yaşayabilir, kültürel zorluklar, iletişim zorlukları, arkadaş edinme zorlukları, yemekler konusunda zorluklar yaşıyabilir. Türk yemeklerine hala alışmamış olabilir. Yeni başlayan çocuklara özellikle ek süre tanımamız gerekiyor, empati yapmamız lazım. Bu yemeği yiyeceksin diye ısrar etmememiz gerekiyor. Çocuk yavaş yavaş uyum sağlıyor, ona o şansı tanımamız gerekiyor."

Tek dilde yapılacak her şeyin iki dilde yapılınca zihin yorgunluğu olduğunu, her şeyin ikiye katlandığını belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:
TÖ2: "Her şey ikiye katlanıyor, tek dilde yapacağın şeyi iki ilde yapmaya başlayınca birazzihin yorgunluğu oluyor, en azından toplantılarda bile 15 dakikası çeviri olacağı için toplantı 20 dakika uzuyor, bu bir dezavantaj olarak ortaya çıkıyor."

Yapılan toplantıların çeviriden dolayı uzadığını, bunun da çalışma şartlarını zorlaştırdığını belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:
(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

TÖ6: “Çalışma şartlarının bazı zorlukları oluyor, iki dilli bir okul olmak bazen bazı sürelerin uzamasına sebep olabiliyor. Çeviriler toplantılar veliler ile iletişimsel zorluklar olabiliyor.”

Çocuğun anlamadığı bilmediği bir şeyi yaparken zorlandığını, öğrencinin öğrenemeyeceğini, başarılı olamayacağını düşündüğünü belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Yabancı uyruklu öğrenciye MEB derslerini, Türk çocuklara da yabancı müfredatı öğretmenin zor olabildiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ1: “Okul işleyişinde tek sıkıntı hem MEB hem de yabancı müfredatı birlikte götürdüğümüz için ve her ikisinde başarıyı sağlamaya çalıştığımız için zorlanıyoruz. Yabancı uyruklu öğrenciye MEB'in müfredatını öğretmeye çalışmak zor olabiliyor. Bu arada Türk çocuklara da uluslararası programı anlatmak zor olabiliyor. Yani onun ikisinin ortası bir şey olsa çok güzel olacak ama devreye dil giriyor. Öğretimle ilgili problemler oluyor, çocuk anlamlarını veya bir şeyi bilmeden işlem yapmaya çalışırken zorlanıyor. İşimiz üzerindeki olumsuz etkilerine bakacak olursak yani sadece tek sıkıntı ders işlenirken.”

Ulusal ve uluslararası müfredatın aynı anda verilmesinden dolayı her ikisinde de başarı sağlamada zorluk yaşandığını belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Farklı kültürlerin farklı beklentilerinin olduğunubelirten yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ1: “Farklı insanların farklı özel günleri ve tatilleri takip ediyor olmasıgüzel. Bunların hepsi okulda çok hassasiyetle, doğru düzgün bir şekilde ele alınıyor.”

YÖ2: “Sanırım günün sonunda bu velilerin farklı beklenti ve isteklerinde kitleniyor. Herkes mutlu edilemez. Bazı veliler bizim daha çok İngilizceye odaklanmamızı bazıları da Türkçeye odaklanmamızı istiyor. Herkes farklı bir şey istiyor. Ortak bir nokta bulunmalı.”

İki farklı müfredatın işleyişi zorlaştırdığını belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ2: "Sanırım günün sonunda bu velilerin farklı beklenti ve isteklerinde kitleniyor. Herkes mutlu edilemez. Bazı veliler bizim daha çok İngilizceye odaklanmamızı bazıları da Türkçeye odaklanmamızı istiyor. Herkes farklı bir şey istiyor. Ortak bir nokta bulunmalı. Herkesi mutlu edemeyiz. Bu kendi içinde zorlayıcı bir şey diye düşünüyorum. Herkesin mutlu olmasını istiyoruz. Ama çok çeşitlilik var. Müfredatlar hem Türkçe hem İngilizce olarak yapılıyor. Bu zor bir şey."

Okula yeni başlayanlarda uyum sorunu gözlenebildiği konusunda bazı yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ6: "Gözlemlediğim kadarıyla ve kendi deneyimle diyebilirim ki öğrenci bazen kendini kapatabiliyor. Farklı bir ülkeye gelmişse, farklı bir okuldan, Türk okulundan, müfredatından böyle bir okula gelmişse zaten bünye buna bir tepki veriyor. Tepki verdiği için reaksiyon olarak çocukta ya bir hırçınlık ya da içine kapanma oluyor ya da çocuk ailenin yanına gidiyor ve bazı şeyleri abartarak anlatıyor. Veli orada zaten bu kültüre alışık değilse bu sistemi bilmiyorsa ya bizimle konuşmaya direk geliyor, doğruları ve gerçekleri anlıyor ya da bir bekleme sürecine giriyor. Bir bakıyor, gözlemliyor. Bizim yaşadığımız en büyük zorluklar, bu çocukla ilk başta oluşan bu buzdağının erime süreci oluyor. Zaten güveni kazandıktan sonra, o aradaki sevgi iletişimini kurduktan sonra biz çocuğueski eğitim sistemindeki gibi tek ayak üstünde de tutsak bizi dinliyor çünkü o bağı kurmuş oluyorsun."

YÖ7: "Yeni alışkanlıklar ve yeni dil öğrenmek için geçen zaman hakkında bahsedebilirim. Bunlar zaman alan şeyler. Değişim kimse için kolay değil. Özellikle çocuklar için. Değişik bir dil öğrenmek, yaşadıkları bildikleri ülkeden ayrılıp bilmedikleri bir ülkeye gelmek, yeni geldikleri ülkenin değerlerinin adetlerinin farklı olması, kültürün farklı olması gibi. Bunlar tabii ki kolay şeyler değil."

Farklı programların bazen velilerce anlaşılamadığını düşünen bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

4.7. Öğretmenler ve Velilere Göre Çok Kültürlü Okullarda Veli–Öğretmen İletişiminin Gerçekleşmesi

Tablo 4.7. *Öğretmen ve Velilere Göre Çok Kültürlü Okullarda Veli ve Öğretmenler Arasındaki İletişimin Nasıl Meydana Geldiğini Gösteren Tablo*

	Görüşler	Türk Öğretmenler	Yabancı Öğretmenler
1	Veliler ve öğretmenler birbirlerine saygı, sevgi ve karşılıklı anlayış ile yaklaşıyor	TÖ1, TÖ5	
2	İş birliği, eşzamanlı ilerleme ve çaba ön plana çıkıyor	TÖ2	
3	Sınıf öğretmenleri, yabancı velilerle iletişim kurma konusunda partnerlerinden destek alıyor	TÖ5	
4	Tercüman aracılığı ile anlaşılıyor ayrıca Google Çeviri'den faydalanılarak iletişim kuruluyor	TÖ3, TÖ5, TÖ10	YÖ5
5	Dil açısından anlaşmada zorluk yaşanıyor, yabancı dil konuşan velilerle iletişim kurulamayabiliyor ve bu durumlarda veli aynı dili konuştuğu öğretmen ile iletişime geçiyor.	TÖ2 TÖ4, TÖ6, TÖ5	
6	Velilerin bazıları önyargılı olabiliyor, bu da iletişimi olumsuz etkileyerek öğretmenin motivasyonunu düşürüyor	TÖ7	
7	Veli çocuğunun yararına olacağını bildiği için öğretmeniyle her türlü iletişime giriyor.	TÖ3	
8	Velilerle iletişimde dil farklılığından ötürü bazen zorluklar yaşanıyor		YÖ1
9	WhatsApp grupları, telefon ve e-posta yoluyla veli ile anlık iletişim kurulabiliyor	TÖ10	YÖ2, YÖ3, YÖ5, YÖ7
10	Velilere gönderilen İngilizce mesajlar anlaşılmadığında Türkçeye çevrilmesi isteniyor		YÖ2
11	Yüz yüze toplantılarla iletişim sağlandığında diğer velilerden destek alınabiliyor		YÖ4
12	Karşıdakinin dilini öğrenmeye çalışarak iletişim kurmaya çalışılabiliyor		YÖ6

Tablo 4.7. incelendiğinde, veli ve öğretmenler; birbirlerine karşı saygı, sevgi ve karşılıklı anlayış ile yaklaşıldığını,iş birliği, eşzamanlı ilerleme ve çabanın ön plana çıktığını, partnerinden yabancı velilerle iletişim kurmada destek alındığını,tercüman aracılığı ile anlaşılıyor olduğunu, ayrıca Google Çeviri'den yabancı dile çevirerek iletişim kurulduğunu, dil açısından anlaşmada zorluk yaşandığını, yabancı dil konuşan velilerle iletişim kurulamayabildiğini ve bu durumlarda velinin, aynı dili konuştuğu öğretmen ile iletişime geçtiğini, velilerin bazılarının önyargılı olduğunu, iletişimi olumsuz etkileyerek öğretmenin motivasyonunu düşürdüğünü, velilerin, çocuğuna yararına olacağını bildiği için öğretmeniyle her türlü iletişime girdiğini, velilerle iletişimde dil farklılığından bazen zorluklar yaşadığını, WhatsApp grupları, telefon ve e-posta yoluyla veli ile anlık iletişim kurabildiğini, velilere gönderilen İngilizce mesajlar anlaşılmadığında Türkçeye çevrilmesinin istenildiğini, yüz yüze toplantılarla iletişim sağlandığında diğer velilerden destek alabildiğini,karşıdakinin dilini öğrenmeye çalışarak iletişim kurmaya çalışıldığını, belirtmişlerdir.

Velilerin ve öğretmenlerin birbirlerine saygı, sevgi ve karşılıklı anlayış ile yaklaştığını belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: “Öncelikle aileyi tanımaya çalışıyoruz. Veliyi tanıyıp onun yaşam tarzını öğrendikten sonra veli ile daha rahat diyalog kurmaya başlıyor ve yaşam tarzına saygı gösterdiğimizi hissettiriyoruz. Biz veliye saygı gösterdikçe o da bize saygı gösteriyor. Karşılıklı anlayış ve saygıyla ve gerektiğinde bir tercümanla işlerimizi halledebiliyoruz.”

TÖ5: “Velilerimizin öğretmene karşı farklı bir tutumları yok. Saygı ve sevgiyle yaklaşıyorlar, bizi dikkate almaya çalışıyorlar, bizi dinliyorlar. Biz de onları dinliyor ve dikkate alıyoruzelbette. Kendilerine değer verildiğini hissediyorlar. Sıkıntılar da olsa ortak bir noktada buluşabiliyoruz. Zaten aramızda çok da fazla kültürel bir fark olduğunu düşünmüyorum. Kültür farklılığını kabul etmiş ve içselleştirmişseniz kültürünüze uymayan durumları farklılık olarak bile görmemeye başlıyorsunuz. Beyin bunu otomatik kabulleniyor. Normal karşılıyor. Garipsemenize, sorgulamanıza izin vermiyor. O noktada Türk veliyle belli bir konuda nasıl anlaşıyorsak onlarla da aynı şekilde anlaşıyoruz.”

İş birliği, eşzamanlı ilerleme ve çabanın ön plana çıktığını belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ2: “Öğretmenler böyle bir iletişimi kurmak zorunda kalıyorlar. Biz sınıflarımızda partnerli çalışıyoruz. Bir Türk öğretmen ve bir yabancı öğretmen oluyoruz. Velinin yerine kendimi koyduğum zaman onları anlayabiliyorum. Ben de aynı dili konuşabildiğim biri varken tabiki iyi anlaşabileceğim kişiyle konuşurdum ama arada çocuk olduğu zaman veli bizimle iletişim kurmak için kendisini zorluyor. Biz her iki öğretmen olarak birlikte iş birliği içerisinde çalışıyoruz. Bu sayede okul ortamında eş zamanlı ilerleme, iş birliği, çaba, bunlar ön plana çıkıyor.”

Partnerinden yabancı velilerle iletişim kurmada destek aldığını belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ5: “Türkçe konuşan veliler ile rahatça konuşabiliyorum, yabancı dil konuşan velilerle bu iletişimi kuramıyorum. Burada en büyük desteği partnerimdenalıyorum. Partnerim İngilizce biliyor, sıkıştığımda ondan yardım istiyorum.”

Tercüman aracılığı ile anlaştığını, ayrıca Google Çeviri’den yardım alarak iletişim kurduğunu belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ3: “Velilerle çok güzel anlaşıyoruz. Zaman zaman aracı tercüman kişiler kullanıyorumanlaşabilmek için. Hiç Türkçe bilmeyen velilerle bile müthiş iletişim kuruyorum.

Neden? Çünkü çocukları seviyorum, çünkü çocuklara faydalı olabilmek için elimden geleni yapıyorum."

TÖ5: "Türkçe konuşan veliler ile rahatça konuşabiliyorum, yabancı dil konuşan velilerle bu iletişimi kuramıyorum. Burada en büyük desteği partnerimdenalıyorum. Partnerim İngilizce biliyor, sıkıştığımda ondan yardım istiyorum." Bazen yardım isteyemediğim durumlarda kendim Google Translate'den çeviri yapıyorum. Bu şekilde onlarla anlaşmaya çalışıyorum."

TÖ10: "Benim partnerim Türkçe de bildiği için savaşıyor, çok fazla yardımcı oluyor bana ama tabii ki bazen birileri gelene kadar veliyle yalnız olabiliyoruz. Bu noktada Türkçe bilmeyen bir velimizle bire bir yüz yüze konuşmam daha zor oluyor. Bir destek almam gerekiyor. Bu bazen WhatsApp üzerinden bile olabiliyor. Şimdiye kadar çok büyük bir sorun yaşamadık o nedenle."

YÖ5: **"**Mesela bu akşamüstü bir veliden mesaj aldım. Mesajı Google Çeviri'ye yazıyorum ve ne demek istediğini anlıyorum. Program, bize yeterli miktarda yardımcı olabiliyor, en azından velilerle iletişim kurmamıza yetiyor. Bazen velilerimiz kendileriyle aynı dili konuşan bir öğretmenden cevap almak ve böylelikle aldıkları bilgiden emin olmak istiyorlar. Daha detaylı da bilgi almak isteyebiliyorlar. Bazen ben de velilerin kendi ana dilini konuşan öğretmenden detaylı cevap alma hakkı olduğunu düşünüyorum. Okulumuzda ne zaman bir veli öğretmen görüşmesi olsa, bizlere iletişim kurmada yardım eden insanlar oluyor."

Dil açısından anlaşmada zorluk yaşandığını, yabancı dil konuşan velilerle iletişim kurulamayabildiğini ve bu durumlarda velilerin aynı dili konuştuğu öğretmen ile iletişime geçtiğini belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ4: "Yabancı veliler açıkçası bizim velilerimize göre daha pozitif, daha anlayışlı yaklaşıyorlar. İletişim açısından hiç Türkçe bilmeyenlerle sorun yaşıyorum evet, ama yabancı veliler bu konuda çok anlayışlılar."

TÖ5: "Türkçe konuşan veliler ile rahatça konuşabiliyorum, yabancı dil konuşan velilerle bu iletişimi kuramıyorum. Burada en büyük desteği partnerimden alıyorum. Partnerim İngilizce biliyor, sıkıştığımda ondan yardım istiyorum." Bazen yardım isteyemediğim durumlarda kendim Google Translate'den çeviri yapıyorum. Bu şekilde onlarla anlaşmaya çalışıyorum."

Velilerin bazılarının önyargılı olmasının, iletişimi olumsuz etkileyerek öğretmenin motivasyonunu düşürdüğünü belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ7: “Velilerin bazılarınınönyargılı olduklarını ve bu önyargılarından vazgeçemedikleri için iletişim kuramadığımız durumlar oluyor. Bu durumda onlara karşı açık ve şeffaf olmaya çalışıyorum.”

Velinin, çocuğunun yararına olacağını bildiği için öğretmeniyle her türlü iletişime girdiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ3: “Velilerle iyi bir iletişim kurmanın en iyi yolu, çocuğu için yaptıklarınızdır. Veli çocuğunabir şeyler kattığınızı, onunla gerçekten çok ilgilenildiğinizi hissettiği an, gerçekten her konuda sizinle iletişime açık oluyor. Çünkü amaç iki taraf için de çocuğu yetiştirmek. Bu gayreti öğretmende gördüklerinde bize güveniyorlar vevelilerle çok güzel anlaşıyoruz.”

Velilerle iletişimde dil farklılığından dolayı bazen zorlukların yaşandığını belirten bir yabancı öğretmen, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ1: “Zorluklar İngilizce ve Türkçe konuşmayan öğrenciler ile başlıyor. Türkçe ve İngilizce bilmeyen velilerle de aynı şekilde sıkıntılar yaşanabiliyor. Çünkü velileri çocuklarının gelişimleri veya gelişmedikleri alanlar konusunda bilgilendirmemiz gerekiyor ve bu da zor olabiliyor. Tam olarak velinin bizi ne kadar anladığını bilemiyoruz.”

WhatsApp grupları, telefon ve e-posta yoluyla veli ile anlık iletişim kurabildiğini belirten bazı yabancı öğretmenler ve bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ2: “Evet, bazı veliler hiç İngilizce konuşmuyor bazı veliler de hiç Türkçe konuşmuyor. Benim için aslında oldukça zor bir durum. Ama WhatsApp gruplarından onlarla direkt iletişim kurabiliyorum. Bu benim için iletişim sürecini daha kolaylaştırıyor. WhatsApp’tan işler daha kolay olabiliyor. Onlarla istediğim zaman iletişim kurabiliyorum. Bir veli İngilizce anlamıyorsa diyeceklerimi Türkçeye çeviriyorum veya tam tersi de olabiliyor. Böylelikle söylediklerimi anlamalarını sağlıyorum.”

YÖ3: “Ben velilerimizle WhatsApp iletişimimizin olmasından dolayı çok mutluyum. Acil iletişim kurmam gerektiğinde hemen mesajlaşabiliyorum. Mesela ne gibi durumlarda derseniz, şu dersin saati değişti veya şu ders biraz uzuyor, bugün şu oldu, şu gün şu oldu gibi. Mail yazmaktan daha kolay oluyor. Aynı şekilde veliler de sizinle hemen gerekli konularda iletişime geçebiliyor. Mesela veli çocuğunun hasta olduğunu, internet sorunu nedeniyle derse bağlanamadığını bildirebiliyor. Bu şekildekurulan anlık iletişimin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda elektronik mektup ile haftalık bilgilendirmeler de alıyorlar.

Yani elektronik mektup yoluyla da bilgiye ulaşabiliyorlar. Bu şekilde velilerle iletişimi güncel tutabiliyoruz. Ben ilkokulda velilerimizle iyi iletişim kurduğumuzu düşünüyorum."

YÖ7: "Veliler her zaman iletişim ve etkileşim kurmaya hazırlar. Aynı zamanda velilerde bizim kişisel telefon numaralarımız var. Gerekli olduğu zaman onlarla hemen iletişim kurabiliyoruz. Bu da iyi bir şey. Bizimle iletişime kolay geçebildiklerinden, veliler de kendilerini eğitim sürecin bir parçası olarak hissediyorlar. Veliler ve öğretmenler arasında olumsuz bir iletişim olduğunu söyleyemem."

TÖ10: "Türkçe bilmeyen bir velimizle bire bir yüz yüze konuşmam daha zor burada. Bir destek almam gerekiyor ama bunun için ille de bir insana ihtiyacımız olmak zorunda değil. Bazen WhatsApp üzerinden olabilir veya e-mail üzerinden olabilirgörüşmeler. Bu konuşmalarda Çeviri programları kullanarakbirbirimizi anlayabiliyoruz. Şimdiye kadar çok büyük bir sorun yaşamadık."

Velilere gönderilen İngilizce mesajlar anlaşılmadığında Türkçeye çevrilmesi istendiğini belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ2: "Evet, bazı veliler hiç İngilizce konuşmuyor bazı veliler de hiç Türkçe konuşmuyor. Benim için aslında oldukça zor bir durum. Ama WhatsApp gruplarından onlarla direkt iletişim kurabiliyorum. Bu benim için iletişim sürecini daha kolaylaştırıyor. WhatsApp'tan işler daha kolay olabiliyor. Onlarla istediğim zaman iletişim kurabiliyorum. Bir veli İngilizce anlamıyorsa diyeceklerimi Türkçeye çeviriyorum veya tam tersi de olabiliyor. Böylelikle söylediklerimi anlamalarını sağlıyorum."

Yüz yüze toplantılarla iletişim sağlandığında diğer velilerden destek alabildiğini belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir

YÖ4: "Velilerle yüz yüze toplantılar yapıyoruz. Tekrar söylemek istiyorum ki bu benim için farklı bir durum çünkü ben hem Türkçe hem de İngilizce konuşuyorum. Bazen söylemek istediklerimi çok dikkatli düşünmek zorunda kalıyorum çünkü veliye karşı çok sert veya çok dostvari gelmek istemiyorum. Velilerle iletişimde dengeyi bulmak gerekiyor. Beni bu açıdan etkilediğini söyleyebilirim. Bazen iletişim anında doğru kelimeyi bulmak zor olabiliyor. Acaba çok mu ciddi konuşuyorum diye kendimi sorguluyorum. Sanki bazen başbakanla konuşur gibi resmi konuşuyorum, bazen de çok samimi konuşuyor olabiliyorum. Bu beni etkiliyor. Nasıl bir dil kullanmam gerektiğini düşünmem gerekiyor. Onun haricinde benim bu seneki velilerim

İngilizce konuşabiliyorlar. Ama bazen tabii ki zorluklar yaşanabiliyor. Veliler Türkçe konuşamayabiliyor veya belki de İngilizce konuşamayabiliyor.
Bu durumda tercümeye ihtiyaç duyuluyor."

Karşıdakinin dilini öğrenmeye çalışarak iletişim kurmaya çalıştığını belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

YÖ6: "Bazen velilerimiz ne Türkçe ne de İngilizce biliyor. Bizim okulumuzda çok farklı kültürlerden öğretmenler olduğu için, ortaokul olsun lise olsun mesela Fransız olan bir velimiz varsa mutlaka orada ona yardım etmek üzere Fransızca konuşan bir öğretmenimiz oluyor. Rusça bilen var, Arapça bilen var. Farsça bilen var… Bunlar bizim çok kültürlü olmamızın faydaları. Velilerle iletişime geçtiğimizde mutlaka o veliye iletişim anlamında ulaşabiliyoruz. Mesela benim bir velim var. 3 dil biliyor. Hangi dilde konuşmak istersin diye soruyorum. Ben kendim de hem İngilizce hem Türkçe konuşuyorum. Türkçe ve İngilizce ise yardımcı olabilirim, değilse tamam bekleyin diyorum. Telefondan bile mutlaka yardımcı olabiliyorum çünkümutlaka yardımcı olacak bir öğretmen arkadaşımızı bulabiliyoruz. Örnek vermem gerekirse Hanane öğretmenimiz mesela Fransızca bilen velilerimizle çok güzel Fransızca da iletişime geçebiliyor. Aynı zamanda Arapça ve İngilizcede konuştuğu için birçok veli ile kolaylıkla iletişime geçebiliyor ve bizlere bu konuda yardımcı oluyor."

4.8. Öğretmen ve Velilere Göre Çok Kültürlü Okullardaki Kültürel Çeşitliliğin Öğrencilerin Birer Dünya Vatandaşı Olması Üzerindeki Katkıları

Tablo 4.8. *Öğretmen ve Velilere GöreÇok Kültürlü Okullardaki Kültürel Çeşitliliğin Öğrencilerin Dünya Vatandaşı Olmaları Üzerindeki Katkıları*

	Görüşler	Öğretmenler	Okul Personeli	Veliler
1	Öğrenciler hangi topluma girerse girsin onlarla iletişim kurabilecek dile sahip oluyor	TÖ1, TÖ8	P5	
2	Farklı kültürden çocuklar birbirlerine yabancı gözüyle bakmıyorlar	TÖ1, TÖ2, TÖ8, TÖ10, TÖ11		
3	Farklılıklara saygı gösteriyorlar, dünyanın her yerinden edindikleri arkadaşlarla, onlar İngiliz onlar Arap diye bir ayrım yapmıyorlar	TÖ1, TÖ2, TÖ8, TÖ10, TÖ11	P2	V6
4	Birlikte yemek yiyor, oyun oynuyor, kahvaltı yapıyor, kültürlerini paylaşıyorlar	TÖ1, TÖ3		V4
5	Dünyada hâkim olan birçok dilin aynı anda konuşulduğu bir okulda yaşıyorlar	TÖ1	P1	
6	Çocuk yaşta başka dillerden arkadaşlarının olması onların zaten bir dünya vatandaşı gibi davranmasına alışkanlıklarla yetişmesine olanak sağlıyor	TÖ1, TÖ2, TÖ8		V5, V6
7	Küçük yaşlarda kültürel çeşitliliğe maruz kalanve dünyanın her yerinden arkadaş edinen çocukların ufukları genişliyor	TÖ1, TÖ2, TÖ8	P4	
8	Din, dil farkı gözetmeksizin bir arada bulunmak gibi davranışlara sahip oluyorlar, birden çok dil öğretilerek çocuklara herkese saygı duymanın önemiöğretilmiş olunuyor	TÖ2,TÖ10, TÖ12	P4	V2, V7
9	Çocukların farklı ülkelere gittiklerinde aynı düşünce yapısına sahip olacakları ve insanların birbirini hep sevecek oldukları düşünülüyor	TÖ3, TÖ9		
10	Öğrencilerin olaylara bakış açıları kesinlikle genişliyor, farklı kültürlerdenbirçok arkadaşlar edinmeleri aslında onları dünyaya alıştırıyor, çocuklar küçük simülasyon şeklinde, şimdiden dünya vatandaşı oluyorlar	TÖ4, TÖ11		
11	Çağımız teknoloji çağı, çağımız artık tek uluslu değil, öğrenciler çok uluslu çağın istediği her yerde rahatlıkla hayatına devam edebiliyorlar	TÖ3, TÖ9		V3, V7
12	Öğrenciler birbirleri arasında yaptıkları etkileşimlerde kültürlerini öğreniyor ve sadece kendi küreleri içinde yaşamıyorlar	TÖ3, TÖ5, TÖ10	P3	V1
13	Dil bildikleri için başka insanlarla iletişim kurmaları kolaylaşıyor ve dünyaya barışçıl olarak bakabiliyor, farklı dillerin olduğunu fark ediyorlar	TÖ10, TÖ12		V5
14	Gezerek görmek daha iyi dedikleri gibi, okul da insana dünyayı gezme hissiveriyor	TÖ11		
15	Çocuklar, Türkiye'de veya dünyada hangi üniversiteye giderlerse gitsinler hiçbir zorluk yaşamıyorlar	TÖ11		

Tablo 4.8. incelendiğinde öğretmen ve veliler;öğrencilerin hangi topluma girerse girsin insanlarla iletişim kurabilecek dile sahip olduğunu, farklı kültürden çocukların birbirlerine yabancı gözüyle bakmadığını,farklılıklara saygı gösterdiklerini,dünyanın her yerinden edindikleri arkadaşlarla onlar İngiliz onlar Arap diye bir ayrım yapmadığını, birlikte yemek

yediklerini, oyun oynadıklarını, kahvaltı yaptıklarını, kültürlerini paylaştıklarını, dünyada hâkim olan birçok dilin ayı anda konuşulduğu bir okulda yaşadığını, çocuklarınçocuk yaşta başka dillerden arkadaşlarının olmasının onların zaten bir dünya vatandaşı gibi davranmasına ve bu alışkanlıklarla yetişmesine olanak sağladığını, küçük yaşlarda kültürel çeşitliliğe maruz kalarak dünyanın her yerinden arkadaş edinen çocukların ufuklarının genişlediğini, din, dil farkı gözetmeksizin bir arada bulunmak gibi davranışlara sahip olduklarını, birden çok dil ile çocuklara herkese saygı duymanın öneminin öğretildiğini, çocuklar ilerde farklı ülkelere gittiklerinde aynı düşünce yapısına sahip olacaklarını ve insanların birbirini hep seveceğini, öğrencilerin olaylara bakış açılarının kesinlikle değiştiğini, küçük simülasyon şeklinde, şimdiden dünya vatandaşı olduklarını, öğrencilerin her yerde rahatlıkla hayatını devam ettirebildiğini,birbirleri arasındaki etkileşimlerde birbirlerinin kültürlerini öğrendiklerini ve sadece kendi küreleri içinde yaşamadıklarını, dil bildikleri için
başka insanlara iletişim kurmalarının kolaylaştığını ve dünyaya barışçıl olarak bakabildiklerini, farklı dillerin olduğunu fark etmeleri kadar güzel bir şey olmadığını, gezerek görmek daha iyi dedikleri gibi okulun da dünyayı gezmek gibi hissettirdiğini,Türkiye'de veya dünyada hangi üniversiteye giderlerse gitsinler hiçbir zorluk yaşamayacaklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin hangi topluma girerse girsin onlarla iletişim kurabilecek dile sahip olduğunu belirten bazı Türk öğretmen, okul personeli ve veliler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Bu bizim hoşumuza giden kısmı, çocuklar kesinlikle bir dünya vatandaşı olarak yetişiyor çünkü hangi toplum içerisine girerse girsin, onlarla iletişim kurabilecek, Fransızca bilen arkadaşları var, İngilizce bilen arkadaşları var, Almanca bilen arkadaşları var… Yani dünyada hâkim olan birçok dilin aynı anda konuşulduğu bir okulda yaşıyor bu çocuklar."

TÖ8: "Evrensel olmak…Bunu hep söylerim, dünyanın her yerinden ne kadar çok arkadaş edinirseniz o kadar çok ufkunuz genişler. Bizim çocuklarımızın her şeyden önce ufukları genişliyor. Ben şu anda Almanya'ya da gitsem, Fransa'ya da gitsem, İngiltere'ye de gitsem başka bir yere gitsem kapısını çalacağım bir arkadaşım var ya da orayla ilgili bir şey öğrenmek istesem ulaşacağım insanların var. Bunu hissetmek güzel."

P5: "Okulumuza gelen öğrenciler sadece Türk olmadıklarından birçok kültürden çocuk bir arada eğitim öğretim almakta. Farklı diller farklı kültürler olduğu için birbirlerine yaklaşırken daha temkinliler ve daha dikkatliler. Her türlü farklı görüşü, farklı inancı, farklı dili

tecrübe etme şansına sahip olduklarından ileri yıllarda yetişkin olduklarında bu öğrendiklerini hayatlarına aktarabilecekler ve farklı olsalar bile hepsinin aslında aynı olduklarına kanaat getirecekler. Bu da aslında onları girdikleri her ortama uyabilecek ve onları bir dünya vatandaşı yapacak."

Farklı kültürden çocukların birbirlerine yabancı gözüyle bakmadığını belirten bazı Türk öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Çocuklar hiçbir zaman toplum içerisinde kendisini yabancı hissetmeyecek ki. Almanya'ya gittiği zaman sanki arkadaşlarıyla vakit geçiriyormuş gibi gelecektir çünkü daha önce Almancakonuşanarkadaşları olmuştur, Almanca bilen arkadaşları ilevakit geçirmiştir. Veya Uzak Doğu'ya da gitse orada yine öyle olacaktır. Burada da oralardan gelen bir arkadaşı olmuştur. Japonya'ya gitse orada da İngilizce veya Fransızca bilen arkadaşı vardır, İngiltere'den arkadaşı vardır."

TÖ8: "Türkiye'nin her yerinden bir dost edinmek, farklı kültürlerle ziyarete gitmek onların kültürlerine ayak uydurmakgüzel. Bizim okulda ırksal, dinsel ve dilsel olarak çocuklar arasında bir ayrım yapılmıyor, biz hiçbir zaman bu tarz ayırımlara girmedik. Bu okulda okuyan çocuklarda girmiyor ve hayatları boyunca da girmeyecektir. En güzeli de bu bence. Siyahi bir insan ile beyaz bir insan arkadaş olacaklar çünkü öyle büyüyorlar. Bu alışkanlığı kazanıyorlar."

TÖ10: "Kesinlikle dünya vatandaşı yetiştirdiğimizi düşünüyorum birden çok dil öğreterek ilk başta çocuklara herkese saygı duymanın önemini öğretmiş oluyoruz. Daha sonra dil eğitimi ile birlikte tabii ki başka insanlarla iletişim kurmalarını da kolaylaştırmış oluyoruz. Çocuklar daha barışçıl oluyor yani hayata daha pozitif bakabiliyorlar, dünyayı sadece kendi küreleri içinde yaşamadıklarını biliyorlar."

Çocukların farklılıklara saygı gösterdiklerini, dünyanın her yerinden edindikleri arkadaşlarla o İngiliz, bu Arap gibi bir ayrım yapmadıklarını belirten bazı Türk öğretmenler, veliler ve bir okul personeli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: "Çocuklar burada din, dil farkı gözetmeksizin bir arada bulunmak gibi davranışlara sahip oluyorlar, oyun oynayabilme, her şeyi paylaşabilme… Bu anlamda olaylara bakış açıları kesinlikle genişliyor. Farklılıklara saygı gösteriyorlar. Sosyal dersinde de en çok üzerinde durduğumuz konu bu."

P2: "Çocuklar hoşgörü duygusu kazanıyor gözlemlediğim kadarıyla. Gariptir ki bizim iki aynı milliyetten çocuğun kavgası daha fazla oluyor. Tartışmaları, anlaşmazlıkları daha fazla

oluyor ama ben genellikle iki ayrı ulustan iki çocuğun kavgasını tartışmasına denk gelmiyorum. Bu, muhtemelen çocukların özünde zaten diğer kültürlere karşı saygı olduğunu
ve bunu geliştirmeye açık olduklarını bana anlatıyor. Ben böyle anlıyorum."

V6: "Çocuğun her yerde bir arkadaşı olacak. İstediği zaman arkadaşıyla iletişimi koparmayıp her yerde onunla görüşebilir. Her yöreden, her kültürden insanın olması onun daha geniş bir vizyona sahip olmasını sağlar diye düşünüyorum. Yani bütün bunlar biraz da dedim ya bunların hepsi biraz karakter ve kişi ile alakalı. Yani bir çocuk vardır kendini kapatır, bir çocuk vardır kendini açar ve bu çocuğun iletişimi çok iyidir, kuvvetlidir ve bundan çok güzel dönütler alır, kendini her anlamda çok geliştirir. İleride sosyal bağlarını da koparmaz, arkadaşları başka bir yere gitse bile."

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Çocukların birlikte yemek yediğini, oyun oynadığını, kahvaltı yaptığını, kültürlerini paylaştığını belirten bazı Türk öğretmenler ve bir veli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Bu çocuklar onlarla büyüme çağında değil çocuk yaşta iletişim kurması onların zaten bir Dünya vatandaşı gibi davranmasına olmasına ve o alışkanlıklarla yetişmesine sahip olacaktır. Onlara yabancı gözüyle bakmıyor bir kere onlarla birlikte yemek yiyor, kahvaltıyla yapıyor, oyun oynuyor, birlikte yetişiyorlar kültürlerini paylaşıyorlar. Kendini Dünyanın her yerinde oranın vatandaşıymış gibi hissetmeye başlıyor."

TÖ3: "Oyun oynamayı, ihtiyaçlarını okullarında paylaşmayı, sevmeyi, arkadaşlığı burada öğreniyor temeli ile."

V4: "E şimdi bu ülkeleri doğal olarak öğrenen mesela benim kızımın arkadaşı İngiliz. O İngiliz arkadaşının evine gidince onların yemeğini yiyor. Bir kere burada etkileşim başlıyor. O bize geliyor bizim eve gelip yemek yiyor. Bunlar da bir çocukta korkunç segmentleri olan bir kültür anlayışı geliştiriyor. Farklılıklara işte kendinden olmayana karşı sarılma çok böyle bir alanı yaratıyor."

Çocukların dünyada hâkim olan birçok dilin aynı anda konuşulduğubir okulda eğitim aldığını belirten bir Türk öğretmen ve personel bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

P1: “Okulumuzda Dünya dili olan İngilizce öğrencilere 1. Sınıftan itibaren anadil gibi öğretildiğinden öğrencilerimiz İngilizce dilini kendi dili gibi algılıyor. Bu da bu öğrenciler büyüdükleri dünyanın ortak dili olan İngilizceyi kendilerine ortak anlaşma dili olarak seçmelerine yardım edecek. Böyle olunca da hangi kültürden gelirlerse gelsinler diğer insanlarla kolaylıkla anlaşabilecekler.”

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Çocuk yaşta başka dillerden arkadaşlarının olmasının çocukların zaten bir dünya vatandaşı gibi davranmasına olanak sağladığını belirten bazı Türk öğretmen ve veliler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: “Olumlu olarak etkilediğini düşünüyorum. Çünkü onların küçük yaşlarda kültürel çeşitliliğe maruz kalarak belki bunlarla yüzleşmeleri belki istemedikleri bir durum olacak gelecekte yaşayacakları durumu şimdiden birçok arkadaşları ile yaşıyorlar. Bu dil problemi olabilir, aralarında belki ailelerinden getirdikler davranış farklılıkları olabilir veya dil öğrenimleri ayni ortamda bulunma, din, dil farkı gözetmeksizin bir arada bulunmak gibi davranışlara sahip oluyorlar, oyun oynayabilme, her şeyi paylaşabilme bu anlamda olaylara bakış açıları kesinlikle genişliyor.’’

TÖ8: “Evrensel olmak, bunu hep söylerim ne kadar çok dünyanın her yerine arkadaş edinirseniz o kadar çok ufkunuz genişler. Çocuklar için bir kere ufukları genişliyor.”

V5: “Rusya'dan bir arkadaşlarım var. Rusya'nın da bir ülke olduğunu onların kültürlerini, bayramlarını biliyorum. Bir takım tarihsel süreçlerde uluslararası örgütlerden bahsedilebilir, onların anlayabileceği şekilde ikinci Dünya Savaşı'na ilgisi var geçen onu anlatmamı istedi. Hani böyle sadece kendi ülkemizi etkileyen şeyler değil de, küresel sorunları, Dünyayı ilgilendiren meseleleri biliyor olmaları lazım ilgi duyuyorlar. Ama bunların içinde olmalarını isterim. Küresel ısınmanın, farkındalığın bunun kötü oldu olduğunu biliyorlar ama bir dünya vatandaş olarak bu sorunların çözümüne nasıl katkıda sunabilirler. Bence bunlar daha çok tartışılabilir, medyada mesela Birleşmişler Milletlerin kuruluşunu anlatılmıştı. Öğrendi çocuğum ve dünyalar benim olmuştu çok sevinmişti. Bu yaştaki çocuğun bunun farkında olması benim çok hoşuma gitmişti. Bu konulara daha ağırlık verilmeli, verilebilir belki de politik SORUNLAR olacak ama biraz alanımda olduğu için biraz ilgiliyim tabi bu konuda konuşmasını isterim.”

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Küçük yaşlarda kültürel çeşitliliğe maruz kalarak dünyanın her yerinden arkadaş edinerek çocukların ufuklarının genişlediğinibelirten bazı Türk öğretmenler ve personeli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Bu bizim hoşumuza giden kısmı, çocuklar kesinlikle bir dünya Vatandaşı olarak yetişiyor çünkü hangi toplum içerisine girerse girsin, onlarla iletişim kurabilecek, işte Fransızca bilen arkadaşları var İngilizce bilen arkadaşları var Almanca bilen arkadaşları var yani Dünyada hâkim olan birçok dilin aynı anda konuşulduğu okulda yaşıyor bu çocuklar." TÖ8: "Öğrenciler "Ben şu anda Almanya'ya gitsem Fransa'ya da gitsem İngiltere'ye de gitsem başka bir yere gitsem kapısını çalacağım bir arkadaşım var ya da orayla ilgili bir şey öğrenmek istesem ulaşacağım insanların var" diyor.

P4: "Benim için en önemlisi: öğrencilerimizin çocuk yaşlarda farklı kültürleri tanıyabilme ve bu farklı kültürlerden gelen öğrencilerle okul içinde ve okul dışında (bazen bir hayat boyu) bir arada vakit geçirme suretiyle arkadaşlık kurabilme şansını bulabilmeleridir." (Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Çocukların din, dil farkı gözetmeksizin bir arada bulunmak gibi davranışlara sahip olduğunu, birden çok dil öğreterek çocuklara herkese saygı duymanın önemini öğretmiş olduklarınıbelirten bazı Türk öğretmenler, veliler ve bir personel bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: "Bu dil problemi olabilir, aralarında belki ailelerinden getirdikler davranış farklılıkları olabilir veya dil öğrenimleri aynı ortamda bulunma, din, dil farkı gözetmeksizin bir arada bulunmak gibi davranışlara sahip oluyorlar, oyun oynayabilme, her şeyi paylaşabilme bu anlamda olaylara bakış açıları kesinlikle genişliyor. Farklılıklara saygı gösteriyorlar."

TÖ12: "Bir Rusça varmış, bir İngilizce varmış, bir Fransızca varmış bunlar nasıl konuşuyor? Onlarla iletişim kurmaya başlaması. Her dilden birkaç kelime öğrenmeye başlaması çocuk için çok büyük bir etken. Belki zaman içinde bunlara ilgi duyacak, öğrenmeye başlayacak ve onun eğitim hayatında çok büyük katkılar sağlayacak bir durum bu."

P4: “Aynı zamanda bu çok kültürlülük çocuklara farklı kültürlere karşı saygılı olma ve dünyada gelişen olaylara karşı ortak bir anlayış geliştirme fırsatı sunarak, onlara dünya vatandaşı olma yolunda katkı sağlamaktadır.”

V1: “Dünya vatandaşı olmak için farklılığa tolerans göstermek gerekiyor. Hiç kimseden üstün değil, eşitiz… ve farklı kişilere olan saygı ve beraber yaşama… Bu dünya ne sadece bizim ne de onların. Beraber var olabiliriz. Bunu anlayabilecekleri çok güzel bir mikro sistem bence.”

V7: “Diyalog becerilerini geliştirirsin farklılıklara saygı duysun. Profil aslında böyle genele baktığınız zaman bu farklılıkları hoşnutlukla karşılıyorlar. Çocuklarda tabi haliyle daha toleranslı bireyler haline geliyor görüyoruz. Zaman içerisinde dinleyici olma özellikleri iyi gelişiyor bizim okulda. Evet doğru dinlemeyi öğreniyorlar az öğrenci olmasındaki çok büyük bir avantaj var çok fazla fırsatları oluyor. Böyle birebir etkileşim içinde olmaları, iletişime de katkısı da olabilir aslında.”

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Bu çocukların ilerde farklı ülkelere gittiklerinde aynı düşünce yapısına sahip olacaklarını ve insanların birbirlerini hep seveceğinibelirten bazı Türk öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ3: “Yarın bunlar değil farklı ülkelere gittikleri zaman aynı düşünce yapısına sahip olacaklar ve insanlar birbirini hep sevecek. Bizim okul gibi okullar bunu sağlıyor işte.”

TÖ9: “Bu çeşitlilikte her yerde çeşitlilik herkes birbirinin diline, marşına, her şeyde saygı göstermesi gerekir. Küçük yaşta bunları öğrenirsek bile günümüzde mutlu bir toplum oluruz Herkes birbirine saygılı, hoşgörülü bir şekilde burada.”

Öğrencilerin olaylara bakış açılarının genişlediğini, onları aslında dünyaya alıştırdıklarını, şimdiden dünya vatandaşı yetiştirdiklerini belirten bazı Türk öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ4: “Çocuk burada İngilizceyi daha çok sanki Amerika'da çalışıyormuş gibi konuşmayı öğreniyor. Günlük hayatına aktarmayı öğreniyor. Sadece kitaplardan değil dil eğitimiyle de öğrendiği için oraya gidince çabuk uyum sağlayacağını düşünüyorum. Zaten farklı kültürlerden birçok farklı arkadaşlıkları var onları aslında dünyaya alıştırıyoruz küçük simülasyon şeklinde.”

TÖ11: “Türkiye'de de herhangi bir üniversiteye gittiklerinde zorluk yaşamayacaklar zaten görüyor, ama dünya çapında da hangi üniversiteye giderlerse gitsinler okusunlar hiç zorluk yapacaklarını zannetmiyorum. Çünkü zaten eğitim anlamında da alıyorlar zaten dünyanın her yerinden insan görmüş oluyorlar bizim okulumuzda.”

Çağımızın teknoloji çağı olduğunu, artık tek uluslu olmadığımızı, öğrencilerin çok uluslu çağın istediği her yerde rahatlıkla hayatına devam edebileceğini belirten bazı Türk öğretmen ve veliler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ3: “En küçük bir topluluk olan sınıfımızda 9 tane yabancı, 10 tane Türk öğrenci var. Oyun oynamayı, ihtiyaçlarını okullarında paylaşmayı, sevmeyi, arkadaşlığı burada öğreniyor temeli ile. Yarın bunlar değil farklı ülkelere gittikleri zaman aynı düşünce yapısına sahip olacaklar ve insanlar birbirlerini hep sevecek.” “Bu dünyada barışı sevgiyi her şeyi getiriyor çünkü yaşa küçük yaşta bir arada yaşayarak herkes bu farklılıkları kendilerince kapatıyor ve severek sevgi ile her şeyi hallediyorlar.”

TÖ9: “Yarın bunlar değil farklı ülkelere gittikleri zaman aynı düşünce yapısına sahip olacaklar ve insanlar birbirini hep sevecek. Bizim okul gibi okullar bunu sağlıyor işte.”

V3: “Tanıyamıyorum çocuklarımı ve hedeflerini kendileri koyuyorlar. Yaş, 9! 9 yaşında kendi hedefini koyabiliyor. Buna da en büyük katkıyı okul sağlıyor. Çünkü okul hem dil hem kültürel hem de akademik açıdan da dolduruyor ve güçlendiriyor. Çocuk bunun kararını verebiliyor. Bu beni inanılmaz mutlu ediyor. Kendi kararını verebiliyor.”

V7: “Dünyaya her yerden açılabiliyorsunuz. Bunun mecraları var, anne baba olarak aşırı dijital ebeveyn değiliz. Birebir de yaşasın görsün istiyorum ama okulun avantajı var kesinlikle. Bir; yabancı dili çok güçlü bir yabancı dili kullanıyor olması olacak iki; yabancılık çekmeyecek çünkü. Bu sadece okulun değil çağın gerektirdiği bir şey aslında baktığımızda sadece okulun buna kontrollü bir şekilde destek sağladığını düşünüyorum. Sadece bilgisayarda oynayarak da yurtdışına açılabilir ama ama tabi daha fazla risklere maruz kalabilecek ama burada daha kaliteli içeriklerle besleniyor ve bu şart artık Kapalı toplum hiç kalmadı dünyada. Şart tabi bu okulun da böyle bir avantajı var hakikaten.”

Öğrencilerin birbirleri arasındaki etkileşimlerinde birbirlerinin kültürlerini öğrendiklerini ve sadece kendi küreleri içinde yaşamadıklarını belirten bazı Türk öğretmenler ve bir personel bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ3: “Yarın bunlar değil farklı ülkelere gittikleri zaman aynı düşünce yapısına sahip olacaklar ve insanlar birbirini hep sevecek. Bizim okul gibi okullar bunu sağlıyor işte.”

TÖ5: “Yabancı bir kültürden Türk Kültürünü öğreniyor, Türkiye'de nasıl davranması gerektiğini öğreniyor. Öğrenciler kendi aralarındaki etkileşim de birbirleri arasında olan paylaşımlarında kendi aralarındaki herkes birbirinin kültürünü öğreniyor. Çin’deki veya Rusya’daki kültürleri öğreniyor böylece nasıl davranılması gerektiğine mesela yemeklerinden tut fiyatlarına kadar ne kadar farklı farklılık etkileşimleri öğreniyorlar.”

P3: “Öğrenciler şimdiden farklı kültürleri tanıma, o kültüre sahip öğrencilerle iletişim kurma imkânı sağlıyorlar. Küçük yaşta bunu sağlayarak ilerleyen yaşlarında gittikleri lise ya da üniversitede çevresindeki insanlarla iletişim kurduklarında zorlanmayacaklarını ve düşüncelerini rahatlıkla ifade etmelerini sağlayacağını düşünüyorum. Dünya vatandaşı olma doğrultusunda olumlu etkileri çok fazla olacağını söyleyebilirim.”

V1: “Bence Dünya Vatandaşı olabilecek kişilerin uzak kalmayacakları yani direkt içinde hissedecekleri bir ortam yaşıyorlar okulumuzda yani kendilerini çemberin dışında hissetmeyecekler böyle yaşarlarsa yarın bir gün yurt dışına gittiklerinde arkadaşlarını şimdi gördüklerinin daha çok farkına varacaklar neden öyle yaptıklarını derinliğini görecekler ve hayatlarını kolaylaştıracaklar eminim ama bunu yapmak için cesarette sağlayacak çünkü zaten biraz içindeler biraz biliyorlar çok bildiklerini zannediyorlar ama yaşamadan çok bilmek bence zor olur. Orayı yinede yapmaları yaşamaları gerekiyor ama çabuk uyum sağlar diye düşünüyorum çünkü zaten yatırımını yapıyorsunuz üstüne bir de kültür farklılıklarını görmeyi kabul etmeyi öğrendiğinde gerisi gelecektir diye düşünüyorum. Biz de zaten kendi çocuklarımız için aynısını hayal ediyoruz Dünya Vatandaşı olsunlar başka yerde nerede olursa olsun yaşamaya uyum sağlayabilsinler, bunun başı da zaten küçük yaştan uyum sağlamayı farklılıkları beraber yaşamayı bilmekle herhalde doğru orantılı gidiyor.”

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Çocukların farklı dilleri bildikleri için başka insanlarla iletişim kurmalarını kolaylaştırarak dünyaya barışçıl olarak bakabildiklerini, farklı dillerin olduğunu fark etmeleri kadar güzel bir şeyin olmadığını belirten bazı Türk öğretmenler ve bir veli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ12: “Bir Rusça varmış, bir İngilizce varmış, bir Fransızca varmış bunlar nasıl konuşuyor? Onlarla iletişim kurmaya başlaması. Her dilden birkaç kelime öğrenmeye başlaması çocuk için çok büyük bir etken. Belki zaman içinde bunlara ilgi duyacak, öğrenmeye başlayacak ve onun eğitim hayatında çok büyük katkılar sağlayacak bir durum bu.”

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Gezerek görmek daha iyi dedikleri gibi okullarının da dünyayı gezmek gibi hissettirdiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ11: “Mesela dünya insanı görmek farklıdır. Her şeyi bilirsiniz kısa alanda, her şeyi bildiğinizi sanırsınız ama aslında hiçbir şey bilmezseniz. Hani gezerek görmek daha şey demişler bizim okulumuz dünyayı gezmek gibi. Her zaman farklı insanlar farklı şeyler öğretir.”

Öğrencilerinin Türkiye’de veya dünyada hangi üniversiteye giderlerse gitsinler hiçbir zorluk yaşamayacaklarını belirten bir Türk öğretmen ve bir veli bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

4.9. Öğretmen, Veli ve Okul Personeline Göre Okuldaki Kültürel Çeşitliliğin Dünya Barışına Sağladığı Yararlar

Tablo 4.9. *Öğretmen, Veli ve Okul Personeline Göre Okuldaki Kültürel Çeşitliliğin Dünya Barışına Sağladığı Yararlar*

	Görüşler	Türk Öğretmenler	Yabancı Öğretmenler
1	Okulda barış elçileri yetiştiriliyor, okulun birleştirici kaynaştırıcı özelliği olması, dünya barışına çok katkı sağlıyor	TÖ1, TÖ3, TÖ4, TÖ12	YÖ4, YÖ1
2	Dünyanın her bir ülkesine hoşgörü elçileri yetiştiriliyor, çocuklar; insanlar arasında millet ayrımı yapmadan büyüdükleri için daha barışçıl oluyorlar	TÖ1, TÖ3, TÖ4, TÖ12	YÖ2, YÖ3
3	Çocuklar; büyüdüklerinde düşman değil dost olacaklarını bilerek, dünya barışına hazırlandıklarının farkında olarak eğitim alıyor	TÖ1, TÖ2, TÖ6	YÖ3, YÖ7
4	Öğrenciler birbirlerini farklılıklarından dolayı yargılamak yerine insan olarak ve eşit görüyor		YÖ4, YÖ5
5	Barış ve insanlık, insanlığın geleceği açısından çocukların gelecekte iyi birer elçi olacağı gibi olumlu sonuçları oluyor	TÖ1, TÖ2, TÖ6	YÖ4

6 Çocuklar şimdiden farklı kültürlerden olduklarını kabul ediyorlar, ırk gözetmeksizin çocukların birbirleriyle dost ve arkadaş olmaları insanlık için iyi bir durum ve bu süreç okulda başlıyor	TÖ2, TÖ8	YÖ1 YÖ2, YÖ6
7 Önyargıların kalkması barışa açılan kapıdır, insanlar dost ve arkadaş gördüklerine, birlikte yaşadıklarına kötülük yapmıyor	TÖ1, TÖ4, TÖ7	YÖ6
8 Öğrenciler, herkesin yaşam hakkına ve fikrine saygı duyarak bir arada barış içerisinde yaşamayı öğreniyor		YÖ6, YÖ5, YÖ1
9 Çocuklar; karşısındaki kişiyi ve kültürünü anlıyor, temelden farklı kültürlere saygıyı hoşgörüyü ve kaynaşmayı öğreniyorlar	TÖ3, TÖ7, TÖ9	YÖ6
10 İnsanlar arası iletişim kurulması sağlanıyor, sevgiaşılanıyor ve insanların birbirlerine saygı göstermesi öğretiliyor	TÖ3, TÖ7, TÖ9	YÖ4
11 Öğrenciler, Birleşmiş Milletler günü kutlanırken, zaten biz böyleyiz diye kendi aralarında konuşuyorlar. Bu çocuklar büyüdükleri zaman birbirlerini kardeş ortak görecekleri için sıkıntı yaşamıyor	TÖ2, TÖ9	YÖ7
12 Dünya barışı için bulunmaz bir nimet olarak bu çocuklar çekirdekten başlayarak farklılıklara karşı hoşgörülü olmayı öğreniyor	TÖ10, TÖ11, TÖ12	YÖ2, YÖ3
13 Öğrenciler, sevgi saygı duyulabilecek bir ortamda yetiştirilmeye çalışılıyor, diğer okullarda bu kadar çeşitlilik olmaması okulu farklılaştırıyor	TÖ10	YÖ6
14 Öğrenciler hata yaptığında kültürüne bakmadan olumsuz davranışına aynı şekilde tepki veriliyor		YÖ1
15 Kültürel farklılık ortamında farlı kültür ve dinleri kabul ederek daha açık fikirli oluyorlar		YÖ3, YÖ4

Tablo 4.9. incelendiğinde, öğretmen, veli ve personel; okulda barış elçileri yetiştirildiğini, okulun birleştirici kaynaştırıcı özelliği olması sebebiyle dünya barışına çok katkı sağlandığını, dünyanın her bir ülkesine hoşgörü elçileri yetiştirildiğini, çocukların insanlar arasında millet ayrımı yapmadan büyüdükleri için daha barışçıl büyüdüklerini, onların büyüdüklerinde düşman değil dost olacağını,öğrencilerin dünya barışına hazırlandıklarının farkında olduğunu, birbirlerini farklılıklarından dolayı yargılamak yerine onları insan olarak ve eşit görmekte olduklarını, çocukların barış ve insanlığın geleceği açısından gelecekte iyi birer elçi olacağı gibi olumlu sonuçların olduğunu, çocukların şimdiden farklı kültürlerden olduklarını kabul ettiğini, ırk gözetmeksizin çocukların birbirleriyle dost ve arkadaş olduğunu, bunun okulda başladığını, önyargıların kalkmasının barışa açılan kapıdı olduğunu, birlikte yaşadıkları insanları dost ve arkadaş gördüklerini, birlikte yaşadıklarına kötülük yapmadıklarını, öğrencilerin herkesin yaşam hakkına ve fikrine saygı duyarak bir arada barış içerisinde yaşamayı öğrendiklerini, çocukların karşısındaki kişinin ve kültürünü anladığını, temelden farklı kültürlere saygıyı, hoşgörüyü ve kaynaşmayı öğrendiğini, insanlar arası iletişim kurmayı sağladığını, sevgiyi aşılamayı birbirimize saygı göstermeyi öğrettiğini, Birleşmiş

Milletler günü kutlanırken zaten biz böyleyiz diyerek kendi aralarında konuştuklarını, büyüdükleri zaman birbirlerini kardeş, ortak görecekleri için sıkıntı yaşamayacaklarını, çocukların çekirdekten farklılıklara karşı hoşgörülü olmayı öğreniyor olarak yetiştiğini, bunun dünya barışı için bulunmaz nimet olduğunu, herkesi sevgi, saygı duyulabilecek bir ortamda yetiştirmeye çalıştıklarını, diğer okullarda bunun zor olduğunu çünkü bu kadar çeşitliliğin olmadığını, öğrenciler hata yaptığında kültürüne bakmadan olumsuz davranışına aynı şekilde tepki verildiğini, kültürel farklılık ortamında farklı kültür ve dinleri kabul ederek daha açık fikirli olduklarını belirtmişlerdir.

Barış elçisi yetiştirdiklerini, okulun birleştirici kaynaştırıcı özelliği olmasının dünya barışına çok katkı sağladığını belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Onlar büyüdüklerinde dünya barışına katkıları olacak ve düşman değil dost olacaklar. Örneğin benim bir öğrencim ülkesine dönmesi gerekecek olsa, onun kafasında bir öğretmen profili olarak benim bir Türkçe öğretmenin vardı diyecek. Ben onun kafasında güzel şeyler bırakırsam ilerde Türklerle ilgili kafasında kötü şeyler olmayacak. Aslında elçi gibi oluyoruz. Barış elçisi yetiştiriyoruz biz."

TÖ3: "Karşılıklı sevgi saygı iletişimden kaynaklanıyor ve dünyada birçok kaoslar oluyorsa birbirlerini tanımadıkları, anlamadıklar için, saygı duymadıkları için, kültürel farkların kabul etmedikleri için oluyor. Ama bu okulların birleştirici kaynaştırıcı özelliği olduğu için dünya barışına çok katkıda sağlıyor."

YÖ4: "Okulumuza gelen öğrencilerin ileride barış elçileri olacağını düşünüyorum. Buna gerçekten inanıyorum. Çünkü bu yaşlardan bile farklı kültürlere alışıklar. Kendileri farklı düşünseler veya bazı şeyleri farklı yapıyor olsalar bile İnsanların farklı düşünme şekillerini, sahip olabilecekleri farklı fikirleri ve diğer insanları genelde kabul etmeye alışıklar."

Dünyanın her bir ülkesine hoşgörü elçisi yetiştirdiklerini, çocukların insanlar arasında millet ayrımı yapmadan büyüdükleri için daha barışçıl yetiştiklerinibelirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ3: "İnsanlar arası iletişim kurmayı sağlıyoruz. Sevgiyi aşılamaya çalışıyoruz birbirimize saygı göstermeyi öğretiyoruz. Kültürel değerlerimizi karşılıklı olarak saygı çerçevesinde yapıyoruz biz bastırmıyoruz."

TÖ4: “Evet şimdi şöyle. Çocuklar şimdi insanların aslında kimsenin birbirinden farklı olmadığını görüyorlar. Hani yurtdışında yaşıyor, şurada yaşıyor, burada yaşıyor hayır biz hepimiz bir bireyiz bunu benimsiyorlar ve birbirleriyle çocukluktan itibaren bunu öğrenerek büyüdükleri için şey birşey olmuyor. Hayır onlar bu millete ait, hayır onlar şu millete ait hayır, onlar da benim gibi insan. Bunu öğrenerek büyüdükleri için daha barışçıl olarak büyüyorlar anlayışla.”

YÖ2: “Çocuklar yeni kültürler hakkında, birbirleri hakkında öğreniyorlar. Hikayeler paylaşıyorlar, birbirleriyle oynadıkları için ve birbirlerini kabul ettikleri için diğer çocuklara karşı daha saygılı ve toleranslı olmayı öğreniyorlar.”

YÖ3: “Kültürel çeşitliliğin olduğu ortamda Farklı kültürleri ve dinleri kabul ediyorsunuz. Bizler öğrencilerimizin kültürel çeşitliliği kabul edip daha açık fikirli olmaları konusunda yüreklendiriyoruz. Bu aynı zamanda öğrencilerin daha açık fikirli, daha sakin, diğer insanları daha kabullenici olmalarını sağlıyor.”

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Öğrencilerin büyüdüklerinde düşman değil dost olacaklarını, dünya barışına hazırlandıklarının farkında olduklarını belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: “Çocukların şimdiden birbirlerinin farklı kültürlerden olduklarını kabul ederek biz bu Birleşmiş Milletler gününü kutladığımızda yabancılık çekmeden bunun çok güzel bir şey olduğunu ve zaten biz böyleyiz dediklerini duydum. O yüzden dünya barışına hazırlar biliyorlar, farkındalar.”

YÖ3: “Öğrencilerimizden duyduğum ve gördüğüm kavga etmenin, savaş yapmanın yanlış şeyler olduğu doğrultusunda. Öğrencilerimiz birçok konuda daha olgunlar. Dünyamızda yaşanan sorunlara karşı çözümleri var. Çünkü farklı insanlarla etkileşim içerisindeler. Diğer farklı kültürlerden gelen insanlarla birlikte birbirlerini korumak istiyorlar. Aynı zamanda barışçıl yöntemlerle durumların üstesinden gelmeye çalışıyorlar.”

YÖ7: “Okul biz hepimiz biriz imajını veriyor. Nereden geliyorsak gelelim yani hangi kültürden geliyorsak gelelim biz aynıyız. Sorunlarımız aynı. Değerlerimiz aynı diyor. Sizi aynı derecede değerli görüyoruz mesajını veriyor. Bu da öğrencilere nerede olursak olalım nereye

gidersek gidelim o ortamın bir parçası olabiliriz mesajını veriyor. Bu şekilde dünya barışına doğru çalışıyoruz okul olarak."

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Öğrencilerin birbirlerini farklılıklarından dolayı yargılamak yerine insan olarak ve eşit görmekte olduğunu belirten bazı yabancı öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ4: "Okulumuza gelen öğrencilerin ileride barış elçileri olacağını düşünüyorum. Buna gerçekten inanıyorum. Çünkü bu yaşlardan bile farklı kültürlere alışıklar. Kendileri farklı düşünseler veya bazı şeyleri farklı yapıyor olsalar bile İnsanların farklı düşünme şekillerini, sahip olabilecekleri farklı fikirleri ve diğer insanları genelde kabul etmeye alışıklar. İnsanları yargılamamayı öğreniyorlar."

YÖ5: "Zaman geçtikçe öğrenciler kimsenin daha yüksekte veya kimsenin daha alçakta olmadığını öğrenecek. Bizler hepimiz aynı kan bağına sahibiz ve her şey aslında dünyanın başka bir ucunda farklı cilt rengiyle, farklı göz rengiyle, farklı dillere sahip olarak, farklı kültürlere sahip olarak yaşamak diyerek düşünecekler. Herkesin yaşam hakkı var. Herkesin kendini ifade etmek hakkı var."

Çok kültürlü okulun, çocukların barış ve insanlığın geleceği açısından gelecekte iyi birer elçi olacağı gibi olumlu sonuçlarının var olduğunu belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ6: "Mesela Türk olmayan birinin çok istekli istiklal marşı okuması; belirli gün ve haftalarımıza istekle katılması bu çocukların barışçıl ve insanlık açısından, insanlığın geleceği açısından gelecekte iyi birer elçi olacağını düşünüyorum. Çok olumlu sonuçları var."

YÖ4: "Okulumuza gelen öğrencilerin ileride barış elçileri olacağını düşünüyorum. Buna gerçekten inanıyorum. Çünkü bu yaşlardan bile farklı kültürlere alışıklar. Kendileri farklı düşünseler veya bazı şeyleri farklı yapıyor olsalar bile İnsanla düşünme şekillerini, sahip olabilecekleri farklı fikirleri ve diğer insanları genelde kabul etmeye alışıklar. İnsanların farklı yargılamamayı öğreniyorlar. Sanırım bizim okulumuzdaki öğrenciler diğer kültürlerden ve ülkelerden insanlara karşı daha açık olacaklar ve bizim öğrencilerimiz onları insan olarak görecekler."

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Çocukların şimdiden farklı kültürlerden olduklarını kabul ettiklerini, ırk gözetmeksizin birbirleriyle dost ve arkadaş olmalarının insanlık için iyi bir durum olduğunu ve bunun okulumuzda başladığını belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ8: "Bildiğin ırk gözetmeksizin çocukların birbirleriyle dost olmaları ve her ülkeden arkadaş edilmeleri ve onlarla yazışmaları onları ziyaret etmeleri onları Türkiye'ye davet etmeleri kültürümüzü görmeler gezdirmeleri. Bence daha ileri giderim insanlığa getirdiği bir durum bence işte bizim okulda başlıyor."

YÖ2: "Hikayeler paylaşıyorlar, birbirleriyle oynadıkları için ve birbirlerini kabul ettikleri için diğer çocuklara karşı daha saygılı ve toleranslı olmayı öğreniyorlar. Ben, ben, ben, benim istediğim demiyorlar. Diğer insanların inançlarını kabul etmeyi öğreniyorlar, diğer kişilerin fikirlerini diğer yol ve yöntemleri öğreniyorlar. Bunu yaparken de birbirlerini incitmiyorlar. Eğer tüm çocuklar böyle büyütülürse sanırım dünya daha farklı bir yer olur." (Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Önyargıların kalkmasının barışa açılan kapı olduğunu, insanları dost ve arkadaş olarak gördüklerini, birlikte yaşadıkları insanlara kötülük yapmadıklarını belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ4: "Evet şimdi şöyle. Çocuklar şimdi insanların aslında kimsenin birbirinden farklı olmadığını görüyorlar. Hani yurtdışında yaşıyor, şurada yaşıyor, burada yaşıyor hayır biz hepimiz bir bireyiz bunu benimsiyorlar ve birbirleriyle çocukluktan itibaren bunu öğrenerek büyüdükleri için hiçbir şey olmuyor. Hayır onlar bu millete ait, hayır onlar şu millete ait hayır, onlar da benim gibi insan. Bunu öğrenerek büyüdükleri için daha barışçıl olarak büyüyorlar anlayışla."

TÖ7: "Karşısındaki kişiyi ve kültürünü anlıyor olacak. Önyargıların kalkması barışa açılan bir kapıdır diye düşünüyorum."

YÖ6: "Öncelikle zaten baktığımızda dediğim gibi biz veli ile öğrenci ile iletişim kurarken nereden gelmiş, hangi ülkeden gelmiş veya geçmişte senin ülken benim ülkeme bunu yapmış olayı yok. Biz farklı marşları da okuyoruz. Onlar bizim istiklal marşımızda törenimizde

saygı duruşunda duruyor. Söylemese de herkes birbirine saygı duyuyor. Herkes birbirinin sınırını biliyor. Ve hiçbir şekilde bizi iletişimde incitecek, ürkütecek o sohbete girmiyoruz.'' (Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Çok kültürlü okullarda öğrencilerin, herkesin yaşam hakkı ve fikirlerine saygı duyarak bir arada barış içerisinde yaşamayı öğrendiğini belirten bazı yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ1: "İleride öğrenciler hayatlarına devam ettiklerinde fark edecekler ki birinin kültürel geçmişi ne inancı ne ülkesi ne diye düşünmeyecekler. Biz hepimiz aynıyız diye düşünecekler. Ve bu öğrendiklerini hayatta nereye giderlerse beraberlerinde götürecekler. Bu öğrendiklerini de barış arabuluculuğunda kullanacaklar. Birileri ileride onlara ırkçı veya dinlere aykırı ifadeler kullandığında bunları kabul etmeyecekler."

YÖ5: "Zaman geçtikçe öğrenciler kimsenin daha yüksekte veya kimsenin daha alçakta olmadığını öğrenecek. Bizler hepimiz aynı kan bağına sahibiz ve her şey aslında dünyanın başka bir ucunda farklı cilt rengiyle, farklı göz rengiyle, farklı dillere sahip olarak, farklı kültürlere sahip olarak yaşamak diyerek düşünecekler. Herkesin yaşam hakkı var. Herkesin kendini ifade etmek hakkı var. Diğer insanlara fırsatlar vermek bu dünyaya barış sunma anlamında yapabileceğimiz en iyi şey olur diye düşünüyorum."
(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Çocukların, karşılarındaki kişiyi ve kültürünü anladığını, temelden farklı kültürlere saygıyı hoşgörüyü ve kaynaşmayı öğrendiğini belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ3: "İnsanlar arası iletişim kurmayı sağlıyoruz. Sevgiyi aşılamaya çalışıyoruz birbirimize saygı göstermeyi öğretiyoruz. Kültürel değerlerimizi karşılıklı olarak saygı çerçevesinde yapıyoruz biz bastırmıyoruz. Karşılıklı sevgi saygı iletişimden kaynaklanıyor ve dünyada bi çok kaoslar oluyorsa birbirlerini tanımadıkları, anlamadıklar için, saygı duymadıkları için, kültürel farkların kabul etmedikleri için oluyor.''

TÖ9: "Birinci sırada çünkü burada temelden farklı kültürlere saygıyı hoşgörüyü onlarla birlikte olmayı onlarla kaynaşma öğrendikleri zaman büyüdüklerinde birbirlerini kardeş, ortak olarak görecekleri için hiçbir sıkıntı yaşayacağını zannetmiyorum."

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

İnsanlar arası iletişim kurmayı sağladığını, sevgiyi aşıladığını, birbirimize saygı göstermeyi öğrettiğini belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ4: "Sanırım bizim okulumuzdaki öğrenciler diğer kültürlerden ve ülkelerden insanlara karşı daha açık olacaklar ve bizim öğrencilerimiz onları insan olarak görecekler. Onları bir ülke olarak görmeyecekler. Sadece bir insan olarak görecekler. İleride farklı insanlarla karşılaştıklarını onları sadece insan olarak görecekler ve onlarla nasıl iletişim kurabileceklerini bilecekler. Karşılaştıkları bu insanlar farklı düşünürlerse bu onları için kabul edilebilir bir şey olacak veya aynı şeyleri düşünecek olurlarsa bu da harika bir şey olacak onlar için. Sanırım daha az yargılayıcı olup ve diğer kültürlerden, ülkelerden insanlarla iletişime daha açık olacaklar."

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Çocukların Birleşmiş Milletler günü kutlanırken kendi aralarında, zaten biz böyleyiz, diyerek konuştuklarını, büyüdükleri zaman birbirlerini kardeş, dost olarak görecekleri için sıkıntı yaşamayacaklarını belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: "Çocukların şimdiden birbirlerinin farklı kültürlerden olduklarını kabul ederek biz bu Birleşmiş Milletler gününü kutladığımızda yabancılık çekmeden bunun çok güzel bir şey olduğunu ve zaten biz böyleyiz dediklerini duydum. O yüzden dünya barışına hazırlar biliyorlar, farkındalar."

TÖ9: "Birinci sırada çünkü burada temelden farklı kültürlere saygıyı hoşgörüyü onlarla birlikte olmayı onlarla kaynaşma öğrendikleri zaman büyüdüklerinde birbirlerini kardeş, ortak olarak görecekleri için hiçbir sıkıntı yaşayacağını zannetmiyorum."

YÖ7: "Biz okulda Türk günlerini öğreniyoruz. Ayrıca diğer kültürlerden diğer ülkelerden de kutlamalar yapılıyor. Bu sebepten öğrenciler varlıklarının fark edildiğini görüldüğünü anlıyorlar. Okul biz hepimiz biriz imajını veriyor. Nereden geliyorsak gelelim yani hangi kültürden geliyorsak gelelim biz aynıyız. Sorunlarımız aynı. Değerlerimiz aynı diyor. Sizi aynı derecede değerli görüyoruz mesajını veriyor. Bu da öğrencilere nerede olursak

olalım nereye gidersek gidelim o ortamın bir parçası olabiliriz mesajını veriyor. Bu şekilde dünya barışına doğru çalışıyoruz okul olarak."

Çocukların çekirdekten başlayarak farklılıklara karşı hoşgörülü olmayı öğrenerek yetişmesinin dünya barışı için bulunmaz nimet olduğunu belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ10: "Anlayış saygı yönünden de kesinlikle çok fazla geliştirdiğine inanıyor farklı bakış açılarına sahip olmaya başladık hep birlikte yardımlaşma bizim okulumuzda en büyük şeylerden biri, herkes birbirine yardım ediyor en önemlisi senin de böyle olduğunu düşünüyorum."

TÖ11: "Her ülkeden çocuğumuz var. Çok çok eskilerden savaş olmuş ve bir sürü şeyler yaşanmış ülkeler arasında. MEB getirdiği şeyler doğrultusunda özel günlerimizi kutlamak zorundayız. Dünya çocukları da bu kutlamamın içinde bizim okulumuzda olduğu için yer almalılar. Yer alır ve katılmak zorundadır. Yer alıyorlar da ve hiç sorun çıkarmadan. Hatta şiirlerimizi okuyorlar. Bizde başka ülkede olsaydık bizde öyle yapacaktık. Çünkü o okula girmek onun kurallarını kabul etmek demektir. Ancak şimdi biz farklı kültürlere saygı duyarak ilerliyoruz aynı zamanda hani. Bunu o kadar ince bir nüans yapmaya Güzelde katılıyorlar bizler de farklı kültürlere uyum sağlıyoruz çok bir sorun oluşturmadan."

TÖ12: "Sen şu dine inanıyorsun, ben buna inanıyorum gibi zamanında tarihe baktığımızda bundan dolayı çıkan savaşlar, kavgalar, çatışmaları düşünüldüğünde çocukların çekirdekten bunlara karşı hoşgörülü olmayı öğreniyor olarak yetişmesi dünya barışı açısından bulunmaz bir nimet. O yüzden bizim okulumuz aslında dünyanın her bir ülkesine hoşgörü elçisi yetiştiriyoruz diyorum ben."

YÖ2: "Çocuklar yeni kültürler hakkında, birbirleri hakkında öğreniyorlar. Hikayeler paylaşıyorlar, birbirleriyle oynadıkları için ve birbirlerini kabul ettikleri için diğer çocuklara karşı daha saygılı ve toleranslı olmayı öğreniyorlar. Ben, ben, ben, benim istediğim demiyorlar. Diğer insanların inançlarını kabul etmeyi öğreniyorlar, diğer kişilerin fikirlerini diğer yol ve yöntemleri öğreniyorlar. Bunu yaparken de birbirlerini incitmiyorlar."

YÖ3: "Kültürel çeşitliliğin olduğu ortamda Farklı kültürleri ve dinleri kabul ediyorsunuz. Bizler öğrencilerimizin kültürel çeşitliliği kabul edip daha açık fikirli olmaları konusunda yüreklendiriyoruz. Bu aynı zamanda öğrencilerin daha açık fikirli, daha sakin,

diğer insanları daha kabullenici olmalarını sağlıyor. Bu da öğrencilerin insanlar olarak daha huzurlu ve barışçıl olmalarını sağlıyor diye düşünüyorum."

Herkesi sevgi ve saygı duyulabilecek bir ortamda yetiştirmeye çalıştıklarını, diğer okullarda bu kadar çeşitlilik olmadığı için bunun çok mümkün olamadığınıbelirten bir Türk ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:
(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Öğrenciler hata yaptığında diline, dinine, kültürüne bakmaksızın olumsuz davranışına aynı şekilde tepki verildiğini belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ1: "Öğrenciler bir kişinin kültürel olarak nereden geldiğine bakmıyorlar. Eğer birisi onlara kötü davranıyorsa o anda olan bireysel olan bir sebepten kaynaklandığını biliyorlar. Hiçbir şekilde şu ana kadar ayrımcılık yapıldığına dair bir kelimeyi öğrencilerden duymadım. Eğer bir öğrenci başka bir öğrenciye kötü bir davranış gösterirse sadece o öğrenci yaptığı davranıştan dolayı suçlanıyor. Öğrenciler bu gibi durumlarda kültürel nitelikte olumsuz yönleri ortaya getirmiyorlar. Düşündüğüm şu: İleride öğrenciler hayatlarına devam ettiklerinde fark edecekler ki birinin kültürel geçmişi ne inancı ne ülkesi ne diye düşünmeyecekler. Biz hepimiz aynıyız diye düşünecekler. Ve bu öğrendiklerini hayatta nereye giderlerse beraberlerinde götürecekler. Bu öğrendiklerini de barış arabuluculuğunda kullanacaklar. Birileri ileride onlara ırkçı veya dinlere aykırı ifadeler kullandığında bunları kabul etmeyecekler."

Kültürel farklılık ortamında farklı kültür ve dinleri kabul ederek daha açık fikirli olduklarını belirten yabancı öğretmenler, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:
(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

4.10. Öğretmenlerin Çok Kültürlü Bir Ortamda Çalışmalarının Kişisel Gelişimlerine Katkısı Hakkındaki Görüşleri

Tablo 4.10. *Öğretmenlerin Çok Kültürlü Bir Ortamda Çalışmalarının Kişisel Gelişimlerine Katkısı Hakkındaki Görüşleri*

Görüşler	Türk Öğretmenler	Yabancı Öğretmenler

1	Farklı kültürlerden insanları dış görünüşleriyle değil içlerini tanıyarak öğrenmek bana büyük katkıda bulundu	TÖ1, TÖ3, TÖ5
2	Nereden hangi toplumdan olursanız olun insanların birbirlerini sevebildiğini öğrendim. Farklı öğrencilerin ve farklı kültürlerin özelliklerini görüyorum	TÖ1, TÖ3, TÖ5
3	İletişim kurmada daha usta bir yere geldiğimi, beden dili kullanarak onlarla dostluklar kurup kalplerinde yer aldığıma inanıyorum	TÖ1
4	Yabancı dil öğrenme şansı elde ediyoruz. En başta dil olarak geliştirdiğini düşünüyorum, zorlanınca dil bilmeyince ne yapacağını öğreniyorsun	TÖ4, TÖ9, TÖ10
5	Empati kurmayı öğrendim ve önyargılardan kurtulmayı zaman içerisinde aştım	TÖ5, TÖ7 TÖ10, YÖ4 TÖ12
6	Hoşgörü sayesinde kendi hayatım da daha sakin dingin ilerlemeye başladı	TÖ12
7	Nerede nasıl konuşacağımı öğrendim	TÖ7
8	Farklı bakış açılarına sahip olup, yardımlaşmayı daha çok öğrendim	TÖ10
9	Olanlardan ve etrafımdakilerden kendime ders çıkarmayı öğrendim	TÖ12 YÖ4
10	Esnek ve yeni durumlara adapte olmayı öğrendim	YÖ2
11	İletişim kurmada daha usta bir yere geldiğime, beden dili kullanarak onlarla dostluklar kurup kalplerinde yer aldığıma inanıyorum	TÖ1
12	Her kültürü ve hassasiyetlerini dikkate alarak (kırmadan) iletişim kurmayı öğrendim	YÖ5
13	Ortamdaki farklı insanları kabul eden ortam beni daha açık bir birey haline getirdi	YÖ3
14	Karşıt fikirlere bile önyargısız olmayı, fikirlerimi zorlamamayı ve onları dinlemeyi öğrendim	YÖ4
15	Sadece kendimin değil başkalarının gelişimine yardımcı olma hissini geliştirdi	YÖ5
16	Sakin ve sabırlı olmayı öğrendim	YÖ6

Tablo 4.10. incelendiğinde öğretmenler; farklı kültürlerden insanları dış görünüşleriyle değil içlerini tanıyarak öğrenmenin büyük katkıda bulunduğunu, insanların nereden, hangi toplumdan olurlarsa olsunlar birbirlerini sevebildiğini öğrendiklerini, farklı öğrenci ve farklı kültürlerin özelliklerini gördüklerini, iletişim kurmada daha usta bir hale geldiklerini, yabancı dil öğrenme şansı elde ettiklerini, dil olarak kendilerinin de geliştiklerini düşündüklerini, zorlanınca, dil bilmeyince ne yapacaklarını öğrendiklerini, empati kurmayı öğrendiklerini ve ön yargılardan kurtulmayı zaman içerisinde aştıklarını, hoşgörü sayesinde kendi hayatlarının da daha sakin ve dingin ilerlemeye başladığını, nerede nasıl konuşacağını öğrendiklerini, farklı bakış açılarına sahip olup, yardımlaşmayı daha çok öğrendiklerini, olaylardan kendilerine ders çıkarmayı öğrendiklerini, esnek ve yeni durumlara adapte olmayı öğrendiklerini, beden dili kullanarak insanlarla dostluklar kurup kalplerinde yer aldığına inandıklarını, her kültürü ve hassasiyetlerini dikkate alarak (kırmadan) iletişim kurmayı öğrendiklerini, içinde bulundukları, farklı insanları koşulsuz kabul eden ortamın,kendilerini daha açık bir birey haline getirdiğini,

karşıt fikirlere bile önyargısız olmayı ve fikirlerini zorla kabul ettirmemeyi, karşı tarafı da dinlemeyi öğrendiklerini, sadece kendilerinin değil başkalarının gelişimine de yardımcı olma hissinin geliştirdiğini, sakin ve sabırlı olmayı öğrendiklerinibelirtmişlerdir.

Farklı kültürlerden insanları dış görünüşleriyle değil içlerini tanıyarak kabul etmeninkendilerine büyük katkıda bulunduğunubelirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Birçok kültürle tanışmış oldum. Farklı kültürden insanları dış görünüşleriyle değil; onların içlerini de tanıyarak, davranışlarını yaşam tarzlarından öğrenmek bana çok büyük katkıda bulundu."

TÖ3: "Ben böyle farklı kültürlerin olduğu bir ortamda hiç çalışmadım. Nereden olursanız olun hangi toplumdan olursanız olun insanların birbirini sevebildiğini öğrendim. Karşılıklı farklı ülkelerden de olsa birbirimize saygı haklarına isteklerine saygı göstermeyi öğrendim bir arada yaşamayı öğrendim her şeyden önce Bir okulda bir arada yaşayarak elinizden o okul için neler yapabilirim diye hep beraber düşünerek birlikte olmayı öğrendim."

TÖ5: "Sonuçta farklı öğrencilerin farklı özelliklerini görüyorum, farklı kültürlerin özelliklerini görüyorum. Buda bana olumlu katkı sağlıyor. Onlara nasıl davranabileceğime ya da işte onların dinlerine, bayraklarına nasıl saygı göstereceğimi öğreniyorum, Aynı saygıyı ben de bekliyorum. Çünkü bu karşılıklı olabilecek bir durum."

Nereden ve hangi toplumdan olurlarsa olsunlar insanların birbirlerini sevebildiğini öğrendiğini, farklı öğrencilerin ve farklı kültürlerin özelliklerini gördüğünü belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ1: "Ben iletişim kurmakta daha usta bir yere geldim gibi kendimi hissediyorum kendimi, yani onlarla yeteri kadar dil bilmememe rağmen çok güzel beden dilimi bile kullanarak onlarla dostluklar kurduğuma inanıyorum, onların kalplerinde bir yer açtığına inanıyorum. Ben onlara baktıkça onlarda benim kalbimde yer açtı."

TÖ3: "Farklı insanlarla yabancı kültürlerden gelen insanlarla iyi iletişim kurmayı kurmamızı sağladınız. Ben böyle farklı kültürlerin olduğu bir ortamda hiç çalışmadım. Nereden olursanız olun hangi toplumdan olursanız olun insanların birbirini sevebildiğini öğrendim. Karşılıklı farklı ülkelerden de olsa birbirimize saygı haklarına isteklerine saygı göstermeyi öğrendim bir arada yaşamayı öğrendim."

TÖ5: “Sonuçta farklı öğrencilerin farklı özelliklerini görüyorum, farklı kültürlerin özelliklerini görüyorum. Buda bana olumlu katkı sağlıyor. Onlara nasıl davranabileceğime ya da işte onların dinlerine, bayraklarına nasıl saygı göstereceğimi öğreniyorum, Aynı saygıyı ben de bekliyorum. Çünkü bu karşılıklı olabilecek bir durum. Ben onlara buna benimsetmeye çalışırken ben de onlara saygı duymayı öğreniyorum. Aslında karşılıklı bir durum var. Buda yani her zaman her yerde ileride yurtdışına çıktığımda bu saygı duyarak gideceğim. Çünkü onlar benim öğrencilerim, velilerim. Ben bunu benimseyerek severek isteyerek kabul ettiysem aynı saygıyı onlara da gösterebilirim.”

İletişim kurmada daha usta bir yere geldiğine, beden dili kullanarak çocuklarla dostluklar kurup kalplerinde yer aldığına inandığını belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ1: “Ben iletişim kurmakta daha usta bir yere geldim gibi kendimi hissediyorum kendimi, yani onlarla yeteri kadar dil bilmememe rağmen çok güzel beden dilimi bile kullanarak onlarla dostluklar kurduğuma inanıyorum, onların kalplerinde bir yer açtığına inanıyorum. Ben onlarabaktıkçaonlarda benim kalbimdeyer açtı. Benbugün trafikte arabadayım, yanımdaki arabayı Toni kullanıyor ve korna çalarak selamlıyor. Ki o Amerikan Vatandaşı, ben Türk vatandaşıyım bu bile birbirimizi ne kadar yaklaştığımız gösteriyor.”

Yabancı dil öğrenme şansı elde ettiğini, dil olarak kendisinin de geliştiğini düşündüğünü, zorlanınca veya dil bilmeyince ne yapabileceklerini öğrendiklerini belirten bazı Türk öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ4: “Farklı kültürlü bir ortamda çalışmak şu anda benim de hoşuma gidiyor. Mesela ben de merak ediyorum. Onların yaptıkları şeyleri kıyafetleri olsun örme falan giymiş de okula onların dilleri İngilizce değil ben hazırlık falan okudum ama çok farklı. O şiiri nasıl çıkıyor, insanlar nasıl konuşuyor, zorlanınca dil bilmeyince nasıl yapacağını aslında bunu öğreniyorsun, farklı yöntemler, teknikler öğreniyorsun, kendini geliştirme ihtiyacı duyuyorsun. Bence birçok yerde farklılık görüyorsun.’’

TÖ9: “Eğitim olarak bir sıkıntı yaşamıyorum ama burada da dil problemi öne çıkıyor, yani fark ediyorum onu da iletişim sağlamaya çalışıyorum bazı kelimelerle tabi tek kelimelerle cümle kurarak iletişime geçiyorum. Onlara devreye giriyorum mesela kalemliğini al çantana topla demeyi. Bunlar artık öyle bunları öğrendi kendine yapıyor belki de bizim yabancı dil öğrenme şansı elde edeceğiz.”

TÖ10: “Çok kültürlü bir okulda çalışmanın bir öğretmen olarak geliştirdiği ne düşündüğünü kesinlikle geliştirdiğini düşünüyorum her yönden en başta dil olarak geliştirdiğini düşünüyorum. Çünkü kendimin İngilizce eğitiminden dolayıdır belki bilemiyorum biraz önyargılıydım ama şimdi anlamaya çalışıyorum anlatmaya çalışıyorum biraz. çok iyi akıcı bir şekilde değil, elimden geldiğince buna çabalıyorum bir kere geliştirdiğine inanıyorum.”

Empati kurmayı ve ön yargılardan kurtulmayı zaman içerisinde aştığını belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ7: “Empati kurmak, önyargılardan kurtulmayı zaman içerisinde aştım. Birçok kişinin önyargılarını kaldırdığımı düşünüyorum ve iletişim kurmayı öğrendim. Güzel bir tecrübe oldu. Başka bir yerde böyle bir okul bulabileceğimi sanmıyorum Çok fazla olumlu katkısı olduğunu düşünüyorum. Nerede nasıl konuşacağımı öğrendim.”

YÖ4: ‘’Benim kendimi diğer insanların yerine koyabilmemi sağlayıp empati yeteneğimi geliştirdi. Yargılamamayı öğrendim. Eğer siz yardım etmeye ve paylaşmaya hazırsanız insanların da size aynı şekilde karşılık verdiklerin öğrendim. Profesyonel anlamda da herkesten bir şeyler öğrenebileceğimi bu sebeple de birlikte çalıştığımız insanları ciddiye almamız gerektiğini ve herkese saygılı davranmamız gerektiğini de öğrendim aynı zamanda.” (Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Hoşgörü sayesinde kendi hayatında da daha sakin ve dingin ilerlemeye başladığını belirtenbir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ12: “Tabi ki geliştirdi. Ben ilk başladığım zamanla şimdi kendimi kıyaslıyorum. Zaman zaman eleştiriyorum. Daha çok çocukları anlamaya başladığımı hissediyorum. Sonra onlarla iletişim kurmayı daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum başladığım zamana göre. Onlar benden öğrendiği kadar bende onlardan öğrendim hayatı. Onların mutlu olduğu zaman neler yapabileceğine daha iyi şahit oldum. Ki onları mutlu etmek için daha çok çaba sarf etmeye başladığımı düşünüyorum.: İnsanın dünya görüşünü değiştiriyor. Yani daha hoşgörülü olmayı öğreniyorsunuz, onu anlamayı öğreniyorsunuz. Ona hoşgörülü olmak diğer yabancı öğrenciye hoşgörülü olmak derken derken sizin hayatınız daha böyle sakin ve dingin ilerlemeye başlıyor.”

Nerede nasıl konuşacağını öğrendiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ7: “Empati kurmayı, önyargılardan kurtulmayı zaman içerisinde aştım. Birçok kişinin önyargılarını kaldırdığımı düşünüyorum ve iletişim kurmayı öğrendim. Güzel bir tecrübe oldu. Başka bir yerde böyle bir okul bulabileceğimi sanmıyorum Çok fazla olumlu katkısı olduğunu düşünüyorum. Nerede nasıl konuşacağımı öğrendim.”

Farklı bakış açılarına sahip olup, yardımlaşmayı daha çok öğrendiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Olanlardan ve etrafındakilerden kendine ders çıkarmayı öğrendiğini belirten bir Türk ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ12: “Tabi ki geliştirdi. Ben ilk başladığım zamanla şimdi kendimi kıyaslıyorum. Zaman zaman eleştiriyorum. Daha çok çocukları anlamaya başladığımı hissediyorum. Sonra onlarla iletişim kurmayı daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum başladığım zamana göre. Onlar benden öğrendiği kadar bende onlardan öğrendim hayatı. Onların mutlu olduğu zaman neler yapabileceğine daha iyi şahit oldum. Ki onları mutlu etmek için daha çok çaba sarf etmeye başladığımı düşünüyorum.: İnsanın dünya görüşünü değiştiriyor. Yani daha hoşgörülü olmayı öğreniyorsunuz, onu anlamayı öğreniyorsunuz. Ona hoşgörülü olmak diğer yabancı öğrenciye hoşgörülü olmak derken derken sizin hayatınız daha böyle sakin ve dingin ilerlemeye başlıyor. Onlardan kendinize de ders çıkarıyorsunuz.”

YÖ4: “Benim kesinlikle daha iyi bir insan olmama yardımcı oldu. Çünkü daha önce de söylediğim gibi geçtiğimiz yıllar içerisinde gerçekten çok büyüdüm olgunlaştım. Başka insanları dinlemeyi öğrendim. Mesela benim fikirlerimin tamamıyla zıttını düşünen insanları bile dinlemeyi öğrendim. Bir takımın parçası olmayı öğrendim. Belki de bu takımın içinde insanların fikirleri benimkilerinden çok farklıydı ama insanlara saygı göstermeyi öğrendim. Böyle olunca da kendi fikirlerimi insanlar üzerinde çok bastırmamayı öğrendim. Bunlar kesinlikle benim kişisel gelişimime fayda sağladı.”

Esnek ve yeni durumlara adapte olmayı öğrendiğini belirten bir yabancı öğretmenin bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ2: “Nasıl esnek olunacağını öğrendim, belirli durumlara karşı nasıl adapte olacağımı öğrendim. Yaratıcı ve dikkatli olmayı, teyakkuzda olmayı öğrendim.”

İletişim kurmada daha usta bir yere geldiğini, beden dili kullanarak onlarla dostluklar kurup kalplerinde yer aldığına inandığını belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ1: "Ben iletişim kurmakta daha usta bir yere geldim gibi kendimi hissediyorum kendimi, yani onlarla yeteri kadar dil bilmememe rağmen çok güzel beden dilimi bile kullanarak onlarla dostluklar kurduğuma inanıyorum, onların kalplerinde bir yer açtığına inanıyorum. Ben onlara baktıkça onlarda benim kalbimde yer açtı."

Her kültürü ve hassasiyetlerini dikkate alarak (kırmadan) iletişim kurmayı öğrendiğini belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ5: "Benim sınıfımda ve okulumuzdaki her sınıfta en az dört veya beş yabancı uyruklu öğrenci olabiliyor. Bu öğrenciler ve velileri ile iletişim kurma sayesinde hepsinin sahip oldukları hassasiyetleri öğreniyorum. Örneğin dini inaçlarından dolayı erkek çocuklarının sanatsal etkinliklerde yer almasını istemeyen velilerle karşılaştım. Veliye bu yaptığının yanlış olduğunu söyleme hakkımı kendimde bulmadığımdan velinin isteğine saygı gösterdim ve öğrenciye farklı bir görev verdim. Böylelikle öğrenci kendini kötü hissetmedi velim de kendisini dinlediğim için bana daha çok saygı ve yakınlık göstermeye başladı."

Ortamdaki farklı insanları kabul eden ortamın, kendisini daha açık bir birey haline getirdiğini belirten bir yabancı öğretmeni bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ3: "Bir şeyin birden farklı yollarla yapılabileceğini bilmek öğrenmek de güzel. Yapmanın haricinde bazı şeyler farklı biçimlerde de açıklanabilir diye öğreniyorsunuz. Farklı kültürlerin farklı biçimlerde derslerinize uyarlanabileceğini bilir hale geliyorsunuz. Başka insanlardan öğrendikçe sizin de bir insan olarak daha gelişip büyüdüğünü düşünüyorum. Çünkü siz kendiniz farklılıkları kabul eden diğer insanlara açık bir birey haline geliyorsunuz."

Karşıt fikirlere bile önyargısız olmayı, fikirlerini zorla kabul ettirmemeyi ve karşı tarafı da dinlemeyi öğrendiğini belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ4: "Başka insanları dinlemeyi öğrendim. Mesela benim fikirlerimin tamamıyla zıttını düşünen insanları bile dinlemeyi öğrendim. Bir takımın parçası olmayı öğrendim. Belki de bu takımın içinde insanların fikirleri benimkilerinden çok farklıydı ama insanlara saygı göstermeyi öğrendim. Böyle olunca da kendi fikirlerimi insanlar üzerinde çok bastırmamayı öğrendim. Bunlar kesinlikle benim kişisel gelişimime fayda sağladı."

Sadece kendisinin değil başkalarının gelişimine de yardımcı olma hissini geliştirdiğini belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ5: "Ben okula ilk başladığım zaman 2 yıl önce hiç Türkçe anlamıyordum. Aslında Türk kültürünü de pek anladığım söylenemezdi. Geçtiğimiz iki yılda edindiğim Türk arkadaşlarım sayesinde Türkçemi oldukça geliştirdim. Türkçe anlayışım geliştikçe okul idaresi ile ve Türk öğretmenlerle daha iyi iletişim kurmayı başardım. Aslen bilgisayar eğitimi de aldığım için okulun kendi hazırladığı karnesini yazılım bilgimi kullanarak hazırlamada 1 yıldır yardımcı oluyorum. Türk öğretmenler de bu işi okulda benim üstlendiğimi bildikleri için haliyle be biraz Türkçe onlar biraz İngilizce derken karneler hakkında da konuşmaya başladık ve ben kendi ülkemden getirdiğim bilgisayar becerimi okulun faydalanması için sunabildim ve ben bundan dolayı çok mutluyum."

Sakin ve sabırlı olmayı öğrendiğini belirten bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ6: "Öncelikle çok sakin olmayı öğrendim. Sabırlı olmayı öğrendim. Çünkü Gerek Türkçe olsun gerek İngilizce olsun çocuğa hani bir kelimeyi bir kereden 3 kereden 5 kereden fazla veya eş anlamlılarını örneklerini cümle kurarak bunu bana anlatmayı öğretti. Bunu yapabilmek için zaten bir sabrının olması lazım. Çocukların ne kadar masum olduğunu, hangi renkten olursalar hangi dinden hangi inanıştan olursalar onların aslında dünyada hiçbir şeyden farkının olmaması bunu korona zamanı öğrendim.''

4.11. Öğretmenlerin Çok Kültürlü Bir Ortamda Çalışmalarının Mesleki Gelişimlerine Katkısı Hakkındaki Görüşleri

Tablo 4.11. *Öğretmenlerin Çok Kültürlü Bir Ortamda Çalışmalarının Mesleki Gelişimlerine Katkısı Hakkındaki Görüşleri*

	Görüşler	Türk Öğretmenler	Yabancı Öğretmenler
1	Bilmediğiniz alanlarda çalışma ve düşünme fırsatı sunuyor, farklı yöntemler, teknikler öğrenip kendinizi geliştirme ihtiyacı duyuyorsunuz	TÖ2, TÖ4	YÖ4, YÖ7
2	Öğrencileri kaynaştırıp birbirini seven iyi insanlar olmalarını sağlayan öğretmen olmayı öğrendim	TÖ6	
3	Dili farklı öğrenciler için program hazırlama alışkanlığı sağlıyor, ders planlama yeteneğimi geliştirdi	TÖ2, TÖ6, TÖ11	YÖ1
4	Farklı noktalarda çalışma disiplini sağlıyor, öğrenci ve velilerin getirdikleri farklı resim örnekleri bana çok şey kattı	TÖ11	

5	Diğer öğrencilerin dinlerine, bayraklarına nasıl saygı göstereceğimi öğreniyorum. Anlayış saygı yönünden çok fazla geliştirdi. Daha hoşgörülü olup çocukları daha iyi anlamayı öğrendim	TÖ5, TÖ7 TÖ10, TÖ12	YÖ7
6	Çocukları daha çok anladığımı hissediyorum, ilk zamanlara göre daha iyi iletişim kuruyorum, çocukları daha mutlu edebilmeye başladım	TÖ12	
7	Bilmediğim alanlarda çalışma fırsatı, düşünme fırsatı sunuyor, farklı yöntemler, teknikler öğrenip kendinizi geliştirme ihtiyacı duyuyorsun	TÖ2, TÖ4	YÖ1
8	Farklı kültür ve dil kökenlerinden öğrencilere öğretim konusunda beni geliştirdi	TÖ4	YÖ3, YÖ1
9	İş birliği içinde çalışmayı öğrendim	TÖ9	YÖ4, YÖ7
10	Ailelerle ve öğrencilerle nasıl daha iyi iletişim kurabileceğimi öğretti		YÖ7, YÖ1
11	Tüm dil engellerinin üstesinden gelmeyi öğrendim		YÖ1

Tablo 4.11. incelendiğinde öğretmenler;çok kültürlü okulların, bilmedikleri alanlarda kendilerine çalışma ve düşünme fırsatı sunduğunu, farklı yöntemler, teknikler öğrenip kendilerini geliştirme ihtiyacı duyduklarını, öğrencileri kaynaştırıp birbirini seven iyi insanlar olmalarını sağlayan öğretmen olmayı öğrendiklerini, dili farklı öğrenciler için program hazırlama alışkanlığı sağladığını, ders planlama yeteneklerinin geliştiğini, farklı noktalarda çalışma disiplini kazandıklarını,diğer öğrencilerin dinlerine, bayraklarına nasıl saygı göstereceklerini öğrendiklerini,anlayış ve saygı yönünden çok fazla geliştiklerini, daha hoşgörülü olup çocukları daha iyi anlamayı öğrendiklerini, çocukları daha çok anladıklarını hissettiklerini, ilk zamanlara göre daha iyi iletişim kurduklarını, çocukları daha mutlu edebilmeye başladıklarını, işbirliği içinde çalışmayı öğrendiklerini, aileler ve öğrencilerle nasıl daha iyi iletişim kurabileceğini öğrendiklerini, tüm dil engellerinin üstesinden gelmeyi öğrendiklerinibelirtmişlerdir.

Çok kültürlü okulların, kendilerine bilmedikleri alanlarda çalışma ve düşünme fırsatı sunduğunu, buralarda farklı yöntem ve teknikler öğrenip kendilerini geliştirme ihtiyacı hissettiklerini belirten bazı Türk ve yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: "Öncelikle farklı noktalarda çalışma disiplini sağlıyor. Çünkü normale göre ben Türkçe Matematik, sosyal öğreteceksem burada aklıma gelen diğer çocuklarda bulunduğu için onlara yönelik çalışmam da gerekiyor. Bunları yaparken belki bilmediğim alanlarda çalışma fırsatı, düşünme fırsatı sunuyor."

TÖ4: “O şiiri nasıl çıkıyor, insanlar nasıl konuşuyor, zorlanınca dil bilmeyince nasıl yapacağını aslında bunu öğreniyorsun, farklı yöntemler, teknikler öğreniyorsun, kendini geliştirme ihtiyacı duyuyorsun. Bence birçok yerde farklılık görüyorsun.”

YÖ4: “Mesela bizlerin daha çok eğitim kursuna katılmamız gerektiğini düşünüyorum. Gittiğimiz kurslardan öğrendiklerimizi de sınıflarımıza uygulayabileceğimizi umut ediyorum. Her öğretmenin her üç veya beş senede bir yenilenmek için bir eğitim kursuna katılması gerektiğini düşünüyorum. Ama kesinlikle okulumuzun hepimizin işbirlikçi bir şekilde çalışmasına olanak sağlayan bir ortam olduğunu düşünüyorum.”

YÖ7: “Kesinlikle bu yıl kendimin çok geliştiğini düşünüyorum. Bu sene bana çok şey öğretti. Öncelikle kendi hakkımda bazı şeyler öğrendim. Ben açık görüşlü bir insanım. Yeni şeyler öğrenmeyi çok severim. Ben kendimi ilerletmeyi ve geliştirmeyi istiyorum.”

Öğrencileri kaynaştırıp birbirini seven iyi insanlar olmalarını sağlayan bir öğretmen olmayı öğrendiğini belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ6: “Geliştirdiği yönleri şöyle: mesela az önceki sorunuzda dünya barışına katkısı deyince, dünya barışına katkıda bulunacak çocukları bir arada kaynaştıracak onların birbirini seven ve iyi insanlar olmalarını sağlayan bir öğretmen olarak çalışmak bize mutluluk veriyor. Ayrıca çok farklı kültürlerden gelen çocuklarla muhatap olup, onlar üzerinde verilen program doğrultusunda başarılı olmak; onların dilini öğrenmek, onları anlamaya çalışmak.”

Dili farklı öğrenciler için program hazırlama alışkanlığı sağladığını, ders planlama yeteneğini geliştirdiğini belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ11: “MEB'in planına uygun ilerlemeye çalışıyorum okulumuzdaki yabancı çocuklarla olan planı daha farklı yapıyorum, planımı geliştiriyorum. Dokuz senedir hem öğrenciler hem veliler örnek getiriyorlar. Bana çok şey kattı, tatile gittiklerinde çocuklar bana çok farklı geliyor. Onlardan çok şey öğrendim ve öğrenmeye devam ediyorum.”

YÖ1: “Beni geliştirdi. Mesela teknik açıdan Slav dil kültüründen gelen birine öğretmekle, Latin dilinden gelen birine öğretmek arasında farklılıklar var. Bunları öğretirken farklı yaklaşımlar gerektiğini öğrendim mesela telaffuz açısından.”

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Farklı noktalarda çalışma disiplini kazandığını, öğrenci ve velilerin getirdikleri farklı resim örnekleri kendisine çok şey kattığını belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

TÖ11: "Dokuz senedir hem öğrenciler hem veliler örnek getiriyorlar. Bana çok şey kattı, tatile gittiklerinde çocuklar bana çok farklı geliyor. Onlardan çok şey öğrendim ve öğrenmeye devam ediyorum."

Diğer öğrencilerin dinlerine, bayraklarına nasıl saygı göstereceğini öğrendiğini, anlayış saygı yönünden çok fazla geliştiğini, daha hoşgörülü olup çocukları daha iyi anlamayı öğrendiğini belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ5: "Sonuçta farklı öğrencilerin farklı özelliklerini görüyorum, farklı kültürlerin özelliklerini görüyorum. Buda bana olumlu katkı sağlıyor. Onlara nasıl davranabileceğime ya da işte onların dinlerine, bayraklarına nasıl saygı göstereceğimi öğreniyorum, Aynı saygıyı ben de bekliyorum. Çünkü bu karşılıklı olabilecek bir durum. Ben onlara buna benimsetmeye çalışırken ben de onlara saygı duymayı öğreniyorum. Aslında karşılıklı bir durum var. Buda yani her zaman her yerde ileride yurtdışına çıktığımda bu saygı duyarak gideceğim. Çünkü onlar benim öğrencilerim, velilerim. Ben bunu benimseyerek severek isteyerek kabul ettiysem aynı saygıyı onlara da gösterebilirim."

TÖ7: "Empati kurmak, önyargılardan kurtulmayı zaman içerisinde aştım. Birçok kişinin önyargılarını kaldırdığımı düşünüyorum ve iletişim kurmayı öğrendim. Güzel bir tecrübe oldu. Başka bir yerde böyle bir okul bulabileceğimi sanmıyorum Çok fazla olumlu katkısı olduğunu düşünüyorum. Nerede nasıl konuşacağımı öğrendim."

TÖ10: "Çok kültürlü bir okulda çalışmanın bir öğretmen olarak geliştirdiği ne düşündüğünü kesinlikle geliştirdiğini düşünüyorum her yönden en başta dil olarak geliştirdiğini düşünüyorum. Çünkü kendimin İngilizce eğitiminden dolayıdır belki bilemiyorum biraz önyargılıydım ama şimdi anlamaya çalışıyorum anlatmaya çalışıyorum biraz. Çok iyi akıcı bir şekilde değil, elimden geldiğince buna çabalıyorum bir kere geliştirdiğine inanıyorum. Anlayış saygı yönünden de kesinlikle çok fazla geliştirdiğine inanıyor farklı bakış açılarına sahip olmaya başladık hep birlikte yardımlaşma bizim okulumuzda en büyük şeylerden biri, herkes birbirine yardım ediyor en önemlisi senin de böyle olduğunu düşünüyorum."

TÖ12: “Tabi ki geliştirdi. Ben ilk başladığım zamanla şimdi kendimi kıyaslıyorum. Zaman zaman eleştiriyorum. Daha çok çocukları anlamaya başladığımı hissediyorum. Sonra onlarla iletişim kurmayı daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum başladığım zamana göre. Onlar benden öğrendiği kadar bende onlardan öğrendim hayatı. Onların mutlu olduğu zaman neler yapabileceğine daha iyi şahit oldum. Ki onları mutlu etmek için daha çok çaba sarf etmeye başladığımı düşünüyorum.: İnsanın dünya görüşünü değiştiriyor. Yani daha hoşgörülü olmayı öğreniyorsunuz, onu anlamayı öğreniyorsunuz. Ona hoşgörülü olmak diğer yabancı öğrenciye hoşgörülü olmak derken derken sizin hayatınız daha böyle sakin ve dingin ilerlemeye başlıyor. Onlardan kendinize de ders çıkarıyorsunuz.’’

YÖ7: “Mesela Yaptığımız şeylerle farklı kültürlerden gelen insanları incitmemek mesela, dikkatli olmak. Her zaman kültürlere nasıl saygılı olabiliriz. Her zaman onları nasıl değerli kılarız.”

Çocukları daha çok anladığını hissettiğini, ilk zamanlara göre onlarla daha iyi iletişim kurduğunu, çocukları daha mutlu edebilmeye başladığını belirten bir Türk öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Bilmediği alanlarda çalışma ve düşünme fırsatı sunduğunu, farklı yöntemler, teknikler öğrenip kendini geliştirme ihtiyacı duyduğunu belirten bazı Türk öğretmenler ve bir yabancı öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ2: “Öncelikle farklı noktalarda çalışma disiplini sağlıyor. Çünkü normale göre ben Türkçe Matematik, sosyal öğreteceksem burda aklıma gelen diğer çocuklarda bulunduğu için onlara yönelik çalışmam da gerekiyor. Bunları yaparken belki bilmediğim alanlarda çalışma fırsatı, düşünme fırsatı sunuyor o yüzden bir öğretmen olarak dili farklı çocuklarla bir arada bulunmak onlara göre plan, program hazırlama alışkanlığı kazandırıyor.’’

TÖ4: “O şiiri nasıl çıkıyor, insanlar nasıl konuşuyor, zorlanınca dil bilmeyince nasıl yapacağını aslında bunu öğreniyorsun, farklı yöntemler, teknikler öğreniyorsun, kendini geliştirme ihtiyacı duyuyorsun. Bence birçok yerde farklılık görüyorsun.”

(Daha önce yukarıda söylemlerine yer verilen görüşler tekrara düşülmemek amacıyla tekrar alıntılanmamışlardır.)

Farklı kültür ve dil kökenlerinden öğrencilere öğretim konusunda kendisini geliştirdiğini belirten bir Türk öğretmen ve bazı yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ4: "Farklı kültürlü bir ortamda çalışmak şu anda benim de hoşuma gidiyor. Mesela ben de merak ediyorum. Onların yaptıkları şeyleri kıyafetleri olsun örme falan giymiş de okula onların dilleri İngilizce değil ben hazırlık falan okudum ama çok farklı. O şiiri nasıl çıkıyor, insanlar nasıl konuşuyor, zorlanınca dil bilmeyince nasıl yapacağını aslında bunu öğreniyorsun, farklı yöntemler, teknikler öğreniyorsun, kendini geliştirme ihtiyacı duyuyorsun. Bence birçok yerde farklılık görüyorsun."

YÖ3: "Kimse hiçbir şeyi veya her şeyi bilemez. Ama diğer insanlar ve diğer kültürler hakkında daha çok şey öğrendikçe her şey daha ilginç ve enteresan bir hal alıyor. Bu da yaptığınız işi etkiliyor. Dünyanın farklı yerlerinden hikayeler okuyorsunuz, farklı kökenlerden gelen insanların paylaştıkları farklı şeyler olabiliyor. Öğretmen olarak yaptığınız işin içine birçok farklı ögeler getirebileceğinizi bilmek çok güzel. Bir şeyin birden farklı yollarla yapılabileceğini bilmek öğrenmek de güzel. Yapmanın haricinde bazı şeyler farklı biçimlerde de açıklanabilir diye öğreniyorsunuz. Farklı kültürlerin farklı biçimlerde derslerinize uyarlanabileceğini bilir hale geliyorsunuz. Başka insanlardan öğrendikçe sizin de bir insan olarak daha gelişip büyüdüğünü düşünüyorum."

YÖ1: "Beni geliştirdi. Mesela teknik açıdan Slav dil kültüründen gelen birine öğretmekle, Latin dilinden gelen birine öğretmek arasında farklılıklar var. Bunları öğretirken farklı yaklaşımlar gerektiğini öğrendim mesela telaffuz açısından. Ama tüm teknik ögeleri bir tarafa bırakırsak bana öğrencilerle ve aileleriyle daha nasıl iyi iletişim kurabileceğimi öğretti. O öğrencinin en iyi nasıl öğrenebileceği konusunda bana nasıl iletişim kuracağımı öğrettim. Beni öğrencilerime öğretirken onları nasıl yönlendirmem nasıl düşündürmem konusunda öğretti, geliştirdi. Bizim amacımız öğretmen olarak öğrencilere öğrenmeyi öğretmek. Bizler öğrencilere en kolay ve en iyi öğrenme yollarını öğretiyoruz."

İş birliği içinde çalışmayı öğrendiğini belirten bir Türk öğretmen ve bazı yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

TÖ9: "Bizim için bir eksikliğimiz yok sadece bir yabanc dılı olarak bir sıkıntımız var onu da partnerime teşekkür ediyorum kendi şeylerimiz de onu da çözmeye çalışıyoruz ve şimdiye kadar bir problem yaşamadık gayet mutlu, düzenli bir şekilde gidiyoruz."

YÖ4: “Benim kendimi diğer insanların yerine koyabilmemi sağlayıp empati yeteneğimi geliştirdi. Yargılamamayı öğrendim. Eğer siz yardım etmeye ve paylaşmaya hazırsanız insanların da size aynı şekilde karşılık verdiklerin öğrendim. Profesyonel anlamda da herkesten bir şeyler öğrenebileceğimi bu sebeple de birlikte çalıştığımız insanları ciddiye almamız gerektiğini ve herkese saygılı davranmamız gerektiğini de öğrendim aynı zamanda.”

YÖ7: “Ayrıca eklemek istediğim kendi zümrem içinde oluşan iletişim ve etkileşimden gördüğüm ve tecrübe ettiğim herhangi bir ödül alma düşüncesi olmadan veya karşılık beklemeden vermeyi daha çok vermeyi öğrendim. Ben daha önceki çalıştığım yerlerde içinde yer aldığım ekipte zümrede bu şekilde çalışmıyorduk. Çok şey öğrendim. Her ne veriyorsan karşı tarafa karşılık beklemeden kazanan kişi siz oluyorsunuz. Bunu da öğrendim.’’

Ailelerle ve öğrencilerle nasıl daha iyi iletişim kurabileceğini öğrendiğinibelirten bazı yabancı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

YÖ1: “Ama tüm teknik ögeleri bir tarafa bırakırsak bana öğrencilerle ve aileleriyle daha nasıl iyi iletişim kurabileceğimi öğretti. O öğrencinin en iyi nasıl öğrenebileceği konusunda bana nasıl iletişim kuracağımı öğrettim.”

YÖ7: “Kesinlikle bu yıl kendimin çok geliştiğini düşünüyorum. Bu sene bana çok şey öğretti. Öncelikle kendi hakkımda bazı şeyler öğrendim. Ben açık görüşlü bir insanım. Yeni şeyler öğrenmeyi çok severim. Ben kendimi ilerletmeyi ve geliştirmeyi istiyorum. Daha önce öğretmenlik yaptığım yerde kültürel çeşitlilik yoktu. Önceki öğrencilerim aynı kültürden geliyorlardı. Burada yeni şeyler öğrendim. Şimdi burada velilerden gördüğüm iletişim ve etkileşim farklı. İletişim ve etkileşim de veliler açısından baktığımda farklılıklar olabiliyor. Ben aynı zamanda Türk kültürünü de öğreniyorum.’’

Tüm dil engellerinin üstesinden gelmeyi öğrendiğini belirten bir yabancı öğretmenbu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

YÖ1: “Bizim amacımız öğretmen olarak öğrencilere öğrenmeyi öğretmek. Bizler öğrencilere en kolay ve en iyi öğrenme yollarını öğretiyoruz. Bu tabii bu okulda biraz daha farklı. Tüm dil engellerinin üstesinden gelmeniz gerekiyor.”

BÖLÜM V
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmaların bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada Antalya ili sınırlarında ulusal ve uluslararası programın uygulandığı çok kültürlü özel bir okudaki tüm paydaşlar arasında meydana gelen iletişim ve etklileşimin, diğer okullara göre nasıl farklılıklar gösterdiğinin, kültürel çeşitlilik dikkate alındığında meydana gelen iletşim ve etkileşimden dolayı yaşanılan olumlu ve olumsuz durumların neler olduğunun ortaya konması, veliler ve öğretmenler arasında iletişim ve etkileşimin nasıl gerçekleştiği, kültürel çeşitliliğin okul işleyişine sağladığı faydalar ve aynı zamanda varsa sebep olduğu zorlukların neler olduğu, okuldaki kültürel çeşitliliğin öğrencilerin küresel vatandaşlar olarak topluma kazandırılmasına etkisi, okulun sahip olduğu kültürel çeşitliliğin genel dünya barışına katkılarının neler olduğu ve son olarak da okuldaki kültürel çeşitliliğin okulda çalışan öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimlerine katkısının neler olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Farklı nedenlerden dolayı her toplumun yapısında bazı değişiklikler meydana gelmektedir. Toplumdaki değişmeyi etkileyen çeşitli unsurlar vardır. (Doğan, 2007; Gökçe, 2010; Tezcan, 1997)'dan aktaran Özdemir (2011), Toplumlarda genel olarak değişmeye etkili olan unsurların başında bilim ve teknolojide meydana gelen değişiklikler, kentleşme, ülkenin siyasal ve ekonomik yapısı, değerler, insanlar arasında meydana gelen mücadeleler ve eğitimin olduğu, tüm bu faktörlere ayrıca medya, iletişim ve sanat alanlarında meydana gelen değişme ve gelişmeleri de eklemenin gerekli olduğu belirtilmektedir. Burada belirtilen faktörlerin her biri toplumsal değişme üzerinde etkili olmaktadır ve eğitim de bir toplumun en temel kurumlarından biri olduğu için bu değişimlerin dışında düşünülememektedir.

Eğitimde başlatılan bir değişme sosyal yapının diğer parçalarını değişme yönünde etkilediği gibi, kendisi de sürekli olarak diğer parçalarda gerçekleşen değişmelerin etkisine açıktır (Eserpek, 1978). Eğitim, toplumsal değişmede etkili bir rol oynarken aynı zamanda

toplumda meydana gelen değişimden de etkilenebilmektedir. Toplum içinde meydana gelen değişmeler eğitimi değişmesi üzerinde etkili olurken aynı zamanda da eğitim yoluyla toplumun istenildiği şekilde yönlendirilip eğitilmesi de mümkün olabilmektedir (Tezcan, 1997). İçinde yaşadığımız sosyal yapının en temel kurumlarından biri olan eğitim de diğer kurumlar gibi küreselleşmenin getirdiği değişmelerle şekil değiştirmektedir.

Eğitimin çok önemli görev ve sorumlulukları vardır. Bunlara; bilgiler üretmek, yeni çıkan bilgileri yaymak, toplumun birikimleri olan kültürel değerleri yeni kuşaklara aktarmak, aktarımı yaparken gerekli bilgileri değişiklikler ışığında güncellemek, geliştirmek ve yenilemek, bireylere demokratik bilgi, anlayış ve tutumlar ile toplumun ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazandırmak, bireylerin hem kendi toplumlarına hem de dünyaya uyumunu sağlamak ve kolaylaştırmak örnek verilebilir. Değişmeye uyum sağlayabilecek, değişmeyle birlikte yenilenecek görev ve sorumluluklarında başarılı olacak bireyleri yetiştirmek de eğitimin sorumluluğundadır (Şen, 2007).

Küreselleşmeyle birlikte toplumsal alanda meydana gelen değişmeler açık ve sosyal bir sistem olan okulu ve okul topluluğunu da etkilemiştir. Eğitim sisteminin en önemli parçalarından biri olan okullar; günümüz bilgi toplumunda, küreselleşme, ekonomik değişimler, göç gibi farklı sebeplerlefarklı kültür, dil ve inanç yapılarından gelen öğrencilerin daha çok bir arada bulunduğu ve bir arada eğitim aldıkları kurumlar haline gelmiştir.Değişen yeni dünya düzeninde öğrenciler, kültürel çeşitliliğin bulunduğu okullarda eğitim alırken aynı zamandailetişim ve etkileşimlerinde farklılıklara saygı duyma, hoşgörülü olma, empati kurma, işbirliği ve yardımlaşma becerilerini de doğal olarak geliştirme şansına sahip olabilmektedirler.

Çalışmanın yapıldığı okulda çalışmaya katılan öğretmenlere, çok kültürlü olan okullarını iletişim ve etkileşim bakımından diğer okullardan ayıran özelliklerinin neler olduğu sorulduğunda öğretmenler bu özellikleri şu şekilde belirtmişlerdir:

Çalışmada yer alan katılımcılar, okulu diğer okullardan ayıran özelliklerden bir tanesinin okulun farklı milletlerden gelen bireylerden oluştuğunu ve bu özelliği ile de diğer Türk okullardan ayrıldığını belirtilmişlerdir.

Yapılan literatür taramasındadünyada yaşanan teknolojik gelişmeler ve küreselleşmeye bağlı olarak teknolojik kültürler arası etkileşimin geçmişe oranla hiç olmadığı kadar arttığı belirtilmektedir. Yaşanan bu gelişmeler; bir yandan farklı kültürlerin bir araya gelerek çok

kültürlü ortamlar oluşturmalarına neden olurken; bir yandan da bir araya gelen kültürlerin olumlu ya da olumsuz olarak birbirlerini etkilemelerine neden olduğu anlatılmaktadır (Hossain ve Aydın, 2011).

Çalışmanın yapıldığı okulda öğrenciler, öğretmenler, veliler ve diğer personel arasında çok kültürlülük ve kültürel çeşitlilikten dolayı gerçekleşen iletişim ve etkileşimin daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Çok kültürlülükle yakın ilişki içerisinde olan bir diğer kavramın da iletişim olduğu görülmektedir. İletişim ile ilgili alan yazında birçok tanımının yapıldığı bilinmektedir. İletişim kısaca; insanların arasında köprü görevi görerek, insanların duygu, düşünce ve bilgilerini birbirine aktarmada kullandıkları kavramdır (Geçikli, Serçeoğlu ve Üst, 2011).

Birçok alanda olduğu gibi eğitim anlayışlarında da çeşitlilik ve farklılığın birer zenginlik unsuru olarak kabul edilme anlayışı sayesinde farklı etnik, ırk, dil ve dine mensup olan öğrenciler okullarda birer zenginlik unsuru olarak görülmektedir (Banks, 1993; Kaya ve Aydın 2013). Bu bağlamda okul ortamlarına çeşitli kültürlerden gelen öğrenciler aynı zamanda karşılıklı kültürel etkileşimi ve bunun yayılmasını da sağlamaktadırlar (Nieto ve Bode 2012).

Yapılan çalışmada bunu destekleyen bulgular elde edilmiştir. Okulun çok kültürlü ortamında farklı dil ve kültürden gelen insanların birbirleriyle ötekileştirmeden etkileştikleri, kültürler arasında iletişim sağlandığı, evrensel kültürün unsurlarının birlikte yaşanarak öğrenildiği, çeşitli kültürlerin bir araya gelerek birlikte yaşama ve hoşgörü kültürü oluşturduğu ifade edilmektedir. Çalışmanın yapıldığı okulda çok kültürlü eğitim ortamında bireyler arasında farklı kültürlere saygı duyma ve farklı kültürlerle yaşama becerileri kazanmanın önemli olduğu görülmektedir. Bireylerin bu becerileri kazanabilmeleri için gerekli ortamın farklı milletlerden gelen öğrenci, öğretmen, veli ve diğer personelin bir araya gelmesiyle oluştuğu ve bu durumun tüm paydaşlara olumlu katkılar sağladığı anlaşılmaktadır.

En az iki kültürün bir arada yaşaması daha fazla kültürlerin bir arada yaşamasından daha sorunludur çünkü daima bir hâkimiyet ve güç mücadelesi iki kültür arasında devam ederek iki farklı kültür arasındaki ilişkide büyük oranda sorunlar yaşatır. Farklı birçok kültürün bir arada olması genelde daha basit görünse de aslında ikiden fazla kültürün birlikteliği dengeli olduğunda daha kolaydır (Yakışır, 2009). Çalışmanın yapıldığı okulda çeşitli kültürlerin bir araya gelmeleriyle oluşan okul topluluğunda paydaşlar arasında birlikte yaşama ve hoşgörü kültürü oluştuğu, paydaşlarınbirbirlerini önemseyerek demokratik bir ortamda etkileşim

halinde oldukları anlaşılmakta olup yazarın belirttiği görüşü destekleyici yöndedir. Birçok kültürün bir arada bulunması ile daha çok sorunla karşılaşılacağı düşünülse de aslında sadece farklı iki kültürün birbirleriyle anlaşmasının daha zor olacağı ve kültürel farklılıklar ne kadar fazla olursa olsun tüm farklılıklara eşit mesafede yaklaşıldığında bireyler arasında yaşanabilecek sorunların azalacağı anlaşılmaktadır.

UNICEF'in barış eğitim programına göre barış eğitimi ile en çok hedeflenen kazanımlar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

1. Bilgi düzeyinde: Çatışma nedenlerini belirleme, şiddet dışı çözüm yöntemlerini belirleme konusunda bilgi sahibi olma;
2. Beceri düzeyinde: İletişim, empati, eleştirel, kritik ve yaratıcı düşünme, problem ve çatışma çözme ve önleme, ayrımcılığı önleme, eşitliği sağlama, adaleti sağlama, değişime açık olma, birlikte yaşama ve önyargılarla başetme becerilerini kazanma;
3. Tutum düzeyinde: Benlik saygısı, çok kültürlülüğü kabul ve saygılı olma, hoşgörülü olma ve insan haklarına saygı, cinsiyet eşitliği ve farklılıklara saygıyı ve kabulü içeren tutumlara sahip olma (Urlu, 2019).

Çalışmanın yapıldığı okulda da küreselleşmenin de etkisiyle farklı kültürlerden gelen bireylerin zengin kültür çeşitliliğin bulunduğu okulda bir arada eğitim alma suretiyle kültürel açıdan bütünleştikleri, birbirlerinden farklı dil, kültür, inanç, bakış açıları konusunda birçok şey öğrenip faydalandıkları ve daha barışçıl bir dünyada yaşayabilmek için gerekli hoşgörü, anlayış ve tolerans gibi çok önemli değerleri geliştirme şansına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ulusal ve uluslarası programları bir arada uygulayan az sayıdaki okulun sayılarının Türkiye çapında artırılmasıyla farklı dil, kültür, inanç sistemlerinden gelen bireylerin daha çok bir arada bulunmalarına olanak sağlanabilecek ve dolayısıyla da bireylerin daha barışçıl bir dünyada yaşanabilmesi için gerekli becerilerle donatılmalarına olanak sağlanmış olunacaktır.

Tüm bunlar da UNICEF'in barış eğitimi programlarının öğrencilere kazandırmayı hedeflediği bilgi, beceri ve tutumu destekler niteliktedir. Okuldaki öğrenci, öğretmen, veli ve diğer tüm personel çok kültürlülüğü kabul edip saygı gösterme, değişime açık olma, önyargılardan uzak olma, birlikte barış içinde yaşayabilme objektif ve tarafsız olarak hoşgörü çerçevesinde iletişim ve etkileşim kurabildikleri açıkça görülebilmektedir. Aynı zamanda, karşılaşılan sorunları ise tüm paydaşlara uyabilecek çözümlerle aşmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Katılımcılar tarafından verilen yanıtlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde

okulda kültürlerarası iletişimin ve küresel eğitimin benimsendiği, öğrencilerin gelecekte sağlıklı, üretken ve farklı açılardan bakabilen ve farklılıklara hoşgörü gösteren birleştirici, hoşgörülü ve barışçı bireyler olma yolunda eğitim aldıkları anlaşılmaktadır. Okulda görev yapan öğretmenlerin, diğer personelin de kendilerini gene bu alanlarda geliştirme ve yetiştirme fırsatına sahip oldukları da anlaşılmaktadır. Çok kültürlü eğitim ortamlarında çalışanöğretmenlere birtakım görevler düşmektedir. Çok kültürlü eğitim ortamlarında çok kültürlülüğü iyi yönetebilen, saygı-hoşgörü çerçevesinde iletişim kurmayı ve kurdurmayı başarabilecek yeterliliğe sahip olmaları öğretmenlerin aranan bir özelliklerinden olmalıdır. Öğretmenini kendisine rol model alan öğrencilerin, bu farklılıkları zenginlik olarak değerlendirebilecek öğretmenlere çok kültürlü eğitimde ihtiyacın daha fazla olacağını söylemek mümkündür (Şengür, 2017). Çalışmanın yaptığı okulda öğretmenlerin çok kültürlü bir ortamda çalışıyor olmaları nedeniyle öğrencilerine saygı ve hoşgörü çerçevesinde iletişim kurma konusunda destek oldukları ve onlara bu alanlarda iyi bir rol modesl olduğu görülmektedir. Çok kültürlü okullarda çalışan öğretmenlerin öğrencilerine kazandırdıkları saygı ve hoşgörü becerileri öğrencilerin ileride evrensel vatandaşlar olarak topluma kazandırılmalarına katkı sağlayacağından sadece çok kültürlü okullarda değil Türkiye'nin her yerinde eğitim veren resmi ve özel eğitim kurumlarında da öğrencilere kazandırılması planlanmalıdır.

Çok kültürlü okullarda meydana gelen iletişim ve etkileşim aslında kültürlerarası meydana gelen bir iletişim ve etkileşim olarak da görülebilir. Farklı kültür, dil, inanç ve dünya görüşlerinden gelen bireylerin birbirleriyle iletişim kurabilmeleri için anlayış, saygı ve hoşgörü üzerine kurulu ortak bir dil ve kültür de buluşma gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Çokkültürlü takımlar farklı kültürel geçmişe sahip bireylerden oluşan, dolayısıyla farklı dil, din, yaşam biçimi ve çalışma tarzına sahip personeli barındıran iş birimleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek bu takımlar içinde çalışmak gerekse onları yönetmek çok uluslu ve uluslararası işletmelerde insan kaynakları yönetiminin önemli konularından birisidir (Aksoy, 2016). Çalışmada yer alan okulda görev alan yabancı uyruklu öğretmenlerin huzurlu ve mutlu bir şekilde okul ortamında çalışıp ortama daha kolay uyum sağlayıp randıman artışı sağlamak amacıyla hem Türk hem de yabancı uyruklu öğretmenlerin kültürlerinin kaynaşmasını sağlayarak istenilen mutlu çalışma ortamı sağlanabilecektir.

Çalışmanın yapıldığı okul, uyguladığı ulusal ve uluslararası program nedeniyle de çok kültürlü bireylerin yoğun bir şekilde bulunduğu ve dolayısıyla da çok uluslu bir anlayışla tüm

paydaşların iletişim ve etkileşim içinde bulunduğu bir okuldur. Okulda gerek öğretmenler ile gerekse veliler ile yapılan resmi toplantılarda farklı dil konuşan paydaşların birbirleriyle iletişim kurup anlaşabilmelerini teminen katılımcıların da belirttiği gibi gerekli duyulan dillerde yazılı ve sözlü tercüme olanağı sağlandığı görülmektedir. Bunun yapılmıyor olmasının, tüm paydaşlar aarasında etkili bir iletişim ve etkileşim ortamının sağlanmaması ve dolayısıyla da okul işleyişinin her yönden olumsuzluklara maruz kalmasına sebebiyet verebilir olduğu düşünülmektedir. Farklı ulus ve kültürlerden eğitimcilerin ve velilerin yoğun olarak bulunduğu okul ortamlarında iletişimin etkili bir şekilde sağlanabilmesi amacıyla okul ortamında yoğun olarak kullanılan farklı dillerde yazılı ve sözlü tercüme imkanının sağlanması önem arz etmektedir. Dilini ve kültürünü bilmediği bir ülkede çocuğuna eğitim aldırmak isteyen velilerin okula güven sağlamaları ve çocuklarının eğitiminde aktif rol almaları için Türkçe dilini öğrenene kadar tercüme imkanının sağlanması önemlidir. Yabancı uyruklu ve Türk diline hâkim olmayan velilerin sayılılarının her geçen gün arttığının bilinmesinden dolayı sadece bünyesinde fazla sayıda uluslararası veli bulunduran okullar değil tüm resmi ve devlet okullarında eğitim alan yabanbcı uyruklu öğrenci velileri için de bu hizmetin sağlanmasının gerekli olduğu anlaşılmaktadır.

Farklı kültürlerden öğrencilerle arkadaşlıklar kurma, farklı dil ve kültürleri tanıma, farklı kültürlerle uyum içinde yaşama, farklı kültürleri yadırgamama davranışlarının gösterilmesi kültürlerarası iletişim yeterlikleri açısından olumlu olarak değerlendirilebilir veya okulda verilen eğitimin kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirdiği de ülkeler arasında zorunlu ya da gönüllü olarak yaşanmakta olan yoğun göç hareketleri insanların tanımadıkları kültürler ile iletişim kurma gerekliliğini doğurmaktadır. Bu nedenle bireylerin kültürel farklılıkları tanımaları, anlamaları ve davranış repertuvarlarını geliştirmelerini amaçlayan kültürlerarası iletişim eğitimi önem kazanmaktadır (Aksoy, 2016). Çalışmanın yapıldığı okulda tüm okul paydaşlarının kültürlerarası iletişim becerilerinin geliştirmeleri için doğal bir ortam bulunmaktadır. Okul paydaşlarının kültürlerarası iletişim becerilerinin gelişmesiyle doğru orantılı olarak farklı kültürden bireylerin birbirini yanlış anlama, yadırgama, önyargı ile yaklaşma gibi olumsuzlukları da ortadan kaldırıp saygı, sevgi ve anlayış çerçevesinde kurulan iletişim ve beraberinde getireceği etkileşim ile dünya barışına katkı sağlanma konusunda çok ciddi katkı sağlanabilecektir. Farklı kültürlerden, dillerden ve inançlardan gelen bireylerle iletişim ve etkileşim halinde olunurken bireyler daha etkin daha nitelikli kişiler arası iletişim

kurma olanağına da sahip olabilmektedirler. Çalışmada yer alan katılımcılardan bazıları okul ortamında edindikleri beceriler sayesinde kendi özel hayatlarında da daha dingin, daha hoşgörülü ve toleranslı, yargılamadan dinleyen bireyler haline geldiklerini ifade etmişlerdir. Kültürlerarası iletişim yeterliği farklı kültürlerin üyeleri arasında yanlış anlamalarla ters orantılıdır. Yeterlik arttıkça yanlış anlamalar azalır (Kartarı, 2006).

Çalışmaya katılan paydaşların okul ortamında farklı bireylerle iletişim kurarak geliştirdikleri ve öğrencilerine de model oldukları kültürlerarası iletişim becerileri sayesinde birbirleriyle açık ve sıcak iletişim kuran ve birbirini yargılamayan bir öğrenme topluluğunun geliştiği görülmektedir. Ülkeler arası yapılabilecek seyahatlerin eskiye nazaran daha hızlı bir şekilde yapılabiliyor olması, ekonomik veya farklı sebeplerle meydana gelen göçlerin de etkisiyle neredeyse dünyanın her yerinden insanlar kolay bir şekilde kendi kültürlerinden farklı kültürlerle temas etme olasılığına sahip olmuştur (Spitzberg, 2009). Farklı kültürlerden gelen bireylerin kültürlerarası iletişim, bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi nitelikli özelliklere sahip insan yetiştirmek açısından ve ayrıca bireylerin barış içinde yaşayabilmeleri açısından da çok büyük bir öneme sahiptir (Özdemir, 2011). Çok kültürlü okullarda mevcut olan, dil, kültür, inanç zenginliğinin sağlayabileceği tüm olumlu yönlerin sosyal medya ve diğer iletişim kanallarıyla topluma tanıtılması sayesinde dünyamızda genel olarak görülmesi ve yaşanması istenilen barış ve huzura da daha kolay ulaşılacağına inanılmaktadır

5.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler:

Okuldaki kültürel çeşitliliğin tüm paydaşlar üzerindeki olumlu etkilerini artırmak amacıyla;

- Veli, öğretmen ve öğrencilerin birbirlerinin kültürlerini daha etkili bir şekilde öğrenebilmeleri için okul zamanlarında daha çok sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi,
- Hem Türk hem de yabancı öğretmen ve personelin yabancı dil gelişimine katkı sağlamak amacıyla okulda Türkçe ve İngilizce dil kurslarının açılması,
- Öğretmenlerin birlikte çalışabilmelerini daha kolaylaştırmak ve birbilerini daha yakından tanıyabilmelerine olanak sağlamak amacıyla yıllık çalışma programına takım ruhunu geliştiren çalışmaların eklenmesi,

- Okulda düzenlenen resmi toplantılarda farklı dillerde iletişim ve etkileşimi sağlamak amacıyla her zaman görevli bir personelin bulundurulması,
- Farklı dil ve kültürlerde sözsüz iletişimin ne anlama geldiği ile ilgili eğitimlerin öğrenciler ve öğretmenler için düzenlenmesi,
- Barış eğitimini geliştirici eğitim ve öğretim faaliyetlerinin okul rehberlik servisi programına dahil edilmesi,
- Farklılıklarla başetme becerileri konusunda öğrenci, öğretmen, veli ve diğer personelin de dahil olduğu bilgilendirici toplantıların düzenlenmesi,
- Her yıl 21 Eylül'de tüm dünyada kutlanan Dünya Barış Günü'nün -Diğer adıyla Birleşmiş Milletler Günü- okulda düzenli olarak kutlanarak bu kutlamalar aracılığıyla öğrencilerde bilinçli farkındalıklar yaratılması,
- "Nasıl iyi bir dünya vatandaşı olunur?" konusunda, öğrencilerin farkındalığını artırmak ve bilinç düzeylerini geliştirmek üzere eğitim/öğretim faaliyetlerine, multidisipliner bir programlama yaklaşımı ile her seviyede eğitim alan öğrenciler için hazırlanan eğitim ve öğretim faaliyetlerinin dahil edilmesi önerilmektedir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

- Nitel olarak yapılan bu çalışmanın aynı zamanda nicel bir çalışma olarak yapılmasının da alana katkı sağlıyacağı önerilmektedir.
- Çok Kültürlü okullarda eğitim alan öğrenciler ile sadece Türk uyruklu öğrencilerin eğitim aldıkları okullarda öğrencilerin Türkçe ve İngilizce dillerindeki iletişim becerilerindeki farklılıkların belirlenmesi amacıyla nicel veya nitel bir çalışma yapılabilir.
- Çok kültürlü okullarda eğitim alan Türk öğrencilerin problem çözme, empati kurma, yaratıcı düşünme becerileri ile Türk okullarında eğitim alan diğer Türk öğrencilerin bu becerileri arasındaki farklılıklar varsa bunları ortaya koymak üzere nicel veya nitel bir çalışma yapılması önerilmektedir.
- Çok kültürlü okullarda görev yapan Türk ve yabancı uyruklu öğretmenlerle daha çok ağırlıklı olarak Türk kökenli öğrencilerin eğitim aldıkları okullarda görev yapan Türk ve yabancı uyruklu öğretmenlerin, öğrencilerin birer dünya vatandaşı yolunda

evrensel değerlerle büyümleri ve dünya barışına katkı sağlayabilmeleri konusunda öğrencilere sağladıkları katkıların neler olduğunu saptama konusunda karşılaştırılmalı nitel bir çalışma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akkuş B., İ. A. Naciye (2018). *Sistem yaklaşımı kavramları ve yönetim*. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (7) 223-237.

Alıç, Mehmet (1991). *"Türk Eğitim Sistemi ve İşleyişi*", Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No: 444, Eskişehir.

Alkan, C. (1982). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretmen Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), 377-379.

Armstrong, M. (1999). *Human Resource Management Practice, 7th Edition.* London: Kogan Pagel.

Aslan, C. (2016). Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Barış Eğitimi. Ankara Üniversitesi çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi. Ankara Üniversitesi Basımevi.

Aybek, B. (2007). *Eleştirel Düşünmenin Öğretiminde Öğretmenin Rolü*. Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, 7 (2).

Aybek B., S. N. (2016*). Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Tutumları ile Algıladıkları Mesleki Etik İlkelerin İncelenmesi*. Ç.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25* (1), 93108.

Aydın, M. (1993). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Hatipoğlu Yayınevi. Ankara

Aydın, M. (2000). *Eğitim Yönetimi*. Hatipooğlu Yayınevi. Ankara

Aydın A. H., G. S. (2007). *Yönetim ve Organizasyon (2.Baskı).* Ankara: Nobel.

Aydın, D. U. (2012). *Örgütsel iletişim açısından örgüt kültürü ve bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Günay, R. , Kaya, Y. & Aydın, H. (2014). *Çokkültürlü Eğitim Yaklaşımının Etkililik Düzeyi: Bir Meta-Analiz Çalışması*. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 7 (4) , 145-166.Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/21656/232842

Bakan, İ. V. (2004). *Örgütsel İletişim ile İş Tatmini Unsurları Arasındaki İlişkiler Akademik Örgütler için Bir Alan Araştırması*. *Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 7*, 1-30.

Balbağ, Nur & Türkcan, Burçin. (2017*). İlkokul 4. Sınıf Öğrenci ve Öğretmenlerinin Küresel Vatandaşlık Algıları.* Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry. 8(2), 216-216. 10.17569/tojqi.270274.

Balcı, A. (2002). *Etkili Okul. Okul Geliştirme, Kuram, Uygulama ve Araştırma*. Üçüncü Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Baltacı, A. (2019). Sosyal Sistem Kuramı ve Eğitim Örgütlerine Etkileri. Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi , 3 (1) , 1-19 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/mead/issue/47831/411730

Banks, J., A. (1992). *Africentrism and Multiculturalism: Conflict or Consonance.* The Journal of Negro Education, 61(3), 273-286.

Banks, J. A. (1993). *Chapter 1: Multicultural Education: Historical Development, Dimensions, and Practice*. *Review of Research in Education*, *19*(1), 3 49. https://doi.org/10.3102/0091732X019001003

Başaran İ., E. (1982). *Örgütsel Davranışın Yönetimi.* Ankara: Ankara Üniversitesi Fak Yayınları.

Başaran, İ. E., (1984*), Yönetime Giriş*, A.Ü. Eğitim Fakültesi, Ankara.

Başaran E. (2000). *Örgütsel Davranış (3.Baskı).* Ankara: Feryal Matbaası.

Booysen, L. (2003). *Diversity Management.* London,Oxford: Butterworths Lexis Nex.

Brannigan, G., G. (1985). *The Research Interview - Effective Interviewing.* Springfield Il. Charles C. Thomas Pub.

Bursalıoğlu, Z. (1978). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama.* Ankara.A.Ü Eğitim Fakültesi Basımevi.

Bursalıoğlu, Z. (1998). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış.* Ankara: Önder Matbaacılık.

Bursalıoğlu, Z. (2000). *Eğitimde Yönetimi Anlamak Sistemi Çözümlemek*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Bursalıoğlu, Z. (2008). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi.

Bursalıoğlu, Z. (2014). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama (12.Baskı).* Ankara: Pegem Akademi.

Carrell, L. J. (1997). *Diversity in the Communication Curriculum: Đmpacton Student Empathy*. Communication Education, 46, 234-244. DOI: 10.1080/03634529709379098

Ceylan, Ş. (2014). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dünya Vatandaşlığı Hakkındaki Görüşleri.* Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi*, 7* (1), 78-93.

Chadwick, B. A. (1984*) Social Science Research Methods*. New Jersey. Prentice Hall.

Christensen, L. T. (2008). *Corporate Communications:Convention, complexity and Critque.* London: Sage Publications.

Cırık, İ. (2008). *Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları- Multicultural Education and Its Reflections.* Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, *34(34)*, 27-40.

Çakmak, Ö. (2008). *Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi The Influence of Education on Economoy and Development*. D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11*, 33-41.

Çalışkan, Ş., Karabaca. M., Meçik,O. (2013). *Türkiye'de Eğitim-Ekonomik Büyüme İlişkisi 1923-2011 Kantitatif Bir Yaklaşım.* Yönetim Bilimleri Dergisi, 11 (21), 29-48.

Daft, R. L. (2003). *Organisation Theory and Design.* United States of America: Cengage Learning.

Davey, L. (2009). *The Application of Case Study Evaluations*. Elementary Educatıon Online, 8(2), 1-3.

Dağ, İ. (2014). *Etkili İletişimin Eğitim Yönetiminde Rolü.* Journal of Qafqaz UniversityPhilology and Pedagogy. 2 (2), 199-214 199.

Dogra, N. (2001). *The Development and Evaluation of a Programme to Teach Cultural Diversity to Medical Undergraduate Students*. Medical Education, 35(3), 232-241. https://doi.org/10.1046/j.1365-2923.2001.00734.x

Doğan, Soner. (2014). Eğitimin işlevleri (eğitim bilimine giriş kitabı). ED: Doç. Dr. Celal Teyyar Uğurlu. Cumhuriyet Üniversitesi.

Dökmen, Ü. (2005*). İletişim Çatışmaları ve Empati 31. Baskı.* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Duman, T. (1991). *Türkiye'de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları No:2322, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Erdoğan, İ. (2006). *Eğitime Yeni Yönelimler*, Demirel, Özcan ve Z. Kaya (Ed.) Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara: Pegem A. Yayıncılık.

Ergün, M. (1992). *Eğitim ve Toplum: Eğitim Sosyolojisine Giriş.* Ankara: Ocak Yayınları.

Ergun, Doğan (2014), Yöntemi Geliştirmek, Ankara, İmge Kitabevi Yayınevi.

Eserpek, A. (1978). *Eğitim ve Sosyal Değişme*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 11 (01), 123-141.

Eskicumalı, A. (2003). *Eğitim ve Toplumsal Değişme Türkiye'nin Değişim Sürecinde Eğitimin Rolü.* B.Ü. Eğitim Dergisi 19 (2), 15-29.

Faas, D. (2008*). From foreigner pedagogy to intercultural education: An analysis of the German responses to diversity and its impact on schools and students.* European Educational Research Journal, 7(1), 108-123.

Geçikli, F. Serçeoğlu, N. & Üst, Ç. (2011). *Örgüt içi iletişim ve iletişim tatmini konaklama işletmelerinde bir uygulama*. Iletişim kuram ve araştırma dergisi (33), 163- 184.

Genç, S. Z. ve Eryaman, M. Y. (2007*). Değişen değerler ve yeni eğitim paradigması*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, IX (1), s.89-102.

Genç, S. Z. (2008*). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması Changing Values and New Education Paradigms.* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1), 89-102.

Gharajedaghi, J. (1999). *Systems thinking: managing chaos and complexity*. Woburn, Ma: Butterworth- Heinemann.

Gökçe, O. (2010). *İletişim Bilimine Giriş.* Konya: Dizgi Ofset.

Göksoy, S. (2018). *Eğitimde etkinliliğinin artırılabilmesi için sistem modelinin okul ve öğrenme ortamına.* Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi , 3 (3) , 1-15 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijolt/issue/40659/489574

Göksu, A., Güngör, G. (2013). *Türkiye'de Eğitim Finansmanı ve Ülkelerarası Bir Karşılaştırma.* Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F Yönetim ve Ekonomi, 20 (1), 59-72.

Grobler, B. R., M. K. (2006*). Creating a School Environment for the Effective Management of Cultural Diversity*. Educational Management Administration & Leadership Sage Publications Elmar, 34 (4), 449-472.

Gülnar, B. (2007). *Örgütlerde İletişim ve İş Doyumu.* İstanbul: Literatür Yayınları.

Gümüş, E. V.,Şişman. M. (2012). *Eğitim Ekonomisi ve Planlaması.* Ankara: Pegem.

Gümüş, E, Şişman, M. (2014). *Eğitim Ekonomisi ve Planlaması*. Ankara: Pegem.

Gürgen, H. (1997). *Örgütlerde İletişim Kalitesi.* İstanbul: Der Yayınları.

Güvenç, B. (1995). *Kültür ve Eğitim*. Gündoğan Yayınları. İstanbul

Hamilton, C. (2008). *Communication for Results: A guide for Business and Professions.* California: Thomson Publications.

Hancock, R. ve Dawson, R., Algozzine, B. (2006). *Doing a case study research.* New York: Teachers College Press.

Heuberger, B. G. (2010). *Strength Through Cultural Diversity: Developing and Teaching a Diversity Course. College Teaching, 47*(3), 107-113.

Hofstede, G. (2005). *Cultures and Organisations: Software of the Mind.* McGraw Hill.

Hossain, M. And Aydin, H. (2011). *Multicultural Education & Technology*. Emerald Group Publishing Limited, 5(2), 116-128 . Doi:10.1108/17504971111114265

Hoy, W. K. and Miskel, C. G. (1996). *Educational Administration.* New York: McGraw Hill.

Hoy, W. K. ve Miskel, C.G. (2012*). Eğitim Yönetimi*. (Çeviri Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık, 7. Baskıdan Çeviri

Hoyley , E. (1986). *The Management of Schools*. Taylor and Francis Group. Great Britain.

Humphrey, N. B. (2006). *Understanding and Responding to Diversity in the Primary Classroom:An International Study*. European Journal of Teacher Education, 29(3), 305-313.

Immegart GL, Pilecki FJ.(1973). *An Introduction to Systems for the Educational Administrator*. Addison-Wesley Longman Inc.

Kan, Ç. (2009). *Değişen Değerler ve Küresel Vatandaşlık Eğitimi*. Kastamonu Eğitim Dergisi, 17 (3), 895-904.

Karasar, Ş. (2004*). Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri-Internet ve Sanal Yüksek Eğitim* . The Turkish Online Journal of Educational Technology TOJET, 3(4) Article 16, 117-125.

Karakütük K., Aksoy, H. H., Akçay, C. R. (1994). *Eğitim Yönetiminde Değerlendirme Süreci.* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 27(1), 361-383. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000426

Karip, E. (2014). Eğitim *Bilimin Alanı ve Kapsamı. Eğitim Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kartarı, A. (2006). *Farklılıklarla Yaşamak Kültürlerarası İletişim*. Ürün Yayınları. Ankara.

Kaya Y. K. (1999). *Eğitim Yönetimi Kuram ve Türkiye'deki uygulama 7.Baskı.* Ankara: Bilim Yayıncılık.

Kayıkçı, K. (2020*). Kimfor-2 Konferansı (Superdiversity and Democracy: Culture, Language, İdentity, Gender, Citizenship Conference.* Adana: Çukurova Üniversitesi Kültürlerarası İletişim Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi. 19-20.

Kesim E. (2008), Boyacı, A. (Editör) *Eğitim Sosyolojisi ve Felsefesi Eskişehir: Anadolu Üniversitesi,* Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 973.

Kerem,E.A.& Kamaraj,İ.(2010). *Erken Çocukluk Dönemi 'Barış' Değerine Evrensel Bakış III*. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 0(13), 81-92. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunikkefd/issue/2774/37143 Kıral, E. (2019). *Eğitim Yönetimi.* Ankara: Pegem.

Kızıloluk, H. (2007). *Ekonominin Eğitimin Amaçları ve İçeriği Üzerindeki Etkileri.* C.Ü. İktisadi ve Bilimler Dergisi, 8 (1), 21-30.

Kocabaş, F. (2005). *Değişme Uyum Sürecinde İç ve Dış Örgütsel İletişim Çabalarının Entegrasyonu Gerekliliği*. Kırgızistan Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi,7 (13), 247-252.

Korkmaz, A. (2006). *Eğitimin ve Ekonomi Arasındaki İlişkiler, L. Küçükahmet (Ed.) Eğitim Bilimine Giriş* (ss. 96-97), Ankara: Nobel Yayınevi.

Kovancı, A. (2001). *Toplam Kalite Yönetimi 1. Basım.* Ankara: Sistem Yayıncılık.

Küçük, Z. A. & Polat, S. (2013). İlköğretim okul yöneticilerinin eğitime ve eğitimin amaçları na ilişkin görüşleri . Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 3 (1) , 239-255 . Retrieve d from https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebader/issue/44692/555226 Meadows, D. H. (2008). *Thinking in Systems.* London UK: Eartscan.

Merriam, S. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama için bir rehber,* 3. Baskıdan çeviri. Ankara: Nobel Yayın .

Milhouse, V.H. (1996). *Intercultural communication education and training goals, content, and methods*. International Journal of Intercultural Relations, by Elsevier Science Ltd Printed in Great Britain, 20(1), 69-95.

Morgan, N. V. (1996). *Contemporary Issues in Strategic Management.* Kagiso: Pretoria.

Nel, C. and Slabbert, J. A. (2003). *'Worker Participation' Managing Employment Relations in South Africa*, 4, 13-28. Oxford: Butterworths Lexis Nexis .

Nieto, S., & Bode, P. (2012). *Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education*. Boston, MA: Pearson Education.

Nural, E., Ada, Ş. & Çolak, A. (2013). *Öğretmen Algılarına Göre Okul Müdürlerinin Kullandıkları Çatışma Yönetimi Yöntemleri*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü Dergisi, 16 (3), 197-210. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisosbil/issue/2831/38456

Osler, A. & Starkey, H. (2005). *Changing Citizenship Democracy and Inclusion in Education.* England: Open University Press.

Owens, R.G. (1981). *Organizational Behavior in Education*. Prentice/Hall International, Inc., London.

Özan, M. B.,Şengür, D. (2017). *Öğretmenlerin Çok Kültürlü Eğitim ve Anadilde Eğitim Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi an Investigation of the Teachers' Viewpoints on Multicultural Education and Education in Mother Tongue*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi the Journal of International Social Sciences, 27(2), 113-121.

Özdemir, İ. (2011*). Kültürlerarası İletişimin Önemi.* Folklor/Edebiyat, Cilt:17, Sayı:66, ss: 29-38.

Özdemir, S. M. (2011). *Toplumsal Değişme ve Küreselleşme Bağlamında Eğitim ve Eğitim Programları:Kavramsal Bir Çözümleme.* Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(1), 85-110.

Özel Öğretim Kanunu (5580 Sayılı) Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara.

Özkan, H. H. (2006*). Popüler Kültür ve Eğitim.* Kastamonu Education Journal, 14 (1), 29-38.

Özkan, M. (2009). *İnsan İletişim ve Dil.* Akademik Kitaplar.

Özodaşık, M. (2009). *Kişilerarası İletişim Sürecinde Algı, İkna ve Empatik İlişkiler* (1. Baskı), Konya: Tablet Yayınları.

Öztürk, A, Üniversitesi, Ankara. (2009). *Türkiye'nin Bilgi Toplumu Olma Yolunda Eğitimli İnsan Gücü İhtiyacı ve Sistem Yaklaşımı.* Türkiye'nin 2023 Vizyonunda Üniversite Giriş Sistemi Kongresi'Sorunlar-Öneriler-Çözümler. 1-12.

Patton, Q. M. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newsbury Park, London, New Dehli: Sage Publications.

Patton, M. Q. (2002). *Oualitative Research and Evaluation Method* (3 rd. Edition.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Polat, İ. ve Kılıç, E. (2013*). Türkiye'de çok kültürlü Eğitim ve Çok Kültürlü Eğitimde Öğretmen Yeterlilikleri.*YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, X(1), 352-372. Ragin,

C. (1996). *Constructing Social Research.* Thousand Oaks: Pine Forge.

Ramburath, P. (1999). *'Managing Language and Learning Diversity in Higher Education:Enhancing The Graduate Experience.'*. 'Paper at the Sixth International Literacy and Education Research Network Conference on Learning, Penang: Malaysia.

Rengi, Ö.,Polat,S. (2019). *Practices Related to Cultural Diversity in Schools and Students' Views About These Practices*: Stuttgart, Baden-Württemberg, Germany. Education and Science, 44(197), 239-260.

Ruggs, E. ve Hebl, M. (2012). *Diversity, inclusion, and cultural awareness for classroom and outreach education*. 1-16. https://www.engr.psu.edu/awe/ARPAbstracts/DiversityInclusion/ARP_DiversityInclusionCultur alAwareness_Overview.pdf adresinden erişildi.

Sağ, V. (2003). *Toplumsal Değişim ve Eğitim Üzerine.* Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27 (1), 11-25.

Salık, S. (2015). MODERN YÖNETİM YAKLAŞIMLARI . Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , (5) . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4747/65169

Saruhan, Ş. C. & Yıldız, M.L. (2009). *Çağdaş Yönetim Bilimi*. Ankara: Beta Basım A.Ş. Schein, E.H. (1965). *Organizational Psychology*. Prentice Hall.

Sezen, H. K. (2007). *Yöneylem Araştırması*, Ekin Yayınevi, Bursa.

Sezgin, F. (2013). *Sosyal Bir Sistem Olarak Okul, Eğitim Yönetiminde Kuram ve Uygulama*. Ankara. Pegem A Yayıncılık.

Shaw, B. (1988). The Incoherence of Multicultural Education. British Journal of Education Studies*, 36*(3), 250-259.

Sommers, Marc. "Peace Education and Refugee Youth." In Learning for a Future: Refugee Education in Developing Countries, edited by Jeff Crisp, Christopher Talbot and Daiana B. Cipollone, 163-216. Geneva: UNHCR, 2002.

Sönmez, Veysel (1987). *Sevgi Eğitimi*. Ankara: Şafak Matbaası.

Simon, H. A. (1958). *Administrative Behaviour.* New York: Mac Millan.

Spitzberg, B. H. (2009). *A Model of Intercultural Communication Competence*. (Ed.). L. A. Samovar, R. E. Porter, R.M. Edwin Intercultural Communication- A Reader, Wadsworth Publishing, Boston,

Stake, R. E. (1995). *The Art of Case Study Research.* Thousand Oaks: Sage.

Şen, Ş. (2007). *Eğitim açısından toplumsal değişme ve yenileşme*. E. Karip (Ed.), Eğitim Bilimine Giriş içinde, (s:173-189) Ankara: Pegem Akademi.

Şişman, M., Turan, S. (2004). Eğitim ve Okul Yönetimi. Pegem Yayınları. Ankara

Şişman, M., Turan, S. (2019). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul 11.Baskı*. Pegem Yayınları. Ankara

Taymaz, H. (2003). *İlköğretim ve Ortaöğretim Müdürleri için Okul Yönetimi.* Ankara: Pegem.

T. C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021-İstatistik Bilgileri

Tecim, V. (2004). *Sistem Yaklaşımı ve Soft Sistem Düşüncesi.* E.Ü İ.İ:B.F Dergisi, 19(2), 75100.

Tokgöz, N., Ş. N. (2013). *Yönetim ve Organizasyon.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Toprakçı, E. (1995). *Okul Örgütünün Amaçlar Açısından Kendine Özgü Yönleri*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 1(1), 113-120.

Tutar, H. (2003). *Örgütsel İletişim* 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

UNESCO. (2001). UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi.

Esin, U. (2019*). Sınıf eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin barışa ilişkin tutum ve görüşlerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Doktora Programı. 1-202. **URI:** https://hdl.handle.net/11672/2530

Ültanır, G. (2003). Eğitim ve kültür ilişkisi: Eğitimde kültürün hangi unsurlarının genç kuşaklara aktarılacağı kaygısı. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23 (3), 291309.

Vural, B. (2005). *Kurum Kültürü ve Örgütsel İletişim.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Vuuren, H. W. (2012). *The Management of Diversity in Schools-A balancing Act. International Journal of Education Development*, *32*, 155-162.

West, R. L., & Turner, L. H. (2017). *Introducing communication theory: Analysis and application* (6th ed.). McGraw-Hill Education.

Wursten, H. & Jacobs, C. (2016). *The İmpact of Culture on Education.*

Yakışır, A. N. (2009). *Bir Modern Olgu Olarak Çok kültürlülük(Yüksek Lisans Tez*i) , Selçuk Üniversitesi, Konya.

Yalçınkaya, M. (2002). *Açık Sistem Teorisi ve Okula Uygulanması*. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 22, Sayı 2, s. 103-116.

Yeşil, R. (2004). *İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitiminde Yöntem*. G.Ü Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(1), 35-41.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara. Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara. Seçkin Yayıncılık.

Yıdırım R. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldırım, S. A. (1996). *Örgütlerin Yönetiminde İletişimin Önemi*. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi,14(1), 177-179.

Zanoni, P., Janssens, M., Benschop, Y., & Nkomo, S. (2010). Guest Editorial: Unpacking Diversity, Grasping Inequality: Rethinking Difference Through Critical Perspectives. *Organization, 17*, 9-29.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Rabia Nilda Çorapcı Doğum
Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :

Bachelor of Teaching (K-6), University of Western Sydney, Nepean- Australia.

Bachelor of Education (TESOL) University of Western Sydney, Macarthur Australia.

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Lisans Üstü Eğitim:

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programı.

İş Deneyimi

(1995-200) Avustralya-Sydney Devlet Okulları'nda 5 yıl görev yaptım. Bunun 3 yılını sözleşmeli Sınıf Öğretmeni ve Türkçe Toplum Dili Öğretmeni olarak yaptıktan sonra 1998 ve 1999 Eğitim ve Öğretim Yılları arasında kadrolu ESL-Yabancı Uyruklu Göçmen Öğrencilere İngilizce Öğretmenliği yaptım.

Çalıştığı Kurumlar : 2000-2002 Akdeniz Koleji Bilingual Classroom Teacher- Çift Dil Eğitimi İngilizce Sınıf Öğretmenliği
2003-2005 Özel Antalya Koleji İlkokulu İngilizce Öğretmenliği.
2005-2011 ICCA İngilizce Sınıf Öğretmenliği
2011-2014 Özel Palmiye Uluslar arası İlköğretim Okulu Müdürü.
2014-2019 Özel Palmiye İlk ve Ortaokulu Müdürü. 2019-
Halen Devam Ediyor- Özel Antalya Toplum Koleji İlkokulu Müdürü. **E-postave Telefon** :

Cep Telefonu: 0

Tarih

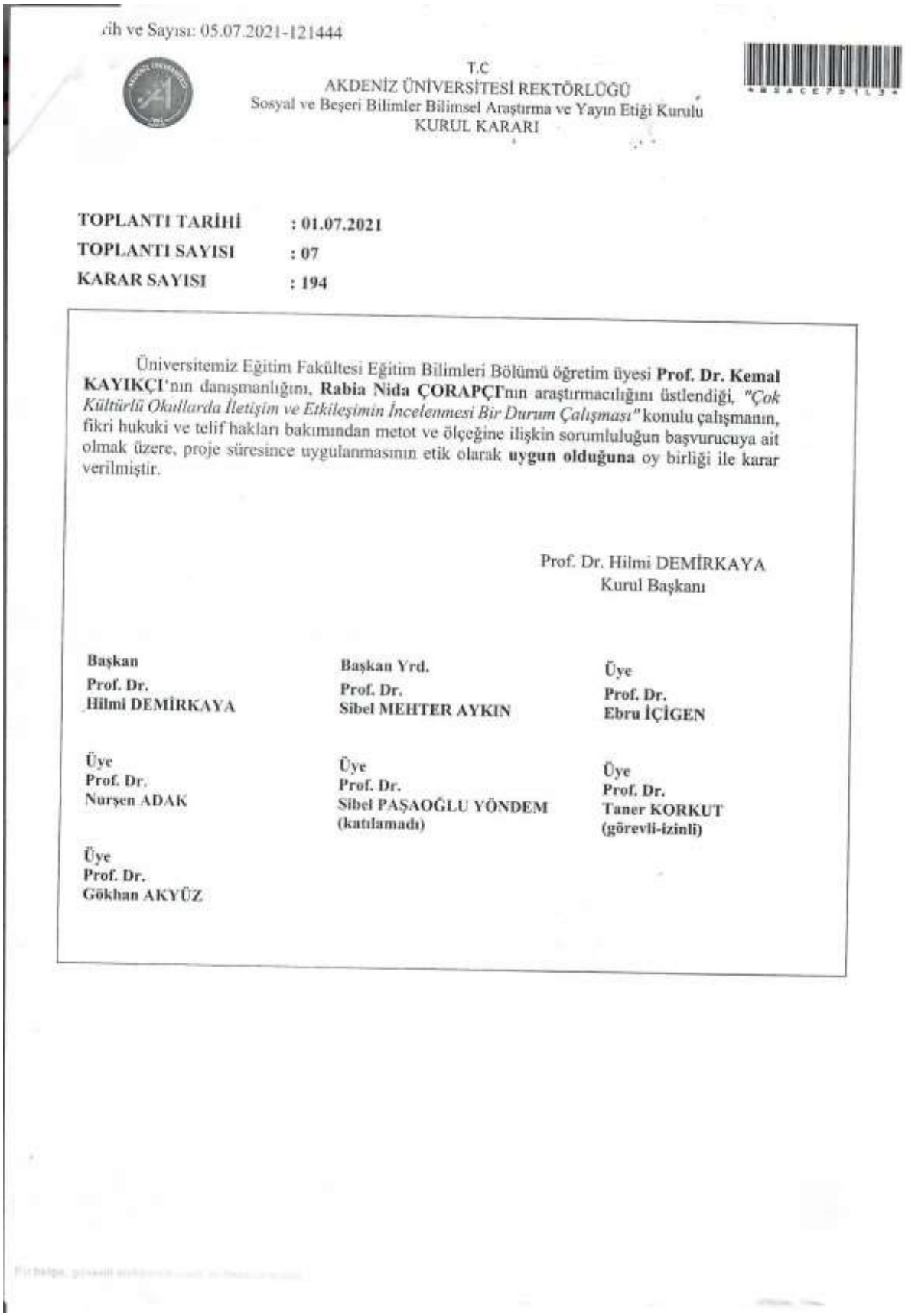

ih ve Sayısı: 05.07.2021-121444

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : **01.07.2021**
TOPLANTI SAYISI : **07**
KARAR SAYISI : **194**

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI**'nın danışmanlığını, **Rabia Nida ÇORAPÇI**'nın araştırmacılığını üstlendiği, *"Çok Kültürlü Okullarda İletişim ve Etkileşimin İncelenmesi Bir Durum Çalışması"* konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucuya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Başkan **Prof. Dr.** **Hilmi DEMİRKAYA**	**Başkan Yrd.** **Prof. Dr.** **Sibel MEHTER AYKIN**	**Üye** **Prof. Dr.** **Ebru İÇİGEN**
Üye **Prof. Dr.** **Nurşen ADAK**	**Üye** **Prof. Dr.** **Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM** **(katılamadı)**	**Üye** **Prof. Dr.** **Taner KORKUT** **(görevli-izinli)**
Üye **Prof. Dr.** **Gökhan AKYÜZ**		

İNTİHAL RAPORU

ÇOK KÜLTÜRLÜ OKULLARDA İLETİŞİM VE ETKİLEŞİMİN İNCELENMESİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Yazar Rabia Nilda Çorapçı

Gönderim Tarihi: 09-Ağu-2021 01:28PM (UTC+0300)
Gönderim Numarası: 1629528127
Dosya adı: Rabia_Nilda_C_ORAPCI_TEZ_j_ri_D_ZELTME9_A_ustos_2.docx (481.32K)
Kelime sayısı: 44416
Karakter sayısı: 315505

ÇOK KÜLTÜRLÜ OKULLARDA İLETİŞİM VE ETKİLEŞİMİN İNCELENMESİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

ORİJİNALLİK RAPORU

%11	%11	%5	%7
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	%2
2	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
3	kefad.ahievran.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
4	Submitted to Ege University Öğrenci Ödevi	%1
5	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<%1
6	acikerisim.pau.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
7	Submitted to Anadolu University Öğrenci Ödevi	<%1
8	www.scribd.com İnternet Kaynağı	<%1
9	www.pegem.net İnternet Kaynağı	<%1

ÖĞRETMEN, VELİ VE PERSONEL YÜZ YÜZE GÖRÜŞME SORULARI

1. Öğretmenlere göre çok kültürlü okulları iletişim ve etkileşim bakımından diğer okullardan ayıran özellikleri nelerdir?
2. Veli ve Okul Personeline göre çok kültürlü okulları iletişim ve etkileşim bakımından diğer okullardan ayıran özellikleri nelerdir?
3. Öğretmen veli ve okul personeline göre kültürel Çeşitliliğin okuldaki iletişim ve etkileşimi üzerindeki etkileri nelerdir?
4. Öğretmenlere göre çok kültürlü okul personeli arasındaki iletişim ve etkileşim nasıl gerçekleşmektedir?
5. Öğretmenlere göre kültürel çeşitliliğin okula sağladığı faydalar nelerdir?
6. Öğretmenlere göre kültürel çeşitliliğin iletişim ve etkileşim açısından okulun eğitim öğretim çalışmaları üzerindeki olumsuz etkileri nelerdir?
7. Öğretmenler ve velilere göre çok kültürlü okullarda veli –öğretmen iletişimi nasıl gerçekleşmektedir?
8. 8 Öğretmenler ve velilere göre çok kültürlü okullardaki kültürel çeşitlilik öğrencilerin birer dünya vatandaşı olması üzerindeki katkıları nelerdir?
9. Öğretmen, veli ve okul personeline göre okuldaki kültürel çeşitliliğin dünya barışına sağladığı yararlar nelerdir?
10. Öğretmenlerin çok kültürlü bir ortamda çalışmalarının kişisel gelişimlerine katkıları nelerdir?
11. Öğretmenlerin çok kültürlü bir ortamda çalışmalarının mesleki gelişimlerine katkıları nelerdir?

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☑ Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir. Tezimin/Raporumun ....1. yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

10/08/2021

RABİA NİLDA ÇORAPCI